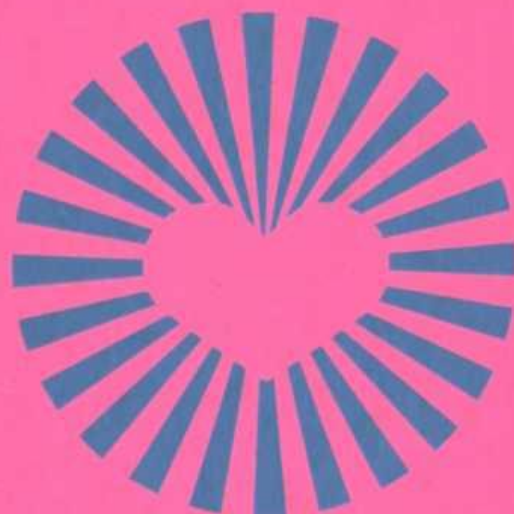
Ismail Haverić
Izeta Haverić

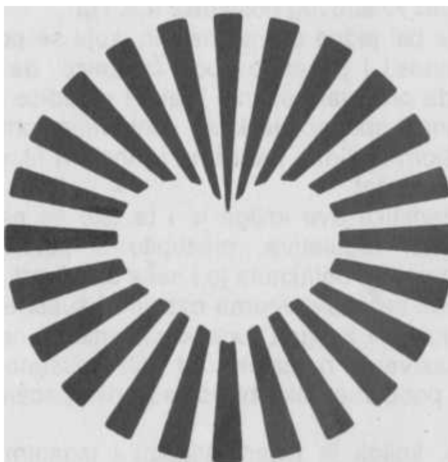
ISLAMSKI BRAK I PORODICA

"HAVER" / izdavačko trgovinsko preduzeće
1995

Mehmedalija Hadžić Mustafa Prljača
Ismiiil H. Haverić Izeta A. Haverić 7 I(KK) Sarajevo UI. Kasima Hadžića 5
ISLAMSKI BRAK I PORODICA
Izdavač
Izdavačko-trgovinsko p. preduzeće "Haver" - Sarajevo
Za izdavača Izeta Haverić
Priprema za Štampu Zijad Okanović
U tome:
- Recenzija Mehmedalija Hadžić Mustafa Prljača
- Lektor Fatima Alihodžić
- Grafička Obrada
Selim Jarkoč
- Likovni urednik Eridan Fetahagić
Štampa Dogan Druckerei NOmberg 1995
Tiraž: 2000

Ismail Haverić Izeta Haverić

ISLAMSKI BRAK I PORODICA

Berlin 1995

IZ RECENZIJE

Prije Izricanja tražene ocjene o podobnosti za štampu rukopisa Islamski brak i porodica, koji su pripremili Ismail i Izeta Haverić, a prema propozicijama Izdavačke djelatnosti Mešihata u BiH, želimo ukazati na neke od karakteristika ovog rukopisa, odnosno buduće knjige.

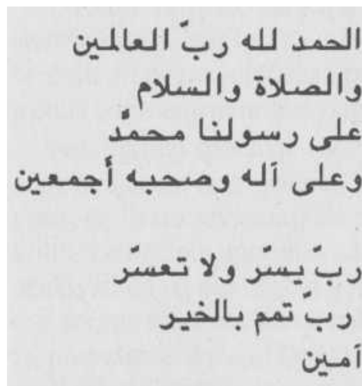
Rukopis Islamski brak i porodica od Ismaila i Izete Haverić predstavlja pravo osvježenje i uveliko će popuniti ogromnu prazninu, koja je tako dugo prisutna u našim prostorima. Ovo je ujedno i prvi ozbiljniji pokušaj da se temeljitije razmotri i rasvijetli ovaj nezaobilazni aspekt ljudskog življenja.To je od velike koristi kako onima koji tek treba da stupe u brak, tako i onima koji se već nalaze u njemu, jer su autori uveliko zahvatili i vrlo stručno obradili skoro sve sto je na ovaj ili onaj način vezano za brak

i porodicu. Rukopis Islamskj brak i porodica sadrži 17 (sedamnaest) poglavlja i zapisnik o vjenčanju. Ova poglavlja pokrivaju uglavnom svu materiju vezanu za brak i porodicu, pocev od definicije braka do zaključne rijeci o tome. Nakon iscrpnog izlaganja o braku i porodici kroz istoriju, o položaju žene i muškarca, o ženi kao supruzi, o izboru bračnog druga, o ženi kao majci,o odgoju djece, o porodici Allahovog poslanika a.s. i dr. Knjiga će bez sumnje biti jedna od najčitanijih, koja se pojavila u izdanju ove izdavačke djalatnosti i posebno zbog Činjenice, da je prvenstveno fikhskog karaktera i da obuhvata pitanja braka i porodice u svim njihovim složenostima, protkana i obogaćena kako konkretnim primjerima, tako u dobroj mjeri i kubanskim ajetima, hadisima i mnogim fikhskim propisima, što knjizi daje poseban pečat.
Veoma važna karakteristika ove knjige je i ta, što se naslovljenoj temi, pored šeriatsko-pravnih regulativa, pristupilo s pozicije savremenog gledanja na ovaj fenomen, a dotaknuta je i naša stvarnost.
Prema tome, ovoj temi se prišlo veoma ozbiljno i svestrano, sto je jedna od bitnih karakteristika ove knjige. Druge karakteristike ne treba posebno isticati, jer i bez ukazivanja na svaku od njih posebno, ovaj materijal zavređuje da se sve poduzme kako bi postao pristupačan najširem krugu Čitalaca. Uz sve gore rečeno, knjiga je pisana lijepim i laganim jezikom koji u pojedinim fragmentima poprima Čak i obilježja pjesničkog i kao takav će biti pristupačan, razumljiv i drag najširem krugu citalaca.
Stoga knjigu Islamski brak i porodica svesrdno preporučujemo i nadamo se, da će se kao takva naci u svakoj muslimanskoj kući i da će, ako ne potpuno spriječiti, a ono bar umanjiti sve veće devijacije, a time i traume, koje potresaju i razaraju našu savremenu muslimansku porodicu.
Mehmedalija Hadžic Mustafa Prljača
Ovu knjigu posvećujemo:

Muhammedu a.s. i njegovoj porodici
našoj dragoj djeci: Harisi i Harisu

U ime Allaha Milostivog, Samilosnog.
Hvala Allahu, Stvoritelju i Vladaru svjetova. Neka se Allah smiluje Svom miljeniku. Našem Pcjgamberu Muhammedu, a.s. Njegovom rodu i njegovim drugovima. Allahu, olakšaj, nemoj otežati. Allahu, svaki mi posao završi sretno. Uslišaj, Allahu! Milostivi Allahu, učini ovo djelo iskrom naše ljubavi prema Tebi, čistim od dvoličnosti i želje za ugledom i slavom, te da brzo nađe put do svojih čitalaca i korisnika.

PREDGOVOR

„Sve što se pamti zaboravi se, a sve što se napiše, ostaje da se pamti"(Mula Mustafa Bašeskija)

Namjera da obradimo ovu temu i ponudimo je čitaocima u formi knjige rodila se ponajviše iz zahvalnosti i ljubavi prema Allahu , dž.š. što nas je stvorio u islamu, a onda i iz saznanja da smo kao roditelji što iz nemara, a što iz vlastite zauzetosti zapostavili ovu životnu temu i time oštetili svoju djecu. Da bismo im propušteno nadoknadili, a svoju roditeljsku dužnost makar i sa zakašnjenjem ispunili, prišli smo svom ozbiljnošću temi toliko važnoj za život.

Ovo tim prije što uspjeh u životu pojedinca uglavnom zavisi od mira i sreće u braku. Mir i sreća u braku postižu se prvenstveno lijepim odgojem bračnih drugova uključujući prije svega spoznaju njihovih prava i dužnosti, a onda bogaćenjem uzajamnog razumijevanja.

No, i pored spoznaje tako značajne teme, mi često izbjegavamo da sa svojom djecom razgovaramo o njenom sadržaju i da im pružimo saznanja o tome, da ih što savjetom, što primjerom pripremimo za život i snabdijemo koliko možemo uputama za taj dio života. Ovo zato što ne možemo očekivati da taj dio odgoja umjesto nas, roditelja neko drugi izvrši. A kako tog drugog najčešće nema, naša djeca ostaju bez tako važnih životnih uputa, prepuštena slučaju. Drugo im ne prcostaje nego da se sami snalaze, lutaju ili pak prihvataju iskustva od za to najmanje pozvanih osoba često sumnjivog morala i nepoželjnih pobuda.

Posljedice roditeljske nebrige javljaju se rano i nerijetko su praćene velikim razočarenjem. Neupućena djeca, odnosno odrasli momci i djevojke, bez prethodnih uputa o svemu što ih u tom periodu može iznenaditi i snaći, prepušteni slučaju i slobodnom opredjeljenju i često lošim savjetnicima i vještijim osobama suprotnog spola ili podvodadžijama, najčešće stupaju u brak sasvim slučajno, prepuštajući se raznim uticajima, ne znajući čak ni s kim stupaju u bračni život i tako postaju žrtve neupućenosti.

Posljedice svršenog čina, loših savjetnika, loših uputa i predznanja o braku i bračnom drugu, tjeraju roditelje da se hvataju za glavu šta im se

dogodilo i čude što im je dijete uradilo, stvaranjem teške porodične atmosfere. Nerijetko su zbog takvih grešaka roditelji prinuđeni da se odriču sina ili kćerke, tjerajući ih iz kuće i time prave još jednu mnogo težu grešku.

Da ne bi dolazilo do neželjenih porodičnih problema, odnosno da ih bude što manje, pokušavamo ovim radom taj mladi, fini, znatiželjni, neiskvareni svijet, koji se namjerava ženiti i one koji su oženjeni upoznati sa svom ozbiljnosti islamskog braka,te:

-da im u glavnim crtama pružimo osnove islamskog braka i porodice i da im posluži kao uputa o izboru životnog druga, o životu i postupku u islsmskom braku i porodici;

-da im približimo ili da ih upoznamo sa našim lijepim običajima iz te oblasti, jer su u posjednjih pet-šest decenija postali gotovo strani, dok su neki drugi običaji zbog zanemarivanja svojih, postali bliski i dragi;

-da iz ovog spisa izvuku podsticaje za razmišljanje, raspravljanje sa roditeljima ili ljudima stručnijim iz ove oblasti, kako bi lakše pronašli vlastito opredjeljenje i životni put, te zajednički jezik za bolje razumijevanje sa bračnim drugom u bračnoj zajednici;

-da istraživačima iz ove oblasti posluži kao osnova ili inspiracija za dalja istraživanja, a znatiželjnim kao informacija za razmišljanje i moguću dopunu;

-da sa prikupljenim činjeničnim materijalom iz ove oblasti, onemogućimo zlonamjerne, koji osporavaju ovu toliko plemenitu, vijekovima čuvanu i njegovanu osnovnu instituciju ljudskog društva;

-da pruži bar djelimičan odgovor onima, koji su nam se obraćali pismima, nakon objavljivanja pojedinih dijelova iz ove oblasti u Glasniku VIS, a na koja nismo tada stigli odgovorili;

-da istovremeno posluži kao potsjetnik našoj djeci za pripreme prije braka i lakše snalaženje u braku, te kao prigodan poklon mladencima i posebno mladencima sa šeri'atskog vjenčanja, od strane predstavnika odbora IZ, na čijem se području obavlja dotično vjenčanje, u čijim okvirima će biti upisani i sačuvani podaci iz zapisnika o šcriatskom vjenčanju i služiti kao podsjetnik mladencima na dan vjenčanja i na sve ono što su tada izjavili i čuli.

Osim navedenog, kao muslimani, osjećali smo se dužnim da ukažemo našoj djeci na odredbe islama o pripremama za brak, o izboru bračnog druga i o ponašanju u braku, o pravima i obavezama bračnih drugova, te čega da se čuvaju kako bi svojim radom i ponašanjem bili oličenje moralnih i duhovnih zasada dini-islama.

Ovo tim prije, što je islam kompletan sistem koji ne ostavlja čovjeka u nedoumici u bilo kojem pitanju sa kojim se susretne i koje bi moglo biti predmet njegova intercsovanja od rođenja do kraja života, odnosno pomaže mu u životnoj borbi.

Pri sastavljanju ove knjige koristili smo se prvenstveno Kur'anom i Hadisom, koji do u cijelosti rasvjetljavaju ovu oblast, zatim postojećim objavljenim člancima, rasutim po raznim časopisima, brošurama i novinama do kojih smo mogli doći, te kazivanjima iskusnijih iz ove oblasti, kao i vlastitim znanjem i životnim iskustvom.

Korištene materijale za građu ove knjige, citirali smo na kraju knjige u spisku literatura. No i pored posebne brige o tome, moguće je da nismo u potpunosti uspjeli, te se živim autorima, koji bi se zbog toga mogli ljutiti, izvinjavamo, a umrlim predajemo rahmet.

Savremeni svijet otišao je dalje i on će se takav kakav je danas sresti s nama sjutra. Zato smo imali obavezu da u ovoj knjizi sastavimo pokidane niti prošlosti sa vremenom u kome živimo. U kojoj mjeri smo uspjeli da ga realizujemo ocijenit će oni kojima je knjiga namijenjena.

Naša želja je da se čitaoci ove knjige prisjete i rukovode izrekom: „Svaka svjetlost prema jačoj svjetlosti je sjena, a svaka sjena prema jačoj sjeni je svjetlost.

I na kraju ovim putem želimo da zahvalimo svima koji su pročitali rukopis ove knjige i doprinijeli njegovom poboljšanju dobronamjernim sugestijama, primjedbama i moralnom podrškom u njenom objavljivanju. Takođe ćemo sa zahvalnošću primiti sve primjedbe, sugestije pa i kritike upućene ovoj knjizi. Pozivamo na saradnju svakog ko želi doprinijeti da instituciju islamskog braka i porodice osvijetlimo sa svih aspekata i zaokružimo u jednu cjelinu, pa time obogatimo svoja saznanja i saznanja našoj djeci i istovremeno damo zajednički doprinos islamu i islamskoj zajednici na ovim prostorima.

Budimo ponosni i Allahu zahvalni što smo sljedbenici uzvišene vjere pravog puta. Odbacimo od sebe sve što nije dosljedno čovjeka, što nije u skladu sa zdravim razumom, odnosno načelima visokog islamskog morala.

Milostivi Allahu, učini ovaj rad iskrom naše zahvalnosti prema Tebi, čistim od dvoličnosti i želje za ugledom i slavom.

Allahu, koji upućuješ na pravi put, učini ovo djelo izvorom pitke vode, kojom će gasiti žeđ svi oni koji čeznu za Bićem Tvojim, pa im pomozi da svoja srca osvijetle imenom Tvojim i da u islamskom braku nađu mir i sreću, kao što si u časnom Kur'anu rekao:

„Samo u sjećanju na Allaha ljudska sreća može naći mir i zadovoljstvo“.

Autori

UVOD

„Moj Gospodaru, uredi naš međusobni odnos i otkloni svađe između nas, sprijatelji naša srca, uputi nas i vodi putevima spasa, izvedi nas iz tmine na svjetlo, otkloni od nas sva ružna djela, javna i skrivena! Moj Gospodaru, blagoslovi naš sluh, naš vid, naša srca, naše žene i naše potomstvo!" (Hadis)

Islam je putokaz sa jasno izraženim pogledom na život, a cilj mu je da izgradi stabilnu i kompletnu ličnost i da da određeni odgoj zajednici zasnovanoj na islamskim idealima i vrijednostima. Institucija braka i porodice zauzima veoma značajnu poziciju u islamskom životu.

Na slijedećim stranicama ove edicije pokušat ćemo da objasnimo instituciju braka i porodice u islamu, njegove temelj, strukturu, principe i dr, a prije toga i nekoliko riječi o islamskom pristupu, životu, vjerovanju i čovjeku.

1. Islam

Islam potvrđuje Allahovo jedinstvo i suverenitet nad cjelokupnim zbivanjima u čovjekovom životu. On odbija asketizam, monaštvo i vjerovanje da treba poricati život, uništavati ga da bi se duša spasila. Naprotiv, islam afirmiše život i zadovoljavanje životnih potreba, a odbacuje podjelu na izolirani duhovni i svjetovni način življenja, na posvećen i običan život.

Učenje islama sadrži u sebi sva polja ljudske aktivnosti, kako duhovne, tako i materijalne, pojedinačne i društvene, odgojne, kulturne, ekonomske i pravne, nacionalne i internacionalne. Islam se brine za duševne težnje, a isto tako i za zahtjeve pravnih i društvenih institucija. Islamska izvanrednost teži u nadahnutoj formuli za cjelokupan život. Svaka aktivnost koja se odnosi na bilo koju djelatnost,slična je molitvi, ako se obavlja savjesno, u ime Allaha, i za dobro čovječanstva, te u skladu sa vrijednostima i principima Njegove objave, a bezvrijedna je ako se obavlja na štetu čovječanstva i društva u ime nečega ili nekog drugog osim Allaha, dž.š. Aktivan odnos prema svim djelatnostima dio je čovjekovog vjerskog vladanja i ne može biti na štetu njegovog cilja. Život je organski nedjeljiv i po tom se upravlja i razgraničava.
Primjer Allahovog poslanika Muhammeda , a.s. je model i primjer koji muslimani pokušavaju da slijede, a njegov životni primjer jedino je mogao postati uzrok kojeg treba uzeti za vodiča u svim aspektima ljudskog života, životai koji je Muhammeda, a.s. uzdigao do najveće ličnosti, potpuno društvene-kao čovjeka ,sina , muža, oca, poslanika, učitelja, trgovca, državnika, vojskovođu i zapovjednika, kao smirena pregovarača, suca i rukovodioca države. Islam kao vjera ima revolucionaran pogled na život, koji daje novu pokretačku snagu za bilo kakve uobičajene odnose. Svako vjersko djelo je stav kojim se

poduzimaju i usklađuju vrijednosti izrečene od Allaha i Njegovog Poslanika. Sa ovakvim revolucionarnim pogledom cjelokuno područje života je sticanje višeg položaja kod Allaha.

Islamski koncept zajedništva ne zasniva se na rasi, govoru, boji kože, teritoriji i političko-ekonomskoj sklonosti. Islamska zajednica je bratstvo ljudi zasnovano na vjerovanju, jer bilo koji pojedinac koji je prihvatio is-lam i njegovo vjerovanje je dio zajednice, bez obzira na njegovu rasu, boju kože, govor ili mjesto rođenja. Vjerovanje je presudna snaga zajednice. To stvara društvene institucije od porodičnog života do kompletno uređene zajednice. Islamska zajednica razvija se od vjerovanja isto kao što se biljka razvija iz sjcmcna.Islamska zajednica i civilizacija su skup ideala i uvjerenja koja su univerzalna u svojoj orginalnosti i orijentaciji. Islamski koncept ne može biti shvaćen ako se neki njegovi dijelovi proučavaju izolovano ili u posmatranju koncepta zasnovanog na različitom od njegovih stvarnih vrijednosti. Islamsku porodičnu situaciju treba, takođe , prostudirati i istraž ivati u prošlosti, u trenutku sadašnjosti i perspektivi islamskog gledanja na život i u duhu islamske kulture.

2. Čovjek

Čovjek je po islamu i materijalno (tjelesno) i duhovo biće; sastoji se od raspadaljivog tijela i besmrtne duše.

Čovjek ima dušu. Osim tjelesnih pokreta (cirkulacija krvi,rast, disanje, probavni proces...) u čovjeku postoji i djelovanje sasvim druge prirode. To je mišljenje , zaključivanja , pronalaženja...To je duhovni, umni rad, to je razumna sposobnost. Bez nje ne bi moglo biti nikakve civilizacije kao što je nema ni u životinjskom carstvu.

Osim toga u čovjeku postoji još moć kojom se čovjek slobodno odlučuje:slobodna volja. Sve je u prirodi uslovljcno fizičkim i hemijskim zakonima, a životinju u svemu vodi instinkt ili nagon. Čovjek , naprotiv , može slobodno odlučivati kuda će i kada će, može raditi i protiv prohtjeva vlastitog tijela. Razum čovjeka treba da upozna Allaha, a slobodnom voljom da Ga prizna i da vrši Njegovu volju , te da Ga voli i poštuje. To je svrha života na zemlji.

Sa smrću čovjekova aktivnost prestaje, a time i zemaljski život. No, duša nije tjelesna zato je neraspadiva, neuništiva, besmrtna, zato svaki čovjek odmah nakon smrti podnosi obračun o svom životu pred Allahom ,dž.š.

Dokaz za navedeno su Allahove riječi: “Sigurno ćeš umrijeti,a sigurno će i drugi umrijeti, zato ćete svi na Sudnjem danu pred Allahom iznositi svoje dokaze ".(Ez-Zumer, 30). Ljudi će nakon smrti proživjeti i u to nema sumnje, a kao dokaz tome u Kur'anu stoji '.„Stvorili smo vas od zemlje, u nju ćemo vas povratiti, a zatim vas ponovo izbaviti".(Ta-ha,

55), kao \.„Allah, dž.š. je dao da izrastete iz zemlje kao i svako drugo biće, zatim vas vraća u zemlju , a onda vas ponovo proživljava"XNuh, 17 i 18) Poslije proživljenja bit će obračun za učinjena djela, a za dokaz toga je kur'anski a]et:„Allahu,dž.š. pripada sve što je na nebu i na zemlji. Bit će kažnjen oni koji ćini zabranjena djela, a nagrađeni oni koji rade dobra djela"(En-Nedžm, 31).

Čovjek je stvoren i postavljen na zemlji kao Allahov namjesnik. Pružio mu je Svoju pomoć i podršku, dao mu je upute za ovaj i budući vječni život i utvrdio mu temeljne principe ponašanja, kojih ako se bude pridržavao bit će sretan i spašen.

Adcm, a.s. je prvi čovjek , a kasnije Nuh, Ibrahim, Ismail,zatim Musa, Isa i Muhammed, a.s. koji su primili, prihvatili i propovijedali Allahovo jedinstvo i suverenitet nad svim što je stvoreno. Čovjekov propust je u tome što se nije pokoravao i ne pokorava Svemogućem i što se nije i ne pridržava Allahovih uputa.

Preko posljednjeg Božijeg poslanika Muhammeda, a.s. još je jednom objavljena orginalna, prvobitna Allahova poruka čovječanstvu.

Uloga i položaj čovjeka kao namjesnika na zemlji je čast koja uzdiže ljudski rad, a ta uloga je data kako muškarcu, lako i ženi.Na tom počiva bit njihove jednakosti kao ljudskih bića, kao Allahovih namjesnika na zemlji i svako od njih ima različitu ulogu.

Dolaskom čovjeka na zemlju, prema Kur'anu, primoran je na rad i trud, jer mu se potomstvo rađa nemoćno (čovjek je nemoćan kada se rodi, a strašan kada ojača). U odnosu na druga stvorenja čovjekovo sazrijevanje traje znatno duže pa se porodica pojavljuje kao čuvar. Čovjekova vezanost za oca i majku, pa i bliže srodnike u Kur'anu se ističe kao Allahov dar. Životinje su, s druge strane, za njih vezane samo kratko vrijeme.

Odnosi u životinjskim zajednicama regulišu se instinktom , a u ljudskim objavom i razumom. Svako odstupanje životinje od instinkta, kojega joj je Allah podario, rezultira smrću, dok čovjekovo odstupanje od Objave i razuma, rezultira grijehom i nije uvijek nužno da čovjek smrtno okonča zbog nekog pestupa.

Razvrat, ubijanje, zavist, osveta, pohlepa za vlašću i druge bitne konstante onog negativnog u ljudskom biću javljaju se, prema Kur'anu, u svakoj porodici od Adema do Muhammeda, a.s. i dalje .Kur'an nigdje ne govori o nekoj primjernoj porodici jednog vremena; prije bi se moglo reći da je kur'anska porodica u koju se treba ugledati transvremenska: sastojala bi se od uzornog oca kao što je Jakub, a.s. sina kao što je Ismail ,a.s. kćerke i majke kao što je Meijema, brata poput Haruna, sestre poput Musaove itd. Članovi porodica o kojima Kur'an govori, prema Allahu se različito opredjeljuju: Nuh, a.s. vjeruju, ali mu žena i sin ne vjeruju, Faraon ne vjeruje, ali mu je supruga vjernik. Ibrahim, a.s. ne

uspijeva preobratiti oca Aze- ra, kao ni Muhammed, a.s. amidžu Ebu Taliba. Poslaničke porodice nisu zaštićene od zavisti, mržnje, osvete i dr. Treba se samo prisjetili Jusufove braće koji su ga bacili u bunar i td..

Praktično , sva iskušenja ljudi o kojima saznajemo iz Kur'ana služe i kao simboli, u svakom vremenu, svi se sa njim susreću, njihovi sadržaji su u biti istovjetni, samo se mijenjaju situacije i učesnici.

Čovjeku je data sloboda izbora . On je slobodan da prihvati ili da zaniječe istinu. On je time i odgovoran za svoje djelovenje, ali mu ne može biti uskraćena sloboda, čak ako bi i namjerno griješio.To mu omogućava da se uzdigne do najvišeg stepena ili da padne u najdublji ambis.

Opasnost od zloupotrebe slobode ogleda se u neprekidnom suprostavljanju čovjeka svemu što stoji na putu njegovoj karijeri na zemlji. Prijetnja od strane šejtana je stalna, a šejtan u vidu strasti-nagona kola kroz čovječiji organizam putem krvi. Uloga šejtana je da čovejka izvodi iz stanja harmonije, da ga odvraća od pravog puta, nagovarajući ga da prestupi granicu koja ne donosi dobro. Spas za čovjeka je u suprotstavljanju šejtanu i njegovim nastojanjima, te traženju utočišta u Allahovim uputama. Iskustvo Adema, a.s. i h. Havve to pokazuje , kao i prijeko potrebne čestitosti njihove prirode i njihovo kajanje kad su učinili grijeh. Ovo ukazuje čovjeku na potrebu obraćanja Allahu. Kur'an izričito navodi da će i muškarci i žene dobiti koliko su se trudili u stepenu koji im bude pripadao kao krajnje mjerilo postignutog uspjeha.

„ I vjernici, muškarci i žene, prijateljski su zaštitnici jedni drugih, oni nagrađuju dobro, a zabranjuju zlo, obavljaju molitve i daju zekat i oni su poslušni Allahu i Njegovu Poslaniku. To su oni koji su uživali Allahovu milost. Zaista je Allah Sveznajući i Svemogući. Allah je obećao vjernicima i ljudima i ženama, džennet gdje će vječno boraviti. Allahovo zadovoljstvo je nad njim. To je najveći uspjeh".(Kur'an, 16/71-72)

„Ko uradi dobro djelo muškarac ili žena, Mi ćemo im dati da žive lijepim životom i uistinu Mi ćemo ih nagraditi njihovom nagradom za najbolja djela što su ih uradili ".(Kur'an, 16/97)

„Ljudi koji se predaju Allahu i žene koje se predaju Allahu;ljudi koji vjeruju i žene koje vjeruju; ljudi koji su poslušni i žene koje su poslušne; ljudi koji su čedni i žene koje su čedne; ljudi koji dijele milostinju i žene koje dijele milostinju; ljudi koji su postojani i žene koje su postojane; ljudi koji su skromni, postojani i uljudni i žene koje su pristojne i uljudne; ljudi koji se mnogo sjećaju Allaha i žene koje se mnogo sjećaju Allaha-Allah je milostiv da im eventualne greške oprosti i da ih na najbolji način nagradi".(Kur an, 2/207)

3. Brak i porodica

Brak i porodica su Božanski inspirisane i određene institucije koje su sa razvojem čovječanstva evoluirale u smislu svijesti i shvatanja potrebe

braka i porodice za čovjeka na zemlji.

Ona je uspostavljena kao institucija u životu čovjeka da bi mu omogućila normalan stvaralački rad. Ljudska rasa je proizvod te institucije , a nije institucija produkt ljudske rase. Kur'an o tome kaže: „O ljudi, budite vjerni poštovaoci vašeg Gospodara, koji vas je stvorio od jedne osobe, a od nje stvorio žene, a od toga dvoga stvorio je mnoge muškarce i žene i budite pažljivi u vašim obavezama prema Allahu u čije ime se i vi obraćate jedni drugima združeni u jednom krilu. Zaista je Allah vaš Nadziratelj". (Kur'an, 4/1)

Na drugom mjestu u Kur’anu stvaranje čovjeka i žene, bračni odnosi sa spokojstvom , ljubavi i blagošću opisani su kao znak Allahov (Kur'an, 30/21) Institucija braka i porodice preporučena je kao smjer Allahovog Poslanika.
I Allahov Poslanik je rekao:„Brak je dio mog Sunneta , svaki koji se udalji od mog smjera nije moj."

Iako je brak Bogom naređena istitucija, svaki brak kao takav je u prirodi dogovor dvije osobe suprotnih polova. Riječ nikah upotrijebljena za vjenčanje u Kur'anu i Sunnetu podrazumijeva ,,akt“,to jest ugovor (Kur'an, 4/21). Brak je prema tome ugovorna institucija. Volja obje strane, muškarca i žene je jedan od izričitih uvjeta za valjanost vjenčanja u islamu (Kur'an, 2/232). Ovim se želi naglasiti daje čin vjenčanja dogovor dvoje različitih spolova da stupe u brak i zasnuju porodicu, uzvišeni i srećan, ali i ugovor. Kroz njega se provlače brojni odnosi, koji su prožeti sistemom obostranih prava i obaveza. Taj ugovor, međutim, nije sakrament ni neoboriv. Rastava je omogućena u slučaju gdje je bračna zajednica promašena. Nema sramote želji da se ponovo vjenča ili uda neka osoba po drugi put, kako rastavljanjom mužu i udovcu, tako i rastavljenoj ženi ili udovici.
Vjera ustanovljuje čvrste temelje instituciji porodice.Brak treba da je sklopljen među partnerima različitih spolova, koji imaju zajedničke poglede na život i koji djeluju potpuno u duhu sa Allahovim odredbama. To je u stvari izraženo principijelnim stavom o braku gdje je pravilo:,, Nevaljale žene se udaju za nevaljale muškarce, a nevaljali muškarci za nevaljale žene", dok „Vrijedne i čestite žene za vrijedne i čestite muškarce i vrijedni i čestiti muškarci za vrijedne i čestite žene. “ (Kur'an, 24/26). „Bludnik ne može oženiti ni jednu drugu ženu, već jedino bludnicu i obratno “. (Kur'an, 24/3).

Vjerovanje ne prestaje da igra odlučujuću ulogu u cjelokupnom sistemu porodičnih odnosa.

Prema tome, bračna zajednica nije jednostavni oblik seksualnog međuodnosa, to je osnovica vjerske i društvene egzistencije .

Islam preporučuje brak, a zabranjuje svaki oblik vanbračnih seksualnih odnosa (tj. predbračnih ili neuobičajneih bračnih

odnosa).Ukoliko se utvrdi da postoje odnosi radi kratkotrajnih zadovoljenja (jednostavno radi provoda), takvo stanje ne samo daje zabranjeno, nego se i kažnjava po islamskim propisima. Propisi traže da se seksualna zadovoljstva vrše samo i jedino u braku, jer takvi partneri preuzimaju odgovornost za ujednačeno i stabilno vladanje u društvu.

Razvrat, preljuba blud (zina) kao takvi su zabranjeni i žaslužuju kaznu propisanu zakonom. Svi putevi koji vode ovom zlu treba da budu zatvoreni i onemogućeni. Da ne bi bilo zbrke u bilo kom obliku, razvrat je zabranjen. Islamski sistem hidžab je široko postavljen, a njime se štiti porodica i zatvaraju svi prilazi koji vode protupropisnim seksualnim odnosima. Ove naredbe bitne su kao pravila i regulator za način oblačenja i ponašanja, kao pravila za bračno ugovaranje među spolovma i za brojna druga pitanja koja su opšta ili se ne mogu podvrći pod ove naredbe.

Najljepši kvaliteti života pružaju svaku vrstu radosti, a oni se mogu nalaziti i u bludnosti kao najljućem protivniku porodične sreće, pa se mogu razumnim naporima usmjeravati prema onom što je plemenito i dobro u ljudskom životu. Brojne preventivne mjere uspostavljene su da zaštite porodicu i omoguće joj da odigra svoju pozitivnu ulogu u ustrojstvu islamskog društva.

Međutim, odnosi u braku nisu nešto što bi trebalo da bude privremeno i prolazno, naprotiv oni treba da budu stalni, jer bi iz privremenih i prolaznih odnosa proizlazile posljedice štetne po zajednicu i društvo u cjelini, a brak je nešto ozbiljno, prihvaćeno od strane oba bračna partneta , što zahtijeva toleranciju i nastojanje da se živi u zajednici i doprinosi društvu.
Institucija porodice ima veoma značajnu ulogu u islamskoj zajednici. Ona je osnovana jedinica u toj zajednici i društvu uopšte i organizovana je tako da djeluje kao neko minijatumo društvo, čitav splet prava i obaveza koji osiguravaju temelje porodičnog života usmjerenih na doprinos ovih odnosa i ponašanja prema datom uzoru kojim islam želi da sačuva pojedinca i društvo.

Uspostavljanje uravoteženosti značajno je kod međusobnih odnosa koji egzistiraju između ljudi i žena, između mlađih i starijih, između bližih rođaka i dalje rodbine, između prava na slobodu uživanje i disciplinu, između razboritih pojedinaca i društvene kontrole.

Muslimanska porodica razlikuje se u odnosima i dužnostima od drugih. Ona nije nuklearno organizovana porodica roditelja i djeca, već široka i okuplja tri ili četiri generacije ispod svog krova.

Brižljiv pogled na islamsko nasljedno pravo pokazuje da su svi odnosi integralni dio osnovne porodične strukture, a ne nešto pferifemo u njoj.

Islam ističe jednakost čovjeka i žene kao ljudskih bića. Ova jednakost ne utiče na različitost njihovih pojedinačnih uloga i funkcija u društvu. Is-

lam ne dozvoljava neograničene slobode miješanja spolova i posmatra kao suprotnost ulozi koja im je dodijeljena u porodici i životu. Primarna odgovornost žene je da poklanja svu pažnju domaćinstvu i porodici i u svemu što zahtijeva operativnost i razvoj ove institucije. Žena je društveno odgovorna za porodicu, jer je pravno i obavezno porodica njena glavna briga. Ovo je svrha podijeljenih uloga, aktivnosti i odnosa bitnih za skladno djelovanje s obzirom na različita područja u društvu, kao i za moralno zdravlje i čitav postanak porodice.

Odgovornost za privređivanje i izdržavanje porodice, te stanovanje ostaje potpuno na mužu koji se brine uporedo i za obrazovanje i odgoj djece, optimalno djelujući u kući i obogaćujući međuodnose u porodici zajedno sa suprugom.

Brak i porodicu u islamu treba proučavati i shvatiti u kontekstu šeme o životu koji islam želi da uspostavi. Oni se izolovano ne mogu shvatiti. Pojam čovjeka i porodice koju islam daje je različita od pojma čovjeka i porodice koja preovladava danas na Zapadu.

Nehumana i nemoralna prisila, bila ona istorijska ili tehnološka , ne bi smjela da odlučuje o čovjeku, već on treba da odlučuje o sebi kao Allahov namjesnik na zemlji.

Islamska porodica pokazuje se snažno izgrađenom i ne samo to, ona je preživjela sve istinske bure, pa čak i napredovala i nadahnula se novim saznanjima, naučnog i kur'anskog života.

1. MUŠKARAC I ŽENA (MUŽ I ŽENA)

"Allah vas stvara od zemlje , zatim od kapi sjemena i najzad vas čini muškarcima i ženama. / ni jedna žena ne zanese niti rodi, a da On to ne zna. I ničiji život se ne produži niti skrati, a da to nije zabilježeno u Knjizi. To je uistinu Allahu lako! "(Kur'm: 35/11)

Allah, dž.š. je stvorio prvi par ljudi: muža i ženu (Adema i Havvu).

Muž i žena su dva spola, svako za sebe potpuno biće, a ipak jedno drugo nadopunjuje. U oba spola zajendo ostvario je Stvoritelj ideju čovjeka. Oba spola imaju svoje specifične osobine,ali muž i žena tek upotpunjujući jedno drugo daju cjelovit pojam čovjeka.

Karakteristično svojstvo muža sastoji se u stvaralačkom radu za koje treba hrabrosti i spretnosti. Njegova je volja jaka, karakter smion; on je u svojim odlukama ustrajan. On se veseli kada svojom voljom, čvrstom poput granita, pobjedonosno izdrži hiljade bura živome borbe.

Ženu bi u većini slučajeva životna borba skršila . Njenom životu najbolje odgovara mekano tlo porodičnog gnijezda gdje ona,neiscrpljivom ljubavlju i neograničenom požrtvovanošću, njeguje svoju djecu i brine se za svoj dom, gdje nepokon, na ozbiljnom licu svoga muža, koji se vraća kući s teškog rada, izaziva vedri osmijeh. Njena stvaralačka snaga nije tako poletna kao muževljeva, ali je njena

strpljivost veća i postojanija. Upravo je time Allah, dž.š. stvorio najljepše ideale za čovječanstvo što je usadio u dva spola neiscrpljivi čar porodičnog života.Treba, dakle, da na svijetu postoji muž i žena. Oni se dopunjuju i uslovljavaju: uz snagu muža potrebna je i nježnost žene; uz naporan rad muža, treba da postoji ljubav, ljepota i dublje osjećanje žene. Oboje su nerazdvojno upućeni jedno na drugo. Zato je Stvoritelj stvorio prvu ženu uz prvog muža i zato je odmah na početku stvorio prvu porodicu.

1. Fizičke i duševne osobine žene i muškarca

Fizičke osobine

Zena

- dugačka kosa;
- nisko čelo;

Muškarac

- kratka kosa;
- visoko čelo;

-osjećanja i požrtvovanost,
(u prvom planu)
- uska brada;
- uža usta,
- mali grkljan;
- visok glas;
- uska ramena;
- slabi mišići;
- potpuno razvijene dojke;
- slaba dlakavost;
- jako masno tkivo;
- visok trup;
- široka karlica;
- oble butine priljubljene;
- široki kukovi (širi od ramena)
- kratke potkoljenice;

-16 kg. mišići
-3,25 litarakrvi
-15 biliona crvena krv. zm. -7 godina vijek jed. dlake
-18-22udisanja u minuti

um i akcija, (u prvom planu)
- brkovi i brada;
- široka brada;
- veliki grkljan;
- dubok glas;
- široka ramena;
- snažni mišići;

- zakržljale dojke;
-jaka dlakavost;
- slabo masno tkivo;
- kratak trup;
- uska karlica;
- mišićave butine sa razmakom;
- uski kukovi (uži od ramena)
- dugačke potkoljenice;

27. kg.
5,5 27. biliona 3-5 godina 15-16 '
Duševne osobine
Kod žene je razvijenije:

-pamćenje;
-sposobnost za reprodukciju;
-dubina osjećanja;
-nježnost;
-snaga volje;
-elastičnost;
-vladanje sobom;
-povodljivost;
-vrednoća.

Kod muškarca je razvijenije;

- stvaralačka mašta;
- istraživački duh;
- sposobnost uopštavanja i raščlanjavanja;
- kritički duh;
- organizatorska sposobnost;
- umjetničke naklonosti;
- samostalnost;
- preuzimanje odgovornosti;
- shvatanje.

2. Osnovne fiziološke osobine žene

Glavna fiziološka funkcija žene jeste njena generativna funkcija radjanja. Ova njena sposobnost sazrijeva u petnaestoj godini i traje do četrdeset i pete, odnosno, pedeset i pete. To znači da pada u doba njene najveće radne
sposobnosti. Menstruacija, koja je znak sposobnosti za rađanje u isto vrijeme je znak zrelosti, a klimaks koji označava kraj majčinske sposobnosti žene istovremeno je znak daje njena radna karijera pri kraju.

Menstrualni ciklus

Ritmičko ponavljanje menstrualnih perioda, stalna priprema za trudnoću, sama trudnoća i rađanje, iako normalne pojave kod žene iziskuju ogroman fiziološki rad njenog organizma držeći ga stalno na granici patoloških promjena i komplikacija. Zbog toga generativne funkcije, odnosno funkcionisanje generativnih žlijezda, koje su kod oba spola glavni izvor njihove fiziološke i stvaralačke snage, imaju kod žena mnogo dublji odraz na njihova tjelesna i duševna stanja nego kod muškaraca.

Već od puberteta žena prolazi kroz izvjesne kritične fiziološke periode koji ne postoje kod muškaraca. Medicinska ispitivanja su dokazala da početak menstruacije, a time i početak i razvoj puberteta, čini da su mlade djevojke u ovom dobu slabije fizičke otpornosti.

Ustanovljeno je da su pobolijevanja i izostanci iz škole i s posla mladih djevojaka češći nego vršnjaka muškaraca. Prema jednom statističkom ispitivanju, koje se odnosilo na zaposlenu omladinu između 15 i 19 godina, ustanovljeno je da izostanci zbog bolesni kod djevojčica iznose 32,5% a kod dječaka 25,7%, dok prosječno trajanje bolovanja kod djevojčica iznosi 21,7 dana, prema 17 dana kod dječaka. Zapaženo je takođe da se mlade djevojke u doba puberteta brže zamaraju, da im je pažnja na radu slabija i daje usljed toga učestalost nesreća kod njih mnogo veća, nego kod dječaka. Smatra se da traumatologija kod mladih djevojaka zaslužuje posebnu pažnju i proučavanje, naročito od strane onih, koji se bave njihovim stručnim obrazovanjem, kao i onih koji su pozvani da obezbjeđuju u praksi higijensko-tehničko zaštitu radne snage.

Menstruacija je sigurno najveća teškoća koja se ženama stalno u jednakim i relativno čestim periodima isprcčava na njihovom životnom putu, pa prema tome i na radu. Za vrijeme njenog trajanja otpornost žene prema spoljnim uticajima slabi. Ona je često tada nesposobna da normalno obavi svoj uobičajeni rad. Učinak žene u industrijskom radu u doba menstruacije je obično manji, a veliki broj njih, kod kojih ovaj fiziološki proces ima burniji tok, moraju da izostaju sa posla. Tim se, pored ostalog, objašnjava relativno veći broj izostanaka žena sa rada nego muškaraca.

Trudnoća

Trudnoća je sigurno najveća teškoća koju ženi u njenoj radnoj karijeri nameće sama njena priroda. Ona predstavlja naročito težak fiziološki napor za ženu. Za vrijeme trudnoće njen organizam je veoma osjetljiv, te mnogo lakše podliježe raznim po zdravlje štetnim uticajima nego inače. Radnice koje rade pod nepovoljnim uslovima izložene su redovito komplikacijama vezanim za stanje trudnoće, kao što su: vanmaterično

začeće, spontani pobačaji, prijevremeno rađanje i slično. Trudne žene su mnogo osjetljivije na umor, hladnoću, vlagu, toplotu, prašinu, otrove i na nagle promjene temperature.

Dojenje

Dojenje koje se nadovezuje na trudnoću i porođaj predstavlja takođe jednu napornu fiziološku fazu u životu žene. U praksi je zapaženo da žene koje obavljaju teške radove ili koje su izložene drugim nepovoljnim uticajima vrlo rano gube sposobnost dojenja. Povećano iscrpljivanje usljed dojenja izaziva kod radnica brzo zamaranje na radu, što ostavlja negativne posljedice i na razvoj dojenčeta. Gotovo svi statistički podaci pokazuju da za vrijeme legalnog porođajnog dopusta nema razlike u smrtnosti novorođenčadi kod majki koje su zaposlene i onih koje nisu.

Klimaks

Klimaks, takođe, donosi sa posebne fiziološke neugodnosti za ženu koja radi. Prije svega, iskustvo je pokazalo, da zaposlena žena, posebno radnice, ulaze u ovu fazu ranije nego nezaposlene. Period klimaksa nastupa kod žene normalno između 45. i 55. godine života. Međutim, nije rijedak slučaj da kod radnica, koje su u svojoj radnoj karijeri bile izložene velikim radnim naporima i lošim uslovima, klimaks, odnosno gubljenje generativnih sposobnosti, nastupi već između 38 i 45 godine. Ovaj kritični period dovodi do smanjenja otpornosti žene prema profesionalnim otrovima, do bržeg zamaranja i do nervne neravnoteže. Radna sposobnost i vještina popuštaju, a izostanci se usled češćih obolijevanja povećavanju.

Dakle, kao što vidimo, žena je od prvog koraka u svojoj radnoj karijeri pa sve do njenog kraja izložena naročitim poteškoćama koje su skopčane sa specifičnim fiziološkim osobinama njenog organizma. Pored toga što ove osobine dovode povremeno ili u naročitim porodicama do posebnih stanja u kojima se otpornost i radna sposobnost žene umanjuje, one su takođe podloga izvjesnih naročitih radnih sklonosti koje uopšte karakterišu žensku snagu i koje su stalnije prirode. Tako na npr. ženama odgovaraju mnogo više poslovi na kojima se iziskuje veća marljivost, pedantnost i osjećajnost, nego poslovi koji traže grubu fizičku snagu. Za njih je karakteristično da na radu nemaju dovoljno inicijativnosti i istrajnosti, te su zato više sklone poslovima koji se obavljaju automatski. Međutim, ovi ih poslovi, iako nisu skopčani sa velikim fizičkim naporom, brže zamaraju i nameću im potrebu dužeg odmaranja. Zbog toga žene ne mogu s punim efektom izdržati na dugotrajnim i preciznim poslovima, koji iziskuju budno prisustvo duha. Utvrđeno je takođe, da veći napori dovode do bržeg zamaranja žena. Brže zamaranje žene dolazi otuda, što se kod njih srce

brže zamori nego kod muškaraca.

Za starije žene, naročito za one, koje su već prebrodile period klimaksa, karakteristična je veća sigurnost i ravnoteža na radu,koje uz stečeno radno iskustvo omogućava veći učinak. Kod ovih žena se, osim toga, smanjuju izostanci, jer nestaje razloga koji postoje u periodu kada je žena sposobna da rađa. Međutim, kod ovih žena se javljaju i izvjesne nepovoljne okolnosti. Njihova fizička snaga je umanjena, vid oslabljen, razni psihički refleksi takođe umanjeni, tako da normalno radno vrijeme koje važi za ostalu radnu snagu, za ove žene predstavlja pretjeran napor.

Ukratko rečeno, fiziološka priroda žene sadrži u sebi mnoge specifične karakteristike koje imaju svoj poseban odraz na radne uslove žena i iz kojih, prema tome, proizilaze posebne ekonomske i socijalne posljedice specifične isključivo za žensku radnu snagu.

3. Stvaralačka moć

Stvarajući dva spola Allah, dž.š. imao je još mnogo dublju i svrhu i ciljeve. Naime, pod dvostrukim spolom dao je ljudima ujedno stvaralačku snagu. On je želio da oni Njegovim posredstvom preuzmu dio stvaralačkog djelovanja , da potomstvom ispunjavaju prazninu, koju prouzrokuje smrt među ljudima To je bila neizmjerno uzvišena namjera Stvoriteljeva kada je osnivao bračnu zajednicu. Po Allahovim namjerama, u mladića i djevojku, koji su odrasli u moralu, puni snage, moramo gledati usađenu stvaralačku Allahovu misao.

Svi dobro znaju da je Allah, dž.š. prve ljude, Adema i Havvu, neposredno stvorio. Ali prije ili kasnije , svakom djetetu pada na um veliko pitanje: a ko je stvorio ostale ljude? Allah, dž.š. ih nije neposredno stvorio, kao što je stvorio bračni par. Kako su, dakle, došli na svijet?

Na ovo pitanje moglo bi se odgovoriti , ako se ima na umu da su učenjaci sva stvorenja svijeta podijelili na dvije velike grupe:organska i anorganska bića. Bića koja spadaju u prvu grupu živih bića (biljke, životinje i čovjek) Allah je ne samo stvorio, nego im je dao dio svoje stvaralačke snage, tako da ta bića pomoću te roditeljske snage mogu dati život novim , sebi sličnim bićima.

Drugoj grupi anorganskih bića (Sunce, zvijezde, kamenje,gore, mora i dr. Allah nije dao stvaralačku snagu. Oni ne mogu lako propasti kao živa bića, pa zato nije bilo potrebno da se reprodukuju, što je organskim bićima potrebno. Riba, ptica,drvo i biljka, životinja i čovjek, sve to stari, propada, prolazi. Iz godine u godinu na hiljade i milione. I kada na njihovo mjesto ne bi nastupila nova bića, ubrzo bi nestalo života na zemlji. Zato se Stvoritelj pobrinuo da priroda stalno sama sebe obnavlja, a za obnavljanje i održavanje čovječanstva, dao je ljudima roditeljsku, stvaralačku, neku tajanstvenu snagu, kojom mogu dovesti na svijet

novog čovjeka. U muža je stavio stvaralačku snagu, životno sjeme, a u ženu jajne ćelije da sjedinjenjem nastane novo biće, novi čovjek. Ta stvaralačka, roditeljska snaga je životno sjeme i te jajne ćelije nesvjesno niz godina drijemaju u djeci kao pupovi na drveću za vrijeme hladne zime. Ali kada dođu topli dani života, kada se dječak razvija u mladića, kada se djevojčica razvija u djevojku, sunce grane,mladić putem Allahom usađenog osjećaja prema djevojci uzima je za ženu (za životnog druga) i u žaru te ljubavi upravo se slivaju, sjedinjuju u dvije duše , u dva tijela. Ovo tjelesno ujedinjenje, spolna ljubav muža prema ženi, ne samo da ispunjava oboje uživanjima, nego tako utiče na uspavane čovječije jajne ćelije u ženi, u tom času počne živjeti ovaj mali čovječiji embrij i ovaj mali čovječiji pupoljak počinje pupati, rasti, razvijati se i kada nakon dvadeset mjeseci dovoljno ojača da padne kao plod iz ljuske, otrgne se od hranljivog majčinog tijela i tada kažemo: rodio se novi čovjek . Novo dijete, novi mali čovjek, nije ni otac ni majka u malom, već je veza i oca i majke, treći čovjek, čiji je život već unaprijed u mnogom određen prema dotadašnjem načinu života oca i majke. Ali zato nema veće ljubavi na svijetu, nego što je ljubav roditelja prema svome djetetu,koje je jednostavno rečeno meso od njihovog mesa i krv od njihove krvi.

Zamislimo li se samo malo o tome, obuzet će nam dušu silno divljenje i čuđenje prema uzvišenoj Allahovoj odredbi. Kako je samo uzvišena osnova Allahova, što nije htio stvoriti ljude potpuno odrasle kao Adema i Hav- vu! Kako bi svijet bio sasvim drukčiji, tuđ, hladan i pust kada se ne bi sve ovako događalo! Ni spomena ne bi bilo o porodici, jer porodicu stvaraju otac i majka i djeca. Tada ne bismo imali ni oca ni majke, ni braće ni rođaka. Svako bi na svijetu živio usamljen. Niko tada ne bi nikoga volio, ni s kim ne bismo mogli podijeliti svoju radost, nikome izjadati svoje boli. Svako bi tada bio ozbiljan , odrasli brkati dedo, ili ostarjela nana i ne bi odjekivala kuća od zvonkog smijeha djece zabavljene igrom. Ne bi bilo djetinjstva, nepoznata bi bila bezbrižna, slatka radost dječijih godina.

Eto, tako se divno održava neizmjerna Allahova ljubav zbog koje je zapravo izabrao ovaj način za održavanje čovječanstva. On je samo prvi par ljudi, muža i ženeu (Adema i Havvu) neposredno stvorio i njima pre- dao u amanet maleni dio Svoje stvaralačke snage: da oni ostalim ljudima podsredstvom Allahovih zakonitosti daju tjelesni život. Pa zar nije divna i uzvišena Allahova zamisao? Zar ne zaslužuje veliko poštovanje Allahova volja, što je u procesu oko neprestane obnove ljudske vrste i čovjeku dala udio?

U ovom životnom iskustvu, muža i žene, oboje jednako participiraju i jednaka će im biti žetva (nagrada ili kazna). Ni jedno od njih neće zasjeniti drugo, jer su zajedno kooperirali. Kur'an izričito navodi da će i

muškarac i žena dobiti toliko koliko su se trudili, u stepenu koji im bude pripadao kao krajnje mjerilo postignutog uspjeha.

„I vjernici, muškarci i žene, prijateljski su zaštitnici jedni drugih;oni naređuju dobro, a zabranjuju zlo, obavljaju namaz i daju zekat i oni su poslušni prema Bogu i Njegovom Poslaniku. To su oni koji će uživati Allahovu milost. Zaista je Allah Svemogući i Sveznajući. Allah je obećao vjernicima, ljudima i ženama, bašte ispod kojih teku rijeke, tu će vječno stanovati. Božije zadovoljstvo je nad njima . To je najveći uspijeh". (Kur'an: 16/71-72). ,,Ko uradi dobro djelo, muškarac ili žena, bude vjernik Mi ćemo im dati da žive lijepim životom i zaista ćemo ih nagraditi njihovom nagradnom za najbolja djela što su ih uradili". (Kur’an: 16/97).

„Ljudi koji se predaju Allahu i žene koje se predaju Allahu:ljudi koji vjeruju i žene koje vjeruju; ljudi koji su poslušni i žene koje su poslušne; ljudi koji su ustrajni (u pravednosti i poštenju), a i žene koje su ustrajne u tome; ljudi koji su čedni i žene koje su čedne: ljudi koji dijele milostinju i žene koje dijele milostinju; ljudi koji su karakterni i žene koje su karakterne; ljudi koji su skromni i uljudni i žene koje su pristojne skromne i uljudne;ljudi koji se mnogo sjećaju Allaha i žene koje se mnogo sjećaju Allaha - Allah je milostiv da im eventualne greške oprosti i da ih na najbolji način nagradi". (Kur'an:2/207).

Ovako je Kur'an opisao idealan model muža i žene i cilj koji treba na zemlji slijediti da bi se spremno dočekao Sudnji dan. Ovim je pobliže označeno što očekuje takve muževe i žene koji pravilno izvršavaju Bižiji amanet. Na ovome leže osnove jednakosti muškarca i žene i njihova uloga na ovom svijetu.

BRAK I PORODICA

1. Pripreme

Pri odgajanju naše djece, u periodu razvoja, najčešće zaboravljamo razmišljati i skupa s njima raspravljati o izvjesnim vidovima odgoja, koji zahtijevaju od nas kao roditelja u određenoj mjeri da vodimo brigu za svaki razvojni period naše djece. U tome je posebno važno područje odgoja i priprema za stupanje u bračnu zajednicu. To područje često ispuštamo ili nam se čini kao nešto samo po sebi da je jasno pa i ne razmišljamo da je potrebno o njemu raspravljati i govoriti. Propuštamo djecu da se sama snalaze ili kupe iskustva i pouke od za to najmanje pozvanih. Kada postanu žrtve neiskustva i loših savjetnika, hvatamo se za glavu i po svršenom činu pravimo porodične probleme, a šta samo do tada radili Jedno veliko Ništa. Niko im prethodno u vezi izbora bračnog druga i o braku nije govorio, niko ih nije posavjetovao ovako ili onako, da o tome nešto znaju, niko ih nije pripremio za tako važan dio života, za bračni život. I šta za njih znači bračni život.

Zato kod mladog čovjeka (djevojke ili mladića) u vezi pripreme i spoz-

naje bračnog života, ponekad vlada čudna zbraka i neznanje, a u najviše slučajeva bezbrižnost i nemar.

Sve se prepušta slučaju i brak se shvata kao slučajnost, kao neka lutrija. Prema odgovoru mladih odluka za brak, kao da se nikog ne treba ticati. Nažalost oni ponekad zaboravljaju na ličnu i društvenu odgovornost. Prepuštaju se zavodljivim vjetrovima.

Brak nije niti smije biti lutrija. Brak se sklapa između razumnih osoba koje su svjesne odgovornosti koja na njih pada. Protiv shvatanja braka i kao lutrije govori nam najbolje iskustvo primjernih bračnih drugova, a sudske parnice jasno ukazuju da ta lutrija obično zavisi od značaja koji joj pripadaju bračni drugovi, od njihovih shvatanja odgovornosti i od niza drugih faktora, koji su sasvim stvarni i koji se u velikoj mjeri mogu shvatiti. Pravilnim i na vrijeme datim uputama svojoj djeci (sinu i kćerki) mogu se učiniti velike usluge, prvo djeci i sebi , a zatim sredini, zadjednici i društvu u cjelini. Tim uputama, ubrajajući tu i pripreme za bračni život, s jedne strane, žele se ukloniti negativne i nepoželjne posljedice buduće bračne zajednice, a s druge strane, taj odgoj mladih ljudi učvršćuje mnoge pozitivne vrline njihova karaktera i poglede, a bez tih osobina ne može se zamisliti jedan primjeran građanin. Naravno, time se čine velike usluge za jednici, odnosno društvu, dajući mu dva prava i odana pripadnika. I sigurno je da će ti vjerni pripadnici opet odgojiti primjerne sinove i kćeri, jer ih na to upućuje Allah, dž.š. i to je njihova sveta dužnost. Pomislimo samo kako taj odgoj može u buduće bračne drugove uveliko razviti osjećaj odgovornosti, već pri samom sklapanju braka, a posebno za kasniji život u bračnoj zajednici.

Presudnu ulogu za sreću u braku igra dobar odgoj oba bračna druga. Život u kome živimo može biti pun ljepote, veselja, pjesme i uživanja, a grozota, zločina, nemoral, siromaštvo i nepravda stoje nasuprot tome. To je prouzrokovano mnogo čime.

Veoma često, u našem intimnom krugu ima kretanja, uspona i padova. Tu smo, u najviše slučajeva glavni krivci. Veoma često svojim nehajem, nepažnjom ili nečim drugim budemo uzrok za naše padove, poniženja pa vrlo često budemo i izbačeni iz jednog kruga u koji smo teškom mukom dospjeli. Ipak, na greškama se uči, ali ne dozvolimo da istu grešku doživi i naše dijete. Neka i tuđa greška posluži kao iskustvo djeci, treba djetetu ispričati sve slučajeve i probleme koji su poznati kako bi poslužili kao preventiva.

Prije svega treba da budemo i sami odgojeni i sva načela i životna pravila i na djecu prenositi. Upoznati djecu da se sa neuspjehom u braku prvenstveno kažnjavaju sami bračni drugovi za učinjene greške, a najviše djeca iz takvog braka.

Ukoliko želimo imati dobre članove društva, moramo im dati lijep vjers- ko-moralni odgoj, tj. moramo ,im dati što bolja i pouzdanija

uputstva i savjete za novi život. Prema tome, ukoliko su mladi moralni, bit će moralna i porodica, a to je opet garancija daće i društvo biti na dobrim temeljima. Drugim riječima rečeno: vjerom zadojeni roditelji, daju vjerne članove svojoj zajednici, društvu i domovini.

Roditelji , kojima je povjerena dužnost da imaju i pripreme mladog čovjeka za brak morali bi svoje upute svakako usmjeriti na jednu tačku, a to je da mladi znaju ispravno upotrebljavali svoje tijelo i snagu svog duha i da ta dva dobra usklade u životu, da ih ne zloupotrebljavaju.

Njegov duh , nagon, svježina i polet zavisi od njegovog odgoja. Za mlade je važno podučiti ih da tijelo priviknu na poslušnost zdravoj savjesti, koja se postiže kroz vjersko moralni odgoj, da snagu, tjelesnu energiju podvrgnu zdravoj savjesti i upotrijebe je u korisne svrhe. Ukoliko to uspiju postići, njihov će život imati pravog vodiča i uspjet će u životu. Bit će mirni i sretni. Odgoj, dobrota, plemenita osjećanja, ljubav prema svima, područja su koja mladi moraju poznavali, iako je dobrota srca neistraženi dio.

Glavnu riječ , a često i jedinu, pri stupanju u brak imaju mladi supružnici. Na njima je da izaberu i stvore odluke kojima i kakvim životnim putem da krenu. Treba da im želja bude istovjetna, ali ona ima dva pravca: ili da im bude rasadnik čistoće i sreće, ili da im porodica bude ncisušiva baruština prljavštine. Ta odluka neće uticati sama na budućnost potomstva, zajednice, naroda... Ako budu imali zdrave namjere onda će oni nastojati da se izgrade u prave ljude, jer samo kao takvi mogu potpuno i savršeno djelovati u pozitivnom smislu. Možda će od toga zavisiti, hoće li se ljudi moći poslužiti plodovima koji budu sazreli u tom braku. Od toga zavisi hoće li im djeca biti na ponos, te njihovoj duši služiti na vječitu korist. Prema tome, taj njihov odgoj ima da odigra presudnu ulogu u odabiranju pravog pravca, a preko toga u stvaranju novih članova široke društvene zajednice, a specijalno članova naše vjerske zajednice.Zalo dobar odgoj mora biti živ u njihovim srcima, sa svim svojim načelima i principima. Odgoj mora da počiva na temeljima kao što su: namaz, pouzdanje u Allaha kao stvoritelja, pouzdanje u bolju budućnost. Vrijeme mladosti je vrijeme izgradnje kada se oblikuju čiste bezgrešne duše , a u srcu se izgrađuju ličnosti prema islamskim načelima. Dužnost djevojke je da se izgrađuje za buduću majku i odgajateljicu, te vjernu saputnicu svom životnom drugu, a dužnost mladića je da se izgrađuje za budućeg muža, oca i zaštitnika svoje porodice. Zato moraju sticati osnovne moralne upute, posebno one koje su potrebne ženi kao: ženske čednosti, duševna čistoća , tjelesna nevinost, strpljivost pri podnošenju životnih teškoća, pobožnost, te veliko pouzdanje u Allaha kao svemogućeg pomagača i dobrotvora. I muž mora sticati određene vrline, te da one postanu dio njegove ličnosti, kao vjera u jednog Boga, krajnje zalaganje za opskrbljivanje svoje porodice

itd. No, vrhunac svih ovih vrlina je neograničena ljubav i vjernost jednog prema drugom. Žena bez te ljubavi nije prava supruga , ni majka, a ni muž pravi suprug i otac. Bez toga oni nisu sretni, niti su sposobni da upućuju i čine sretnom svoju okolinu , a na prvom mjestu svoju porodicu. Jer kao što svako humano djelo i plemenit korak postaje i zasniva se na nekoj ljubavi, to isto vrijedi i za porodicu; bračni drugovi kao prvo, treba da se vole i da budu vjerni jedno drugom, da vole Onoga ko im je dao osjećaj da mogu voljeti jedno drugo. Mladi pri stupanju u brak treba kao nikada prije da osjećaju pravu vjeru, da zahvaljuju Allahu, klanjaju, tražeći Njegovu pomoć.Ako tako budu shvatili bračni život, to će značiti da su shvatili gdje treba tražiti snagu u životnim poteškoćama kao i u trenucima radosti. Na tim temeljima treba graditi budućost koja sigurno vodi uspjehu. Oni će, osjećajući to, znati da je Allah naredio i taj korak, korak zrelosti, stavljajući sebi vijenac odgovornosti i blaženstvo u isto vrijeme kao što kaže Muhammed, a.s. „Vjenčavajte se , množite se, jer ću se ja ponositi vašom brojnošću na Sudnjem danu."

Ta odredba osvjetljava životne puteve na kojima se nalaze plodovi vjernosti i ljubavi.

Tada će svi pravilno odgojeni znati da su ti plodovi Božiji i da se njihovi životi moraju odvijati onako kako želi Onaj ko ih je dao. Tu dobar odgoj čini svoje, osvjetljava početak, sredinu i kraj, jača volju i grije srce lijepim riječima koje niko ne može poljuljati , daje snagu koju niko ne može skršiti, pa ni u najtežim trenucima u životu.

Kada bude došlo vrijeme da se djevojka stavi na raspolaganje muškarcu, a on njoj, tada će oboje dići ruke zahvaljujući Uzvišenom Allahu, pa onda roditeljima na lijepom odgoju i predznanju pri stupanju u područje očinstva i majčinstva. Njihov zajednički hod kroz život urodit će potpunim uspjehom, ukoliko se budu pridržavali kur'anskih uputa. Ako nizašta drugo ne bi trebalo zahvaljivati Stvoritelju, ono svakako treba izraziti zahvalnost na uzvišenom daru-ljubavi koja se prenosi s koljena na koljeno , od mladića i djevojke, od roditelja do djece kao i posebno na prenosu dijela stvaralačke moći na čovjeka kao posrednika.

2. Brak

„Brak je moj sunnet, pa ko bude bježao od mog sun- neta, taj bježi i od mene “. (Hadis)

Brak je najbogatiji izvor životnog zadovoljstva , ali uz uslov da se u punoj mjeri i u svim svojim komponentama ostvaruje. Pravi, punovrijedni i zaista sretan brak nije lako izgraditi, jer iziskuje veliko zalaganje oba bračna druga. Mnogo od njih traži, ali im i mnogo daje. Uspješan je brak poput umjetničkog djela kojem se čovjek mora potpuno posvetiti.

U brak se ulazi s iščekivanjem koje je obojeno snažnim emocijama. Zato brak nikoga ne ostavlja ravnodušnim: ili ga usrećuje ili razočara.

Bračna institucija je potrebna čovjeku radi potpunog psihičkog i fizičkog života i tek se u braku čovjek potv rduje. U bračnoj zajednici ljudi su našli cilj svog života, a oni koji nisu uspjeli nesretni su i lutaju bez cilja, izgubljeni su , jer nemaju pravog sadržaja života koji pruža porodica. Oni su nesmireni i nesretni. Ovo se odnosi kako na muškarce, tako i na žene. Osobe koje ne uspiju osnovati svoju porodicu odaju se porocima i njihov život je promašen.

Sretan brak djeluje na čovjeka veoma blagotvorno i oba partnera ispun-java stalnim osjećanjem zadovoljstvo, vlastite uspješnosti i lične vrijednosti. Osim toga on ljudskom životu daje bogat sadržaj, ispunjava ga vedrinom, čini ga osmišljenim. U sretnom braku ljudi nalaze punu afirmaciju sebe,ostvaranje svojih najprisnijih težnji, a to im podiže samopouzdanje, čini ili psihički čvršćim, sređenijim i otpornijim.

Sve to doprinosi njihovoj duševnoj uravnoteženosti, pa je uspješan brak veoma značajan faktor dobrog mentalnog zdravlja. Ono se neminovno odražava i na okolinu sretnih bračnih drugova. Takvi su ljudi obično vedri i konstruktivni u ophođenju s drugim ljudima; s optimizmom gledaju na život, znaju se oduševiti, puni su interesa i incijative, spremno se hvataju u koštac sa životnim teškoćama - ukratko, ponašaju se na realan način koji je za ljude oko njih ugodan i prihvatljiv.

Nasuprot uspješnom braku, neuspio brak ozbiljno ugrožava psihičko zdravlje bračnih drugova. Neprestana razočarenja čine čo.vjeka mrzovoljnim, potištenim ili razdražljivim . Drže ga u stalnoj emocionalnoj napetosti, koja se redovno ispoljava u smanjenoj prilagodljivosti drugim ljudima, u manjoj ili većoj mjeri netrpeljivosti prema okolini. Tada čovjek postaje agresivan , lako dolazi u sukob s drugima, često nekontrolisano reaguje pa se izlaže mnogim neugodnostima. Zaokupljenost neriješenim bračnim problemima angažuje veliki dio psihičke energije, pa nužno trpi radna sposobnost i smanjuje se opšta životna aktivnost. Nezadovoljstvo brakom obeshrabruje čovjeka, potištenost ga koči i oduzima mu incijativu, razočarenje ga ispunjava pesimizmom i skepsom.

Brak je, dakle , u svačijem životu sudbonosan faktor. Međutim, mnogi mu ljudi prilaze s nedovoljnom ozbiljnošću, bez razumijevanja njegove suštine, bez poznavanja njegove zakonitosti, ili čak , sasvim površno i neodgovorno. To je razlog što ima mnogo neuspjelih brakova. Različite emocionalne smetnje, neuroze i poremećaji u ponašanju svakodnevna su pojava. Budući da u pozadini tih nevolja gotovo uvijek nalazimo - ako ne kao jedini, a ono ipak značajan uzrok - neriješene bračne teškoće, to se usuđujemo tvrditi daje nesretan brak veoma učestala pojava.

Između uspjelog i neuspjelog braka nema oštre granice. Između sasvim sretnog i potpuno nesretnog bračnog života postoje postepeni prelazi.

Osnovna je karakteristika uspješnog braka uzajamno razumijevanje i

ljubav bračnih drugova. Ona ih navodi da se ponašaju na način koji jača i produbljuje njihovu osjećajnu povezanost.

Ustrajna ljubav među bračnim drugovima ispoljava se prije svega u njihovom raspoloženju. Oni su vedri, sretni i smireni. Ljubav se ispoljava i u međusobnom ponašanju partnera, pa se po njemu može približno sigurno ocijeniti vrijednost braka. Sretan brak potpuno ispunjava spolnost. U njoj nema nezadovoljnih potreba, pa ni skrivenih, u nesvjesno potisnutih želja za nečim što u tom braku ne bi bilo ostvarivo. Zato ni žena ni muž nemaju interesa za druge osobe suprotnog pola.

Za sretan brak karakteristična je uzajamna osjećajna umjerenost.

To znači da su partneri uvijek spremni jedno drugom ugoditi , ispuniti želju, obradovati ili utješiti, ohrabriti ili pohvaliti, razumjeti, saživjeti se s potrebama, interesima i aktivnostima, težnjama, brigama i teškoćama, spremni su jedno drugome pomoći, pružiti emocionalnu podršku.

Sretni bračni drugovi automatski se prilagođavaju jedan drugome ne osjećajući da im to predstavlja napor. To je izraz snažne identifikacije neđu partnerima koja je intenzivna ukoliko je potpunija.

Apsolutno povjerenje je komponenta prave ljubavi. Ljubomora je ipak izraz nepovjerenja u partnera, u stvari negacija ljubavi. U sretnom braku vlada potpuna iskrenost. Partneri nose u sebi potrebu da jedan drugome ispričaju sve što su doživjeli, da iskažu svoje misli, izraze svoje težnje i radosti, brige i razočarenja. Sretan bračni drug ne želi ništa doživjeti sam , već osjeća potrebu da sve svoje psihičke sadržaje podijeli sa partnerom. U uspješnom braku nestalo je granica između ‚ja“ i ,,ti“. Umjesto toga nastalo je ‚mi“, u kojem nema više tajni, nikakvog „privatnog sektora" jednog ili drugog partnera u koji onaj drugi ne bi smio imati uvida ili ne bi trebao u njemu sudjelovati.

Podudaraje sretnih bračnih drugova na svim područjima zajedničkog života ispoljava se i u njihovom stavu prema djetetu: iskreno žele dijete , odgajaju ga s ljubavlju i razumijevaju njegove emocionalne potrebe, postupaju s njim na realan način. Sve što poduzimaju čine sporazumno i ne dolaze u sukob. Zadovoljstvo roditelja u braku najbolja je garancija da će djecu pravilno odgajati, prirodno, po zdravom razumu, kako to islam preporučuje.

3. Smisao i značaj braka

„Ženite se i množite se , jer želim da pomoću vas nadmašim ostale.“ (Hadis)

Smisao i značaj braka i porodice je prvenstveno u:

a) održavanju i produžavanju ljudske rase;
b) žaštiti morala;
c) psihoemocionalnoj stabilnosti, ljubavi i ljubaznosti;
d) društvenoj i usmjerenoj vrijednosti;

e) društveno-ekonomskoj sigurnosti;

f) proširenju bračnog i porodičnog horizonta i doprinosu društvenoj koheziji u zajednici;

g) motivu za napore i požrtvovanja;

h) odgoju i izdržavanju djece.

a) Održavanje ljudskog roda i civilizacije, kao i njen kontinuitet u funkciji čovjeka kao Allahovog namjesnika na zemlji, zavisi od dobre operativnosti mehanizma za rađenje i umnožavanja. Priroda žene i muškarca pripremljena je za ovako nešto. Psihološka i fiziološka različitost među spolovima traži dopunjenije jednog drugim .

Produžavanje roda u svom procesu traži stabilnu strukturu koja organizovano djeluje. Porodica je upravo takva institucija koja može skladno upotpuniti taj proces od početka razvoja do usavršavanja.

O tome Kur'an kaže: „O ljudi, budite svjesno odani svome Gospodaru koji vas je stvorio od jedne osobe , stvorio je od iste materije i vašu ženu, a od toga dvoga stvorio je i rasprostranio mnoge ljude i žene..." (Kur'an , 4/1)

„ Vaše su vam žene kao njive za obrađivanje , pa pristupajte vašim njivama pažljivo i brinite za ono što je vaše (djecu) i budite svjesno odani svom Allahu i znajte da ćete se sresti s Njim. "(Kur'an, 2/223).

b) Islam zabranjuje vanbračni odnos u svim njegovim oblicima.

Ali zato naređuje bračnu zajednicu koja pruža ljudima i ženama mogućnost da svoje prirodne podsticaje zadovolje u svim aspektima života, što im pruža zadovoljstvo , ali i odgovornost, idući u korak sa životom. Seksualni odnos putem bračne zajednice jedino osigurava kontrolni mehanizam za seksualne nagone. On je neka vrsta sigurnog ventila za seksualni moral. Kroz brak se izražava i produbljuje postizanje uravnoteženog puta i omjera u međuljudskim odnosima.

Brak je po Kur'anu tvrđava protiv nemoralnog načina života.

„Vjenčavajte ih sa dozvolom njihovih ukućana i dajte im njihove darove s ljubaznošću kao ženama koje imaju svoj ponos, a ne kao nemoralnim , niti kao onima koje se slobodno ponašaju ".(Kur'an , 4/25)

„...dozvoljeno vam je da imate čestite žene , pravovjerne i čedne žene kojima je data knjiga prije vas, kada im date bračne darove i živite u braku s njima i ne činite nemoral s njima, niti vodite slobodnu ljubav (Kur'an, 5/5)

S tim u vezi Božiji poslanik Muhammed , a.s. je rekao:

"O mladi čovječe , oni među vama koji mogu izdržavati supruge, treba da se ožene , zato sprečavajte oči od gledanja na svjetlucavo zlo i čuvajte se nemorala". (Sahihi-Muslim).

c) Slijedeća svrha braka je da se postigne psihološko-emocionalno i duhovno drugarstvo. Odnos u porodici među svim njenim članovima je najvažniji činilac, naročito između muža i žene , ali ne kao odnos koji je

usmjeren samo na ličnu korist.To treba da bude duhovni odnos, zajedničko dijeljenje dobra i zla, odnos koji stvara ljubav, ljubaznost, milosrđe, drugarstvo . međusobno povjerenje, požrtvovanje, utjehu i pomoć. Sa djecom u porodici vrijednosti saosjećanja, ljubavi i milosti traže požrtvovanje , toleranciju i ljubav koji treba da formiraju čvrste karaktere. To je porodica koja osigurava skladnu klimu ža razvoj i postizanje ljudske osobe. U vezi funkcije braka i porodice u Kur'anu stoji:

„Jedan od Njegovih znakova je što je On stvorio za vas, odnosno od vas, supruge da bi se pored njih mogli odmarati (i naći odmor i spokojstvo kod njih) i On je uspostavio među vama ljubav i milosrđe ".(Kur'an, 30/21)

d) Podizanje djeteta bez jednog roditelja , dječje obrazovanje i odgajanje, njegovo školovanje, životna orijentacija, postupno uvođenje u vjerovanje i kulturu, je teško i nepotpuno. To je zato što porodica postaje zajednička briga roditelja sve do punoljetstva djeteta. Nikakva druga institucija ili čak brojne institucije ne mogu preuzeti brigu odgoja djece.

„I budite svjesno odani Allahu s imenom čijim jedni druge molite i čuvajte rodbinske veze". (Kur'an, 4/1).

„O vjernici, trudite se da sačuvate sebe i vaše porodice od vatre". (Kur'an, 66/6)

„Naš Gospodaru , osiguraj udobnost nama, našim suprugama i našem potomstvu i daj nam svu ljudskost i da bude , u prvom redu , sa poštovanjem". (Kur'an, 25/74).

„Moj Gospodaru, učini me izvršiteljem molitve i učini moje potomstvo pobožnim. Naš Gospodaru , prihvati moju molbu... Naš Gospodaru, oprosti meni i mojim roditeljima ... “ (Kur'an, 14/40-41).

Na značaj porodice kao osnovnog nosioca društva ukazivao je i Božiji Poslanik u brojnim hadisima u kojima on kaže da je svako dijete rođeno u islamu, a da ga njihovi roditelji mogu transformisati u neku drugu vjeru ili bezboštvo.

„Svaki otac može dati svojoj djeci najbolji odgoj i obrazovanje " (Hadis)

„Svakome koji izdržava tri ćerke ili sestre i pruža im dobro vaspitanje i obrazovanje , te s njima postupa ljubazno , Bog će učiniti da čvrsto stane na svoje noge i pomoću Božije milosti dobije mjesto u džennetu "(Hadis)

e) Institucija porodice važan je dio islamskog sistema društveno - ekonomske sigurnosti. Pravednost uspostavlja odnose među narodima, kulturnim vrijednostima uključujući i ekonomsku i društvenu pravednost među članovima porodice.

Izdržavanje porodice je ozakonjena dužnost muža, čak i kada je žena bogata. Pomaganje rodbine je posebnim propisom naređeno. Siromašni rođaci imaju prvenstveno pravo na zekat i na druge prihode koje su obavezni da daju imućni članovi porodice .Nasljedno pravo propisuje eko

nomske obaveze unutar porodične strukture. Ove materijalne obaveze protežu se i na brojne bliže, a zatim i na dalje rođake.

Postoje hadisi koji naglašavaju pravo tetaka,, dajdžinica, amidžinica, amidža, dajidža i drugih rođaka. Siročad u familiji koja su posvojena tretiraju se kao vlastita djeca. Starije članove familije treba paziti i tretirati ih sa plemenitošću, ljubaznošću i poštovanjem; na isti način sa odgovornošću se treba odnositi prema djeci i unučadima. Odgovarajući prikladni odnos treba imati i prema članovima porodice nekog od supružnika. Jedna od funkcija bračne zajednice proteže obaveze na rođake i njihovo povezivanje sa cjelokupnim sistemom materijalne sigurnosti, pa je i ekonomska uzajamnost i pomoć značajan elemenat. Islam je uspostavio sistem psiho- društvene sigurnosti.

Punoljetni članovi ne bi trebalo da svi odlaze od ostarjelih članova domaćinstva. Siročad, osim u nuždi, ne treba davati u domove na brigu i teret drugima. Siromaha i nezaposlenog člana domaćinstva ne treba ostaviti da živi od prošnje, krađe i si. Svi problemi naprijed navedeni kao primjeri, nalaze iješenje unutar dobro organizovane porodice koja prije svega treba biti humana i plemenita u zadovoljavanju potreba svakog pojedinca. To nije samo ekonomska žrtva, već dužna briga za sve, osjećaj za nevoljne i pribavljanje opskrbe za njih.

Ne bi trebalo da ovdje ne spomenemo i ustanovu poligamije u islamu koja je bila vrlo često, iz nepoznavanja njene suštine, napadana.

Ograničena poligamija dopuštena je u islamu, jer je islam praktična vjera usmjerena ka izgradnji čovjeka sazdanog od mesa .kostiju i krvi. Zbog brojnih uzroka čovjek se može naći u slijedećoj situaciji: oženiti se još s jednom ženom ili počiniti grijeh-blud. U takvim slučajevima poligamija je dozvoljena .Poligamija je dozvoljena još i usljed porodične ili društvene situacije . Naime, društveni je motiv kada poslije ratova žene u društvu brojčano premašuju broj muškaraca, pa i u takvim slučajevima mnoge žene moraju ostati udovice ili živjeti u grijehu prostitucije, ako se ne uklope u porodični sistem kroz poligamiju. Islam u takvim slučajevima daje prednost uklapanja žene u porodicu, što dovodi do poboljšanja društvene ravnoteženosti.

Takođe je u islamu dozvoljena poligamija u slučajevima kada u porodici ostanu siročad, pa je porodica dužna da se brine za njih s potrebnom ljubavlju, brigom i dostojanstvom.

Kur'ansko sure, kojim se dozvoljava poligamija, objavljeno je upravo poslije bitke na Uhudu u kojoj je oko 10% muslimanske vojske poginulo, pa je nastao problem udovica i siročadi. Iako je dozvola načelna, istorijski kontekst govori o djelovanju ove institucije.

„Ako se bojite da nećete biti pošteni prema siročadima , vjenčajte žene koje vam se dopadaju, dvije, tri ili četiri, a ako se bojite da ne možete biti pravedni za više od jedne, onda se držite samo jedne. To

vam je najprikladnije da ne biste učinili nepravdu ". (Kur'an, 4/3).

Bračna zajednica ohrabruje na pojačanu zaštitu onih slabijih unutar porodice. Božiji poslanik Muhammed , a.s. objašjavao je na pristupačan način o radostima mladog čovjeka , koji je oženio udovicu, stariju od sebe, jer je imao ,mlađe sestre, koje su u njoj dobile zamjenu za umrlu majku, a taj čovjek upravo je želio da se oženi ženom koja može da vodi brigu o njegovim sestrama i da ih pristojno odgaja.

f)„Zenidbene veze jačaju prijateljstvo više nego bilo šta drugo" (Hadis)

Ženidbene veze su kao mostovi između različitih porodica, plemena, zajednica i instrument koji uspostavlja jednakost ljudi proširivanjem rodbinskih odnosa. U praksi bračna veza u ranom islamskom periodu imala je značajnu ulogu, kao i kasnije kroz istoriju islama.

g) Brak na posredan način nadahnjuje razvoj osjećaja za odgovornost i uzrokuje nastajanje stalnih napora za udovoljenje svakidašnjih životnih potreba i poboljšanja ekonomskog razvoja. Ovi aspekti nalaze se u uputama Kur'ana , koje podstiču ljude da stupaju u brak.

„Ženite one među vama, koji su neoženjeni i vjenčavajte vaše čestite robove, muškarce i žene. Ako su siromašni Allah će ih obogatiti. Allah je bogat i Svemoguć". (Kur'an, 24/32)

Prema navedenom , brak i porodica su pouzdane instance produžavanja ljudskog roda. Brak je zaštitnik morala kod pojedinaca i stvara primjeran kontekst za duhovno-osjećajno izvršavanje bračnih obaveza, a istovremeno obavezuje sve ostale članove porodice na podsticanje ljubavi, prijateljstva i spokojstva u društvu. Bračni odnos upućuje i na postupno unapređivanje obrazovanja. Brak je posljednja karika u sistemu društveno- ekonomske sigurnosti. On stalno podstiče čovjeka i jača pobude i napore za društveni progres preko koga mogu nove generacije lakše ući u društvo. On je karika koja povezuje prošlost sa sadašnjošću i otvara puteve za budućnost društva i obavlja smjenu generacija putem zdravog i stabilnog procesa. Brak je prije svega, sredstvo koje uređuje odnose među spolovima i osigurava mehanizam pomoću kojeg je odnos djeteta u zajednici utvrđen, zatim temelj jedinstva u integrisanju članova unutar društva u jednu cjelinu i njihovo osposobljavanje da realizuju svoje ideološke i kulturne uloge u svojoj sredini. Brak je kao takav sveobuhvatno osmišljena institucija porodice. Kada bi ova institucija oslobila ili propala, budućnost čitave kulture i civilizacije bila bi ugrožena.

4. Brak čuva čovjeka od bluda

„Ne slijedite svoje niske strasti, jer će vas odvesti u zabludu, daleko od Allahovog puta. “ (Kur'an, Sa 'd, 26)

Na svom životnom putu čovjek se susreće sa nizom problema. Jedan od gorućih i najintimnijih je seksualni problem. On je biološki neodvojiv od nas. Kao nagon za hranom, za vodom, ovaj nagon održavanja ljudskog roda je nužan. Njegov osnovni cilj je rađanje čovjeka i produžetak ljudskog roda. Milostivi Allah u Svojoj svemudrosti dao ga je ljudima podarivši mu divan smisao , ljepotu i svrhovitost.

Kako prići ljubavi među spolovima je vječno pitanje, vječna dilema, koja se uvijek postavlja i koja će se uvijek postavljati. Za svakog, posebno za mladića i djevojku to je sudbinsko pitanje od čega zavisi dalji hod stazama života . Da li poći putem prepuštanja nagonima, bez kontrole, bez samosavlađivanja, ili putem moralne čistoće, odnosno putem čvrste volje...?

U okviru uputa koje predstavljaju izraz velike milosti prema ljudima, Svevišnji Allah je ukazao na puteve i smjernice odnosa među spolovima. Po tom pitanju u Kur'anu stoji:

„Ne približavajte se bludu, jer to je užasan grijeh i loš put!" (El-Isra,32)

„I oni će vjernici uspjeti i naći sreću i spas, koji se čuvaju spolnog od-nosa, osim sa svojim suprugama. “(El-Mumin, 5-6)

„Reci vjernicima neka obore svoje poglede i neka se čuvaju zabranje-nog spolnog odnosa. To je za njih najnormalnije. Allah zna sve, što oni čine. “ (En-Nur, 30)

„Dobre žene su pobožne, one čuvaju svoje obaveze i svoju čast i u odsutnosti svojih muževa, kako je Allah uputio da se to čuva. “(En-Nisa, 34)

Prema navedenim ajetima kao i na osnovu drugih islamskih postavki postavljenje veoma strog i odlučan zahtjev za moralnom čistoćom i kije-pošću. Nedopušteni spolni odnos van braka smatra se jednim od najtežih grijeha, koji povlači strašne posljedice.

U odlučnosti prema takvom stavu u islamu je zabranjeno i prilaženje nedopustivom spolnom odnosu , zabranjeni su svi putevi, koji bi mogli dovesti do njega.

Islamsko učenje osuđuje pornografiju, pomo-literaturu, pomo-filmove, šund seksualni, proste viceve, intimne tjelesne dodire, grljenje, ljubljenje između muškarca i žene van braka, golotinju, izazovno odijevanje i tome slično.

Izuzetno oštar stav islam ima prema nedopustivom spolnom odnosu, koji bi mogao počiniti niko od supružnika van braka. Islam jasno i odlučno zahtijeva od mladića i djevojaka moralnu čistoću i kontrolu nagona do braka, a od muževa i žena krjepostan i čist život. To nisu dozvoljeni kompromisi, devijacije ili popuštanja. Ko voli Allaha, ko je prihvatio islam kao svoj životni put, treba da se pridržava postavljenih načela. Pred Allahovim zakonima i muškarac i žena su u istom položaju. Bilo ko od njih da počini grijeh podliježe kazni. Nedopustiv je stav da se

u tom pogledu muškarcima uzimaju olakšice.

Stav islama je potpuno prirodan i preporučljiv sa zdravstvenog stanovišta. Kontrola nagona, odgoj volje u odnosima između djevojke i mladića otvaraju im prave istinske horiznote duboko proživljene duhovne ljubavi, koja će svoju punu sreću i svrhovitost naći u islamskom braku, braku kije- posti i vrline.

Islam osuđuje nedopušteni spolni odnos, zato što on donosi tragične posljedice, a što je u suprotnosti sa islamskim htijenjem za ljudskom srećom na ovom i budućem svijetu.

Intimni odnosi između muškarca i žene predstavljaju veoma ozbiljan čin, koji duboko zadiruje u niz pora života na fizičkom i duhovnom području. To su snažne veze, koje se nipošto ne smiju smatrati naivnim i lakim. One ostavljaju neizbrisive tragove. Odgovornosti koje proizilaze iz toga čina su dalekosežne.

U tom smislu islam preporučuje promišljenost i ozbiljnost na tom putu. Islam zahtijeva brak kao siguran i spasonosan okvir za odnose između muškarca i žene, kao siguran temelj budućeg zdanja sreće supružnika. Istinska duboka ljubav u braku je iješenje za sve probleme i odgovornosti. Brak i samo brak je siguran dom za supružnike, siguran dom za djecu, sigurnost za njihovu budućnost i sreću. Odnosi muškarca i žene van braka nemaju onu sigurnost kakva se ima u braku. Upuštanje u te odnose, odnose van braka, predstavlja, punu neozbiljnost, koja zanemaruje suptilnost i dubinu duhovnih i tjelesnih veza i njihovih posljedica. To je kao ulaženje u gustu maglu, gdje su nepoznati putevi i cilj kome se ide.

Niz ozbiljnih problema, kao neizvjesnost započete veze, strah od trudnoće, bojazan pred bolešću, urođeni osjećaji stida lebde neprekidno kao sjena nad takvim odnosima. Dominira zebnja pred nesigunošću.

I kad dođe do raskida nastaju duboke duševne povrede. Traže se novi partneri, dublje se gazi u neizvijesnost. A kad dođe do trudnoće izlaz se obično traži u pobačaju. Malo je onih koji će prihvatiti vanbračno dijete pogotovo kada nemaju osiguranu egzistenciju. Svaka žena nosi u sebi duh materinstva. Težak je to osjećaj kada se mora odlučiti na izbacivanje svog ploda. To je bolan udar na ženinu psihu.

A pobačaj nije uopšte malen operativan zahvat. Težak je i bolan.

Još kad to vrše nestručna lica, posljedice mogu da budu katastrofalne. U takvim slučajevima nije mali broj žena koje su podleglc. Bolno je saznanje da iza pobačaja ostaje niz posljedica, pa veoma često i sterilnost, koja može posebno da se snažno odrazi na one koji će možda kasnije u drugim uslovima željeti djecu.

Pri nekontrolisanim spolnim dodirima, pri mijenjanju partnera, pri dolaženju u dodir sa prostitucijom što je sve rezultat vanbračnog spolnog života, može da dođe i do pojave spolnih bolesti ili čak i do veoma teške

i neizliječive side.

Drama vanbračnih odnosa je posebno teška za one koji su već u braku. Nepošteno je iznevjeriti bračnog druga i prekršiti zadatu riječ vjernosti pri činu vjenčanja. Iznevjerena riječ takvog muškarca ili žene dovodi u sumnju i značaj njihovih ličnosti. Takva nevjerstva su prave nesreće za brak, a posebno za djecu. Posljedice su veoma duboke i njihov kraj je često nesagle- div. U takvim slučajevima nisu samo pogođeni bračni partneri nego i njihova šira porodica i okolina. Često djeca iz brakova, koji su preživljavali bure nevjerstva, duboko nose u sebi tu traumu, prenoseći je kasnije i na svoje brakove. Odgovornost onih koji iznevjere svoje bračne drugove je zaista ogromna.

Lom u porodici, sukobi i prevara bračnog druga moraju se odraziti i na život bračnih partnera van porodice. Ti incidenti se moraju manifestovati i na okolinu. Veoma često trpi i posao. A ne mali broj slučajeva je da se teške traume iz porodičnog sukoba odražavaju i na zdravlje, u vidu psiho- neuroze, čira na stomaku, srčanih tegoba i tome slično.

I kada se postavi pitanje kojim putem poći, da li putem moralne čistoće ili nemorala, svaki čovjek treba da razmotri oba puta i njihove posljedice. Treba postaviti sebi jasno pitanje i dati jasni odgovor: da li je cijenjena više porodica koja živi u ljubavi ili porodica u kojoj dolazi do nevjerstva bračnih drugova i gdje se ne poštuje data riječ!

Da li su cijenjeni više oni koji žive moralnim životom ili oni koji ne žive tako? Cilj islama je da ljudi budu sretni na oba svijeta. I zato Kur'an poziva na moralan život, na krijepost, na vrline, na gospodarenje strastima, na čvrstu volju. Čist i krijepostan život od najranije mladosti do smrti sigurno može da donese samo ljubav, mir i sreću.

I zašto ne poslušati Allahove riječi? I uz Allahovu pomoć doživjeti pravu duboku ljubav, duboku istinsku sreću, duboko doživjeti značaj svoje ličnosti, osvijetliti svoju dušu svjetlom plemenitošću!

5. Porodica

„O vjernici! Trudite se da čuvate sebe i vaše porodice od vatre. “(Kur’an)

Iz bračne veze nastaje porodica. U prvom redu porodicu sačinjavaju: muž i žena, a kasnije u porodicu ulaze i djeca. Bračni par i njihova djeca sačinjavaju porodicu u užem smislu, dok porodicu u širem smislu sačinjavaju pored njih i sva njihova rodbina.

Bračni život je temelj porodici, a porodica je temelj ljudske zajednice. Što više skladnih i harmoničnih brakova, što više složnih porodica, sve manje briga i problema i za samo ljudsko društvo. Niko više ne obavezuje pojedinca od njegove porodice, kojoj duguje svu svoju ljubav, brigu i pažnju. Ljubav i sloga u braku obezbjeduje pravu sreću.

To je „ovozemaljski džennet“ u kojem se zarađuje i onaj pravi

ahiretski. Nesloga u braku i porodici je „ovozemaljski džehennem, u kojem se zarađuje i pravi ahiretski džehennem. U braku u kojem svako ispunjava svoje porodične dužnosti, vlada sloga i cvjeta prava sreća.

U kojoj su kući prisutne prepirke i psovke, tu nema sreće, ni životnog mira. Nesloge u porodicama proizi- laze iz odsustva svijesti o porodičnim dužnostima i odgovornostima. Moralni padovi i posrtaji, uslijed pijanstva, razvrata i preljube, nejčešće gase porodičnu svijest. Zato je islam bračnim i porodičnim odnosima posvetio veliku pažnju. Naredio je strogo poštovanje međusobnih prava i dužnosti muža i žene. Posebno je naglašeno uzajamno poštovanje ličnosti između muža i žene. Najstrožije je zaštićen ponos i ljudsko dostojanstvo svakog bračnog druga, što se u punoj uzajamnoj ravnopravnosti mora cijeniti i poštovati.

Čistoća bračnog života je nepovijedljiva i nema toga razloga, nema toga izgovora, koji može opravdati svjesno vjerolomstvo u braku. Zajednički život van braka osuđen je kao brakolomstvo. To je sve u interesu mimog i sretnijeg života nedopuštenog potomstva, koje ne smije da nevino ispašta tuđe grijehe. Brak treba daje postavljen na što zdravije temelje učvršćene ljubavlju i međusobnim razumijevanjem i slaganjem bračnih drugova, uz dosljedno poštivanje ponosa, časti i ljudskog dostojanstva sa obje strane. A sve to u interesu zajedničkog potomstva i njegove sretnije budućnosti.

Trezven život muža, kome je briga o porodici ispred svih briga, to je ono čime ga islam zadužuje. Ako se muž nemamo odnosi prema svojoj dužnosti, on već time stvara uslovc za nezdrave odnose u braku, u porodici. Muž je prvi čuvar i zaštitnik porodice, pa prema tome i najodgovorniji za njenu sudbinu. - „Najbolji je onaj musliman, koji je najraspoloženiji, a najbolji su od vas oni, koji imaju najljepši odnos prema svojim ženama - govorio je Alejhisselam .

Mnogi ljudi teško griješe kada potcjenjuju kućne poslove žene, iako baš naša narodna poslovica kaže: „Kuća ne stoji na zemlji, nego na ženi“. Mnogi svoj drski, prgavi i despotski odnos prema ženi ne smatraju grijehom, već nekim pravom. Takvo shvatanje je iz temelja pogrešno i primitivno. Takvi postupci su neoprostivi grijeh, jer na lijepo raspoloženje, na lijepu riječ i na nježan postupak, niko nema više prava od žene. - „Pravaženina su sveta. Zato pazite da se prema ženama blago i nježno odnosite, jet i to spada u njihova priznata prava". Tako je govorio Alejhisselam. - „Vrijedna i čestita zena je najveće blago. Takva žena cijeni svog muža, cijeni njegov trud i rad, njegovu brigu o porodici. Ona mu čuva kuću, pazi i odgaja djecu i sl“.„Zena je starješina i pastir u kući svog muža i bit će pitana za svoje stado..." govorio je Muhammed, a.s.

Zanemariti kuću i odgoj djece, veliki je grijeh za ženu, jer to je njena i najpreča dužnost. Prema shvatanju i vršenju ove dužnosti, cijcni se

vrijednost žene, kako je to lijepo istakao Muhammed, a.s. „Svijet i sve stvari na svijetu imaju svoju vrijednost, ali vrijedna i savjesna žena - domaćica ima najveću vrijednost".

Lijep i skladan život na ognjištu ljubavi uz zadovoljstvo s onim što je Allah, dž.š. dao, to je ono najljepše na ovom svijetu. Takav život mogu da pomute samo prokleti nagoni i loše navike, mameći muškarca na alkohol, kocku, skitnju i sve moguće ovosvjetske mamce, a ženu na pretjeranu modu, raskoš, razvrat, skitnju itd. Ako samo jedno od njih počne ići nekom stranputicom, istovremeno počinje da slabi bračna veza, a odmah slijedi i rušenje braka i razaranje porodice. Sreća se iseljava iz te i takve porodice ustupajući mjesto nesreći. Obično se kasno uvidi i shvati u čemu se sastoji porodična sreća, kasno se uvidi da ona nije u bogatstvu, luksuzu i razvratu, već u slozi, skromnom zadovoljstvu, razumijevanju i ljubavi. Trezven i skroman život u braku, bez mnogo zahtjeva i prohtjeva, najsigurnija je podloga za složan i harmoničan život u porodici.

6. Porodica i njen značaj

Nećemo pogriješiti, a ni pretjerati ako kažemo da nema riječi ni pojma koji imaju takav dubok smisao i tako šitoko značenje u ljudskom životu i jeziku kao što je riječ porodica. Isto tako je neosporno da se ne može zamisliti porodica ni njeno postojanje bez ljudi, takođe je nepobitna istina da ne možemo pretpostaviti ni postojanje ljubavi bez porodice. Čovjek, bez koga, u stvari, nema porodice i koji se ne može ni zamisliti bez nje, vezanje višestrukim sponama koje predstavljaju porodica i porodični odnos. Tako, ne samo daje uloga čovjeka u porodici složena i različita, već i prirodna i karakter odnosa u ovoj osnovnoj društvenoj ćeliji predstavlja čitav niz međusobnih prava i obaveza, koje se ispoljavaju u njenim različitim funkcijama

Društveni značaj porodice je toliki i takav da se veoma teško može i pretpostaviti da bi se mogla pojavili i stvoriti neka druga institucija koja bi je u potpunosti mogla da nadomjesti i zamijeni i da je na taj način učini suvišnom i nepotrebnom. Kao ni u jednoj drugoj grupi, međusobna prava i dužnosti u porodici vrše se ne toliko pod pritiskom neke vanjske sile koliko spontano i snagom unutrašnjih sila koje se nalaze u samom čovjeku.

Odvelo bi nas daleko ako bismo nabrajali sve ono što porodica pruža i daje čovjeku, već bismo konstatovali daje porodica neobično značajna i važna kako za pojedinca, tako i za društvo u cjelini. Pri tome ne možemo ne spomenuti jednu posebno važnu funkciju porodice, a to je njeno učešće u podizanju i vaspitavanju djeteta od rođenja do stvaranja korisnog člana zajednice i društva u cjelini, osposobljenog za samostalan život. To obuhvata ne samo rađanje, već i čuvanje,

izdržavanje, obrazovanje, vaspitanje i zastupanje. Ovaj je zadatak složen, težak i odgovoran, a skoro je prepušten stihiji-

Istina, s obzirom na složenost i težinu ovog zadatka, porodica nije nikada bila u stanju da sama u cjelosti obavlja ovaj zadatak, a u savramenom društvu to pogotovo ne može da čini. No i pored svega toga, najveći dio ovog teškog tereta pada na porodicu ili bolje rečeno na roditelje.

Problematika podizanja i vaspitanja mladih generacija iz dana u dan postaje tim složenija i što više sazrijeva svijest o tome da se savremeno društvo nalazi pred neodložnim zadatkom da pored osposobljavanja za samostalan život mlada pokoljenja treba vaspitavati i za korisne članove zajednice i društva u najširem smislu riječi. Ovaj zadatak obuhvata i imperativ usmjeravanja u pravcu osiguranja uslova i mjera da buduće generacije sve više koriste sveopšti napredak i da se svesrdnije zalažu na stvaranju uslova za što bolji i sretniji život i to ne samo za sebe već i za one koji dolaze poslije njih, imajući stalno na umu misao da nema sreće ako se ona osniva na nesreći i bijedi drugih.

U razvitku i sazrijevanju jedne ličnosti, neosporno je da na formiranje ličnosti ima izvanredan uticaj sredina u kojoj se jedna osoba razvija i živi. Zato se s pravom tvrdi da nema pravilnog i uspješnog sazrijevanja i vaspit- avanja bez organizovanog uticaja sredine.

Iako je veoma teško, ili gotovo nemoguće, odrediti i utvrditi što sve i koliko utiče na uobličavanje ličnosti i koji od velikog broja činilaca ima presudnu ulogu u tom pogledu, sigurno je bar to da neki od tih činilaca imaju poseban značaj, pa se kao takvi izdvajaju i obilježavaju kao vaspilni faktor.

Ne može se preći preko činjenice da porodica daje djetetu život i da s neizmjernom ljubavlju i neograničenom požrtvovanošću ona taj život čuva, njeguje i razvija.

Nećemo pretjerati ako kažemo da porodica, po pravilu, ima presudan utjecaj na razvitak emotivnog života djeteta i na stvaranje njegovih karakternih osobina. Ono što se stekne u toku djetinjstva u porodici, ostaje cijeli život. To u suštini predstavlja okosnicu u njegovim budućim odnosima s ljudima

Međutim, ova svijetla i izvanredna uloga porodice u vaspitavanju mladih generacija može doći do punog izražaja samo onda ako ona ovu ulogu vrši u uslovima i okolnostima koji joj omogućuju njeno puno i uspješno djelovanje. No, mora se priznati da ovi uslovi nisu uvijek i u svakoj porodici u cjelosti obezbjeđeni. Zbog toga dolazi do raznih teškoća i problema s kojima se ona sreće i bori u vršenju svoje humane i plemenite funkcije.

Ove teškoće i problemi nisu u savremenom društvu ni malobrojni ni tako jednostavni. S nekim problemima i teškoćama danas se bori

cjelokupno čovječanstvo, ali ima i takvih koje su specifične kod pojedinih naroda i u pojedinim zemljama, jer zavise od uslova u kojima žive i razvijaju se ti narodi.

Tačnije rečeno, svaka zajednica, svaki narod i svaka zemlja ima svoje probleme, koji su odraz njene materijalne i duhovne kulture.

Svjesni smo činjenice da je vrlo teško odrediti koji su to problemi i činioci, a posebno koji je pravi i najteži s kojim se suočava i bori porodica u vršenju svoje uloge u zajednici ili društvu. Svakako su oni mnogobrojni i različiti i svaki pojedinačno svojom snagom ometa uspješno podizanje djeteta. No, najčešće, više njih djeluje zajedno i istovremeno i na taj način sprečavaju da ova eminentno društvena ustana uspješno vrši svoju ulogu i svoju funkciju.

Vršeći ispitivanje braka i porodice, stekli smo uvjerenje da, u pravilu, nema sretnog ni skladnog braka bez djece, a s druge strane, ne može se očekivati ni pravilno ni uspješno podizanje djece bez zdravih i harmoničnih odnosa između bračnih drugova kao dječijih roditelja.

Polazeći od toga daje svakidašnji život čovjeka izložen mnogobrojnim, raznovrsnim i negativnim ulicajem od kojih nije pošteđen ni njegov život u porodici, ni život u samom braku, on ne može da teče bez teškoća i trzavica razne prirode i različitog intenziteta. Sve ovo, opet, u manjoj ili većoj mjeri, dovodi do poremećaja u bračnim odnosima, pa i do toga da bračni drugovi često nisu u stanju, da bez većih posljedica, izađu iz kritičnih situacija u koje zapadaju.

Jedna od mjera kojoj bračni drugovi pribjegavaju u iješavanju sukoba je i razvod braka. Ovaj način iješavanja međusobnih bračnih trzavica i sukoba i kod nas i u svijetu uopšte ima tendenciju stalnog porasta. Zbog mnogobrojnih i teških posljedica vezanih za pitanje razvoda braka, ovo pitanje spada u red onih koja se društvu nameću kao eminentno njegova.

Život u porodici je posebno interesantan i interesuje ljude koji se bave naukom i umjetnošću.

S obzirom na složenost i težinu ove problematike, sve što je učinjeno i što se čini neznatno je i skromno, te u suštini predstavlja samo početak i pokušaj jednog savremenog i dubljeg upoznavanja ove osnovne ćelije zajednice i društva u cjelini.

Iz navedenih izlaganja, stiče se još jedan zaključak, a to je da naš život i sreća u braku i porodici imaju vidnog uticaja na život i rad van porodice i obrnuto: naš život i naša djelatnost izvan porodice ne ostaje bez uticaja na naš porodični život, u pozitivnom i negativnom smislu.

Najinteresantniji i najznačajniji dio ovih izlaganja odnosi se na činjenice koje remete bračne odnose i dovode do razvoda braka.

Među ovim mnogobrojnim činjenicama najčešće se pominje:

preljuba, napuštanje bračnog druga, fizičko obračunavanje, zajednički

život s roditeljima i drugim srodnicima , kao i njihovo mješanje u brak svoje djece i srodnika, djeca iz ranijih brakova, odvojen život, stalno i prekomjerno uživanje alkoholnih pića, razne bolesti i fizički i psihički nedostatak, nepravilan odnos bračnih drugova prema sredini u kojoj žive, razlike u godinama, osude na kaznu, predbračni spolni život i drugo.

Pored nevedenog, ima veliki broj i drugih momenata, koji negativno utiču na život u braku. Takvi su na primjer: zaključivanje braka pod uticajem trećih lica, posebno roditelja, slabe materijalne prilike, razna sujevjeija i predsude, razlike u pogledima na život i životna pitanja kao posljedica različitog vaspitanja, ljubomora, lična higijena, seksualno neslaganje, problemi vođenja domaćinstva i vaspitanja djece, izbjegavanje bračnog druga i nedostatak međusobne pažnje, nemanje djece i mnogi drugi momenti i okolnosti.

7. Roditelji i djeca

„O vi koji vjerujete, sebe i svoju porodicu čuvajte od vatre čije će gorivo biti ljudi i kamenje, o kojoj će se brinuti strogi i snažni meleki, koji će o onome što im se naredi izvršiti". (Kur'an, Et-Tahrim, 6)

Kao što između muža i žene nastaju razni odnosi, isto tako nastaju i između roditelja i djece. Roditelji koji stvaraju sretnu porodicu vrijedni su svake pažnje. Kao uzročnici dolaska na svijet svoje djece oni su prema šeri'atskim propisima dužni da se brinu za njihov pravilan i dobar tjelesni i vjersko-moralni odgoj, kao i za njihovo izdržavanje. Kada roditelji ne bi vršili ovu svoju primarnu dužnost, opstanak djece bio bi doveden u pitanje.

Djeca su produžetak života porodice, jer nemilosrdna smrt, traži i kosi svakog, a kroz djecu čovjek izmiče od smrti.

Na djeci i potomstvu ostaje i zajednica i čitav ljudski rod. Na njima ostaje do tada brižno njegovana porodična tradicija, ugled i Allahov emanct. Zato su djeca najjača i najdraža investicija, čvrstina i draž braka i porodice. Brak bez djece vene i suši se, a porodica kao takva i sve s njom iščezava. Zato se briga o djeci višestruko isplati.

„Gospodar tvoj zapovijeda da se samo Njemu klanjate i da roditeljima dobročinstvo činite. Kada jedno od njih dvoje, ili oboje, kod tebe starost dozive, ne reci im ni ,,Uh“ i ne podiži glas pred njih i obraćaj im se riječima punim poštovanja. Budi prema njima pažljiv i ponizan i traži od Gospodara da im se smiluje kao što su oni bili prema tebi kad si bio dijete i njegovali te". (El-Isra; 23 i 24).

Rođenje

Rođenje djeteta je, bez sumnje, jedan od posebno radosnih trenutaka u životu, jer dijete je Allahov dar, ono je objekat jedne od ljubavi čovjeka.

Vijest o dolasku malog ljudskog bića na svijet izaziva veliku radost pomiješanu s izvjesnim doživljajem brige koja obično prati takav događaj. Nema ništa normalnije za dva bića koja se vole od težnje da stvore simbol svog jedinstva. Glavni dio brige o djeci pada na majku, koja je u prvom redu dužna dojiti svoje dijete. Osim dojenja majka je dužna brinuti se i za duševni i tjelesni odgoj svog djeteta.

Nadijevanje imena

Odmah nekon rođenja djeteta, dužnost je roditelja dati mu što ljepše muslimansko ime na način kako je to Muhammed, a.s. običavao (proučiti: ezan na desno, a ikamet na lijevo uho, da se na dječju dušu stavi pečat vjere u jednog Boga, dž.š. Njegovo ime i ime Muhammeda, a.s.)

Muhammed a.s. kaže da takvo dijete, kome se prouči ezan na desno, a ikamet na lijevo uho neće bolovati od padavice.

Ime ima svoj značaj. Označava određenu ličnost, odraz je kulture i duhovne tradicije i određenih istorijskih vrijednosti. Vjernik svjestan sebe, svojih prava i svoje vjerske pripadnosti, mora voditi računa o svom imenu i imenu djeteta. Niko ne želi nametati drugima svoja imena, ali imam ima pravo upozoriti vjernika na vjersku obavezu nadijevanja imena, kao što to od nas traži Muhammed, a.s.: „Vi ćete, na Sudnjem danu, biti prozivani po vašim imenima i imenima vaših očeva. Zato nadijevajte vašoj djeci lijepa imena!" „Obaveza je roditelja prema djetetu: da mu dadne lijepo ime..."

Preporučuju se imena: Abdullah, Abdurr^hman..., te imena Božijih poslanika,ashaba, te dobrih i učenih ljudi u islamu. Ili pak svako može da sam izabere neko lijepo muslimansko ime. Ime treba da bude znak stvarne čovjekove dobrote.

Pitanje lijepog muslimanskog imena zavisi od odgoja samih roditelja

Obrezivanie-sennetluk

Obrezivanje muške djece bila je tradicija i ranijih Božijih poslanika, a ne samo Muhammeda, a.s. Tvrdi se da sunnciluk potiče od Ibrahima, a.s.

Iako su vjerniku najveći autoriteti Allah, dž.š. i Muhammed, a.s. ipak ćemo ovdje pokušati objasniti i higijenske (medicinske) razloge obrezivanja, odnosno prednosti obrezanih:

- smanjenje pojave raka spolnog organa;
- sprečavanje parafimoze (upale sluznice i otoka vanjske kože):
- otklanjanje teškoća pri mokrenju i spolnom općenju kod postojeće fi- moze (jakog suženja kožice na udu);
- lakše održavanje higijene;
- profilaksa (zaštita) od raka.

„Utvrđeno je, da se obrezivanjem može spriječiti rak spolnih organa,

koji je veoma čest.“ (Duga, br.517 str.6. 1955. god.)

Obrezivanje je poznat akt kod muslimana cijelog svijeta, akt koji je popraćen veseljem i radošću. Akt obrezivanja je vjerski čin. Alejhisselam je zahtijevao da se osunneti i svaki onaj koji prijeđe na islam, bez obzira na godine starosti.

Danas obrezivanje vrši, uz privatne berbere, na zahtjev roditelja i svaka veća medicinska ustanova.

Odgoj

„Lijep odgoj je najvrijednije nasljedstvo koje roditelji mogu ostaviti svome djetetu ". (Hadis)

Mnogobrojni faktori utiču na formiranje djece: porodica, društvo, sredina u kojoj se živi, škola itd., ali nema sumnje da su roditelji najodlučniji faktor, jer je roditeljski dom prva i prava škola, gdje dijete može da nauči što je dobro, a što loše.

Uloga majke, a i oca u islamskoj porodici odlučujuća je u ranim godinama, na što se odnosi ajet u kome se kaže da su oni zaštita jedno drugom. Svi ajeti o braku, supružnicima i porodici uključuju prije svega obavezu roditelja da se pripreme i prije rođenja djeteta, da odgoje svoje dijete, bez čega nema ni sreće ni budućnosti porodice i šire zajednice. Za dobar odgoj potrebno je da kućna atmosfera mora biti na visini, bez licemjerstva, jer dijete po prirodi preživljava sve što se oko njega događa. Povjerenje, iskrenost, dobro raspoloženje, vjernost i razumijevanje između oca i majke je najbolja atmosfera koja, uz Allahovu pomoć, garantuje pravilan odgoj djeteta. Djeca u ranom dobu svog razvoja najviše oponašaju roditelje, čak u tome osjećaju zadovoljstvo.

Treba naučiti djecu da budu aktivni članovi domaćinstva uz odgovarajuća prava i dužnosti.

Pretjeranom pažnjom, udovoljavanjem svim njegovim zahtjevima, koje u tom slučaju rastu geometrijskom progresijom samo se škodi djetetu. Postaje i ostaje razmaženo, lijeno, sebično, bespomoćno i bez radnih navika. Bit će nesamostalno i uvijek zavisno od drugih, a posebno će biti lišeno radosti zbog uspješno savladanih teškoća.

Roditelji treba da budu jedinstveni u postupcima prema djetetu, složni u ljubavi prema njemu, kao i u kazni, u protivnom mijenja se emocionalni odnos djeteta prema roditeljima u negativnom pravcu, a to ni jedan roditelj ne želi.

Ovakav jedan proces se može ostvariti samo u zdravoj porodici, koja igra najvažniju ulogu u islamskom vaspitanju.

Najčešći činilac koji utiče na skladan razvoj dječje ličnosti su: dovoljno trajanje dojenja, navikavanje djeteta na čistoću, učenje disciplini, zatim položaj djeteta u porodici. Uz navedeno, za pozitivan razvoj zdrave ličnosti najvažnije je zadovoljiti potrebu djeteta za ljubavlju, nježnošću,

toplinom, osjećajem i skladnim odnosima majke i oca.

Krajem treće godine kad dijete počinje izgovarati riječi, roditelji su dužni podučavati ga da izgovara kelime-šehadet. Muhammed, a.s. je i sam učio djecu, kad počnu govoriti, kraćim kur'anskim ajetima, suretima napamet. Zavisno od inteligencije i pamćenja ajeta, proširuje se broj kratkih i lakih ajeta, sureta, Allahovih imena i sl.

Ono dakle, tada počinje usvajati način življenja u svojoj porodici (ponašanje, govor, čistoća, i td.) i kakvi budu odnosi u porodici, dijete će se prema njima i formirati. Da li ćemo ga oplemeniti lijepim: spominjanjem Allahova imena, učenjem Kur’ana, ilahija, lijepim govorom i sl., zavisi od roditelja

Kada se dijete u periodu do polaska u školu, tj. do sedme godine, uglavnom kreće u roditeljskom domu, normalno je da na njega najviše utiču roditelji, jer današnji bračni drugovi žive sami bez starijih, zašto su i djeca prikraćena jer tu nema nane i dede. U roditeljskom domu se upravo udaraju temelji njegovom budućem odgoju.
Prema tome, sa sedmom godinom počinje sistemska obuka u vjerskoj pouci i programskom savlađivanju učenja teksta iz Kur'ana, a.š.
Otac treba u to vrijeme djecu voditi u džamiju, posebno na džumu.

Pošto je to vrijeme i polaska u školu, djeca se upućuju u osnovno, opšte obrazovanje, pa vjerska pouka mora biti usklađena i uključena u svakodnevne obaveze djece.

Od sedme godine pa nadalje, tj. sa polaskom u školuje period sticanja osnovnog znanja i vjerskog i svjetovnog obrazovanja koje se stiče u mek- tebu i osmogodišnjoj školi.

Nastojanjem roditelja, vjerska pouka se mora nastaviti kroz cijelo djetinjstvo, pružajući sve složenije materije. Uporedo sa spoznajom svijeta u kom živimo i kosmosa u cjelini, kako to upućuje i poučava Kur’an, a.š. Tako i vaspitanje utiče na mladića i djevojku da se valjano pripreme i za brak odaberu sebi pravog životnog druga, partneta sa kojim će u islamskom duhu nastaviti pouku svoje djece i time osigurati sebi i njima trajnu i najdublju sreću na oba svijeta, jer će sedmorica biti nagrađena i nakon svoje smrti uživaće plodove ovog svijeta, a to su:

- onaj koji drugu osobu nauči nečemu;
- osoba koja dovede tekuću vodu u naselje;
- osoba koja iskopa bunar, s kojim će se drugi koristiti;
- osoba koja zasadi voćku čije će plodove i drugi koristiti;
- osoba koja sagradi džamiju, školu, most ili objekat koji će drugima koristiti;
- osoba koja napiše korisnu knjigu kojom se koriste drugi i
- osoba koja iza sebe ostavi lijepo odgojeno i obrazovano dijete, koje će za svoje roditelje moliti Allaha za oprost roditeljskih grijeha i moliti Allaha da ih uvede u džennet.

Svoju odgovornost za nebrigu o djeci ne možemo prebacivati na bilo koga, jer Muhammed, a.s. kaže: „Svi ste vi pastiri i svako će biti odgovoran za svoje stado:

- imam (vođa, vladar, predsjednik, direktor) je pastir narodu i bit će odgovoran za svoje stado;
- otac je pastir u svojoj porodici i bić će odgovoran za svoje stado;
- sluga je pastir imovine svoga gospodara i bit će odgovoran za svoje stado;
- dijete je pastir imovine svojih roditelja i bit će odgovorno za svoje stado;

Ukratko svako je pastir i svako će biti odgovoran za svoje stado".

Dijete polaskom u školu, postiže veću socijalizaciju, stiče nova iskustva sa svojim vršnjacima, prilagođava se zajedničkom životu, a Muhammed
a.s. u ovim periodu preporučuje da se djeci nerađuje obavljanje namaza.

„Naređujte svojoj djeci da obavljaju namaz kada navrše sedam godina. Kaznite ih (ako ne poslušaju) i prisilite ih kada navrše deset godina. I razdvojte muško od ženskog djeteta po sobama."

Logično je da sve što želimo od vlastitog djeteta to moramo ličnim primjerom pokazati. U protivnom sve bi bilo uzalud. Recimo uzalud je govoriti djeci da ne smiju lagati, ogovarati, psovati, piti alkoholna pića itd..., a sve to sami raditi).

I obratno, o postu, namazu, dobročinstvu, lijepom ophođenju, strpljivosti, iskenosti, čistoći i si., najbolje ćemo djeci ,,govoriti“ vlastitim primjerom. Sve ove vrline stiču se i zadobijaju trudom, prevazilaženjem strasti, jačinom volje i uvjerenjem, činom unutrašnje discipline, samoosvještavanja i vjerovanja u Allaha

Navedene i druge imanske i islamske temelje treba roditelji da usade svojoj djeci , tako da postanu sastavni dio njihovog bića i njihovog življenja

U prvom redu treba djeci objasniti potrebu vjere u jednog Boga, meleke, knjige i poslanike...

Islam kao vjera, kao Allahov dar čovjeku, koji je najsigurniji vodič ka sreći i spasu je logičan i razumljiv. Prema tome, pravilno predstavljanje vjere ne može, niti smije izazivati protivijcčnost, čak ni kod djeteta

Ne postoji jedinstvena šema, koja garantuje uspjeh. Putevi vjeri su mnogobrojni i različiti. U svemu ovome najvažnije je djeci govoriti istinu, jer ljudsko biće je slobodno samo onda ako je istina temeljni smisao njegovog života. Djeci treba govoriti o Stvoritelju preko prirode (Božjih stvorenja), o Božjim poslanicima i njihovim vrlinama

Od djece ne treba kriti da postoje ljudi koji su licemjerni vjernici, ljudi koji su upoznali vjeru, ali po njoj ne žive. Treba ih prvenstveno naučiti da se brinu, prvo o sebi, a onda usvajanjem i praktikovanjem osnovnih

principa , može da nastupa prema drugim i da im pomaže. Treba ih učiti da u svemu polaze od sebe. U svemu im moraju biti uzori Allahovi poslanici od kojih će naučiti različit način pristupanja ljudima u objašnjavanju vjere.

Um, ma koliko bio obrazovan, bit će bez koristi ako uz njega ne postoji plemenita duša i osjećajno srce. Nije dovoljno znati i naučiti, važno je i htjeti i imati volju da se učini dobro.

U daljoj fazi rasta djeteta, veoma je bitna uloga majke.

U tom peroiodu dijete se više veže uz majku; ona ga je rodila (osjećanje veze), više je u kući, nježnija je, ima više razumijevanja i ona će više uraditi da se dijete osjeća sigurnim, jer je osnovni elcmenat te sigurnosti majčina ljubav. Postoji bitna razlika između djeteta koje je sigurno u ljubav roditelja i onoga koje to nije. Voljeno dijete će biti mnogo sigurnije u životu. Veoma je bitno voljeti dijete, ali ne treba pretjerivati u tome. Kur'an upozorava vjernika da i u tome bude umjeren, jer u Kur'anu stoji: „I neka znate da su bogatstva vaša i djeca vaša iskušenja i da je samo u Allaha nagrada velika “ (El- Enfal, 28).

Ima roditelja koji su na prvi pogled hladni i strogi, ali se njihova djeca povoljno razvijaju, jer su potpuno sigurna u roditeljsku ljubav, bez obzira na to što pri tome nema mnogo vanjskih manifestacija. Iako je ljubav bitna za djecu ona se može okrenuti i propiv njih. Ima djece kojima je ljubav neophodna za osjećaj sigurnost, a ima ih kojima bi štetila. Ima roditelja koji uništavaju svoju djecu bujicom svoje ljubavi, takva djeca nikada neće postati kompletna, samostalna bića, već beskičmenjaci, paraziti, nesposobni da se osamostale i na kraju propadnu kada ostanu bez roditelja.

Na pitanje kako se postaviti prema djetetu, blago ili strogo?

Zbog toga ne treba brinuti. Treba slijediti prirodne reakcije svoga temperamenta, svjesni svojih kvaliteta, kao i nedostataka. Lažna strogost neće prevariti dijete. Dijete će nakon povratka našoj prirodi, rasti, razvijati se u neskladu, što je nesumnjivo nesretno ijcšenje za njega i njegov odgoj. Odnos iskrenosti i otvorenosti je veoma bitan. Otuda je normalno da dijete upozna sve teškoće u porodici, a ne da se pod lažnim izgovorom da su nezreli i nespremni da podijele brigu s odraslim, skrivaju mnoge stvari od njih. Ubrzo ćemo ustanoviti daje naše dijete odgovorno biće i autonomna osoba. Odgoj je nešto zajedničko u čemu i dijete mora učestvovati, čime se stvara osjećaj zajedništva i međusobne odgovornosti, što je veoma bitno za odgoj. Iskreno i otvoreno ponašanje prema djetetu je prvi korak ka povjerenju, a od povjerenja do uspjeha je samo korak. Karakterne osobine, kao što su: smjelost, poštenje, pravda, ljubav, krijepost, požrtvovanje... dobijaju se isključivo od roditelja.

..Gospodaru naš podari nam u ženama našim i djeci našoj radost i

učini da se čestiti na nas ugledaju!" (El-Furkan, 74)

III. ŽENA, BRAK I PORODICA KROZ ISTORIJU

U raznim stepenima razvoja civilizacije položaj žene bio je različit. Uopšte govoreći žena je u istoriji ljudskog roda uživala manju vrijednost od muškarca. Negdje se pojavljivala na visokoj ljestvici dostojanstva i časti, ali je ona obično smatrana služavkom ili običnom stvari. Položaj žene u društvu znatno se izmijenio i razvitkom klasnih društveno-ekonomskih formacija, robovlasništva, feudalizma i kapitalizma.

1. Prvobitna zajednica

Prema istorijskom kazivanju, najraniju i osnovnu jedinicu ljudskog društva sačinjavala je horda. U ovakvom društvenom obliku, vladali su neograničeni spolni odnosi. Horda predstavlja najstariji oblik porodice, koji odgovara najprimitivnijem stadiju društvenog razvoja. Istorijski gledano to je period divljaštva

Tek mnogo kasnije dolazi spontano do pojave regularnih spolnih odnosa, pri čemu se kao prvi njihov oblik javlja porodica krvnog srodstva. Osnovni napredak koji se ostvaruje u ovom obliku porodice sastoji se u odsustvu spolnih veza između bliskih srodnika.

Dalji sistem razvoja porodice unutar prvobitne zajednice predstavlja pojavu tzv. porodica punalua. Napredak, koji se kroz nju postiže je u isključivanju spolnih odnosa između bliskih srodnika.

Prve promjene unutar braka nastaju s pojavom sindijazmičke porodice. Ova porodica, karakteristična za period varvarstva, javlja se u onom momentu kada muškarac počinje da živi s jednom ženom.

U periodu sindijaz- mičkog braka uloga žene, odnosno majke zauzima odlučujući značaj u zajedničkom životu. Ženski dio vladao je kućom; zalihe su bile zajedničke; ali teško nesretnom suprugu ili ljubavniku, koji je bio suviše lijen ili nespretan da doprinese svoj dio zajedničkih zaliha. Bez obzira na broj djece ili na veličinu lične imovine u kući, mogao je svakog trenutka očekivati naredbu da pakuje svoje krpice i da se gubi. On nije smio pokušati da se tome suprotstavi, kuća bi mu bila džehennem, ostajalo bi mu jedino da se vrati svom plemenu ili da potraži novi brak.

Ukidanjem materijarhata bio je svjetsko-istorijski poraz ženskog spola. Muškarac je prigrabio krmu i u kući, žena je bila lišena svog dostajanstva, podjarmljena u robinju njegove požude i prosto oruđe za rađanje djece. Time je žena lišena i društvene ravnopravnosti iako je u prvobitnoj zajednici bila ne samo ravnopravna, već i priznat član društva.

2. Robovlasništvo

Pojava prvog vlasništva iziskivala je porodicu novog tipa,u stvari

takvu porodicu u kojoj bi se legitimnom ocu mogao u njegovom djetetu obezbjediti i legitiman nasljednik njegove svojine, odnosno preko koje bi se mogao produžiti život ove svojine i poslije smrti njenog vlasnika. Takvu potrebu privatnih vlasnika mogla je da zadovolji jedino monogamna porodica zasnovana na privatnoj svojini i starješinstvu muškarca.

U ovakvoj porodici žena prestaje biti ravnopravan partner sa muškarcem. Ona u njoj gubi u potpunosti svoju ekonomsku samostalnost, jer njena egzistencija postaje zavisna od privatne svojine njenog muža. Neprikosnovenost svojine traži neospomost očinstva i prema tome, najstrožiju vjernost žene.

Pored toga, žena u ovoj porodici, osim što je majka zakonitog djeteta, postaje ujedno prva i glavna radna snaga koju počinje da eksploatiše vlasnik, njen vlastiti muž.

U cilju veće proizvodnje probudio se kod mnogih interes za jačanje ekonomske i vojne moći, zbog čega je na pr. kod Kineza u starom vijeku postojao običaj da se svakog proljeća kažnjavaju muškarci od 30 godina, koji nisu bili oženjeni i sve žene od 20 god. koje nisu bile udate.

3. Feudalizam

Žena u feudalizmu bila je u pravom smislu riječi robinja rada i robinja za uživanje gospodara

Žene su u ovoj bijedi postale žrtve prostitucije čijem su širenju pogodovali mnogi uslovi, a naročito česti ratovi karakteristični za feudalizam. Prostitucija se u Evropi proširila naročito u doba krstaških ratova, koji su ljude odvajali na duže vrijeme od njihovih porodica.

Srednji vijek je postao vijek grubosti, bezakonja i samovolje gospodara. Brak je počivao na vrlo labilnim osnovama. Ljudi su u vojsci živjeli sa ženama iz pratnje, a žene kod kuća odavale su se preljubi. Stalni ratovi i zbog njih stalno smanjivanje broja muškaraca stvorili su veoma pogodno tlo za još veće širenje ovog razvrata.

Razvoj i širenje industrijske proizvodnje učinili su suvišnim mnoge radove koji su se do tada obavljali po kućama i feudalnim radionicama. Mnoge su žene zbog toga ostale bez posla i bez ikakvih mogućnosti da svojim radom zarade koliko da se prehrane. Nezaposlene žene su se nam- nožile u gradovima i jedini put koji im je još ostao da bi obezbjedile golu egzistenciju bila je prostitucija. Mlada građanska klasa brzo se prilagodila ovoj društvenoj pojavi i brzo joj je dala legalan oblik.
U ovo doba se u gradovima otvaraju prve od vlasti priznate javne kuće.

Prostitucija je tako postala poseban zanat i odobravana je svim ženama koje su se pridržavale određenih pravila.

4. Kapitalizam

Za početni stadij kapitalizma karakterističano je da je potčinjavajući ženu i ekonomski i pravno, obezbijedio takav režim u porodici po kojem je dužnost oca bila da vlada, žene da rađa potomstvo,sina da zamjenjuje oca i nasljeđuje glavni dio. Kćerka se udaje i izlazi iz očeve kuće, noseći sa sobom djevičanstvo kao garanciju vjernosti u braku. Materinstvo van braka bilo je velika sramota, skoro delikt.

Emancipacija radnica u kapitalizmu odvija se u uslovima stalne alternative: ili vanjski plaćeni rad ili porodični rad. Javlja se u praksi trostruka općenitost žene: žena kao radnica, kao majka i kao domaćica.

Ovakvo abnormalno opterećenje žene može imati za posljedicu jedino njeno zdravstveno propadanje, kao i propadanje porodice, jer ženi nedostaje snage da i pored najbolje volje i ljubavi posveti najnužniju brigu porodičnim obavezama.

Da bi mogla ostati u okvirima normalnog radnog opterećenja postojala je još samo ta mogućnost da pri zaposlenju van kuće, nađe drugu osobu koja će obavljati mjesto nje kućne poslove, a to znači da plati ili izdržava osobu koja će joj te poslove obavljati. Manjak sredstava za izdržavanje porodice je i dalje ostao aktuelan. U uslovima kada su zaposlena oba bračna druga izvan kuće djeca su najčešće prepuštena sama sebi. Ona su rasla i razvijala se bez najnužnije roditeljske njege i vaspitanja Majke zaposlene u tvornicama nisu mogle pružiti djetetu ni najneophodniju brigu i nježnost, jer su jedva stizale da vide svoju djecu. Kod njih se često rađala odvratnost i mržnja, postupale su s njima kao da su tuđa.

Djeca koja su rasla u ovakvim uslovima, ne poznavši osjećaj nježnosti i majčinske ljubavi, prve ljubavi koja oplemenjuje čovjeka, postaju ljudi s grubim i tupim osjećanjima prema mnogim stvarima u životu. Ona se ne mogu nadati ugodnom životu ni u porodici koju treba sami da zasnuju.

Savremeno društvo i u krilu samog kapitalizma proživljava jednu evoluciju, koja očigledno sa svih strana vodi nezadrživo jednoj opštoj emancipaciji žene, kao dijelu opšteg i svestranog progresa čitavog čovječanstva.

5. Savremeno doba

Karakter porodice u savremenom društvu u mnogome zavisi od motiva za sklapanje braka, od bračne zajednice, koja je njena osnova.

U braku su supružnici ravnopravni. U njega stupaju dobrovoljno, kao slobodne i ravnopravne ličnosti.

Brak učvršćuje i jača uzajamno uvažavanje i zajednička briga o podizanju i vaspitavanju djece. Ljubav između spolova ostvaruje se slobodnim stupanjem u bračnu zajednicu i njenim slobodnim prekidanjem (razvod braka). Ona će se sve više i više ostvarivati kao

sloboda braka, tj. kao nezavisno od motiva koristi, od miješanja trećih lica, od uticaja predrasuda.

Porodica u savremenom društvu mijenja svoje socijalne funkcije. Društvo prema svojim mogućnostima preuzima niz funkcija od porodice. Vaspitavanje djece u obdaništima i školi s produženim boravkom, kao i pravo na besplatno školovanje postaju dio savremenog načina življenja.

Da bismo imali koliko-toliko cjelovitiji pogled stanja i položaja žene, braka i porodice kroz istoriju, a prije upoznavanja sa ženom, brakom i porodicom u islamu, potrebno je još upoznati i položaj žene, braka i porodice kod nekih od starih naroda, kao i kod Arapa prije pojave islama, odnosno prije objave Kur'ana.

1. Stari Grci

Položaj grčke žene može se sagledati iz riječi koje je Platon uputio Bogu u vidu zahvalnosti: ‚Ja sam zahvalan Bogu što sam se rodio John, a ne kao varvarin, kao slobodan čovjek, a ne kao rob, kao muškarac, a ne kao žena..."

Drugi veliki antički mislilac Aristotel rekao je:„Žena je muškarcu ono što je rob gospodaru, tjelesni radnik duhovnom, varvarinu Jelihu."

Govoreći o porodičnom odnosu, Aristotel ističe da se njihova savršenost može postići jedino kroz princip „vladanja i pokoravanja**

Da bi se ovo moglo postići on smatra da se muškarac treba da ženi između tridesete i trideset sedme godine sa djevojkom od dvadeset godina. Tada je on dovoljno jak da drži ženu na uzdi, a žena dosta slaba da bi se mogla oduprijeti njegovoj volji. Osim toga kod ovakve razlike u godinama i kod muškarca i kod žene u isto vrijeme gase se spolne strasti i sposobnosti za rađanje. Time se po Aristotelu otklanjaju uzroci koji najčešće vode do svađa i razdvajanja

2. Stari Rimljani

Rimljanka je bila cijelog života pod tutorstvom i nikada nije mogla slobodno da raspolaže svojom sudbinom. Prelazeći udajom iz kuće oca u kuću muža, ona je u stvari prelazila iz vlasti jednog pod vlast drugog.

Rimljani su smatrali ženu predmetom svojine. Prsten su prvi počeli davati ženi Rimljani, kao znak zaruke, koji je bio simbol muževog despotizma

Porodica je u Rimu sve više gubila značaj uporedo sa porastom celibata, koji se sve više širio. Brojna porodica koja je ranije predstavljala za njenog oca čast, postala je sada sramota i uvreda.

Na brak se u ovo doba uopšte gledalo kao na „nužno zlo ", ali se tražilo stupanje u brak iz patriotskih razloga.

Konkubinat, slobodnjački i razuzdani život su se toliko raširili u Rimu čemu su doprinosili i njegovi velikani pa ček i carevi.

Položaj žene nije izmijenilo ni hrišćanstvo, koje je u ovo doba kao mlada i nova religija počelo da se naglo širi među stanovnicima Rima. Položaj žene se nije uzdigao iznad tačke obilježene riječima sv. Pavla, koji je rekao:,, Čovjek nije stvoren radi žene, već žena radi čovjeka*[4], ili nešto kasnije Tomo Akvinski kaže: „Ženi je suđeno da živi pod ključem svoga muža i sem njega ona nema drugog gospodara:"

3. Stari Jevreji

U prvoj Musaovoj, a.s. (Mojsijevoj) knjizi kaže se: ,,I ti se moraš pokoravati volji tvoga muža, a on neka bude tvoj gospodar.”

Još u starozavjetno vrijeme preovladavalo je kod Jevreja očinsko pravo i po njemu su kćeri bile isključene iz nasljeđa. Po starozavjetskom shvatan- ju žena ne pripada opštini, ona je u vjerskom i političkom pogledu bila beznačajna. Ako se sastanu devet muškaraca, odmah mogu održati službu Bož ju. Ma koliko daje žena, one to ne mogu. (Bebel, „Žena i socijalizam")

Stari Jevreji izjutra se ovako mole Bogu: „Da si hvaljen Bože, Gospodaru naš i svega svijeta, koji me nisi učinio ženom.“ Jevrejke zadnje riječi zamjenjuju i kažu: „...Koji si me stvorio po Svojoj volji.“ Kod starih Jevreja sa žene otpada dužnost moljenja Bogu. Vlada mišljenje da se žena nerot- kinja treba odbaciti, a da se sa služavkom rađaju djeca. Ova djeca bila su podizana uz pomoć zakonite žene i bili su zakoniti nasljednici.

4. Stari Hindusi

Žena kod starih Hindusa ima za cilj povećanja nataliteta. Kod Hindusa je dozvoljeno da se krajem osme godne braka zamijeni žena nerotkinja, a krajem desete i žena čije je dijete umrlo, dozvoljeno je također, i da se krajem jedanaeste godine zamijeni i žena koja je imala samo kćerku. Starohin- duski filozof Manu kaže o ženi: „Sramoti je uzrok žena, zato treba izbjegavati žcnu.“ Zatim isti filozof kaže:„Žene su po prirodi naklonjene da zavode muškarce, zbog toga čovjek ne smije ni sa najbližom srodnicom sjediti nasamo''

Iz dosadašnjeg smo mogli vidjeti kako ni zakonodavstvo starog ni srednjeg vijeka, nije ni najmanje imalo obzira prema ženi. Zakoni i u starom i u srednjem vijeku ženu ne tretiraju samo nižom od muškarca, već je često stavljaju u položaj roba ili obične stvari.

Položaj žene nije izmijenjen mnogo ni u doba humanizma i renesanse, te je žena sve do najnovijeg vremena, pa negdje i danas, kroz građanske zakone skoro svih zemalja u Evropi potčinjena muškarcu. I u velikom dijelu zapadne Evrope, udata žena ne može vršiti izvjesne poslove bez pristanka muža

5. Predislamski Arapi

U najgorem položaju bila je žena u očima predislamskih Arapa, koji je nisu smatrali ni običnom stvari, jer dok čovjek i najobičnijoj svojoj stvari daje neku vrijednost, predislamska žena, bila je kao čovjek, a ne kao spol, lišena tolikog poštivanja i obazrivosti. Međutim, žena kao spol inspirisala je pjesničku dušu predislamskog Arapa,da komponuje stihove, kojima će se malo naći ravnih, ali žena kao čovjek bila je manje poštovana od životinje, jer je životinju Arap neobično cijenio.

Životinjski nadimci kod Arapa nisu bili uvreda,nego čak davanje počasti. Otuda i životinjski nazivi nekih arapskih plemena.

Rođenje ženskog djeteta bilo je za predislamskog Arapa predskazivanje zle sudbine. Kur’an, a.š. to opisuje slijedećim riječima: „Kada se nekom od njih javi vesela vijest da mu je rođeno žensko dijete, lice mu pocrni i postane tužan i jadan. Sakriva se od svijeta zbog zla koje mu je napravljeno. Da li će ga zadržati za porok i poniženje, ili će ga živa zakopati u zemlju." (XVI: 58)

Poznata je stvar da su predislamski Arapi imali običaj da svoju žensku djecu živu zakopavaju. Majka, koja je dijete u bolovima rađala, nije se mogla protiviti tome. Za nju je to moralo postali obična stvar. Kako je jadnom majčinom srcu bilo posmatrati da se sa njemim porodom tako postupa? No, ona nije smjela da javno negoduje i da reaguje, jer predislamska žena nije ni bila lice koje je moglo protestovati i lice čija se riječ čuje. Ona je morala samo da sluša i da se pokorava. Ispod vlasti oca predislamska Arapka prelazila je pod vlast muža, koji ju je nekada mogao i ubiti, prodati, pa čak i drugom dati na tjelesno uživanje i iživljavanje, što je bilo najgore. Smrću muža žena je zajedno sa nekretninama i domaćim životinjama, kućnim stvarima, posuđem i drugim potrepštinama ulazila u nasljednu masu i pripadala bi onome ko se nje prvi dočepa. Bračna veza bila je lišena svih moralnih i materijalnih obaveza. Muž je postupao sa ženom s punim pravom kako sam želi, kao i sa drugim vlasništvom.

Jedino jača i brojnija porodica žene mogla je uticati na njega da bude obazriviji prema svojoj ženi. Predislamski Arap mogao je imati neograničen broj žena. Isto tako i Arapka je mogla imati više muževa, zapravo više ljudi, koji su se s njom sastajali. Ponekad je broj tih bio neograničen. Vladala je, dakle, kako poligamija, tako i poliandrija (višeženstvo i višemužštvo), koje su bile u većini slučajeva neograničene, vladao je jed nom riječju rečeno, strašan nemoral, koji svoju najvišu tačku kulminacije doživljava u ženidbi sa rođenom majkom, sestrom i kćerkom, a da i ne spominjemo drugu rodbinu.

Imajući sve ovo u vidu, pokušajmo sada da sebi predstavimo i shvatimo položaj žene, koji joj daje islam, vidjet ćemo koliko je islamska nauka imala susretljivosti prema ženi i koliko joj je izmijenjen položaj.

6. Položaj žene u islamu

Zatekavši ženu u krajnje podređenom položaju, islam ne samo što pokušava da izvjesnim propisima ublaži to očajno stanje, nego ga iz temelja mijenja. Za vrijeme i prije, prilike u kojima se islam pojavio, promjena postojećeg stanja žene bila je prva socijalna revolucija, a ujedno i smrtan udarac na dotadašnje poglede i shvatanja naroda u kome se islam pojavio.

Pored mnogih stavova koji specijalno tretiraju žensko pitanje, u Kur'anu ima jedno sure koje nosi naslov ,,Žene“. Ono počinje riječima:,Ljudi, bojte se Allaha, koji vas je stvorio od jedne duše. “ (TV:I). Ovim riječima se ističe da su svi ljudi i žene i muškarci.

Ujedno se ističe da su svi ljudi pred Allahom jednaki; da se ne prave ni rasne ni klasne razlike, pa tako treba da bude i pred svim ljudskim zakonima.

Žena u predislamskom društvu , u momentu objave islama, nije igrala nikakvu ulogu, a to nije bilo u mogućnosti ni zbog zapostavljenosti i podređenosti. Ona nije bila ličnosti, već je islam takvom napravio.

Islam je takva ideologija koja još onda ženi daje punu zaštitu. Na prvom mjestu zabranio je zakopavanje žive ženske djece i takve slučajeve strogo progonio. Poliandrija je za sva vremena ukinuta, a poligamija je ograničena, odnosno strogo uslovljena. Punoljetstvom žena po šeri'atskom pravu postaje slobodna građanka; sposobna je da vrši sve dopuštene pravne poslove. Ima pravo da raspolaže, kako ona hoće i kako nalazi za shodno, sa svojom imovinom. Punoljetna muslimanka može se obavezali i primati obaveze, ona može ići na sud, podnosili tužbu sudu, a može na sudu svjedočiti. Žena može biti zastupnik kao i muškarac samo kada ispuni uslove, koji se za to traže, a ti su uslovi jednaki kako za muškarce, tako i za žene. Muslimanka, kad je punoljetna, može biti punomoćnik, može se baviti svim poslovima, može sama sticati zaradu i izdržavati se. Šeri’atsko pravo daje ženi mogućnost da postane sudija, što je doskora zakonodavstvu bila nepoznata stvar. Muslimanka se može nesmetano prosvjećivati i pohađati škole isto kao musliman muškarac.

Prosvjećivanje i školovanje nije samo pravo koje Šeri’at daje ženi, već je to ujedno i njena vjerska dužnost. Islam podjednako traži i od muškarca i od žene vršenje svih vjerskih dužnosti. Muslimanka je dužna da klanja, posti, dijeli zekat, hodočasti Kabu, kao što je to dužan musliman muškarac. Kao što islam ne oslobađa ženu od vjerskih dužnosti, isto joj tako ne uskraćuje pravo koje je dao muškarcu. Kur’an, a.š. na mnogo mjesta podstiče na prosvjetu i kulturu, pa čak i prve riječi koje su objavljene Muhammedu, a.s. bile su takve naravi kao na pr. :„Uči u ime svog Gospodara (XCVI:I) Kur'an nigdje ne izdvaja ženu kada je u pitanju prosvjećivanje.

Jedan hadis izričito kaže: „Traženje nauke prvostepena je dužnost svakog muslimana i muslimanke."

Kako van braka, tako i u braku žena je po islamu ravnopravan član društva; Stupanjem u brak muslimanka ne gubi ništa od ovih prava, koja je imala dok je bila neudata. Punoljetna djevojka-muslimanka može se udati za koga god muslimana želi. Niko nema pravo, pa ni roditelji, da se miješaju u njen izbor. Brak punoljetne muslimanke pravno je nevažeći ako je sklopljen protiv njene volje.

Primjeri iz istorije islama jasno govore daje islam ženi priznao sva prava, punu ličnost, otvorio joj je put u život, u ljepšu i sigurniju budućnost. Islam je njene potencijale objelodanio. Dokazalo se u svim sferama djelovanja. Prva ličnost koja je položila život za Allaha bila je žena, neustrašiva Sumejja, r.a. Sa šehadetom na usnama i vjerom u srcu, dok su joj neprijatelji oči vadili, ruke i noge lomili, izdahnu, ali ne pronevjeri vjeru u Allaha. Nikakve muke vjeru u Allaha Sumejji ne slomiše. Taj prvi šehid s imenom Allaha na usnama u jednom skoku doseže džennet.

Hrabra Ummu Amir na Uhudu je sa sabljom u ruci stajala na braniku islama, odbijajući napadača nazad. Branila je ranjenog Resula, mada je i sama sabljom bila isječena. Ona je bila karakterna, plemenita i velika.

Sukejna, unuka Muhammedova, a.s. bila je istaknuta pjesnikinja. Žena Haruna er-Rašida važila je kao veliki dobrotvor. Vodovodom koji je izgradila iz vlastitih sredstava napojila je grad Božijeg Poslanika, Mekku. Kasnije, poslije nekoliko vijekova adaptacija ovog vodovoda izvršila je opet žena, Mehrema, kćerka sultana Sulejmana.

U Halepu je djelovala Fatima, r.a. kao poznati muftija. Izdavala je čak i fetve.

Tokom istorije bilo je mnogo ovakvih žena, koje su postale simbol dobrote, darežljivosti, učenosti, morala, hrabrosti i dr.

Sve žene Muhammeda, a.s. (njih 13) bavile su se naukom, a među njima prvo mjesto zauzima hazreti Aiša. Ona je jedna od najučenijih žena, a to svjedoči i njen časni naziv: „ muftu-n-nisa“ (žena muftija). Aiša zauzima jedno od najzavidnijih mjesta među prvim šeri’atskim prvacima. Mnogo se bavila i islamskom tradicijom i veoma veliki broj hadisa prenosi od Božijeg Poslanika, što je sasvim i razumljivo, jer je bila životni drug Muhammeda, a.s. Jedan njen savjetnik kaže: „Nisam vidio nikog da bolje poznaje šeri'atsko pravo i pjesništvo od Aiše: “

Osim Aiše istorija islama bilježi i druge poznate muslimanke kao što su: Zejneba bintu Ebu-Berekat i Falima bintu Samarkandi. Zejneba je u Bagdadu držala predavanja iz šeri'atskog prava i bila veoma poznata. Osim pravnih, bila je verzirana i u drugim naukama. Islamska Španija dala je dosta znamenitih žena. Kordovska Aiša bintu Ahmed, poznata je kao odličan govornik i pjesnik. Poznata je i španska pjesnikinja Esma

Mejrema bintu ebi Jakub el-Ensari, takođe Španjolka, dobro je poznavala islamsku teološku nauku. Držala je javna predavanja u Sevilji. Na španskim univerzitetima muslimanke žene su studirale zajedno sa muškarcima. Već u IX i X-tom vijeku bilo je kod Arapa ženskih liječnika, pa i hirurga svjetskog glasa, kako to tvrdi evropski sociolog Bebel u svojoj knjizi: „Žena i socijal- izam.“

Po ugledu na španske muslimanke i žene u Italiji počeše pohađati razne univerzitete (Bolonja i Palermo), ali im to uskoro bi spriječeno i zabranjeno.

Ova velika imena, o kojima se pohvalno izražava istorija.proizašla su iz činjenice daje islam potpuno izmijenio položaj žene u društvu. Dobijalaje ne samo pravo na život, pravo nasljedstva, izbora bračnog druga, slobodno raspolaganje imovinom, pravo na razvod u nužnim okolnostima, već i najviše ljudsko dostojanstvo. U svemu, osim u dužnosti, izjednačena je sa muškarcem. Muslimanke su uvijek u istoriji svoga postojanja pokazale svoje pravo lice. Muslimani su dali veći broj žena u svim područjima nauke i zanimanja u srednjem vijeku, nego svi ostali narodi svijeta

Žena muslimanka nekada se isticala i radila na svim poljima ljudske djelatnosti. To je bilo vrijeme kada su muslimani bili nosioci kulture i civilizacije, kada se nauka gajila radi nauke i kada mračnjaštvu nije bilo mjesta. Međutim, kasnije kada muslimani počinju da nazaduju i kao takvi propadaju, a to je period kada su skrenuli s pravog puta, puta koji ih je doveo do te slave, glas islamske žene više se ne čuje ili veoma rijetko. Od tada su ženu muslimanku počeli istiskivati iz društva. Ona se prestala baviti naukom, skoro je prestala da se koristi pravima, koja joj islam daje, pa je došlo i do toga daje potpuno zanemarena u čitavom islamskom svijetu.

Za ovakvo stanje žene-muslimanke, neupućeni najviše krive islam, iako za to ni najmanje nemaju pravo, jer pravi razlog takvom stanju prije svega leži u skretanju s pravog kur'anskog puta i nepridržavanju osnovnih islamskih principa.

V, PRAVA I OBAVEZE ŽENE

„Bogatstvo i sinovi su ukras u životu na ovom svijetu, a dobra djela, koja vječno ostaju bit će od Gospodara tvog bolje nagrađena i ono u što se čovjek može pouz- dati. “ (Kur'an, 18/46)

Žena je čovjek kao i muškarac, a čovjeku je Allah, dž.š. dao počasno mjesto u svijetu Svojih stvorenja, jer gaje odlikovao iznad svih njih:

„Mi smo sinove Ademove zaista odlikovali... “ Žena je sa muškarcem potpuno izjednačena po ljudskosti. „O ljudi, budite pobožni Stvoritelju svom i bojte se Allaha, koji vas je od jednog čovjeka stvorio, a od njega je i drugu njegovu stvorio, od njih dvoje mnoge muškarce i žene rasijao...

“ (Kur’an, 4:1). „/ žena i muškarac će svako od njih lično odgovaratipredAllahom za svoj život... i svi će Allahu na Sudnjem danu doći pojedninačno." (Kur'an, 19:95).

Međutim, za današnji ne baš zavidan položaj žene u islamskom društvu, islam zaista ne snosi nikakvu odgovornost. Ona je dosta podređena i nalazi se u neravnopravnom položaju u odnosu na muškarca. Njenoj naobrazbi, društvenoj i stručnoj angažovanosti nije posvećivana odgovarajuća pažnja. Ona često radi fizičke poslove, često se zakidaju i njeni materijalni interesi, prava itd.

O kako bismo pogriješili ako bismo zaključili da je sve ono što susrećemo u islamskom svijetu samim tim i islamski način života, tj.način života usklađen sa principima Kur*ana. Ovo još više vrijedi kada je riječ o muslimanki. Uprkos tome što je Šeri'at samo jedan, položaj muslimanke bio je veoma različiti u toku vjekova, a i danas veoma je različit u pojedinim zemljama od Magreba, preko Bliskog i Srednjeg istoka do Pakistana i Indonezije. Dok se na pr. u Siriji i Palestini muslimanka bori za takvo elementarno pravo kao što je slobodan pristup u džemiju, dotle se u Pakistanu, najautentičnijoj islamskoj zemlji sa gledišta striktne primjene Šeri'ata, žena kandiduje za predsjednika republike (Fatima Džihan na izborima 1965, god.) i sada 1990, Buto Benazir je premijer, a u Alžiru su se mnoge žene u jednom ratu koji se vodio pod parolom islama, a protiv evropske političke i duhovne dominacije, borile rame uz rame sa muškarcima.

Današnji položaj muslimanke rezultat je uzajamnog uticaja Šeri'ata, s jedne strane, i zatečenih prilika, tradicije, ukusa i moralnih shvatanja sredine. Stvarno stanje je kao i uvijek jedna vrsta kompromisa između zakona kao ideje i realnog svijeta. Strogo odvajanje spolova u društvu postala je opšta pojava tek koncem X vijeka, tj. 250 godina nakon pojave islama, a haremski sistem preuzet je od Bizantinaca i učvrstio se tek za vlade Velida II („Istorija Arapa“, Filip Hiti, str. 307). Dalje Hiti piše:

„Žena u ranom periodu abbasidske vladavine uživala je isto toliko slobode, koliko i njena umajadska sestra... Čitamo ne samo o ženama u visokim krugovima tog ranog perioda, koje su se istakle i vršile znatan ulicaj u državnim poslovima., već i o arapskim djevojkama, koje su išle u rat i komandovale trupama, sastavljale pjesme i takmičile se sa muškarcima u književnosti... itd.“

Uopšte uzeto, položaj žene ne samo u islamskim zemljama, već i u svijetu uopšte, zavisi od stanja zakona koji regulišu njen položaj. Značajnu ulogu ovdje igra tradicija, kulturni nivo i vaspitanje, kao i prosviječenost žene. Kraj približno sličnog zakonodavstva susreću se znatne razlike u položaju žene u društvu i porodici u Engleskoj, Americi ili Skandinavskim zemljama, pod uticajcm onoga što se inače naziva engleski, američki, odnosno skandinavski način života. Islam je jedan, ali

njegova stvarna praksa bit će različita u zavisnosti od toga da li ga u određenom slučaju nosi i ostvaruje zaostala ili prosvijećena sredina, zdrava ili dekadentna generacija. Islam je ono što je zapisano u njegovim izvorima, ali islam kao životna praksa je i ono što mi hoćemo da on bude, ono što naš um i naša srca vođena islamskim načelima, mogu da ostvare. Zato polazeći od islamskih principa, mi možemo u budućnosti ostvariti takav položaj muslimanke, koji odgovara njenom ljudskom dostojanstvu i potrebama islamskog preporoda.

Ono što islam odvaja od većine drugih vjera, je odsustvo onoga što bi se moglo nazvali antierotikom. Na mnogim mjestima Kur'an sa iznenađujućom neposrednošću govori o odnosu između muškarca i žene, naglašavajući potrebu čistoće, higijene i umjerenosti, djeluje kao kakav medicinski udžbenik za narod. Kur'an nema uglađene hipokrizije, ali ima dosta jednostavnih i nculjepšanih istina.

Islam ne odbacuje čulnost, on je za prirodan život, za radost ljubavi, kao što je za zdravlje, čistoću, snagu, hrabrost, rad i bogatstvo, a protiv asketizma i raspojasanosti s druge sirane. Pored „nebeskih" draži on je i za „zemaljske plodove" za čovjeka i dopušta mu da se one iste ruke koje su malo prije bile sklopljene za molitvu, sada pruže da bi dohvatile radost života. Islamski moral ne uči kako ima sve više zabranjenih stvari, niti želi da bude „zid koji opkoljava sve vode koje nam mogu utoliti žeđ.“ Sve što od nas traži je da ne prelazimo granice, da radosti budu zdrave i čiste, a kada se radi o ženama, da im prilazimo kao čestiti muževi, a ne kao razvratnici.

Islam ne traži da se strasti unište, već da se s njima upravlja.

Ne zahtijeva ugušivanje seksa, već seksualnu disciplinu. Po islamu, tamo gdje je priroda, nije šejtan, nego je Bog i Njegovo djelo.

Ne propovijedajući suprotnost životu, islam je dao mogućnost da se čulni život, uživanje, pa i seks, održe u granicama i to je bila i ostala stvarna istina za mase islamskog stanovništva. Raspojasanosti i razvrata bilo je samo na dvorovima i u visokim krugovima, koji su predstavljali relativno mali broj stanovništva, ali koji su nesrazmjerno ili isključivo zastupljeni u literaturi, što kod površnog čitaoca može da stvori pogrešan utisak o opštem stanju islamskih naroda. Istovremeno se govori o puritanizmu i razvratu u toku islamske istorije. To nije protivurječnost-islamske mase bile su puritanske, a na dvorovima je često bilo razvrata.

Ekstremni zahtjevi za uništenje tijela, seksa i strasti ostajući van mogućnosti običnog čovjeka, mogu dovesti do suprotnog rezultata: do poplave seksa, čiji se neki oblici upravo ispoljavaju na Zapadu. Kirkergard je govorio daje hrišćanstvo svojim antierotskim stavom stvorilo seksualni problem, a Deni de Ružmon da erotika „pokazuje svu svoju zamršenost samo u Evropi uzdrmanoj crkvenim učenjem, koje je iz

vijeka u vijek neprestano u sukobu sa zahtjevima običnih ljudi.“

Islam je, kao i u mnogim drugim stvarima i u pitanju seksualnog života tražio i pronalazio sredinu. On je bio i ostao učenje o onome što je moguće.

1. Islam i ravnopravnost

Ako se radi o ženi kao ličnosti i jednakoj vrijednosti te ličnosti, kao nosioca etičkih, moralnih i ljudskih obaveza, tada je islam za ravnopravnost. Ako to treba da znači poistovjećivanje funkcije u porodici i društvu, kako se ta ravnopravnost obično shvata u Evropi u tom slučaju nije.

Pitanje superiornosti ili inferiornosti postoji samo između stvari iste vrste. Žene po islamu nisu ni više ni niže, one su jednostavno drugačije od muškaraca, pa prosto upoređenje otpada, a s lim i koje viši, a ko niži. Da lije važnije srce ili pluća - pitanje je besmisleno. Svaki od ovih organa je nezamjenjiv u svojoj funkciji, a upravo njegova različitost daje mu odvojenu vrijednost u odnosu na drugog.

Vrijednost je ono što obavezuje. A vjerske obaveze muškaraca i žena po Kur'anu su potpuno istovjetne. Nema nikakve razlike u dužnostima i odgovornostima koje za žene i muškarce proističu iz poznatih pet stubova vjere (kelimei-šehadet, namaz, post, zekat i hadždž.). Isto je i sa svim moralnim obavezama koje Kur’an izričito ili prećutno sadrži. Odgovornost je jednaka, prema tome i vrijednost je jednaka, jer u svakom zakonu vrijednost je osnovna odgovornost

Ispitivanjem razlike u nivou inteligencije između muškarca i žene, pokazala se razlika više u kvalitetu, a manje u samom nivou inteligencije. Žene postižu bolji uspjeh u verbalnim testovima, testovima zapažanja i neprestanog pamćenja. Muškarci su dali bolje rezultate u testovima vezanim za brojeve i u mehaničkim testovima. Ekstremni slučajevi genijalne inteligencije idu u prilog muškarcima, ali je zato broj intelektualno defektnih žena manji. Muška inteligencija je slobodnija, okrenuta spoljnom svijetu; ženina je manje slobodna i okrenuta životu, ličnosti, osjećajnoj sferi. Ovo potiče iz njihovih različitih uloga u postanku i održavanju života. Žena je simbol plodnosti, rađanja, beskrajne smjene generacija. U ovim beskrajno važnim vidovima života, tamo na granici nagona i svijesti,žena je neposredni akter. Muškarac je tu samo zbunjeni posmatrač ili jedva nešto malo više od toga. Tu ne stoji žena prema muškarcu, već majka prema ocu svoje djece. Sve je tu onako kako treba i mora da bude, dato samom prirodom. U ovom prvobitnom odnosu pitanje ravnopravnosti spolova nema svoga smisla i smiješno ga je postavljati.

2. Građanska prava

Muškarac i žena su prema šeri'arskim propisima u pogledu građanskih prava i kaznenih normi potpuno izjednačeni. Svakome od njih zagaranto- van je život, čast, imetak i lična sloboda. Sloboda se nikome ne može oduzeti bez dokazane krivice. Svako od njih bez ikakve bojazni ima punu slobodu izražavanja svojih misli i pogleda na život.

Država obezbjeđuje svakom pojedincu-muslimanu i muslimanki-najel- ementamije uslove za život.

Žena ima puno pravo na samostalan izbor bračnog druga, kao što ima pravo i na raskid braka. Nakon rastave može se ponovo udati bez traženja dozvole od bilo koga. Muškarcu je stavljeno u zadatak da se lijepo ponaša prema svojoj supruzi i da s njom živi u punoj harmoniji:

„S njima lijepo živite". (Kur'an, En-Nisa; 19).

,,I ne zaboravite da jedni prema drugima velikodušni budete". (Kur'an, El-Bekare; 237)

Muž se konsultuje sa ženom u svim važnim poslovima: „Sporazumijevajte se međusobno na lijep način". (Kur'an; Et-Talak; 6)

3. Pravo na obrazovanje

Islam ne pravi nikakve razlike u obavezi i pravu na obrazovanje između muškarca i žene. Sticati nauku, prema hadisu, obavezna je dužnost svakog muslimana i muslimanke. Svaka korisna nauka i za jedno i za drugo je na cijeni i u tome islam ne pravi nikakve razlike. Međutim, islamska praksa u pogledu prosvjećivanja žene pokazuje poseban interes za određene discipline od kojih će ona imati najviše koristi, orijentišući je na prvom mjestu na izvršavanju njene osnovne uloge kao majke i odgojiteljice. Ako žena ima naklonosti i talenta i za druge discipline to joj niko ne osporava i treba da joj se to omogući sve dotle dok se drži utvrđenih normi ponašanja i morala, što je i njen doprinos opštem razvoju i napretku ljudske zajednice.

4. Pravo posjedovanja

Čovjekov položaj je u velikoj mjeri zavisan od njegove materijalne pozicije i ekonomskog stanja. Materijalno stanje žene je u većini društava kroz cjelokupni istorijski razvoj bilo beznadežno, što se smatra uzrokom i odlučujućim faktorom njenog podređenog i izrabljivajućeg položaja. U savremenom svijetu su u tom smislu učinjeni izvjesni koraci i reforme u želji da i žena kao ravnopravan član društva privređuje i tako stekne ekonomsku emancipaciju. Međutim, žena i u tim sredinama treba da pređe i još dosta trnovit put do svoje konačne suštine, a ne prividne i formalne jednakosti i ravnopravnosti. Ona i danas nije jednako plaćena za isti posao kao i muškarac! Često radi posao takve prirode koji joj uopšte ne odgovaranje je plaćena za iste poslove, što znači daje njen

položaj stvarni odnos prema njoj rodio i nove probleme u mnogim dijelovima svijeta. Islam i u ovim slučajevima ima vlastiti, srednji, prirodni i zlatni put. Žena u nasljeđivanju dobiva polovinu dijela muškog člana domaćinstva. I kod ovog pitanja kao i kod svjedočenja poslije reagovanja da se ženi čini nepravda i daje ona ovim rasporedom zakinuta. Islam ovakvim postupkom ne umanjuje dostojanstvo ni vrijednost žene, ne određuje joj sporednu ulogu niti želi ograničiti njenu ekonomsku moć. Nikako! Poznato je da joj islam ne daje ovaj dio zbog procjene da ona vrijedi samo polovicu muškarca. To je propisano zbog toga što je ženi odredio druge izvore egzistencije, prije svega, što je utvrdio da obaveza njenog izdržavanja i mehr padaju isključivo na teret muža. Prema tome, upravo radi ekonomske ravnoteže muškarca i žene, islam joj određuje ovakav status. Razlika, dakle u nasljeđivanju između muškarca i žene je takva samo zbog jednog jedinog razloga - zbog razlike u obavezi, tj. izdržavanje porodice od strane muža, a nasuprot tome, njenog oslobođenja od ove obaveze. Međutim, kada se radi o nagradi za ostvareni i učinjeni isti posao tada se ne priznaje nikakva diferencija među spolovima. Sve što stekne na dozvoljen način, žena na to ima pravo vlasništva i time samostalno raspolaže. Obaveza muža na njeno izdržavanje ne prestaje čak ni tada ako obrće i umnožava svoj kapital.

5. Pravo na rad

Poslovi vezani za kuću, porodicu i odgoj djece toliko su razgranati i složeni da nije realno očekivati pojedinačno bilo od muža ili žene da sami ispunjavaju sve ove komplikovane zadatke. Pravedno je da se izvrši podjela i da se svako od njih opredijeli za posao koji mu više odgovara i za koji ima više sklonosti. Niko ne može tvrditi da muškarac ne može s uspjehom obavljati i kućne poslove ili daje kuća jedino mjesto za ženu. Riječ je o dva sektora gdje je za svaki pojedinačno potrebna odgovarajuća fizička i psihička spremnost i gdje ne dolazi u obzir gradacija, odnosno vrednovanje, vredniji i manje vrijedan posao. Supružnici se međusobno ne konfrontiraju već ispomažu, noseći zajednički teret porodičnih obaveza. Islam ne sprečava ženu da radi i van kuće kada je to potrebno, ali skreće pažnju na njenu organsku, fizičku i psihičku konstrukciju i prirodu, prema kojim bi trebalo da izabere svoje zanimanje. Kur'an nam daje veoma precizno anatomsku sliku žene, koja kad je riječ o izboru zanimanja, nije nikako zanemarljiva. Žena se od početka začeća razlikuje od muškarca. Ona se razvija i stasa pripremajući se za formiranje djeteta. Posebnom aparaturom rezerviše dio svoje ishrane namijenjenu za prehranu ploda u svojoj utrobi. U ranoj mladosti dobija mjesečni ciklus koji i te kako utiče na njen emotivni svijet, a samim tim i na poslovnost i njenu ažurnost. Tu je i trudnoća sa svim pratećim pojavama. Zatim dolazi post porođajni proces

u kojem je žena iznurena i iscrpljena i kada je izložena raznim oboljenjima.

Iza ovih napornih stadija nastupa period dojenja, jer je majčino mlijeko prema ocjeni Kur'ana i mjerodavnih stručnjaka nezamjenljiv artikal u ishrani dojenčeta. Na ovo se nadovezuje period njegovanja i uzgajanja koji je veoma dug i naporan. Zato se ni u kom slučaju ne može porediti i najbolja naklonost njegovateljice i vaspitačice u obdaništima sa pravom majčinskom ljubavi koju dijete osjeća i želi, a koje je u dosta slučajeva i bez potrebe nje lišeno, jer ne postoji ni jedna žena koja će tom mladom biću pokloniti i darovati majčinsku ljubav.

Ne smijemo shvatiti da različitost zanimanja i obaveza doprinosi privile- govanom položaju muške vrste. Svako ima svoje vrijednosti u prostorima u kojim djeluje. Žena je oličenje veličine i ljubavi. Ona izgara u ljubavi prema svojoj djeci, mužu i domaćinstvu. Njen egoizam se pretvara u snagu koju nesebično troši na usrećenje muža i djece.

Ona prema islamu ovakvim radom postiže čak veći stepen vrijednosti od njenog muža. Zato nije ni čudo što Allah, dž.š. naređujući nam poštivanje svojih roditelja, posebno naglašava poštivanje majke: „Mi smo naredili čovjeku da bude poslušan roditeljima svojim: Majka ga nosi, a njeno zdravlje trpi i odbija ga u toku dvije godine." (Kur'an, Lukman: 14). Prema tome, ljubav prema ženi permanentan je zadatak svakog muškarca i ona se neiscrpljuje u rijetkoj kupovini cvijeća ili poklona za rođendan ili za praznik, kao što se to obično praktikuje. Prema Kur'anu taje ljubav trajna i sadržajna, izražena u davanju pravog i dostojnog mjesta u društvu i porodici, u priznanju i poštovanju žene kao ličnosti, njenih ljudskih kvaliteta njenih prava, interesa i njenog dostojanstva

VI ŽENA KAO SUPRUGA

"O mladići! Ko je od vas u mogućnosti da se ženi, neka se ožetu; time će sačuvati pogled i ugled, a ko pak nije u mogućnosti da se oženi, neka posti, jer post će mu ukrotiti strasti. “ (Hadis)

1. Izbor bračnog druga

U životu svakog čovjeka od posebnog su značaja tri događaja:

- rođenje;
- ženidba i
- smrt

Rođenjem čovjek dolazi na svijet, pa je sreća ako se rodi sa zdravim tijelom i duhom, te ako uz to ima dobre roditelje koji će se za njega brinuti.

Ženidbom se stvara porodica od koje zavisi kakav će biti život muža i žene, te kakva će biti djeca.

Smrt nas vodi pred Allahov sud, na kome će biti svakom pravedno

suđeno za životni period na ovom svijetu.

Čovjek ne može odlučiti o času rođenja, ni smrti, ali može i mora odlučiti o času ženidbe, kao i s kim će osnovati porodicu.

Ima ljudi koji su nesretni zbog ženidbe, a neki zbog nje zauvijek propadaju. No, mnogima je ženidba izvor sreće na ovom svijetu i velika pomoć da postignu vječnu sreću na budućem svijetu. Zbog toga je nužno znati istinu o ženidbi, braku i porodici, te se za taj životni korak dobro pripremiti i uskladiti bračni život po islamskim propisima.

Pitanju braka i porodice islam poklanja vanredno veliku pažnju. Brak, po Kur'anu, mora počivati na punoj solidarnosti, međusobnom razumijevanju i ljubavi. Samo u takvoj atmosferi može nastati zdravo potomstvo i mogu se uspostaviti solidni temelji novoj ćeliji društva.

Izboru bračnog druga nesumnjivo pripada presudna uloga, u ostvarivanju potrebne uloge na koju se, prema propisima islama, mora postaviti brak i porodica. Na taj izbor utiču, kako Muhemmed, a.s. kaže, uglavnom četiri faktora:

- tjelesna ljepota;
- materijalni uslovi (bogatstvo);
- porijeklo i
- moralna ljepota i čistoća.

1. Ne može se negirali značaj tjelesne ljepote, tim prije, što tu treba podrazumijevati pravilnu gradenost i normalan razvoj tijela, što je sve, svakako, posljedica dobrog zdravlja, a to i jeste suština ovog faktora.

2. Materijalni uslovi čine važan činilac u braku i nužno sredstvo za pravilan razvoj porodice. Najčešće se dešava da nedostatak materijalnih sredstava remeti u porodici potrebno međusobno razumijevanje i unosi nemir.

3. Porijeklo bračnog druga ima, takođe, poseban značaj. U narodu se ovom faktoru s pravom pridaje veliki značaj. Kaže da se mora voditi računa od kakvog je soja bračni drug. To je sasvim opravdano, jer naslijeđene osobine igraju najsudbonosniju ulogu u životu čovjeka.

4. Značaj četvrtog faktora: moralna ljepota i čistoća, Muhammed a.s. je najsnažnije podvukao. Veoma odlučno je preporučio da se o ovom faktoru prilikom izbora bračnog druga vodi najviše rečuna. Zaista od tog faktora u najvećoj mjeri zavisi bračna sreća.

Jedan od osnovnih faktora, koji utiču na sretan život udvoje, jeste svakako pravilan izbor bračnog druga. Često susrećemo ljude koji i ne znaju zašto su s nekim sklopili brak. Ima ih i takvih,koje su prilike slučajno zbliž ile i onih koji su nepromišljeno dali maha osjećajima. Neki duguju svoj brak mjesečini koju nisu sami posmatrali, ili pak romantičnoj pjesmi, koja je dva usamljena srca dirnula na isti način. Takve brakove nogli bi nazvati romantičnim brakovima, koji nisu uvijek tako čvrsti kako bi to željeli oni koji ih sklapaju.

Ima bračnih drugova koji su se uzeli, jer ih je međusobno privukla čisto tjelesna, fizička privlačnost ili ljepota odijevanja.

Međutim, fizička ljepota „nije dublja od kože“, kaže narodna poslovica Ona predstavlja osobinu koja ličnosti daje sjaj, ali ne i odlučujuću prednost. Ljepota je prolazna, što s velikom žalošću moraju priznati i oni koji su samo na osnovu nje postizali uspjeh u društvu i oni koji su se dali na nju „uhvatiti"

Mnogi brakovi, sklopljeni nakon površnog poznavanja na osnovu fizičke privlačnosti koja je nadvladala razum i sve prepreke, nemaju mnogo izgleda da se održe kao bračni drugovi, kasnije pokažu svoje pravo, ali do tada skriveno lice. Ovakav izbor bračnog druga je zato neka vrsta igre na sreću, u kojoj samo jedan od hiljadu učesnika dobiva, a svi ostali gube i ono što su imali.

U stara vremena izbor bračnog druga često je bio prepušten roditeljima bračnih kandidata. Iako je ovaj način izbora životnog druga za današnje vrijeme prevaziđen, jer savremene mlade generacije imaju sasvim drugačija mjerila i ukus od svojih očeva, ali pri tome treba imati na umu da brak nije

samo potpuno lična stvar pojcdinca, već duboko zadire u porodične odnose, tada je nužno i pohvalno pri izboru životnog partnera upitati i roditelja za savjet

Izboru bračnog druga nesumnjivo pripada presudna uloga u ostvarivanju potrebne osnove na koju se, prema propisima islama, mora postaviti brak i porodica

Na pravilan izbor bračnog druga upućuje i pravo djeteta u odnosu na njegovog oca, jer otac treba da mu odabere majku, fizički i psihički zdravu, časnu i dobro odgojenu čija bi se pozitivna svojstva prenijela i na njega.

U vezi izbora druga Muhammed, a.s. je rekao: „Ženu udaju četiti stvari:

-bogatstvo,

-dobro porijeklo,

-tjelesna ljepota i

-vjersko-moralna ljepota i čistoća.„Odaberi onu koja ima vjersko-moralnu ljepotu i čistoću i nećeš se pokajati". (Sahihi-hadis, prenosi ga Ebu Hurejre, uzet iz ,,Džami'u-s-sagiru“).

Odaberi onu koja ima vjersko-moralnu ljepotu i čistoću, jer će takva, dok si odsutan, čuvati tvoju čast, tvoj obraz, a kada nešto prirodno, razumno i s pravom tražiš poslušat će te.

Gledaj da uz to bude i lijepa, pa kad u nju pogledaš da ti srce zaigra, a kada s njom razgovaraš da te razveseli i oduševi.

Ako je moguće, pobrini se da je i materijalno koliko-toliko obezbijedena, jer će te, ukoliko do toga dođe, u nevolji podržati i pomoći.

Ukoliko je, uz sve to i dobrog roda, onda će li njen rod kada ti nesreća pokaže svoje okrutno lice, kada vrijeme pokaže svu svoju neumitnost, kada te svi ljudi napuste, -pomoći i poduprijeti.

Hadis iznosi navedene činjenice koje brak čine privlačnim, ne umanjujući ni najmanje njegov značaj niti ga bilo čime omalovažavajući, ali vjeru postavlja na prvo mjesto kao amanet koji zaslužuje da bude najviše čuvan i štićen.

Muhammed, a.s. vjeri daje prvenstvo, izbor nad izborima, jer ona nudi čednost nad čednostima. Vjera koju žena posjeduje u sebi neprobojni je zaštitni zid koji čuva kako njenog muža i djecu, tako i cijelu zajednicu. Ovakva žena dostojna je izbora čestitog muškarca i ovakva žena će zasigurno biti dobra majka svojoj djeci.

Na nju ukazuje kubanski ajet:

„...čestite žene su za čestite muškarce, a čestiti muškarci za čestite žene. Oni nisu krivi za ono što o njima govore i njih čeka oprost i veliko obilje". (Nur,26).

„Reci vjernicima neka obore poglede svoje i neka vode brigu o stidnim mjestima svojim i neka ne dozvole da se od ukrasa njihovih vidi išta osim onog što je i onako spoljašnje i neka vela svoja na grudi svoje spuste i neka ukrase svoje ne pokazuju drugima, to mogu samo svojim muževima..." (En-Nur, 31).

Ovakva žena upute Kur'ana prenosi i na druge žene i majke ili na one koje će to tek biti.

Kada upućuje one koje nisu upućene u vjeru ili diskutuju sa onim koje ne vjeruju, ne zamuckuje iz straha i treme, glas joj ne podrhtava, ne osjeća se manje vrijednom, ali i ne podvikuje, već govori smireno i lagano.

„... Ako se Allaha bojite, ne skrećite na sebe pažnju govorom, pa da u napast dođe onaj čije je srce bolesno... “ (El-Azhab 32-33).

Kada razgovara, njen govor nije dosadan niti u njemu ima nepristojnosti i oholosti. Takva žena ne napušta dom bez veće potrebe: „... u kućama svojim boravite!" (El-Azhab 32-33) jer je dom gnijezdo koje je za nju najpreče da ga čuva i štiti. Kada mu se potpuno posveti ona to gnijezdo pretvara u džennet u čijoj se hladovini odmara i ona i njen muž i gdje se sklanjaju njena djeca

Ova žena se ne gizda radi nekog drugog pored svog muža, niti onda kada se sprema za izlazak van kuće ne oblači odjeću koja je znamo izazovnija, tjesnija, prozirnija od one koju nosi pred mužem i djecom, jer ta odjeća ističe njene čari pred drugim.

I u tome ona slijedi Allahovu uputu:

„... i ljepotu svoju, kao u davno pagansko doba, ne pokazujte" (El-Azhab, 32-33).

Ona u duši svoje djece usađuje ljubav prema namazu, Bogu i

čovjeku, te težnju prema ibadetu i to svojim ličnim primjerom, jer njena praksa, njeno življenje po principima islama hiljadu puta djelotvornije djeluje od riječi koje ne prati djelo.

Kada se, na takav način, atmosfera doma ispuni mirisima čistoće, čednosti, skrušenosti, ljubavi prema ibadetu, Allahu, taj vazduh djeca udišu i on sa svim svojim blagotvornim sastojcima dopire do njihovih čula, osjećaja, miješa se s njim i prodire u srce i njihove duše. Sve ovo je povod riječima Allahovog Poslanika: „Okanite se poroka! Ženite one koje su dostojne vama, a i sami se ženite takvim". (Sahihi-hadis, prenosi ga Aiša, r.a. uzet je iz ,,Džami'u-s-sagira)

To je ta dobra žena na koju upućuje naša vjera i čija mjerila dobrote nalazimo i u Kur'anu.

Djevojke kod izbora muškarca često i ne traže neke kvalitete, jer ih na to nagoni duboka nutarnja potreba, zbog čega ih ta potreba više puta zavede da u obzir uzmu samo fizička obilježja muškosti. Dobro je da izabrani muškarac bude zdrav, solidan, koji će moći da oformi, da vodi i štiti porodicu, ali uz to neophodno je da mladić ima i snažne moralne kvalitete. On mora vladati sobom, ostati uvijek miran, smiren i pouzdan, u njemu se mora osjećati unutrašnja snaga koja se ne troši riječima i istančanim pokretima. Ako naiđete na mladića, koji umije zaboraviti na sebe da bi prvo mis
lio na ženu i na zajednički dom, tada je to najvjerovatnije prava bračna sreća

„U životu muža, zakonski ima mjesto samo za dvije žene: za njegovu majku i majku njegove djece“. Rekao je jedan mislilac. Ovim je želio reći da muž u svojoj ženi ne treba da gleda samo ono, u čemu on vidi svoje tjelesno zadovoljstvo, već treba da vidi u njoj, u prvom redu, majku svoje djece.

2. Na šta treba paziti pri izboru bračnog druga

Uz napred rečeno, pri izboru bračnog druga, treba paziti i voditi brigu i o osnovnim osobinama izabrane osobe koje čine čovjeka čovjekom ili nečovjekom, odnosno osobinama koje donose sreću, odnosno nesreću u zajedničkom životu. Te nužne osobine o kojima treba voditi brigu prije sklapanja braka sa određenom osobom su:

A. nasljedne osobine,
B. duševni život,
C. porodično porijeklo
D. čist i savjestan život prije braka,
E. ljubav,
F. zaljubljenost,
G. nagoni, kontrolisanje strasti i dr.

A. Nasljedne osobine

U posljednjoj deceniji ovog vijeka razvija se posebna grana nauke, koja se bavi nasljedstvom, nauka o genima koja je postigla vanredne rezultate. Nesljedstvo se ne proteže samo na vanjske znakove, kao na lik, fizionomiju lica, nego na sklonosti, a one su i te kako važne za duševni život potomstva, Ne radi se dakle, o nasljedstvu duševnih svojstava, jer je to stvar Svevišnjeg Allaha, dž.š. Ali duša treba kao sredstvo za svoju duhovnu djelatnost, pa tako ona u suštini, zavisi od vrijednosti ovog „oruđa“.

Njegov kvalitet nije djelo, već nužna posljedica nasljedstva. Ona zavisi od naslijeđenih sklonosti, što ih dijete prima od svojih roditelja. Pa i kod stvaranja ovih sklonosti ne upravlja slučajnost,već je svaka životna klica odraz slike dotičnog čovjeka i prema tome nužno zadržavanje osobine, što ih je opet on naslijedio od svojih roditelja. Zato bismo ove sklonosti mogli označiti kao nasljedstvo djedova, budući da predstavlja baštinu najranijih predaka

Treba još napomenuti da se sve roditeljske osobine ne nasljeđuju. Životna ćelija, kad sazrijeva, dijeli se u dvije polovine, od kojih se jedna izdvoji. Dakle tim otpada ijedna polovina sklonosti. Prema tome, u svakoj zreloj klici, samo je polovina ćelijine jezgre, tako da se kod sjedinjenja dviju polovina opet stvara cijela ćelija. Tako se treba razjasniti činjenica da svako dijete ne prima isti dio djedovskog nasljedstva. Redovno je djelo slučaja, koje će sklonosti ostaviti u jednoj polovini ćelijine jezgre. Kod jednog se djeteta više ističe jedna, kod drugog druga sklonost.

Ali se mora znati da svako dijele može imati samo takve sklonosti, koje su od roditelja naslijeđene, koje su se dakle, u njima nalazile. Obratno, nužno naslijeđene sklonosti roditelja prelaze nasljedstvom na njihovu djecu. Prema tome, nasljedstvo može dati mnogo plemenitih sklonosti i svojstava. Ali ono može da bude i otvoreno vrelo nesreće.

Otvorenim očima treba posmatrati život, da bi se mogli zapaziti brojni dokazi o ispravnosti ovih poznatih tvrdnji. Istaknute ličnosti zahvaljuju za svoju veliku nadarenost sretnom miješanju očevih i majčinih sklonosti. Svakako daje, pored toga, potreban i odgoj kako bi se sklonosti, koje dijete ima, probudile i usavršile. Još se uslovljavaju odgovarajuće prilike kako bi se sklonosti mogle potpuno razviti i izgraditi. Tako se može dogoditi, da neko dragocjeno djedovsko nasljedstvo dolazi od pune vrijednosti tek kod unuka i praunuka, jer kod djece u prvom koljenu nije postojala mogućnost da se razvija. Može se opaziti, kako su se sklonosti poznatih lica već nalazile kod njihovih predaka i da se opet pojavljuju u potomstvu.

Međutim, našu pažnju privlači činjcnica kako nasljeđe može pokazati svoju negativnu osobinu: da se u porodični red uvuče bilo kakva bolesna sklonost. Na taj način normalno razvijeni čovjek, koji pođe pogrešnim pu-

tem, obično ne mijenja djedovsko nasljedstvo, već ga nepromijenjeno predaje svojim potomcima.

U tom pogledu na pr. alkohol može svojim djelovanjem napraviti veliko pustošenje koje ima za posljedicu slaboumnost, padavicu (epilepsiju) i slične bolesti i duševne smetnje. Da li strastveno pušenje ima slično dejstvo na djedovsko naslijeđe dosada se još nije moglo sigurno utvrditi.

Naslijeđene zle sklonosti teško se mogu izliječiti iako se dobrim odgojem neke pojave daju ublažiti. Obično je odgojni rad neodgojenih roditelja vrlo nedostojan, tako da sklonosti, loši primjeri i nezdrava okolina udruženi veoma štetno utiču na razvoj mladih.

Ako sagledamo našu stvarnost vidjet ćemo kako se najčešće na brzu ruku, a ponekad i u pijanom stanju, sklapaju brakovi. Hvatamo se za glavu i pitamo da li je moguće da to mladi ljudi rade upravo nepojmljivo lakoumno, iako se radi o najvažnijem koraku za njihov vlastiti život i za dobro potomstvo.

Kad seljak obrađuje polje, očisti ga što bolje može od svakog korova, da ne bi oduzimalo hranu usjevu, zatim traži najbolje sjeme, što ga može dobiti. Zato se, ne bez razloga, mnogi pitaju: zar ljudi ne moraju bar isto toliko voditi brigu o čovečijem životu i sreći i brigu o vlastitoj djeci, o onime, što je za njih najdragocjenije na ovom svijetu? Zato prije nego dođe do sklapanja braka treba razmisliti i sve poduzeti da ne bi ostalo nešto, što bi moglo škoditi plemenitom plodu braka, te sve učiniti da dobiju zdravo potomstvo s dobrim svojstvom. To bi moralo da nosi u srcu i u svojoj savjesti svaki plemeniti čovjek. Zbog toga se mladi čovjek ne bi smio, kod izbora svoje zaručnice, rukovoditi ličnim željama i prednostima; sreća potomaka mora biti ispred svih drugih obzira.

Ako uvidi da bi veza za koju mu srce osjeća, mogla bili opasna za djecu, dužnost njegove savjesti je da se odrekne nje, a i svih drugih koristi.

B. Duševni život

Mladić koji namjerava da osnuje svoj vlastiti dom, mora biti potpuno svjestan velike odgovornosti što je ima prema cijelom svom potomstvu. Ova obaveza zahtijeva da plemenitim životom dobro čuva djedovsko naslijeđe kako bi ga u cjelini i još više oplemenjenog dalje predao svojim potomcima.

Što se tiče majke njoj pripada još jedna važna zadaća. Nisu samo sklonosti koje daju lik nastalom čovjeku. Različiti uticaji mogu ubrzati ili usporiti razvitak sklonosti, što ih neko ima. Tako na pr. duševni život majke može trajno uticati na dijete koje nosi ispod srca. Sva doživljavanja koja plaše ili razveseljavaju, istovremeno pokreću srce njenog miljenčeta i djeluju na njegov, iznad svega, nježni živčani sistem.

Kakva je sreća za dijete ako samo visoke, plemenite, mile i prijatne misli, dobre i pobožne majke, blagovremeno djeluju na njegov razvitak.

Dakle, od presudnog značaja je da mladi čovjek svojoj djeci odabere majku, koja će iz svog srca prelivati u srce svog čeznuća ljubav, dobrotu, pobožnost, jačinu, zadovoljstvo i sve drugo lijepo i plemenito, pa da njegov duševni život postane tako čist i dobar kakav je majčin.

Dalja je zadaća majke da uzgaja dijete u prvim godinama. Jer kaže se, da je uzgoj u svojoj osnovi oformljen u prvih šest godina i da čovjek teško odustaje od usvojenog vaspitanja prihvaćenog u svom djetinjstvu, a ako i pođe stranputicom ipak će se lako snaći i naći pravi put. Zato se vrlo često čuje riječ kako se na mladom čovjeku vidi, da li je imao dobru majku, a kada se priča o teškim zabludama u mladosti, dodaje se skoro uvijek: ,,A kakva im je samo mati?“

Dakle, kod ovog izbora moraju se, u prvom redu, imati u vidu takva svojstva, koja prema ljudskom shvatanju mogu dati zdravo i dobro potomstvo: duševno i tjelesno zdravlje.

Da bi mladi čovjek pred ženidbu saznao sve o budućoj supruzi i njenoj porodici, morao bi nastojati da sazna od svog iskrenog prijatelja: da li ima u porodici djevojke, koja mu se sviđa bilo kakve duševne ili tjelesne bolesti? Isto tako treba da stvori sebi sliku o ličnim svojstvima i navikama mlade djevojke, da može prosuditi, da li se može očekivati s njom duševno sporazumijevanje. Doduše, ženskom je biću uopšte svojstvena izvjesna sposobnost prilagođavanja, tako da se žena može prilično lako uživiti u sasvim različite karaktere i prema tome udesiti svoje držanje. Zato je najvažnije da li je islamski odgoj probudio i odgojio u njoj one vrline da može biti vjerna supruga i dobra majka? Zbog čega su neke osobine posebno važne, pokušat ćemo u daljem tekstu objasniti.

S pravom se otac naziva glavom porodice, a žena njenom dušom.

A duša mora biti moralna i pobožna. I zato prva vrlina, koju mladi čovjek svakako želi da upozna kod djevojke koja pruža ruku, mora biti poštenje. Za njega i za njegovu djecu je potpuno poštenje i vjernost žene preduslov za sretan porodični život.

Svaku porodicu prate brige, tegobe i udarci sudbine, ali će se pobožna duša u njima snalaziti i pod teretom boli neće posmuti.

Duševno stanje je preduslov za pravu bračnu sreću. A kako bi se to moglo i zamisliti ako u najglavnijim životnim pitanjima postoje suprotni pogledi? U suprotnostima života jedino prava vjera daje utjehu. A upravo supruga, po svom osjećajnom srcu, najviše traži ovo vrelo utjehe, crpi iz njega i time osvježava i muža i djecu. Ta neusklađenost među supružnicima za djecu je još veća opasnost. Odgoj leži, uglavnom, u majčinim rukama. Na njenom krilu dijete treba da primi prvu pouku o životu.

C. Porodično porijeklo

S obzirom na zdravlje, treba upozoriti, prije svega, na opasnosti rodbinske ženidbe. Može se dogoditi da je u nekom sadržana neka opasna nasljedna sklonost, koja se ne opaža ili se tek malo javlja,dok se članovi ovog roda žene van svoga roda. Ali u braku s rođakom mogu ove nesretne nasljedne sklonosti prouzrokovati užasne posljedice. To će biti još strašnije, ako među bračnim parom postoji dvostruko rodbinstvo.

To bi na pr. bilo ako su se među precima brat i sestra oženili s drugim bratom i sestrom. Tada su svi njihovi potomci u dvostrukom rodbinstvu. Budući da veoma mnoge bolesne sklonosti drijemaju skrivene, koje se ne mogu primijetiti, to moramo odvraćati od rodbinske ženidbe i onda kada se nasljedno opterećenje nikako ne javlja. Posljedice rodbinske ženidbe mogu se veoma lako utvrditi u selima, gdje se sklapaju brakovi samo u krugu mještana istog sela. Škole za slaboumnu djecu dobivaju najviše polaznika iz potomstva takvih brakova. Veliki dio slaboumne, gluhonijeme ili inače nesretne djece potiče iz brakova sklopljenih među rođacima. Tu vidimo opravdanost zašto islam zabranjuje rodbinsku ženidbu. On isto tako zabranjuje sklapanje braka sa osobama koje su međusobno povezane, kao na pr. krvni srodnici, tj. sa majkom, sa očevom i majčinom majkom i td. u uzlaznoj liniji; sa sestrom, sa sestrinom kćerkom (sestričnom) itd. u silaznoj liniji; sa sinovnom kćerkom itd, u silaznoj liniji sa očevom i majčinom sestrom (tetkama i njihovim prethodnicima) u uzlaznoj liniji.

Po šeri'atskom pravu dozvoljeno je sklopiti brak sa amiđžičnom i sa njihovim potomstvom. No, jugoslovenski muslimani u većini izbjegavaju sklapanje rodbinskih brakova, što je poslije gore navedenog i normalno.

Islam zabranjuje sklapanje braka sa osobama, koje su u srodstvu po mlijeku. Srodstvo po mlijeku nastaje na taj način što žena podoji tuđe dijete staro do dvije godine. Na taj način, prema prema Šeri[c] atu, taje žena postala majka po mlijeku tom djetetu, a ono je po mlijeku postalo njeno dijete. No, na veliku žalost, kod nas se dešavaju slučajevi dojenja tuđe djece, a da se i ne pomišlja na to daje dojenjem uspostavljeno srodstvo. Na ovo bi se moralo paziti, jer je u vezi srodstva po mlijeku Muhammed, a.s. rekao; „Srodstvo po mlijekU stvara iste zabrane kao i srodstvo po krvi. Podojeno se dijete smatra kao rođeno dijete dojilje i njenog muža ili onog ko je prouzrokovao nastajanje mlijeka". Prema tome, zadojeno dijete ne može stupiti u brak sa onim srodnicima svoje majke i oca po mlijeku sa kojim ne može sklopiti brak ni njihovo rođeno dijete.

Po Šeri'atu, brak nije dozvoljen između osoba koje su u srodstvu po tazbini. To srodstvo nastaje ženidbom, odnosno udajom. Prema tome, brak nije dozvoljeno sklapati sa ženinom majkom (taštom - punicom),

sa puničinom majkom itd. u uzlaznoj liniji; sa maćehom , sa sinovnom

ženom, (snahom) i ženama njihovih potomaka; sa silaznom linijom svoje žene (pastorkom) itd.

Pored nevedenog, danas se u smislu održavanja zdravlja, čuju mišljenja daje potrebno svakom mladiću i djevojci, prije ženidbe, da donesu potvrdu o zdravstvenom stanju i to od savjesnog ljekara.

Na taj bi se način izbjegla mnoga razočarenja i mnoge živome boli.

D. Čist i savjestan život prije braka

Kao slijedeći preduslov naveli bismo potpuno čist i savjestan život prije braka. Ovo naglašavamo zato što djevojke ljubavnim zabavljanjem donose u brak psihičke deformacije. Ako malo o ovome razmislimo i vidimo koliko supruga utiče na odgoj djece i na formu porodičnog života, tada će nam biti jasno da pravi čisti i vjerski lik može dati samo plemenita supruga i majka. Tu bi se moglo ubrojati i cijelo moralno vladanje. Najzad za bračnu sreću potrebno je da se oboje međusobno razumiju i iskreno vole. Velika razlika u odgoju i načinu kontrole najčešće sprečavaju da se bračni drugovi duševno zbliže. Na pr. lijepo odgojeni član uvijek osjeti odvratnost od suviše pretjeranog načina života drugog bračnog druga. Zato se opravdano zahtijeva, koliko je to moguće, što veća jednakost u zvanju i dr.

E. Ljubav

Pod iskrenom ljubavi ne misli se na „goruću ljubav “ zaljubljenika , koja se najčešće naglo ohladi, pa čak postane i odvratna, već se pod tim podrazumijeva duboka sklonost jednog prema drugom, koja potiče iz uzajamnog poštovanja i što jedno drugom samo dobro žele i čine.

Ovdje treba istaći da čovjek nikada najviše ne voli one koji mu veliko dobro čine i koji ispunjavaju sve njegove želje, nego one za koje se trudi, žrtvuje i ukazuje im dobro. Ako na primjer, muž suviše cijeni i voli svoju suprugu, uvijek je spreman da joj ispuni svaku njenu želju. Može se lako dogoditi da ona to najprije prima kao stvar po sebi razumljivu, zatim da ima pravo da to zahtijeva, a da pri tome ne pomisli da i ona, na isti način uzvraća suprugu. Ako to suprug osjeti tada najčešće dođe do nesporazuma. Razmažani ljudi su najčešće i najviše nezahvalni, pa pretjeranu nježnost uzvraćaju ravnodušnošću. Samo onda, ako oboje stalno rade na onome što će pospješiti sreću drugoga, tada će tek njihova uzajamna ljubav biti ojačana i produbljena.

Ova se nesebična ljubav mora postići. Sama neće doći. Ona se mora njegovati. Steći ćemo je žrtvovanjem i vjernim izvršenjem dužnosti svoga zvanja, hrabrim nadvladavanjem samoga sebe i radosnom poslušnošću u roditeljskoj kući.

F. Zaljubljenost

Na osnovu rečenog, jasno se vidi, da se o ovome svemu treba dobro promisliti prije nego što nastupi osjećaj „zaljubljenosti", jer on može da zasjeni čovjeka i uvjeri ga da če ta simpatija i privlačnost ostati vječno, te da voljenu osobu stvarno ukrašavaju sve one izmišljene vrline, koje on misli da vidi na njoj. Ova opasnost za djevojku je još prisutnija. Ovaj juriš privlačnosti iskrivljuje sud i daje pogrešnu predstavu, sve farba najboljim bojama i predstavlja jedno drugome u nerealnim oblicima. Tek kada prođe prvi juriš, prividne nezasite požude, kad prođu prve bračne sedmice dolazi triježnjenje, a s tim prava ljubav ili ravnodušnost, ili čak mržnja, ili mješavina svega toga koja vodi do uzdrmanog braka. Iz tog razloga nagla zaljubljenost je uvijek opasna. Samo trajnije i dublje poznanstvo partnera prije vjenčanja dozvoljava mogućnost da će brak biti trajno sretan.

G. Nagoni, kontrolisanje strasti i dr.

Često mladi čovjek ne može biti dovoljno oprezan i suzdržaljiv kad prvi put osjeti žudnju nagona. U tim trenucima treba sačuvati punu prisutnost svijesti, da nagon ne osvoji srce najuriš, ne pomrači svijest i ne sputa volju. Iskustvo kaže da se mladi ljudi, kad se jedno u drugo zaljube, nalaze u dovoljno nekontrolisanom stanju. „Ljubav je lijepa** kaže narod. Tome su često prisutna i u prvi plan stavljena tjelesna svojstva, što izazivaju dopadljivost: sada je to glas, sad kosa, ili pogled, ili čak, dopadljivo odijevanje. Ispravno zapaža jedan psiholog kad kaže: „Našoj današnjoj modi nije toliko cilj da ljude zaštiti od nevremena, koliko da ih učini izglednijim, dopadljivim, privlačnijim za drugi spol".

U današnjem životu mladi čovjek mora znati kontrolisati svoje osjećaje i da ne dopusti da mu razumu izmaknu. On mora biti jak, da pristojno razgovara sa mladim djevojkama, a da pri tome ne pomisli da na neki način pokaže grub izraz nagonske žudnje. Samo će tada moći čistim razumom i snagom rasuđivati i neoslabljenom voljom razmisliti da li mlada djevojka kojoj je sklon, ima potrebna svojstva za zasnivanje sretnog braka. I kada na ovo pitanje dobije jasan odgovor, tek onda može, u čežnji za njom, otvoriti svoje srce.

Mlad čovjek treba da razmišlja o ženidbi tek onda kada za nju ima dovoljno opravdanog izgleda, tj. onda kada je tjelesna i duševna zrelost toliko savršena, koliko je potrebno za zvanje majke i oca. Prerana ženidba smeta još nedovršenom razvitku.

Što se tiče njihovog zaručničkog odnosa, moraju oboje biti prožeti čvrstom odlukom da čedni stupe na vjenčanje. Časna je dužnost mladića da savlada jaki prirodni nagon i da čednost i čast svoje zaručnice sačuva. Mladića treba da rukovodi želja da svojoj djeci psihički daruje dobru i čistu majku, jer će vjerski prekršaj doživotno ostaviti za sobom

gorko sjećanje i posljedice i okmjiti uzajamno poštivanje i čistoću bračnog života i udaljiti ih od Allahove milosti.

Eto, to su, u grubim potezima, iznesene misli koje bi trebalo da su prisutne kod svakog mladog čovjeka kada vrši izbor svoje životne drugarice. Islamski moral služit će kao nasip i brana pred bujicom nagona. Za to se istinski odgojen musliman mora čuvati od lakomislenosti, razuzdanosti, neumjerenosti, te da u nepromišljenom času, ove žestoke vode ne probiju nasip i učine veliko zlo. Treba ostati gospodar svojih nagona i ne biti im rob.

Da bismo se mogli bolje oduprijeti navali prirodnih nagona moramo se služiti efikasnim oružjem, kojim ćemo izaći kao pobjednici, da vjera bude kaciga, opreznost, oklop, a namaz mač. Ako to efikasno upotrijebimo bit ćemo pobjednici nad našim nagonima.

Veliki umovi o izboru bračnog druga

„Žene su ukrasi svojih muževa " (hadis)

Ni jedan čovjek neće ništa poduzeti u životu na brzinu, ad-hok, pa čak i ozbiljniji posao, dok prethodno dobro ne razmisli ili se stručnijim od sebe obrati i zamoli ih za savjet i mišljenje.

Budući da brak spada u najsudbonosnije odluke ljudskog života, svako, prilikom sklapanja braka, priželjkuje da u braku bude sretan.

Brak obično sklapaju mladi, često i neiskusni pa zapostavljaju najhitnije.

Ovo tim prije što je redovan mamac ljepota, bogatstvo, porodični ugled i sl., što obično sobom nosi teške i nepopravljive posljedice.

Zbog toga, pod ovim naslovom, navest ćemo iskustva i misli iskusnih i priznatih svjetskih ličnosti, koje mogu koristiti mladi ljudi prije donesene odluke za brak, pa da se o svemu, na tren, još jednom, dobro razmisli.

Muhammed, a.s. preporučuje muškarcima da se kod izbora bračnog druga odluče za onu djevojku koja je vjerski lijepo odgojena, jer to je najveća garancija za sretan život u braku, pa u vezi s tim kaže: ‚Ženu udaju četiri stvari: bogatstvo, plemstvo, ljepota i lijep vjerski odgoj. Nastoj da uzmeš onu, koja je vjerski lijepo odgojena, Bog ti dobro dao".

Naš pjesnik Resulović N. kaže: „Po plemenu i po soju vrijednost ljudima ti ne dajijer sve nije alem kamen, što ponekad bljesne sjaji".

Savjetujući mlade ljude Muhammed, a.s. je često govorio: „Ne uzimajte žene radi ljepote, jer ih ljepota može upropastiti. Ne uzimajte ih radi imetka, jer ih imetak može učiniti obijesnim. Uzmite ih radi njihove pobožnosti,jer ćete na taj način imati dobro odgojene i vrijedne supruge". Za one koji su žene radi bogatstva, ljepote i porodičnog ugleda, Muhammed, a.s. im upućuje slijedeći savjet: „Ko oženi ženu radi ugleda Allah mu neće povećati ništa osim poniženja. Ko se oženi radi ženinog bogatstva, Allah mu neće povećati ništa osim siromaštva. Ko se oženi

ženom s namjerom da sačuva sebe od sramote, da dobije porod, Allah će takav brak učiniti sretnim. Blago njima u takvom braku".

Drugom prilikom Muhammed, a.s. je rekao: „Ko oženi ženu radi bogatstva i ljepote, bit će mu uskraćeno njeno bogatstvo i njena ljepota, ako oženi ženu radi njene pobožnosti, Allah će mu povećati bogatstvo i ljepotu".

U vezi s prednjim savjetima, Viktor Igo je rekao: „Žene se igraju svojom ljepotom, kao djeca noževima,pa se time često iposijeku".

Narodna poslovica na tu temu kaže: „uzmi vraga radi blaga, blaga nesta, a vrag osta".

Neki islamski učenjak je rekao: „Ženidba je:

-radi Ijepote-raskoš;

-radi plemstva i sjaja-ropstvo;

-radipoštenja-uživanje".

Fonten je rekao: „Lijepa je žena raj za oči, a pakao za dušu". Jusuf-beg Čengić savjetujući svog bratića kaže:

„Kad se budeš ženiti,
Gledaj kog ćeš uzeti,
Jer se pošlje kajati,
Nijefajda Avdija.
Skitalicu ne gledaj,
Kućenicu izbiraj.
Pa ćeš znati šta je raj,
Ovog svijeta Avdija."

Jedan filozof reče: „Ko se oženi samo iz zaljubljenosti, taj ima prijatne noći, ali zle dane". „Teško onome ko se ženi samo očima, a ne ženi ušima".

J. Jubert kaže: „Treba izabrati za bračnog druga ženu, koju bismo izabrali za prijatelja, kada bi bila muškarac".

Turci često kažu: „ Vidi majku,pa uzmi djevojku".

Arapi obično kažu: „Čuvajse cvijeća koje raste na bunjištu".

Narodna izreka kaže: „Za udaju treba golema sreća, a za ženidbu tri puta veća".

Druga poslovica govori: „Neka znadeš otišao je vragu, koji traži bez mahane dragu".

Božji Poslanik je rekao: „Zenite se ženama, koje rađaju i koje znaju da vole, pa ću se ja s vama ponositi na Sudnjem danu".

Drugom prilikom je rekao: „Ne ženite se sa starim ženama i nerotkinjama".

Gete je rekao: „Ništa ljepše nema nego vidjeti ženu s djetetom u ruci, a ništa nije dostojnije poštovanja od majke među mnogobrojnom djecom".

Narod kaže: „Ko se mlad oženi i rano ruča, ne kaje se. Ko se mlad

oženi i rano ustaje-dobro čini. Od starog oca kasna djeca. Pozna djeca gotova siročad".

F. Bacon kaže: “Žene su ljubavnice za mlade muževe, drugarice za zrele, a bolničarke za stare “.

Savjetujući dejvojke Muhammed, a.s. im je govorio: „ Djevojke kod udaje trebaju da nastoje da se udaju za: pobožnog, moralnog, ljubaznog i darežljivog muža, a treba da izbjegavaju udaju za pokvarenog i nemoralnog čovjeka...".

Psihijatri o braku

Današnji muškarci mnogo više pažnje i truda utroše prilikom odabiranja novih kola, nego pri opredjeljivanju za budućeg bračnog druga. Ova šokantna, i po muškarce nimalo povoljna tvrdnja, izrečena na prvom međunarodnom skupu o „ljubavi i dražima** održanom u britanskom gradu Svonsiju, smatra se jednim od bitnih razloga što mnoge bračne zajednice završavaju pred sudijama za razvode.

„Čini se", rekao je u svojoj besjedi londonski psihijatar dr.D. Nisa, „da muškarcima mnogo više brige zadaje izbor automobila, koji će voziti dvije ili tri godine, nego opredjeljivanje za budućeg bračnog druga sa kojim treba da provedu cio život".

Profesor Nias, koji radi na Institutu za psihijatriju Londonskog univerziteta, smatra daje ulaženje u bračnu zajednicu danas svedeno na čistu formalnost i „hazard".

„Kada odluči da kupi nova kola muškarac prethodno pažljivo pročita auto-magazine, upozna se sa svim ponuđenim modelima i njihovim karakteristikama, a prije nego što donese konačnu odluku koja će kola kupiti, sjeda za volan i izvrši probnu vožnju".

„Nasuprot tome, u brak se najčešće stupa zbog „ljubavi na prvi pogled" i na osnovu površnih utisaka o ličnosti budućeg supružnika, radije nego poslije pažljivog odmjeravanja sklonosti i naravi potencijalnog životnog druga".

Najgore je, tvrdi pomenuti psihijatar, što s godinama supružnici sve manje obraćaju pažnju na izgled i ličnost svojih bračkih drugova.

„Ono što supružnike najčešće drži kasnije zajedno prije su zajednički i lični interesi, nego njihove ličnosti. Naravno najveći zajednički interes supružnika su djeca, a iza njih slijedi zajednički hobi kao što je na pr. muzika. Britanski psihijatar vjeruje da bi mnoge bračne zajednice bile srećne da se supružnici „duže traže". „ Većina je, naime, zadovoljna sa djevojkom i momkom iz susjednog dvorišta ili susjedne ulice".

VII. ŽENA KAO MAJKA

„Najviše prava nad ženom ima njen muž, a nad mužem njegova majka. “ (Hadis)

1. Džennet je pod majčinim nogama

Najdublja bit žene je majčinstvo. Šta međutim, znači riječ „majka" ? Šta u sebi sve uključuje? Zašto toliko majka voli svoje dijete, najbolje se vidi iz slijedećeg kur'anskog ajeta: „Mi smo preporučili, a ujedno naredili čovjeku da poštuje svoje roditelje i dobro im čini. Majka je nosila čovjeka u svojoj utrobi trpeći muke, neugodnosti zbog čega je i tjelesno oslabila, a poslije poroda dojila ga je dvije godine. Naredili smo čovjeku: budi zahvalan Meni i svojim roditeljima. Meni će se sve povratiti". (Lukman: 411) Iz navedenog ajeta vidi se da je i Allah, dž.š. ženi kao majci poklonio više pažnje istakavši njenu majčinsku ulogu, koja je povezana s izvjesnim poteškoćama, koje majka za ljubav svog djeteta rado podnosi, a što niko drugi ne bi tako rado podnosio. To u desetercu lijepo i osjećajno ističe R. Kadić kada kaže:

,,0 majčinske drage muke, svete ste, nagradi ih, dragi Bože, majke sve, velike su bolne muke, njih znaju dobre majke dok čovjeka rađaju.

Znajući ulogu majke i njen trud, koji ona ulaže od začeća, rađanja, dojenja, podizanja i odgoja djeteta, Muhammed, a.s. je više puta govorio da se majci pokloni posebna pažnja.

Na pitanje ko je od ljudi najzaslužniji da mu poklonimo svoju pažnju i dužno poštovanje? Odgovorio je : - Majka. A onda? - Majka. A ko onda? - Majka, pa otac, - odgovorio je Božji Poslanik.

U predjelu ispod svoga srca majka nosi svoje dijete devet mjeseci.

Za to vrijeme stalno misli na svoje dijete i moli Svevišnjega Allaha za njegovo zdravlje i sretnu budućnost. Toliko vremena je iščekivala i neopisivo čeznula za djetetom. Koliko je tek bila zabrinuta, kako će izgledati. Posebno je u posljednjim mjesecima trudnoće morala imati obzira prema djetetu, da mu ne bi što naškodilo. Nije mogla izlaziti kako i kada bi htjela, niti raditi šta bi htjela.

Za to vrijeme podnijela je mnoge tegobe. I kada ga je rađala s velikim bolom se rađalo. Svaka majka kod poroda mora mnogo izdržati pri čemu neka i podlegne. A kako se onda radovala ako je ostala u životu, kada gaje prvi put uzela u naručje i zagledala mu se u oči? I onda ga u prvim mjesecima, hrani mlijekom svojih grudi. Drugu hranu ono ne može podnijeti. Lje- kari kažu, da je čudnovatno kako je majčino mlijeko tako sastavljeno: u prvim danima drugačije nego kasnije, a uvijek tako kako je djetetu u kojem periodu vremena za razvitak potrebno. I sada ako se zamislimo kolikom nas je ljubavlju posmatrala majka, kada nas je prvi put uzela i prigrlila uz prsa i gledala kako sišemo.

Pomislite samo, šta sve mora učiniti majka za svoje dijete u prvim mjesecima i godinama njegovog života? Uvijek mora imati obzira za svoje dijete, kod njega ostati, na njega paziti, te mu iz dana u dan iskazivati bezbroj usluga, kojih drugima ne bi ni htjela ili ne bi mogla uraditi. Ona kao da se i ne brine za sebe, već samo za dijete.

Može se reći, daje služavka svom djetetu, koliko ljubavi, strpljenja, pažnje i prijekomosti iskazuje njemu! Ona mu žrtvuje svoje vrijeme, svoju snagu, svoje želje, svoju udobnost, često i svoj noćni mir, a dosta puta i svoje zdravlje. Ali sve to ona čini veoma rado i bez muka

Dostojanstvo majčino nije samo čudnovato, nježno i svesrdno; ono je i neopisivo veliko i čestito. Ono dopušta ocu i majci da na izvjestan način sudjeluje u stvaralačkoj Allahovoj moći. To u stvari može samo Allah stvoriti, tj. iz ništa stvoriti nekoga. Radost je i čast da Allahovom voljom majka rađa i Allahovom velikom milošću daje život djeci, koje inače ne bi bilo nikada. Ovu sreću, ovu blaženost ne može ni jedna majka sasvim da shvati i iskusi. Velika je sreća majke kada u naručju drži djetešce, koje je gleda svojim velikim, dubokim očima iz kojih se odražava neumrla duša. Ona mu je Allahovom voljom život dala, inače ga ne bi bilo tu sada i uopšte nikada! Ona ga može puna sreće na svoje grudi priviti, pritisnuti svoj majčinski poljubac na njegov mali obraščić, ali ovo dostojanstvo ne može nikada sasvim pojmiti. Koliko čudo, veličina, ali i nježnost i svesrdnost hrani majčino dostojanstvo!

Pretpostavka majčinstva jeste da muž i žena tjelesno budu kao jedno. Allah je i mužu i ženi usadio onu duboku i silnu ljubav, koja svoj najviši izraz nalazi u potpunoj predanosti.

Ljubav je prema svojoj najdubljoj biti čežnja iz poštovanja. Imati nekog rado, to još nije ljubav. Tada bi se ljubav nazivala i ona osjećanja, što ih imaju grabežljive zvijeri, kada vatrenim očima vrebaju svoj plijen. I one rado vole svoj plijen, strašno rado. Ali čovjek lijepo zahvaljuje za takvu ljubav. Prava čista ljubav isključuje svaku sebičnost. Ona se raduje ljepoti i vrlinama svog drugog dijela sebe. Radi njih mu je privržena i želi ga imati, s njim se združiti. Ujedno mu iskazuje najsrdačniju dobrodošlicu i sklonost da mu želi dobro, i to samo dobro, što je moguće više dobra.

No, spoljna je ljubav sasvim svoje vrste. Ona tjelesnom silom obuhvata ličnost drugoga, čije su je čari sasvim osvojile. Ona teži za potpunim posjedovanjem, da mu se zauvijek, sasvim preda. U bračnom predavanju ona nalazi onaj odgovarajući izraz želje za sjedinjenjem i predavanjem same sebe.

Ali ovo predavanje je u isto vrijeme ispunjenje želja prirodnog nagona. Radi strašne sile, koji ovaj nagon ima u sebi postoji opasnost da on nadvlada razum i svojim zahtjevom zagluši ljubav i ne gleda ni na koji viši motiv. Tada to predavanje znači u isto vrijeme ispunjenje želja prirodnog nagona. Iz prednjeg smo vidjeli, da je prema zadatku koji pripada mužu u braku, prirodni nagon u njemu jače razvijen, dok nagon kod normalne, nepokvarene žene potpuno miruje, šuti. Zato je sve njeno mišljenje i osjećanja mnogo plemenitije i čišće nego mladićevo, čijim razumom lako zavladaju želje prirodnog nagona. Djevojačko nejdublje

čeznuće ide za tim da nesebično požrvovnom ljubavi usreći druge. Samo iz ljubavi prema svom djetetu i iz plemenite privlačnosti prema svom mužu predaje se mlada žena

Zato svaki mladi čovjek, iz poštovanja prema ženi kao majci, treba da ima određeni stav prema mladoj djevojci i da u svakom momentu dobro razmisli o tom plemenitom i ljepšem spolu.

2. Veličina i značaj žene kao majke

Biološki gledano, majčinstvo je veličanstveno. Naučnici koji proučavaju razvoj djeteta u majčinom krilu, izražavaju svi svoje divljenje nad ovim vanrednim procesom. Razvoj ljudskog embriona je zaista jedno čudo, jedan događaj, gotovo nevjerovatan model za tehniku.

Od jedne sićušne ćelije od dvije stotinjke milimetara organski neizdifencirane, prividno proste, nastaje tijelo čudesne složenosti sa svojim milijardama raznovrsnih ćelija, koštanih, nervnih, mišićnih, sjemenskih, s hiljadama grana nervnog sistema, s različitim cjevčicama-arterijama i venama, sa svojim organima vida, sluha, čišćenja što u dotjeranosti, savršenosti, bogatstvu pojedinosti nadvisuje daleko, sve što ljudski um može da stvori. Nauka i vještina današnjih naučnika sasvim je nesposobna da proizvede i najmanje od ovih čuda koja vrši majčino tijelo. Ko će se osposobili da stvori jedno oko i da mu daruje vid? Činjenica je daje tijelo žene stvoreno da posluži kao laboratorija za taj čudan rad.

Ma koliko bila čudna funkcija kojom dolaze na svijet ljudska bića, majčinstvo se ne smije posmatrati samo sa biološke strane. Duhovita i moralna strana je ona, koja zasjenjuje, ili bolje, baca u pozadinu svu biološku i fiziološku funkciju. Porodica, vezana funkcijom produženja vrste, pridružuje ljude Allahovoj volji za uzdržavanje božanskog djela stvaranja.

Očinstvo i majčinsto dodjeljuje ljudskom biću slavu, pred kojom idu u pozadinu sve tjelesne preokupacije.

Žena dakle, ima zadatak da donošem djece na svijet radi na rastu organizma ljudskog roda. Što bi bilo od naroda i države kada bi majka zatajila u svom uzvišenom pozivu, da bude saradnica Stvoriteljeva na porastu ljudskog društva. Žena u krilu, kao majka nosi budućnost i vječnu mladost društva, zato je i brak ustanovljen više za dobrobit društva, nego za naše lično zadovoljstvo. Zbog toga se nikada ne može reći da ima žena previše ili ako zataji u pozivu jedna, da kažemo izvršit će taj pozov druga. Istina izvršit će to druga i svijet neće propasti u smislu da će do kraja svijeta biti uvijek žena, koja će izvršili funkciju rađanja, ali će propasti čovjekova humanost, nestat će društvenih vrlina, a time ujedno onemogućen je i društveni poredak, jer onda na svijetu ne bi bilo plemenitog, nesebičnog požrtvovnog majčinskog duha.

Ovo zato, što poziv žene nije samo u društvenoj, već i u humanoj funkciji. Žena će prihvatanjem majčinstva u ljudskom društvu, podržati smisao za nesebičnost, darivanje, žrtvovanje, a jedino uz cijenu loga omogućeno je postojanje života dostojnog čovjeka.

Žena dakle, u sebi podržava i gaji majčinski osjećaj, prije nego tjelesno rodi dijete i bez obzira na lo, da li će uopšte roditi dijele.

Bez ovog osjećaja, mala ili nikakva razlika će bili hoće li se ljudi rađati u laboratorijama ili na majčinom srcu bez nesebične ljubavi. Siromašan li je onaj organski čin, koji se vrši bez duhovne dubine, bez osjećaja za to, bez nježnosti, bez ljubavi, iz jednostavnog egoističkog zadovoljstva, životinjskih nagona, koji se guše u nesvjesli! Ono pak dijete, koje će se roditi ne vođeno nekom slrasti.već majčinim herojskim osjećajem dužnosti, postat će po svakom ljudskom predviđanju jedan moralan-potpun čovjek, jedan blagoslov za njegovu generaciju. Prije nego postane tjelesna majka, potrebno je da se osjeti majkom u pojačanoj mjeri, od časa kada počne osjećati kucanje jednog novog srca, srca svoga djeteta pod svojim srcem.

3. Odgojna uloga majke

Nije majčina zadaća jedino dati na svijet dijete. Majke nisu samo za lo da rađaju djecu. Majke treba da djecom održavaju na zemlji ljudski život, život dostojan čovjeka ovdje na zemlji i dostojan da se nastavi u budućoj vječnosti.

Majke koje donose dijete na svijet nastoje da ga oplemene.

To se postiže putem dobrog odgoja.

Odgoj djece je najuzvišenija majčina dužnost. Majka oblikuje karakter svom djetetu, odnosno budućem članu zajednice. Ona ga disciplinuje. Ie dopušta mu da sprovodi sve hirove u djelo.

Strpljivo radi na primanju navika na čistoću, stid, ugladenost, na red i dr. Ona ga odvraća i ne dozvoljava mu da pravi izgrede i sve što je nemoralno, nedostojno i nedopustivo da čini. Zbog toga je rečeno: „Sretna budućnost djeteta, majčino je djelo[44].

Djeca su plod najintimnijeg sjedinjenja roditelja koje je obdareno stvaralačkom moći. Dijete je jedno biće koje u sebi nosi ličnost oca i majke; ono je tijelo i njihovo tijelo, nešto što se otcijepilo od njih samih. Djeca su njihovo djelo; ona njih nastavljaju noseći u svojim crtama i u svom karakteru sličnost s roditeljima. Ona su nastavak roditelja i spona sa ovim svijetom poslije smrti roditelja. Ostaje svaka pojedina nazavisna ljudska ličnost.

Porodica ima neposredno od Allaha, dž.š. zadaću i dužnost, a to je odgajanje djece, što je i neotuđivo pravo, jer je neodjeljivo spojeno sa strogom obavezom, pravo prije svakog prava građanskog društva, pa prema tome, ostaje nepovredivo pravo od strane bilo koje zemaljske

vlasti. Dijete dakle, pripada porodici. Roditelji imaju nad njim pravo slično onom na vlasništvo. Ni zemaljska stvar ne može biti čovjekovo djelo u mjeri u kojoj su djeca djelo svojih roditelja. Odgoj je produženje i dovršenje rađanja.

Znati pravilno odgajati svoje dijete vidi se što znači iz ovog primjera kada je jedan Arap došao Muhammcdu, a.s. da traži lijek za svog nepopravljivog sina. Muhammed, a.s. ga upita: „Kakva si odgojna sredstva upotrebljavao[44]. On mu poče pričati, kako je dijete tukao, zatvarao, kažnjavao ga kaznom gladovanja, istjerivao iz kuće i dr. Muhammed ga priupita:, Jesi li dijete upućivao na namaz, jesi li ga učio da klanja namaz, da se Allahu moli i da li si ti obavljao namaz skupa s njim[44]? On odgovori da nije. Tada Muhammed, a.s. reče: „Ti si do sada obraćao pažnju više na djetetovu kožu, nego na dušu. Preporučio bih ti da od sada s njim klanjaš namaz[44]. Otac obeća i postupi prema savjetu i odgoji sina čestitim čovjekom.

Djeca bez dubljeg moralnog odgoja postaju bez osjećaja i fućkaju na ljude. Žele da budu mašine, šarafi, retorte, transmisioni kajš. Mnogo češće bi voljeli biti municija: bombe, granate, šrapnele. Ona sanjaju o nekim ratnim podvizima na što ih nagoni njihov pubertet.

Majka će u svojoj dobronamjernosti prema djetetu ispitivati njegove urođene sklonosti i nadarenosti, to će djelovati na njihov razvoj. I nesebičnom voljom odgajat će dijete ne samo za sebe ili za njegovu ličnu budućnost, već će u svom altruizmu graditi i dobro zajednice, dobro društva, dobro čitavog naroda. Kod izbora zvanja za dijete čuvat će se svake taštine ili neke sebičnosti, te neće natovariti na dijete breme usljcd kojeg bi se ono kroz cijeli život moralo osjećati potištenim.

Ima kratkovidnih roditelja koji misle daje za sina najprikladnije zvanje se samo jedanput. Zbog loga se treba otresti svake uskogrudnosti i sebičnosti pri odgoju svog djeteta i voljom podsticati razvoj onih strana u djetetu od kojih će imali najviše koristi, dijele, zajednica i društvo u cjelini.

4. Koje ponizio ženu kao majku

Zakon majčinstva kao vrhunskog i prvenstvenog opredjeljenja žene postavila je sama priroda prije svakog ljudskog zakona, pa i islama, a islam je nastavak prirode na višoj ljudskoj ljestvici živome evolucije.

Sam poziv majke nije dakle, ponižen. Naprotiv, on je svetinja i uzvišen, a ljudi su ga ponizili. Postoje apsurdni primjeri; žena koja služi u kafani ili kancelariji ili pak gaji piliće, može za taj svoj rad ostvariti penziju, a žena koja je rodila dvoje, troje i više djece, ne može iz samog tog faktora ostvariti nikakva prava. Nekada se rimski plemić klanjao prolazeći pored trudne žene iz naroda, iskazujući tako svoje poštovanje prema budućoj majci, a u statistikama XX vijeka, majka se vodi kao„lice

koje ne radi", dakle svrstana je sa ostalim „neradnim osobama[44]. Postoje škole za krojačice, balerine, glumice, za odgajivače cvijeća, pa čak i za manekenke, a nigdje na svijetu ne postoji škola za majke, za pripremanje žene za poziv majke, baš kao što ne postoji škola za nekvalifikovane radnike. Smatramo da bi bilo neophodno uvođenje predmeta „majčinstvo[44] (može se upotrijebiti i drugi termin) za djevojke bar u školama za opšte obrazovanje. Može se slobodno reći da je majčinstvo u novom vijeku društveno nepriznato, ono je „privatna stvai'[4] neposredno zainteresovanih lica. Zabluda i grijeh je očigledan. Svi to uočavaju i vide, ali se sve nastavlja tako kao da to niko ne vidi.

5. Žena kao majka i radnica

Ostavimo na čas po strani emocionalne probleme, razmotrimo tehničku stranu ovog problema kroz računicu.

Opšteprihvaćeni stav ljckara i sociologa traži da se majka ne odvaja od djeteta do navršene treće godine života. To je period kada mu je ona neophodna i kada ona svoje obaveze ne može prenijeti na treće osobe. U skladu s tim, poslije drugog svjetskog rata gotovo u svim zemljama imamo znatna produženja porodiljskog odsustva. Trogodišnje porođajno odsustvo je ono za što se gotovo jednoglasno zalažu ljekari, psiholozi i pedagozi.

Jedna žena treba da rodi najmanje troje djece da bi se obezbijedio onaj minimum rađanja, koji je u nauci poznat pod imenom „prosta biološka reprodukcija društva[44]. Optimum se u današnjim razvijenim zemljama smatra
(20 godinu) nastavljao njen tzv. majčinski period, koji isključuje svaki rad izvan porodice i koji u prosječnom slučaju traje 10 godina. Da li žena od 30 godina sa troje djece od tri do deset godina treba da započne svoju karijeru izvan kuće? U većini slučajeva samo praksa će dati prilično jasan i određen odgovor.

Sve ovo do sada rečeno nikako ne treba shvatiti da žena treba potpuno da se dezangažuje u javnom životu i savremenoj privredi. Treba naglasiti da u islamskim izvorima nema odredaba koje bi neposredno zabranjivale njen rad i njenu aktivnost van porodice. Samostalnost ženine imovine u braku, pravo da žena slobodno raspolaže s onim što je naslijedila ili stekla, što je sve utvrđeno jasnim odredbama Šeri'ata, može poslužiti kao prilično jesna indikacija u pogledu ženinog prava na samostalno privređivanje. Takođe postoje pouzdani istorijski dokazi da je u ranom periodu muslimanka učestvovala u ratovima i bavila se književnim radom.

Zapošljavanje žene nameće se u nekim slučajevima kao neophodnost ili kao veoma opravdano:

- kada je žena bez muža, a hranitelj je svoje djece ili roditelja;

- kada žena nema djece ili je djecu podigla i osposobila ih za samostalan život, pa svoje vrijeme želi i može da ispuni korisnim radom van kuće;
- kada su poslovi prirodno prikladni za ženu.

U vezi prednjeg islam zauzima stav: da djeca ne treba da budu žrtva majčinog poziva

6. Ko ispašta dok žena kao majka radi

U poznatom trokutu: zaposlena žena- posao- dijete niko ne prolazi bez štete, ali su bez sumnje djeca prošla najgore; njih smo povjerili onima koji ne rade iz ljubavi već za platu. Dijete je ličnost samo za roditelje i u svom domu, dok je za kućnu pomoćnicu, bedinericu i vaspitačicu često samo stvar među stvarima.

Ruso je napisao: „Zaista da bi neko mogao vaspitavati čovjeka morao bi prethodno biti otac ili nešto više nego čovjek. / takvu dužnost mirno povjeravamo najamnicima “. I dalje kaže: „Hoćete li da svakog povratite njegovim pravim dužnostima, počnite sa majkama. Iznanadit će vas promjene koje ćete izazvati".

Nikakvo društvo niti njegove bogato opremljene institucije ne mogu mladom stvorenju pružiti onu toplinu koju mu je priroda obezbijedila u porodici uz majku. U ovom pogledu snagom eksperimenta djeluje slučaj nacističkih „formi za djecu", gdje se prema planu Hitlerovog Reicha, trebalo da stvori i vaspita elita njemačkog naroda i njegovo rukovodstvo u specijalnim uslovima i van svakog „negativnog" uticaja porodice. Nordijski tipovi plavokosih muškaraca bili su ,,sparivani“ sa odabranim djevojkama, a djeca rođena iz ovog ,,braka“ predavana su na brigu državi. Ona nikada nisu upoznala svoje roditelje, jer su se očevi odmah razilazili, a majke nakon porođaja. Kada je prof. univerziteta dr. Teodor Helbige, vrstan pedijatar, odmah nakon rata pregledao grupu takve djece, prije rasformiranja doma i prije nego su bila usvojena od strane pojedinih porodica, došao je do zaključka da su ta djeca duševno i fizički zaostala. On izvještava: „Njihova lica bila su često Ijepuškasta, a gotovo su sva bila plave kose i očiju. Ali, kada bi im se čovjek približio, mogao je odmah primijetiti tipični poznati pogled idiota. Ta su djeca bila mentalno i fizički zaostala". Prema neslužbenim statistikama u Njemačkoj je bilo rođeno 11.000 ovakve djece.

Do sličnih zaključaka došao je i američki psiholog Rene Špic kada je posmatrao i upoređivao djecu rođenu u zatvorima sa djecom rođenom u luksuznim kućama punim komfora i posluge. On je došao do zaključka da djeca bogatih roditelja, koji su uvijek zauzeti i nemaju vremena da se bave djecom, već ih prepuštaju bedinericama i posluzi, nisu ništa naprednija od djece rođene u zatvorima koja su ipak ostala uz svoje majke.

VIII, POJAM I KARAKTERISTIKE ISLAMSKOG BRAKA

„Brak je farz svakom ko se za njega osjeća sposobnim i posjeduje sredstva za izdržavanje". (Hadis)

1. Pojam islamskog braka

Kao razumno biće, koje je Allah, dž.š. na razne nečine učinio različitim od drugih živih bića, čovjek se razlikuje i u svom spolnom životu. On je u tome sređeniji, stalniji, ima druge ciljeve i zadatke. Zato među ljudima postoji oduvijek brak. Ljudi su znali da je brak način života, koji veoma olakšava život i razne teške zadatke u životu čovjeka. Čovjek se samo u braku može smiriti i u miru živjeti, osnovati porodicu i odgajati djecu. A to su veoma važni momenti u životu čovjeka.

Po islamu brak spada u šeri'atsko-građansko pravo u užem smislu, a samo donekle spada i u šeri'atsko vjersko pravo. U građansko pravo spada zbog toga, što iz ženidbe (braka) nastaju razne građanske dužnosti između muža i žene i njihove djece, a spada u šeri'atsko-vjersko pravo zbog toga, što je brak preporučio Muhammed, a.s. hadisom: „Zenite se i uzimajte se“\

Brak po islamskoj pravoj nauci (Šeri’atu) predstavlja vezu između muškarca i žene u namjeri da stupe u zajednički život i udare temelj porodici.

Budući daje brak temelj razvitka ljudske zajednice on je po islamu preporučen i poželjan.

Brak po islamu može biti nekom farz, nekom vadžib, nekom sunnet, nekom harem, a nekom mekruh.

Brak je farz (stroga dužnost) onom muslimanu, koji ima sve uslove za ženidbu, a s druge strane ne može da se sačuva bludnog života. Ova naredba proizilazi otuda, što islam strogo zabranjuje blud (prostituciju) zbog nesagledivih posljedica, kako po moral i zdravlje, tako i za porod, za imetak, za duševni poredak i dr.;

Vadžib je (dužnost) onom muslimanu koji nije sasvim siguran da će se moći očuvati bludnog života;

Sunnet je onom muslimanu koji može da se sačuva bludnog života;

Haram (zabrana) je onom muslimanu da zasnuje porodični život koji je sasvim svjestan da neće moći udovoljiti bračnim dužnostima;

Mekruh je (ne preporučuje se) onom muslimanu koji nije siguran da će moći udovoljiti bračnim dužnostima.

Među najglavnije i prave dužnosti braka spada: lijep i obziran postupak sa ženom, zatim ljubav i prirodan život u svakom pogledu i najzad izdržavanje žene i djece.

Prvo će se postići dobrim odgojem, drugo dobrim zdravljem, a treće dovoljnom zaradom.

Kome jedno od nevedenog nedostaje, taj ne bi trebao žuriti sa

ženidbom, dok ne obezbijedi potrebne uvjete.

Ustanovu braka opravdavaju njegovi slijedeći ciljevi:

1. Množenje ljudi, kako čovječanstvo ne bi izumrlo.

Muhammed, a.s. kaže: „Zenite se i umnožavajte se".

2. Čuvanje morala i suzbijanje nemorala;
3. Osiguranje porodice;
4. Osiguranje nasljedstva;
5. Izdržavanje djece.

Prije pojave islama Arapi su smatrali da je svrha braka isključivo u zadovoljavanju seksualnih potreba i rađanju djece. Iako qvaj prirodni cilj braka islam ne negira, on ipak daje prednost moralnom cilju braka, koji se sastoji u moralnom usavršavanju bračnih drugova. U 21-om ajetu sure Er- Rum, kaže se:i jedan od dokaza Njegovih je što za vas, od vrste vaše stvara žene da se uz njih smirite i što između vas uspostavlja ljubav i samilost; to su zaista pouka za ljude koji razmišljaju".

Prema ovom ajetu glavni cilj braka sastoji se u tome da bračni drugovi nađu u bračnoj zajednici mir i zadovoljstvo, a da se do toga cilja dođe, potrebno je da među bračnim drugovima postoji ljubav, razumijevanje i milost. Zatim u miru i ljubavi rađati djecu, a to se jasno vidi iz Muhammedo- vih, a.s. riječi: „Allah, dž.š. stvorio je ljude na Zemlji i odredio im opstanak do jednog izvjesnog vremena".

Opstanak ljudskog roda vezan je i zavisan od rođenja djece.

To umnožavanje ne može se ni zamisliti bez vrijednosti braka. Radi toga, brak je po islamu propisan i uzakonjen, a prostitucija (blud) strogo zabranjena.

Vanbračno udovoljavanje spolnom prohtjevu spušta čovjeka na stepen životinje. Vanbračni spolni život nesređen je, nezdrav i štetan u svakom pogledu. U najviše slučajeva opasan je po zdravlje i imetak čovjeka. Ruši mu čast i ugled. U ovakvom životu čovjek nema stalnih i ozbiljnih obaveza, niti prima na sebe kakvu odgovornost. Iz toga se rađaju najneugodnije posljedice i za pojedinca i za zajednicu. Ukratko rečeno, bezbroj je loših posljedica od vanbračnog spolnog života. Posebno nemoralan život, gdje god se pojavi, donosi teške nevolje kako pojedincu, tako i čitavoj zajednici. Zato je on uvijek smatran jednim od najvećih i najopasnijih društvenih zala.

Islam je najstrožije zabranio bludni život i propisao primjernu i tešku kaznu za postupke, a zaprijetio im strašnom kaznom na budućem svijetu.

Brak je osnov porodice. Bez braka nema porodice, a porodica je temelj ljudske zajednice. Samo brak, tj. stalna veza između muža i žene, može osigurati dobro odgojen porod, nove članove zajednice, koji će joj koristiti. Van braka rođena i odrasla djeca su u većini slučajeva zapuštena, imaju težak život i ostaju siročad.

Radi svega navedenog, islam je svojim sljedbenicima pripisao brak kao dužnost. U Kur'anu, a.š. brak se preporučuje kao veoma plemenita i potrebna ustanova. Mnogi hadisi preporučuju brak i govore o njihovim prednostima i koristima

U jednom hadisu Muhammed, a.s. kaže: „Brak je moj običaj, pa ko ga izbjegava, taj ne pripada meni". Iz nevedenog vidimo koliko je naš Pejgamber, a.s. držao do braka, čime je i nas zadužio. Nepridržavanje ove naredbe, veoma je opasno i štetno za muslimana, jer je u narednom hadisu sadržana i teška kazna, koju nijedan musliman ne bi želio da iskusi. No, za brak se traže i uvjeti, bez kojih ne može biti lijep život u braku,'pa se bez njih ni brak ne može ni zamisliti o čemu će biti riječi u daljem izlaganju.

Muhammed, a.s. jednom prilikom rekao: „O mladiću! Ko se od vas osjeća da je u stanju izvršavati bračne dužnosti, neka se ženi, jer brak najbolje čuva čast i moral čovjeka. Ko ne može udovoljiti svim bračnim dužnostima neka posti, jer će mu post ukrotiti strasti".

Ko, dakle, nije u stanju da izdržava sve bračne dužnosti, taj neka se suzdrži od ženidbe, jer njegov brak neće biti kako treba. Iz hadisa se vidi da onaj, koji se iz nekih razloga ne bi mogao oženiti, ima samo jedan put, a to je post i druga sredstva pobožnosti, kojima će sebe suzdržati, dok ne postigne ono što mu nedostaje da bi mogao sklopiti brak. Takav mladi čovjek ni u kom slučaju ne smije zaći u blud, jer bi na taj način pao u još veći grijeh Allahov Poslanik, koji je dobro znao značenje žene za porodicu i kućni život uopšte, kroz jedan hadis upućuje savjete mladima prije izbora bračnog druga i kaže: „Ne vjenčavajte žene radi ljepote niti imetka... Vjenčavajte ih radi pobožnosti i lijepog odgoja. Crna i ružna robinja, lijepo odgojena i moralno čista, vrijednija je od neodgojene, pa makar ona bila lijepa i bogata". Narav i odgoj žene naročito je potreban uslov za dobar odgoj djece. Ovo tim prije, jer su djeca uvijek pod majčinim nadzorom i kako ih ona u prvim godinama odgoji, takva će ona i u kasnijem svom životu biti. Kućni odgoj je temelj čovjekovog odgoja uopšte. Zbog toga muž i žena moraju biti čestiti i lijepo odgojeni da bi brak bio čvrst, na islamskim temeljima, a djeca koja se u njemu rode pravi muslimani. Otac kao glava porodice odlučuje o budućnosti djece i upravlja njihovim odgojem, pa ako je on u punom smislu riječi čovjek, moći će u potpunosti i svoju djecu kao takvu odgojiti.

Iz dosad navedenog vidi se da je ženidba uzvišena islamska dužnost, koju treba da izvršava svaki musliman koji ispunjava potrebne uvjete za brak, za zajenički život u ljubavi i slozi. Da bi se sve to, moglo i ostvariti, potrebno je da se mladi prije nego stupe u brak vide i upoznaju, pa ako smatraju da će u braku moći provoditi ovakav život, kakav je poželjan, onda neka i stupe u brak, a ako primijete da im se narav ne podudara, bolje je ne sklapati takav brak, jer će se u takvom braku svađati cijeloga

života, odnosno takav će se brak završiti razvodom. Time će i svoju vlastitu djecu učiniti siročadima, te ispaštati taj bračni lom i teret života.

Također je za sretan brak dobro da se zaručnici preko rodbine i prijatelja raspitaju jedno za drugo: o moralnom i vanjskom odgoju, o naravi, te o svemu što je važno za sretan život u braku, jer se često događa, u praktičnom životu, da bračni drugovi tek poslije vjenčanja saznaju i ustanove sva svojstva i osobine svog bračnog druga.

2. Smetnje i uvjeti, za sretan islamski brak

Sa šeri'arskog gledišta, rekli smo, daje brak ugovor između dvije osobe suprotnog spola, nevezan za vrijeme. Cilj braka je produženje ljudskog roda, te moralno upotpunjavanje i usavršavanje bračnih drugova.

Brak je način života, koji veoma mnogo olakšava životni put i čovjeku život čini ljepšim. Čovjek se samo u braku može smiriti i u miru živjeti, osnovati porodicu i odgajati djecu. No, da bi čovjek mogao biti tako sretan u braku, potrebno je upoznati smetnje i uvjete, bez čega ne može postaviti temelje lijepom životu u dvoje, odnosno, bez toga se sretan brak ne da ni zamisliti.

Na prvom mjestu, potrebno je znati da je sa vjerskog gledišta ženidba nekom preporučena, nekom stroga obaveza (farz, vadžib ili sunnet), nekom zabranjena, a nekom nije preporučljivo da se ženi, već prema pojedinim slučajevima. Prema Kur'anu ni siromaštvo ne smije biti prepreka za sklapanje braka, jer će ih Allah, dž.š. obogatiti iz Svog obilja, tj. zajednički će najbolje uspjeti da privrede za svoj opstanak i lakše će se u životu snaći. Međutim, oni koji nemaju baš nikakvih sredstava za brak preporučuje im se „da čuvaju svoju nevinost i krijepost...dok ih Allah ne obdari iz Svog obilja “ (En-Nur:33)

Da bi do sklapanje braka, po islamu, moglo uopšte doći, potrebno je da među budućim bračnim drugovima ne postoje bračne smetnje, koje mogu imati trajan ili privremen karakter.

U bračne smetnje spadaju: srodstvo, razlika u vjeri (važi za žene), nemoralnost, veći broj razvoda, zbog pričeka poslije razvoda ili smrti muža, zaruka, nepoznavanje osnovnih principa islama i sl.

A Srodstvo

Što se tiče smetnji u srodstvu, islam priznaje tri vrste smetnji i to: krvno srodstvo, srodstvo po mlijeku i srodstvo po tazbini.

a) Krvno srodstvo

Prema šeri'atskom pravu, brak uopšte nije dozvoljen sa osobama koje su krvno povezane i to: sa majkom, sa majčinom i očevom majkom itd. u uzlaznoj liniji, kćeik-om, sa kćerkinom kćerkom, itd. u silaznoj liniji; 'sa sestrom, sestrinom kćerkom (sestričnom), bratovom kćerkom

(bratičnom) itd. u silaznoj liniji sa očevom i majčinom sestrom (tetkom) i njihovim prethodnicima u uzlaznoj liniji.

Međutim, prema šeri'atskom pravu u nekim slučajevima dozvoljano je sklopiti brak sa amidžičnom i tetičnom, kao i sa njihovim potomstvom. No naši muslimani izbjegavaju sklapanje ove vrste braka, pa čak i sa daljom rodbinom, što je svakako sasvim ispravno iz zdravstvenih razloga.

b) Srodstvo po mlijeku

Bračna smetnja zbog srodstva po mlijeku nastaju otuda, što žena zadoji tuđe dijete u periodu do navršetka druge godine djetetovog života. Na taj način žena dojilja postala je majka po mlijeku zadojenom djetetu, a ono je pak postalo dijete po mlijeku. Kod nas se dešavaju slučajevi dojenja tuđeg djeteta, a da se i ne pomišlja na to, daje dojenjem uspostavljeno srodstvo. Na ovo bi svakako trebalo paziti, jer se u jednom hadisu kaže: „Srodstvo po mlijeku stvara iste zabrane kao i srodstvo po krvi." Podojeno dijete se smatra kao pravo rođeno dijete žene koja gaje podojila. Prema tome, zadojeno dijete ne može stupiti u brak sa onim srodnicima svoje majke po mlijeku sa kojima ne može sklopiti brak ni njihovo rođeno dijete.

c) Srodstvo po tazbini

Smetnja za sklapanje braka je i srodstvo po tazbini, koje nastaje ženidbom, odnosno udajom. Do srodstva po tazbini dolazi i vanbračnom vezom. Zbog toga brak nije dopušten sa:

- ženinom majkom (punicom - taštom);
- puničinom majkom itd. u uzlaznoj liniji;
- maćehom;
- sinovom ženom (snahom) i ženama njegovih potomaka;
- silaznom linijom svoje žene (pastorkom).

B.Broj razvoda

Kao bračna smetnja, po šeri'atskom pravu, može biti više puta izgovorena namjera razvoda. Naime, ako muž odjednom ili postepeno tri puta jasno i glasno kaže svojoj ženi da je pušta (da se razvodi od nje), takav brak je po Šeri'atu i razveden. Dalji zajednički život je po Šeri'atu vanbračan i ne može se vjenčati sa tom ženom, sve dok se ona ne preuda za drugog i sa tim drugim ima odnose, pa tek kada se razvede sa ovim drugim ili ostane udovica, nakon čega izdrži poslije-bračni priček (iddet).

C.Bračni priček (iddet)

Po šeri'atskom pravu, nije dozvoljen brak sa raspuštenicom ili udovi-

com koja se nalazi u periodu poslije bračnog pričeka. Cilj ove ustanove je u tome da se otkloni nesigurnost u utvrđivanju očinstva. Period poslije bračnog pričeka, zavisi od toga da li je žena noseća ili nije. Ako je brak prestao usljed razvoda, a poslije intimnih odnosa, tada bračni priček traje tri mjeseca, ukoliko žena nije u drugom stanju, a ako je, tada priček traje do porođaja. Nakon smrti muža poslije-bračni priček traje četiri mjeseca i deset dana, bez obzira na to je li postojao intimni odnos ili nije. Ako je žena u drugom stanju, bračni priček i u ovom slučaju, prestaje porođajem. U periodu poslije bračnog pričeka žena ne može stupiti u brak s trećim muškarcem, osim sa svojim bivšim mužem, ukoliko ne postoji kakva druga bračna smetnja.

Ova islamska odredba (bračni priček-iddet) ima za cilj da potpuno zaštiti dijete u majčinoj utrobi od eventualnog nasilnog pobačaja i mogućih drugih nesavjesnih postupaka bilo kog supružnika.

D.Ostale smetnje

Neki islamski pravci sprečavaju sklapanje braka onim pripadnicima islama, koji ne poznaju osnovne principe islama.

I krajnje siromaštvo je bračna smetnja, jer Kur'an preporučuje krajnje siromašnim, da se ne žene dok ne steknu koliko-toliko sredstava da bi mogli egzistirati u braku. Isto tako, po šeri'atskim propisima muslimanka se ne može udati za nemuslimana.

Za sretan i skladan život u braku potrebno je da bračni drugovi odgovaraju jedno drugome, da su prilika, Kao veoma ponosan narod, Arapi su mnogo do ovog držali. Da bi brak po šeri‘arskom pravu bio valjan, muž za vrijeme sklapanja braka, treba da bude izjednačen i dostojan svojoj ženi. Ovo se dostojanstvo odnosi na: porijeklo, pripadnost islamu, imovno stanje, društvene i moralne kvalitete, zvanje, zanimanje i sl.

3. Zaruka

U bračnom pravu gotovo svih naroda, sklapanju braka prethodi zaruka. Ovu su ustanovu poznavali i predislamski Arapi. Šeri'atsko pravo ne daje zarukama obavezan karakter, pa se brak može sklopiti i bez zaruke. Međutim, Alejhisselam preporučivao je da se budući bračni drugovi prethodno dobro upoznaju.

4. Sklapanje braka

Poslije ponude i pristanka dvoje ljudi suprotnog spola, brak se može sklopiti lično ili preko punomoćnika. Ponuda i pristanak treba da su jasni, da bi se iz njih moglo shvatiti da se radi o vjenčanju (sklapanju braka).

Sklapanje islamskog braka ima formu vjerskog čina, pa bi ga trebali obavljati po moralnoj i tradicionalnoj dužnosti, odmah poslije sklapanja

braka pred društvenim organom.

Sklapanje islamskog braka obavlja se u džamiji ili prostoriji odbora I.Z. ili pak prostoriji koju za taj čin odredi odbor I.Z.

Poslije ukidanja šeri'atskog suda, 06, marta 1946, god. muslimani kao i svi građani Jugoslavije, sklapaju brakove, kako je zakonodavac predvidio. Nakon sklapanja braka pred društvenim organom, supružnicima stoji na volju da svoj brak sklope i po šeri'atskim propisima.

A. Uvjeti za sklapanje islamskog braka

U pogledu samog sklapanja braka, odnosno zaključenje ženidbenog ugovora između muslimana i muslimanke potrebno je da su prisutni slijedeći uvjeti:

- izjava slobodne volje bračnih drugova o stupanju u brak;
- da su obje strane (zaručnik i zaručnica) pametne;
- da nema zapreke u vjenčanju;
- da se i ponuda i pristanak obave na istom mjestu i da stranke čuju jedna drugu.
- da su prisutna dva svjedoka prilikom davanja izjava zaručnika;

-da zaručnik i zaručnica znaju izgovoriti i svojim riječima objasniti osnovne principe islamskog vjerovanja i to:

„Amentu billahi, ve melaiketihi, ve kutubihi, ve rusulihi, ve-l-jevmi-l-ahiri, ve bi-l-kadri hajrihi, ve šerrihi minellahi te'ala."

To u prijevodu znači:

„Ja vjerujem Boga, Božije meleke, Božije knjige, Božije poslanike, Sudnji dan i da sve što se događa i zbiva biva sa Božijim određenjem."

Treba znati izgovoriti Kelime-i-šehadet, klanjati pet dnevnih namaza, postiti mjesec ramazan, davati zekat, ako se u životu bude u sutuaciji obaviti hadždž i dr.

Izjava volje o stupanju u brak sastoji se u ponudi sklapanja braka sjedne strane i na istom mjestu i istovremeno prihvatanje te ponude.

Ponuda može biti i u pismenoj formi, ako je stranka, koja nudi brak, odsutna, ali se mora pročitati pred svjedocima i drugom strankom.

B. Svjedoci

U pogledu svjedoka Muhammed, a.s. kaže: ‚Nema braka bez svjedoka. " Prema tome, šeri'atsko pravo od svjedoka traži:

- da su pametni i punoljetni;
- da su muslimani i
- da nisu gluhi.

Osim toga svjedoci ne mogu biti pospani, niti u pijanom stanju pa da ne shvate ponudu i prihvatanje zaručnika.

Najmanji broj svedoka potrebnih za sklapanje braka treba da su dva

muškarca ih jedan muškarac i dvije žene. Umjesto jednog muškarca uzimaju se za svjedoke dvije žene, jer Kur'an kaže: ako bi jedna zaboravila da je druga na to podsjeti." Ovo zato, da bi se kasnije, ako bude trebalo, mogle sjetiti i tačno posvjedočiti da je brak sklopljen, jer šeri'atski propisi ne zahtijevaju evidentiranje sklopljenih brakova u registar vjenčanih.

Ako se pak, sklapa mješoviti brak (ako musliman uzme za ženu pripadnicu druge vjeroispovijesti), tada svjedoci mogu biti i nemuslimani. Brak će biti ispravan i onda, ako su svjedoci i nevjernici.

5. Ko vrši vjenčanje

Na osnovu propisa šeri'atskog prava sklapanje braka može vršiti samo ona osoba, koja je za taj svečani čin ovlaštena od vjerskog organa, koji je nadležan da izdaje ovlaštenja za vršenje islamske i hatibske dužnosti.

Ako u nekoj zemlji ili mjestu nema ovlaštenog imama koji može obavljati poslove vjenčavanja, mladenci mogu sklopiti ženidbeni ugovor samo pred valjanim svejedocima. Takav će brak, ukoliko ne postoji neka ženidbena smetnja, biti po šeri'atskom pravu valjan tek onda, kada dotični dođe kod imama koji je za to ovlašten i saopšti mu da su sklopili ženidbeni ugovor pred valjanim svjedocima. Tada imam provjerava da nije postojao neki od uvjeta, koji bi smetao sklapanju braka po šeri'atskom pravu, a kada ustanovi da nema zapreka, proglašava takav brak ispravnim i registruje ga sklopljenim, unijevši potrebne podatke mladenaca i za tu priliku prigodan zapisnik, koji je sastavni dio ovog priručnika.

6. Kako se obavlja šeri'atsko vjenčanje

Kada zaručnici dođu kod'nadležnog imama i izraze želju da čin vjenčanja hoće izvršiti i po šeri'atskim propisima, ovlašteni imam će, ukoliko je to ranije najavljeno i za taj čin sve spremno, prvo provjeriti da li su se maladenci prethodno vjenčali kod opštinskog organa kome pripadaju. Mladenci treba da mu polože vjenčani list ili za tu svrhu izdatu potvrdu od nadležnog organa opštine. Zatim se utvrđuje identitet zaručnika. Odmah zatim imam utvrđuje okolnosti koje bi mogle uticati na ispravnost braka po šeti'atskom pravu. Naime, mora se prije sklapanja braka još utvrditi: da nisu u krvnom ili nekom drugom srodstvu, te da ne postoji neka od privremenih smetnji za sklapanje islamskog braka. Ukoliko nema nikakvih smetnji za brak, zaručnici će se sporazumjeti o visini "mehri-muedždžela“, pa kada se i to utvrdi imam će naglasiti da se šeri'atsko vjenčanje može obaviti, i tada pristupa samom aktu vjenčanja: Proučivši E'uzu i bismillah upoznaje mladence s pravima i dužnostima muža i žene koje proizilaze iz islamskog braka.

Odmah zatim izgovarajući ime i prezime, te očevo ime mlade pita mladu: da li uzima za bračnog druga, izgovarajući ime i prezime te očevo ime mladoženje, drage volje, bez ičijeg nagovora ili prisile uz već utvrđeni iznos u dinarima, ili devizama, mehri muedždžel.

Poslije dobivenog pozitivnog odgovora od zaručnice, imam se obraća istim pitanjima i zaručniku.

Kada imam dobije jasan i pozitivan odgovor i od mladoženje,obraća se prisutnim svejdocima pitanjem: da li ste čuli izjavu mladenaca?

Svi odgovori su zapisnički konstatovani. Prigodan zapisnik kakav se treba voditi pri sklapanju braka po šeri'atskim propisima dat je na kraju ove knjige.

Nekon svega što je ovlašteni imam utvrdio i upisao u zapisnik, upućuje mladencima potrebne vjerske upute i živome savjete vezana za islamski brak, kojih bi se trebali pridržavati i po njima život uskladiti u interesu njihove bračne i porodične sreće.

Nakon svega navedenog, imam ili neko od prisutnih proučit će ašere:

اعوذ بالله من الشيطان الرجيم بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي قال في كتابه الكريم: وانكحوا الأيامى منكم والصالحين من عبادكم واماءكم ان يكون فقراء يغنهم الله من فضله والله واسع عليم.
اللهم اجعل هذا العقد ميمونا مباركا ومسعودا واجعل بينهما الفة ومحبة وقرارا، ولا تجعل بينهما نفرة وفتنة وفرارا. اللهم الف بينهما كما الفت بين آدم وحواء، وكما الفت بين محمد(ص) وخديجة الكبرى، وبين علي وفاطمة الزهراء رضي الله عنها. اللهم بارك لهما ولدا صالحا وعمرا طويلا ورزقا واسعا، ربنا هب لنا من ازواجنا وذرياتنا قرة اعين واجعلنا للمتقين اماما. ربنا آتنا في الدنيا حسنة وفي الآخرة حسنة وقنا عذاب النار.
اللهم ان اجتماعنا هذا، كما تعلم، لعقد الزواج بين عبدك (____) وامتك (____) فاجعل عقدنا هذا مباركا ونكاحهما ميمونا وحياتهما ممنونة بالمحبة والالفة والموافقة وبالأولاد الصلحاء مرزوقا، واجعل سعيهما في رضاك مقبولا. اللهم كن لهما ولا تكن عليهما واجعلهما من الذين لا خوف عليهم ولا هم يحزنون. سبحان ربك رب العزة عما يصفون وسلام على المرسلين والحمد لله رب العالمين (الفاتحة) .

7. Neislamski običaji kod ženidbe

„Najbolja je svadba skromna i dostojanstvena, a najgora koja se priređuje za bogate (Hadis)

U ženidbeni običaj uvuklo se mnogo ružnih stvari i poroka, koji su u suprotnosti s islamskim propisima i običajima, a u najviše slučajeva štetni su i umanjuju vrijednost ženidbenom činu.

Evo nekoliko ružnih i islamu nepoznatih običaja: prilikom sklapanja

braka priređuju se razna veselja, svadbe, čestitanja, slavlja i si. Uzvišeni islam nema ništa protiv toga, ako je u granicama ljudske pristojnosti. Islam čak preporučuje da se u vezi sa sklapanjem braka priredi veselje i gozba, na kojoj će se pozvati prijatelji i poznanici. Alcjhisselam je jednom svom drugu, koji se htio ženiti rekao: „Priredi gozbu, zakolji makar ovcu" Pa kada na ovakvim veseljima bude malo i zabave, ni to ne smeta. Alejisselam je dozvoljavao da se na ovakvim sastancima veselja pjeva i igra uz muziku, tj. dozvolio je muziku koja će unijeti još više veselja. Time se javnosti stavlja do znanja daje sklopljen jedan brak.

Međutim, kod nas se u posljednje vrijeme javljaju razni islamu nepoznati običaji u vezi sa svadbom, sklapanjem braka i sličnim sastancima.

U te korisne islamske sastanke uvodi se sve više upotreba alkoholnih pića, zbog čega se ovakvi sastanci najčešće pretvore u zlo i dobiju najodvratniji izgled, a često se završavaju i tragično.

Osim toga, raskoš na ovakvim svečanostima uzima sve više maha. Često se i ne gleda koliko to košta, ugledaju se jedan na drugog i sve se više izlažu nepotrebnim troškovima. Tada se i ne razmišlja može li i kako će mlada ili mladoženja podnijeti tolike troškove u momentu kada im je svaki dinar potreban za novo kućanstvo, već se samo traži i zahtijeva.

U većini slučajeva, ovakvi troškovi negativno utiču na mlade, što je čest uzrok pojava za odugovlačenja sa ženidbom.

Slično je i sa uobičajenim darovima, poklonima. Ni tu se ne gleda na mogućnosti, već se jednostavno zahtijeva. Takvi darovi u mnogo slučajeva predstavljaju kako za mladu, tako i za mladoženju velike izdatke, posebno ako ima mnogo rodbine i prijatelja koje treba darovati. U više slučajeva i veliki darovi su razlog za izbjegavanje udaje ili ženidbe.

Sve ovo treba zdravije sagledati, pa na osnovu zdravog razuma izbaciti iz prakse svaki veći raskoš i nepotrebni teret, koji je često razlog izbjegavanja braka, posebno kod onih sa skromnim stanjem.

Sklapanju braka mnogo štete i pretjerani zahtjevi, od strane djevojke i njenog roda, tj. traže od budućeg zeta da prije vjenčanja uredi ili nabavi sve ono, što on u toj situaciji i sa potrošačkim kreditom nije u stanju da ispuni. Kao posljedica tih zahtjeva su; rastajanje, odustajanje od ženidbe ili poslije nekoliko dana braka, kada majka ili otac mlade ustanove da mladoženja nije kupio veš-mašinu, TV u boji i druga tehnička pomagala i uređaje za domaćinstvo.

Slična situacija je i sa zahtjevima mladoženje da mu mlada donese sve ono čime treba da je opremljen jedan moderan stan, a neki idu još dalje i zahtijevaju uz sve rečeno i kola, pa makar i ,,fiću“. U slučaju da to nije u stanju da nabavi mlada, mladoženja odustaje od ženidbe ili ako je brak sklopljen, razvode se. To je, dakle brak iz interesa, što je u totalnoj suprotnosti sa islamskim propisima.

U interesu zdravog i sretnog braka i porodice, od svih loše stvorenih navika treba odustati i shvatiti da je život najdraži i sve što donosi kada mladi zajedničkim naporima kupuju i uređuju kuću.

8. Brak je ozbiljna institucija

Brak je po šeri'atskom pravu, jedna islamska ustanova, koja ima svoje uvjete valjanosti, sastavne dijelove, svoje posljedice i način sklapanja i razvod. Porod iz braka je zakonit, a takav porod želi svaki čovjek i žena. Prema tome, ako neko želi da ima takav brak, treba od početka raditi na tome da takav i bude, odnosno o njemu ozbiljno treba razmišljati i prije stupanja u bračne odnose i sebe na to prilagođavati, a kada je već sklopljen, treba mu maksimalno pažnje posvetiti i čuvati ga od svega što bi mu moglo naškoditi ili iz neznanja napraviti početničke kardinalne greške koje ga počinju slabiti i postepeno rušiti.

Uz sve to što približno znamo o braku, o pravima i dužnostima, razvodu i sl., treba još znati da u pogledu sklapanja i razvoda braka nema šale, jer i same riječi su dovoljne da brak bude ugrožen ili čak, po šeri'atskim propisima i razveden. Tako na primjer i riječi koje bi se u ovom pogledu i u šali izgovorile imaju svoje posljedice. To naročito važi za razvod islamskog braka, koji može nastati iz neznanja i u šali. Naime, po islamskim propisima, i u šali razveden brak povlači sve posljedice i brak je, po Šeri'atu, razveden. Ukoliko poslije razvedenog braka, pa makar bilo to i u šali, ne obnove vjenčanje, a za to postoje mogućnosti, tada je dalji zajednički život, po Šeri'atu, vanbračan. Zato u ovom pogledu, svaki bračni par treba biti oprezan u vezi izgovorenih riječi u braku. Muhammed, a.s. je u vezi s tim rekao: „Tri izjave se moraju smatrati ozbiljnim, bez obzira jesu li izgovorene ozbiljno ili u šali, a to su: vjenčanje, razvod (puštanje žene) i njen povratak poslije puštanja

Posebno se treba kontrolisati i biti pribran u momentu ljutnje jer je, na primjer, puštanje žene i u ljutnji punopravno i povlači za sobom sve posljedice razvedenog braka. Zato, da kasnije ne bi bilo kajanja, u ljutnji nikada ne treba donositi nikakvu odluku, a posebno kada je u pitanju razvod braka, već sačekati dok prođe bijes i nakon smirenja u miru razmisliti o svemu tome i tek tada donijeti konačnu odluku.

U vezi s tim, moramo imati na umu da se po Šeri'atu razvod braka može izvršiti samo izgovorenim riječima pa čak i izrazima, koji znače razvod. Kada čovjek izgovori riječi razvoda svojoj ženi, s namjerom da se razvede s njom, po šeri’atskom pravu, taj je brak od tog momenta i razveden, bez Obzira na mjesto i vrijeme, bez sudije i bilo čije prisutnosti. Zato ako ne želimo živjeti vanbračno sa svojom ženom, moramo biti, uvijek i u svakom momentu, svjesni posljedica nekontrolisanih ili brzopleto izgovorenih riječi u vezi s postojećim brakom. Tako razveden brak može se ponovo sklopiti, po Šeri'atu, samo

ponovnim vjenčanjem, ali poslije tri puta ponovljenih riječi-puštam te, puštam te, puštam te ili njima sličnih izgovorenih riječi, koje u suštini imaju za posljedicu razvod, pa makar te riječi izgovorene i u šali ili ljutnji. Prema šeri'atskom pravu ponovno vjenčanje može uslijediti sa istom, tako puštenom, ženom tek nakon preudaje za drugog i normalnog razvoda od tog drugog čovjeka.

Zato je islamski brak veoma ozbiljan i osjetljiv, i kao takvog ga treba shvatiti i cijeniti svoj brak.

Međutim, danas kao i mnogo ranije, zbog nepoznavanja šeri'atskih propisa, mnogi nastavljaju da žive sa ženom s kojom su se na pomenuti način razveli. Takav je život u dvoje, po šeri’atskim propisima nezakonit, odnosno vanbračan.

Prema šeri'atskom pravu, postojeći brak je razveden i onda kada jedno od njih dvoje izgovore riječi, koje izvode iz vjere ili vrše djela, koja se takvim smatraju. Zbog toga se preporučuje takvim osobama da bezuvjetno obnove vjerovanje, tj. da ponovo prime islam, pa tek onda da ponovo izvrše vjenčanje sa svojim bračnim drugom, s kojim se iz navedenih razloga razveo.

Kao momenti, koji izvode iz vjere navodimo na prvom mjestu psovke, koje se mogu čuti iz usta nedovoljno odgojenih i nemoralnih osoba, a koji se poslije izgovorene psovke smatra nevjernikom, odnosno otpadnikom od vjere. Takva psovka je na primjer koja vrijeđa Allahovo jedinstvo, Poslanika, kao i islamske vjerske veličine i svetinje, kao na primjer: psovanje Boga, Poslanika, islama, dina, namaza, posta, Kabe.Kur’ana, Šeri'ata i dr. Izigravanje i ismijavanje ma koje islamske ustanove i propisa, izvodi iz vjere, jer s tim dokazuje da u duši nema potrebno poštivanje vjere, kao posljedica nedostatka vjerovanja

Prema tome, da bi sačuvali svoj brak, a time i njegovu vrijednost, i muž i žena, moraju biti oprezni, kako ne bi došli u situaciju da prekinu bračnu vezu i da nastave vanbračni život.

Bračni život je veoma osjetljiv, zato ako je bračnim drugovima u interesu da sačuvaju zajedniči bračni život moraju najbrižljivije da čuvaju i da se pridržavaju šeri'atskih propisa, te da se lijepo i moralno vladaju, kako u krugu svoga doma, tako i van svog najomiljenijeg mjesta - svoje kuće, svoje porodice.

9. Šta brak pruža čovjeku

Brak, kao i ishrana, pomaže i čuva čovjeka i vjeru. Kao što je za vjeru potrebno da čovjek živi, tako je i za čovječiji opstanak i njegov produžetak potrebna voda, hrana i brak čime zadovoljava fiziološke potrebe i istovremeno produžuje svoj život i produžuje svoju vrstu.

- Produžetak ljudskog roda

Brak je dogovor dviju osoba različitog spola da stupe u zajednicu radi

izgrađivanja egzistencije novim ljudskim bićima, time se udaraju temelji i obezbjeđuje produžetak ljudske vrste. Onaj ko svoje sjeme koristi uprazno i ko na nepriličan način smiruje svoju želju, on na pogrešan način koristi nešto što je stvoreno sa svojom specifičnom namjenom. Raniji velikani, časni ashabi znali su daje mckruh umrijeti neoženjen.

- Udovoljavanje tjelesnoj želji

Jedino se u braku može udovoljavali tjelesnoj želji. Muhammed, a.s. se ponositi brojnošću svog Ummeta na Sudnjem danu. Zato je on zabranio ž eniti se s onim ženama koje ne žele imati djecu. Rekao je:

„Bolja je gola hasura u uglu sobe, nego žena koja ne želi da ima djecu. “ Zatim je rekao: „I ružna žena koja želi roditi dijete, bolja je od lijepe koja ne želi da rodi. “ I iz ovog je jasno da brak nije prvenstveno radi zadovoljavanja strasti, jer ako je strast u pitanju, onda je lijepa žena bolja odruž ne.

- Hajr dova

U braku čovjek može zaslužiti hajr dovu, jer u hadisi-šerifu stoji: „Jedno od dobrih djela od kojih se sevabi pišu i nakon smrti je, odgojiti dobro dijete. Svi ibadeti koje učini dijete nakon smrti roditelja pripisuju se i njegovim roditeljima. “

- Brak čovjeka čuva od bluda

Brak čovjeka čuva od bluda, od džehennema. Brak čuva vjeru. Muhammed, a.s. je rekao: „Ko se oženi (uda) sačuvao je pola vjere. “ Ali brak ne treba biti samo namjera da se zadovolje strasti; cilj braka su djeca Allah, dž.š. ne voli da se otklanja uzrok strasti, već da se u braku udovolji Njegovoj odredbi. A koliko ima mudrosti u tome što je On strast učinio uzroko- mi razlogom za taj posao: dao je strast prema njemu kao primjer ahiretske strasti i uživanja. Istina, slast intimnog odnosa i požar izgledaju sitni spram džennetskih uživanja i džchennemskc vatre, ali sličnosti postoje.

- Da vili i da bude voljen

U braku se može voljeti i bili voljen. U braku se može posvetiti pažnja voljenoj osobi. Muhammed, a.s. je rekao: „Na ovom svijetu me raduje troje: lijep miris, žena i namaz. “ A za namaz je posebno rekao: „Namaz je svjetlost mojih očiju. “ Lijep miris i žena su za ugodnost koju osjeti tijelo. A cilj toga je imati snagu da se obavi namaz.

Hazreti Omer upita Muhammeda, a.s. „Šta da uzmem od svih dunjalučkih dobara?" Poslanik, a.s. odgovori: „Jezik koji se sjeća Allaha i koji ga spominje, zahvalno srce i dobru ženu." Dakle, ženu je spomenuo zajedno sa zahvalnošću Allahu i sjećanjem na Njega.

- Sređen život

Jedino žena može srediti i sačuvati kuću i spasiti čovjeka. Ona kuha, pere i pomaže svima koji se pojave u njenoj kući. Zato treba sebi pronaći dobrog životnog saputnika. S tim u vezi Ebu Sulejman Darani kaže:

„Dobra žena nije dunjalučko, već ahiretsko dobro." Da bi se mogao pozabaviti ahiretom, moraš se razriješiti nekih ovosvjetskih poslova (i podijeliti ih sa ženom). Hazreti Omer kaže: „Poslije imana ne postoji veća blagodat od dobre žene."

- Bolji život

Brak čovjeka stalno angažuje na stvaranje boljih uslova života za sebe i svoju porodicu. Ovo se ne može postići bez živome borbe, a borba je jedan od najvećih ibadeta. U hadisi-šerifu stoji: „Nafaka koja se daje djeci i porodici ima veću vrijednost od svake druge sadake." Velikani su govorili: „Zarađivati halal za djecu i ženu je posao iskrenih Allahovih pobornika, Njemu predanih ljudi. " Abdullah ibni Mubarck je upitao tadašnje velikane: „Ima li na ovom svijetu išta vrednije od borbe na Allahovom putu?" Odgovorili su: „Mi ne znamo ništa što ima veću vrijednost od ovoga." A Ibn Mubarck će na to: „Ja znam! Ako neko ima djecu i ako na njih dobro pazi i odgaja ih, ako noću kad zaspu obilazi i pokriva ih, veće je od džihada. " Bišr-a Hafi je rekao: „Kod Ahmeda ibn Hanbela imaju tri vrline koje ja nemam: jedna od njih je što on sa halalom pazi na svoje ukućane i izdrž ava ih, a ja pazim samo na sebe." U hadisi-šerifu stoji: „Među grijesima postoji jedan za kojeg nema otkupa osim truda i brige koju posveti svojoj porodici. "

10. Propisi ponašanja u braku

Nakon sklopljenog braka po Šeri'atu, dužnost je bračnih drugova da se u braku pridržavaju vjerskih propisa. Zato treba paziti na slijedeće propise:

- Svadbeno veselje

Svadbeno veselje i čašćenje je sunneti-muekkeda. U vezi s tim Muhammed, a.s. je rekao: „Napravite veselje i počastite se makar i sa mesom od jedne ovce." Onima koji nemaju ni ovce, svadbeno veselje i čašćenje može biti i ono što donesu prijatelji i zvanice koji dođu na svadbu. Dakle treba napraviti svadbu prema svojim mogućnostima.

Sunnet je da se na svadbi svira, pjeva i veseli se. Kapija kojom se otvara ljudsko stvaranje jeste brak. Sunnet je da se svadba oglasi i da se čuje muzika. Međutim, i u veselju se treba čuvati harama. Sve što islam zabranjuje ne smije biti prisutno na stolovima muslimanske svadbe. Budite dosljedni u vjeri

U braku sa ženom treba strpljenje i lijep postupak.

Muhammed, a.s. kaže: „Žene su stvorene slabim i trebaju biti pošteđene od svega što bi im ugrozilo zdravlje. Izlaz iz njihove slabosti je ćutanje, a izlaz iz njihove nedodirljivosti je u zadržavanju što više u kući. " Zatim je rekao: „Ko uspije da se strpi i navikne na lošu narav svoje žene ima sevaba koje je dobio Ejjub, a.s. deverajući belajima svoje žene u zajedničkom životu. " Posljednje riječi Muhammeda, a.s. na

samrti bile su šapat: „Obavljajte namaz, prema robovima dobro postupajte. Prema ženama koje su u vašim rukama dobro se ponašajte i strpite se na njihove loše riječiMuhammed, a.s. jednom prilikom je rekao: „Najbolji među vama su oni koji su najbolji prema svojim ženama."

- Ženu u braku treba prihvatiti kao druga.

Ženu u braku treba zabaviti i razveseljavati. Prema ženi ne treba biti krut. Potrebno se prilagoditi njenom stepenu razmišljanja. Hazreti Omer je za ružne i grube riječi koje žena uputi mužu rekao: „Muškarac sa svojom suprugom treba biti kao dijete, ali kada je u pitanju njegova dužnost kao oca porodice i glavnog u porodici, tada treba da je muškarac. “ Rečeno je da muškarac treba da bude nasmijan kada ulazi u kuću, da šuti kad iz nje izlazi, da odjela pojede ono što u kući nađe i da ne traži ono što nema.

- Šalom ne uništavati ozbiljnost.

Ne treba dovoditi do situacije u kojoj bi šala i zabava uništila poštovanje i ozbiljnost. Ne smije se dozvoliti i postati oruđe za neke beskorisne i prljave ciljeve. Ne uradi li se tako odgovarat će se za grešku, jer Allah dž.š. kaže: „Muškarac vodi brigu o ženama zato što je Allah dao prednost jednim nad drugima i zato što oni troše imetke svoje..." (En-Nisa, 34.) Muškarac treba da vodi brigu o svojoj ženi. Muhammed, a.s. je rekao: „Uvijek donosi štetu onaj koji je rob svoje žene." Žena treba da pomaže mužu, da mu bude prijatelj i drug.

Kod svake žene postoji i slaba strana, čiji je lijek jedino strpljenje muškarca i kod svake žene ima po jedna nepravilnost za koju je jedini lijek da je muškarac stalno ispravlja. Muškarac bi kao iskusan liječnik uvijek trebao znati kada je vrijeme da se da koji lijek. Veoma je važno strpljenje i podnositi ono što od žene dolazi. Muhammed, a.s. kaže: „Žena je kao krivo rebro, ako ga pokušaš ispraviti puknut će."

- Brak traži hladnokrvnost.

U braku treba da vlada hladnokrvnost pa čak i u situacijama koje izazivaju ljubomoru. Oči donose veliku štetu. Hazreti Alija je rekao: „Prema ženi ne pokazujte previše ljubomore, jer će to saznati drugi i time će ispirati usta." Velike se neprilike rađaju upravo u dugom zadržavanju žena u društvu muškaraca

- Hraniti porodicu čistom nafakom.

Ne treba škrtariti, ali ni rasipati. Treba znati daje veći sevab koji donosi porodična nafaka od sevaba koji se stiče davanjem sadake. Muhammed, a.s. je rekao: „Novac koji potrošiš na svoju porodicu vredniji je od novca koji potrošiš na Allahovom putu. “ Ako nema gostiju, roditelji trebaju ručavati sa djecom, jer za njih meleci traže od Allaha oprost, a Allah se smiluje onima koji sa djecom skupa ručavaju. Osnov zaradi treba daje halal. Ne postoji većeg izdajstva i zlodjela od prljanja vlastite porodice hara- mom.

- Neupućenu ženu u islamske propise, treba muž da upozna i u-puti. Ako žena ne zna ono što treba da zna kao muslimanka (da klanja, posti i obavlja sve drugo što od nje islam zahtijeva dužnost je muža daje poduči.
- Neposlušnost žene

Ukoliko je žena neposlušna i ako nije pokorna svom mužu, treba je na lijep način na to upozoriti. A ukoliko ne promijeni svoje ponašanje i bude i dalje neposlušna, treba joj okrenuti leđa u krevetu. Ukoliko i to ne djeluje, tada je treba ostaviti samu u krevetu tri noći. Ukoliko i nakon toga ostane kao i do tada dozvoljena je i fizička korektura. Ako se pak suprostavlja izvršavanju vjerskih propisa, dozvoljeno je po islamskim propisima udaljiti se od takve žene mjesec dana ili sve dotle dok se u tom pogledu ne izmijeni i ne koriguje svoje ponašanje.

- Intimni odnosi u braku.

Po šeri'atskim propisima, poslije javno obavljenog vjenčanja mladi postaju halal jedno drugom.

Kada se mladenci nakon vjenčanja i svadbovanja osame, lijepo je, po islamskim propisima, da prije svega mlada i mladoženja klanjanju po dva rekata nafile namaza u ime Allaha, a poslije namaza upute Allahu slijedeće riječi: „Ja Rabbi, učini naš brak dobrim i korisnim, učini nas sretnim, (učini da živimo u njemu sa ljubavlju i pažnjom do kraja života. Podari nam razumijevanje i slogu, neka se naš brak nikada ne razvrgne. Podari nam zdravu i dobru djecu, prostranu nafaku, zdravlje i veselje. Učini da živimo onako uzorno kako je živio Adem, a.s. sa h. Havvom, r.a. h. Alija sa h. Fatimom, r.a. amin, ja erahame-r-rahimin. “

Poslije ove dove, upućene Allahu, lijepo je da mladi, nazovu selam prije prilaženja, jedno drugom. Njihovo držanje i tada u intimnim časovima, kao i stalno, treba da bude ispunjeno uzajamnim poštivanjem, ljubavlju, povjerenjem i ljudskim dostojanstvom. Od kolike je važnosti očuvati ljudsko dostojanstvo i u trenucima intime, govori Muhammed, a.s.: „Nemojte biti potpuno goli - kao životinje! “

Sami polni akt, pravi vjernici, poduzet će tek kada izgovore riječi Euzu- billah i Bismillah.

Kupanje poslije obavljenog polnog akta je po islamskim propisima dužnost kao i namaz. Bez kupanja nema ni namaza,ni dobrih djela, a bez namaza i dobrih djela nema vjerovanja. Prije kupanja treba obaviti i malu nuždu kako bi se izlazni kanali oslobodili zaostale sperme. Zato prije pranja cijelog tijela, potrebno je izaprati po tri puta usta, bućkanjem vode u ustima, i grlu te tri puta ušmrkivanjem isprati nos, pa onda oprati i cijelo tijelo tako da nigdje ne ostane ni jedan dio neopran.

Odnos između muža i žene - posebno onaj intimni dio, islam smatra strogo ličnim i prvatnim, pa zbog toga preporučuje da supružnici o svom intimnom životu ne govore nikom drugom. Takve priče mogu dovesti

samo do neželjenih, nerijetko i tragičnih posljedica: požuda, ogovaranje, ljubomora, vrijeđanje, mržnja, rastava braka pa čak i do ubijstva ili samoubijstva. Od kolike je to važnosti govori nam slijedići hadis: „Haram je hvaliti se spolnom moći. “

U vezi prednjeg islam je dao osnovne smjernice koje ga regulišu. Pridržavati se ovih načela znači imati puno pravo na nadu da će uzvišeni Allah, dž.š. djecu iz ovakvog braka uputiti pravim putem i ispuniti ih osobinama koje su korisne i na ovom i na budućem svijetu.

Islam strogo zabranjuje supružnicima spolni akt za vrijeme ženskog hajza i nifasa (menstruacije i post-porođajnog perioda - babine).

U vremenu dok žena ima menstruaciju, žena ne smije imati intimne odnose. Ne može imati odnos dok se nakon menstruacije ne okupa. Nakon intimnog odnosa musliman i muslimanka su nečisti (džunub) i u takvom stanju ne mogu izvršavati ni jednu islamsku dužnost, sve dok se ne okupaju, a prije pranja čitavog tijela, potrebno je izaprati tri puta usta i nos, pa onda dobro oprati čitavo tijelo da ne ostane niti jedan djelić tijela neopran.

- Rođenje djeteta.

Kada se bračnim drugovima rodi dijete, treba mu dati lijepo ime uz prethodno učenje ezana na desno uho i ikameta na lijevo uho. Muhammed, a.s. je rekao: „Ko ovako postupi dijete će biti zaštićeno od svakog zla (šejtana)." Sunnet je da se djetetu kada se rodi usta oslade šerbetom i da se sedmi dan nakon rođenja ošiša i u iznosu težine njegove kose podijeli sada- ka. Ne treba se žalostiti ako se dobije kćerkica, niti suviše radovati ako se rodi sin. Nikada se ne zna što je po vas bolje. Kćerka je mnogo blagoslovl- jenija i za porodicu je berićetnija i mnogo se više sevaba od nje može steći. Muhammed, a.s. je rekao: ‚Ko ima tri kćerke ili tri sestre, pa brine za njih i misli o onome što one rade i lijepo ih odgaja, Allah će mu se smilovati, jer se On i njima smilovao. “ Zatim je rekao: ‚Ko ima jednu kćerku, zabrinut je. Ko ima dvije, više brine za njih. A ko ima tri kćerke, o pravovjerni, pomozite mu, jer on će sa mnom u džennetu biti blizu kao ova dva ispružena prsta. “ Još je rekao: ‚Ko kupi i donese nešto kući, što se tek pojavilo u trgovini, bit će nagrađen kao da je podijelio sadaku. Kada nešto kupi i donese kući prvo treba obradovati kćerku pa onda sina. “

- Razvod braka.

Razvod braka je tragedija za porodicu. Zato je prije razvoda potrebno sve učiniti i sve pokušati da se sačuva brak. Allah, dž.š. između svih dozvoljenih stvari ne voli razvod braka. Nije dozvoljeno nikoga unesrećiti.

Haram (zabranjeno) je pustiti ženu dok ima menstruaciju. Čak i kada je čista, haram je pustiti u vrijeme intimnog odnosa. Kada dođe do rastave treba se na lijep način rastati. Ne treba se pri razvodu svađati,

već zatražiti jedno od drugog oprost i bivšoj ženi predati neki vredniji poklon i time joj ukazati ljudsku pažnju. Nikome ne govoriti tajne svoje žene. Zabranjeno je iznositi razloge zašto je brak razveden. Na takva provokativna pitanja treba odgovoriti: Ne govori se tajna svoje žene. Jedan je na takvo pitanje, kada se razveo odgovorio: „Kakve ja imam veze sa ženom koja nije moja, pa da o njoj mogu pričati. “

A. Prava muža

Muž, po Šeri'atu, ima pravo da na lijep i kulturan način upozori ženu:
- na ličnu higijenu, ako tome ne polaže dovoljno pažnje;
- na lijepo i pristojno odijevanje, ali samo u granicama šeri'atskih propisa;
- ako bez razloga i šeri'atskog opravedanja uskrati seksualni užitak;
- ako bez razloga i šeri'atskog opravdanja zanemaruje islamske dužnosti kao što su: namaz, post i si.;
- ako ga vrijeđa, ponižava, naziva nepristojnim imenima ili ga psuje;
- ako ne vrši svoje dužnosti, koje je kao supruga i majka dužna izvršavati;
- ako mu vrijeđa roditelje, rodbinu i prijatelje.

B. Prava žene

Žena u braku ima pravo:
- da samostalno raspolaže sa svojom imovinom;
- da sedmično jedanput posjeti svoje roditelje, ako žive u istom mjestu, a po potrebi i više puta, ako se s mužem drugačije ne dogovori;
- da godišnje jedanput posjeti bližu rodbinu, kao što su: braca, sestre, amidže, tetke itd.;
- da se usavršava u nauci, naročito u porukama islama;
- da obavi hadždž, ukoliko je dužna, jedanput u životu, uz pratnju muža ili bližeg rođaka s kojim po šeri'atskim propisima ne može stupiti u brak;
- da odbije poslušnost muža, ako od nje zahtijeva da radi ono što je u suprotnosti sa šeri'atskim propisima.

C. Dužnosti muža

Po šeri'atskim propisima muž je u braku dužan:
- da izdržava ženu, prema imovinskim mogućnostima;
- da unaprijed preda svojoj ženi ugovoreni vjenčani dar;
- da sa svojom ženom lijepo i uljudno postupa, jer je to jedan od uslova za sretan i harmoničan brak;
- da čuva i poštuje autoritet žene;
- da učestvuje u pravilnom odgoju djece.

D. Dužnosti žene

Žena je u braku, po šeri'atskim propisima, dužna:
- da čuva čast i dostojanstvo svoga muža;
- da dozvoli intimni odnos, ako nema nekog opravdanog razloga ili šeri'atskih zapreka, kao hajz ili nifas;
- da čuva kuću i imetak svoga muža i da ga ne rasipa;
- da savjesno obavlja poslove, koje ima kao žena ili majka;
- da čuva, njeguje i učestvuje u odgoju djece.

E. Zajedničke dužnosti

Bračni drugovi, po šeri'atskim propisima, imaju i zajedničke dužnosti:
- da njeguju međusobnu ljubav i poštovanje;
- da učestvuju u odgajanju i obrazovanju djece;
- da gaje uzajamno poštovanje porodice;
- da zajednički, prema mogućnostima, učestvuju u kućenju.

IX. BRAČNI MOTIVI I RAZVOD ISLAMSKOG BRAKA

U želji da sačuva pojedinca i društvo, islam uspostavlja uravnoteženost odnosa između muškaraca i žena, mlađih i starijih, bliže i dalje rodbine, prava na slobodno uživanje i disciplinu, između razboritosti pojedinaca, zajednice i društvene kontrole.

S tim u vezi bračni odnosi po islamu nisu nešto što bi trebalo da bude privremeno i prolazno. Naprotiv, oni trebaju biti stalni, jer iz privremenih i prolaznih odnosa proizilaze štetne posljcdice po zajednicu i društvo, a brak, prihvaćen kao nešto ozbiljno od strane oba partnera, zahtijeva toleranciju i nastojanje da se živi u zajednici.

Islamski brak i porodica upravo su institucije koje mogu skladno upotpuniti taj proces od početka razvoja do usavršavanja. O tome u Kur'anu stoji: „O ljudi bojte se Gospodara svoga koji vas od jednog čovjeka stvara, a od njega je i drugu stvorio i od njih dvoje, mnoge muškarce i žene rasijao... " (Kur'an : 4/1).

Na drugom mjestu u Kur'anu su stvaranje čovjeka i žene, bračni odnosi sa spokojstvom, ljubavi i blagošću opisani riječima: „... i jedan od dokaza Njegovih je taj što za vas, od vrste vaše, stvara žene da se uz njih smirite i što između vas uspostavlja ljubav i samilost..." (Kur'an, 30/21).

Brak je po Kur'anu tvrđava protiv nemoralnog života i o tome u Kur'anu stoji: „Vjenčavajte ih sa dozvolom njihovih ukućana i dajte im njihove darove s ljubaznošću kao ženama koje imaju svoj ponos, a ne kao nemoralnim, niti kao onima koje se slobodno ponašaju “ (Kur'an, 4/25).

Brak treba daje sklopljen među partnerima koji imaju zajedničke poglede na život i moral i koji djeluju potpuno u duhu sa Božijim odredbama. To je najbolje izraženo u kur'anskom principijelnom stavu o

braku: Nemoralne žene su za nemoralne muškarce, a nemoralni muškarci su za nemoralne žene; čestite žene su za čestite muškarce, a čestiti muškarci za čestite žene." (Kur'an, 24/26).

Božiji poslanik Muhammed, a.s. u vezi s tim kaže: „Cijeli život na zemlji vezan je uz nastojanje za opskrbu, a najveća korist za taj život vezan je uz nastojanje da se dobije pobožna i savjesna supruga."

Prema tome, bračna zajednica nije jednostavni oblik seksualnog međuodnosa, to je osnovica vjerske i zajedničke egzistencije.

Polazeći od činjenice da brak u svojoj suštini znači životnu zajednicu muškarca i žene zasnovan je i na pravilima jedne zemlje koja važe u datom momentu. Trajnost i uska povezanost onih koji žive u braku mogla bi da se uzme kao njegova najvažnija komponenta. No i pored toga što se nastoji obezbijediti ova trajnost, bilo nutarnjom povezanošću i privlačnošću bračnih drugova, bilo nekim vanjskim mjerama i sredstvima, ne smije se gubiti iz vida da pored ovih činilaca postoji bezbroj i onih drugih koji razarajuće djeluju na brak.

Osim toga, brak je i društvena ustanova, pa bi bar u principu, morao biti koristan ne samo onima koji žive u njemu, već samim tim i društvu koje na određen način organizuje i štiti ovu ustanovu. Zato se, u času kada brak promaši svoj cilj i izgubi svoju svrhu, nameće kao logičan problem pitanje raskidljivosti ove ustanove.

Najinteresantniji i najznačajniji dio braka i porodice odnosi se na činjenice koje remete bračne odnose i dovode do razvoda braka. Mnogobrojnost i raznovrsnost ovih činjenica potiče otuda što se po našem građanskom pravu brak može da razvede ne samo iz uzroka koji su, manje ili više, predviđeni u velikom broju zakona svijeta, već i onda ako je ma iz kog drugog razloga došlo do poremećaja u braku koji čini zajednički život bračnih drugova nepodnošljivim.

Među mnogobrojnim činjenicama najčešće se u sudskim spisima pominje preljuba, napuštanje bračnog druga, fizičko obračunavanje, zajednički život s roditeljima i drugim srodnicima, kao i njihovo miješanje u brak svoje djece i srodnika, djeca iz ranijih brakova, odvojen život, stalno i prekomjerno uživanje alkoholnih pića, razne bolesti i fizički i psihički nedostaci, nepravilan odnos bračnih drugova prema sredini u kojoj žive, razlike u godinama, osuda na kaznu, predbračni spolni život i dr.

Pored navedenog, ima veliki broj drugih momenata koji negativno utiču na život u braku. Takvi su, na pr.: zaključenje braka pod uticajem trećih lica, posebno roditelja, slabe materijalne prilike, razna sujevjerja i predrasude, razlike u pogledima na život i životna pitanja kao posljedica različitog vaspitanja, ljubomora, lična higijena, seksualno neslaganje, problemi vođenja domaćinstva i vaspitanje djece, izbjegavanje bračnog druga i nedostatak međusobne pažnje, nemanje djece i mnogi drugi momenti i okolnosti.

1. Bračni motivi koji najčešće ugrožavaju bračnu sreću

Među raznim krizama, koje proživljava čovječanstvo našeg dobra, najrazvijenija po svojoj prirodi i posljedicama je ona koja pogađa brak, a time i porodicu.

Porodica kao osnovna i najosjetljivija institucija civilizacije počela je da se potkopava putem snažnog razbijanja.

Svi simptomi ukazuju daje kriza, uopšte, načela instituciju porodice i na poseban je način oslabila. Cilj ovog izlaganja je uočavanje kriznih elemenata koji ugrožavaju brak, a time i porodicu. Uočavajući probleme postoji mogućnost spasavanja braka, odnosno porodice. U tu svrhu potrebno je iznijeti nekoliko nepromišljenih bračnih motiva koji, najčešće poslije izvjesnog vremena, dovode do bračnih nesuglasica, a ponekad i do razvoda.

A. Bijeg od roditelja

Muhammed, a.s. je rekao: „Žena može biti privlačna zbog četiri dobra: zbog svog imetka, porijekla, ljepote i svog vjerovanja i karaktera. Ovaj posljednji je najvažniji".

Nekim muslimankama udaja služi da Jegalno“ pobjegnu od kuće. Na to ih ne navodi hirovitost ni obijest, već nezdravi odnosi u porodici. Ima, nažalost, porodica u kojim se mladi čovjek osjeća zapostavljen, manje voljen, manje vrijedan, nepriznat kao ličnost. U takvoj situaciji mladićima, lakše nego djevojkama, uspijeva da se pomoću školovanja u drugom mjestu ili stupanjem u radni odnos oslobode teške porodične atmosfere, odnosno neprestanih nesuglasica s roditeljima.

Želja za oslobađanjem od roditelja kad-kad je kod djevojke tako jaka da zasjeni svu njenu kritičnost pa potisne sve njene motivacije i ne daje joj da bude objektivna prema svom budućem mužu i uzme u obzir sve njegove osobine. Tada ona slijepo srlja u brak. Udaja je u tom slučaju zaista prava lutrija, kocka koja u sebi nosi veoma malo izgleda na uspjeh.

B. Brak kao lijek

Brak nekom služi kao sredstvo vlastite psihoterapije. No, bez obzira na to, brak nije lijek! On doduše učvršćuje duševno zdravlje ljudi koji nose u sebi zdravu i uravnoteženu psihu; on pojačava životno zadovoljstvo ljudi koji znaju sebi izboriti sreću u životu. U vezi s tim u Kur’anu stoji:" ... i jedan od dokaza Njegovih je taj što za vas, od vrste vaše stvara žene da se uz njih smirite i što između vas uspostavlja ljubav i samilost..." (Kur'an, 30/21). No za psihički nedovoljno zrele ličnosti brak je opterećenje koje teško podnose. Njihova se i onako slaba struktura ličnosti pod teretom braka lako slomi. Zato ljudi koji su u sebe nesigurni, nezadovoljni sami sobom i svojim životom, često postaju još

nesretniji.

Brak je izložen zloupotrebi i onda kada služi kao lijek od vlastitih i tuđih predrasuda. Još uvijek ima žena koje se udaju samo zato da se udaju. Uvjerenje da žena postaje punovrijedno biće tek kada se uda, navodi niz djevojaka na nepromišljen brak. Pod pritiskom te predrasude udaje se „iz običaja**, zato što „žena treba da se uda“, zato što je za ženu sramota da ostane usjedjelica. Ni muškarci nisu uvijek slobodni od sličnih predrasuda i opterećenja.

Da bi brak stvarno bio sretan, treba imati njegovu jasnu predodžbu i cilj, jer u tom slučaju brak nije sam sebi svrha.

Konačno, pred alternativom: ostati do kraja života sam ili iskoristiti povoljnu priliku za brak, makar bez prave ljubavi, ne treba tražiti izlaz u odluci za jednu od tih dviju mogućnosti. Umjesto toga treba poći trećim putem: tražiti karakternu i islamom zadojenu ličnost, kojoj se čovjek može psihički sasvim predati, zadovoljiti je i stopiti se s njom u jednu cjelinu.

C. Udaja zbog djeteta

U Kur’anu stoji: „I prije tebe smo poslanike slali i žene i narod im davali. I ni jedan poslanik nije donio ni jedno čudo sobom, već Allahovom voljom..." (Kur'an, 13/38).

Normalno je i pozitivno, ne samo za ženu, već i za muškarca, što želi vidjeti svoje dijete. Ali roditelji i djeca mogu biti sretni u međusobnom odnosu samo onda kada su mala bića rođena u sretnom braku. Djeca se mogu razviti u duševno sasvim zdrave ličnosti samo uz uslov da u toku čitavog svog razvitka uživaju neograničenu roditeljsku ljubav. A zdravu, snažnu i prirodnu ljubav mogu pružiti samo ljudi koji su sami sretni. Zato bi djecu u stvari trebali rađati samo zaista sretni bračni parovi. Dijete ne smije biti svrha braka.Stupiti u brak samo zato ili makar prvenstveno zato da se dobije dijete znači zloupotrijebiti brak. Tada postoji velika vjerovatnoća da brak neće biti sretan. U njemu ni jedno dijete neće biti sretno. Nije li suviše neodgovorno roditi dijete, a da nismo sigurni da ćemo mu moći osigurati sretno djetinjstvo? Jer zadovoljstvo, pozitivna životna iskustva i duševna sređenost u djetinjstvu, nužan su uslov za formiranje zdrave odrasle ličnosti.

Dijete nije osnova za sreću u braku. Istina je da sretne bračne drugove dijete još prisnije povezuje, jer im pruža još jedno područje zajedničkih interesa i aktivnosti. No, u neuspjeli brak dijete unosi još više razdora. Ono služi roditeljima kao sredstvo međusobnog inata. Postupajući s njim na suprotan način, zavađeni bračni drugovi nastoje jedan drugome prkositi. Pri tome i ne pomišljaju na to koliko je štetno za duševni razvoj djeteta, da se odgojitelji odnose prema njemu na potpuno suprotan način. U neskladnom braku dijete dobro dolazi bračnim

drugovima da u njegovom ponašanju uvijek pronađu opravdanje da jedan drugome nešto prigovore, da se svađaju, međusobno vrijeđaju. Samo je po sebi razumljivo da u takvoj atmosferi dijete ne može izrasti u zdravu ličnost. Muhammed, a.s. kaže: „Vjera je savjetovanje i upućivanje na dobro".

D. Brak iz interesa

Još se mogu susresti bračni parovi koje je povezao materijalni interes. Činjenica da muž dobro zarađuje, da žena ima stan, da on ili ona ima auto ili prilično veći ulog u banci, da će ona naslijediti zemlju svojih roditelja itd., često su odlučujući činioci za sklapanje jednog braka.

S tim u vezi Muhammed, a.s. kaže: „Čovjek uzima za ženu onu koja ima bar jedno od četiri svojstva: ljepotu, bogatstvo, lijepo porijeklo i čvrstu vjeru. Uzmite onu koja ima čvrstu vjeru, pa ćete dobiti sve". Naime, sve druge osobine su podložne promjeni osim one osnovne: karakterne, moralne, odnosno vjerske. Zato Muhammed a.s. upućuje na ovu temeljnu, na kojoj se izgrađuje stvarna ljudska sreća.

Drugom prilikom Muhammed, a.s. je rekao: „Zajednica u kojoj se toleriše zlo, doživjet će nesreću".

U težnji za materijalnim dobrima ljudi su nevjerovatno „slijepi" kada biraju bračnog druga. Tada zaista neće vidjeti ni takve osobine svog partnera koje upravo bodu u oči upozoravajući na nedovoljnu sposobnost čovjeka da bude dobar bračni drug.

Od zaslijepljenosti materijalnom koristi od braka trpe i muškarci. Ponekad u mnogo grubljem obliku nego žene.

Nije nažalost, nikakva rijetkost da se muškarci žene prvenstveno zato što im je dosadio momački život, što nemaju stana ili se moraju hraniti po restoranima i aščinicama, a ne zato što su našli ženu s kojom žele spojiti svoj život.

Zloupotreba braka u cilju rješavanja materijalnih problema može ići tako daleko da neko za sebe uzme bračnog druga koji će mu služiti kao besplatna radna snaga. Zato će pravi vjernik ili vjernica prije nego uđe u ozbiljne odnose u iznalaženju svog partnera, strogo izučiti objektivne faktore, koji će ga bračno usrećiti od onih činilaca koji su vezani za interes, a posebno materijalni.

E. Brak zbog nagona

Spolni nagon je biološka osnova seksualne ljubavi, ali nije isto što i ljubav. Ljubav je mnogo više od samog nagona iako ga uključuje u sebe. Razvijajući se na osnovu nagona, ljubav postaje nešto kvalitativno novo, pa i suprotno od njega. Ljubav bez fizičke želje nije prava ljubav, a spolni interes ne može se održati ako nema ljubavi.

U vezi s prednjim Muhammed,a.s. je rekao: „Najjači je onaj musliman,

koji vlada sobom". To je jedna od osnovnih karakteristika moralne ličnosti, koju moramo imati u vidu ako želimo izgraditi sretan brak.

Kad u brak uđemo samo zbog nagona bez dovoljno osjećajne nadgradnje nad fizičkom privlačnošću, ne možemo brak ni stvoriti niti održati.

Uz nedostatak ljubavi ubrzo nestane i spolnog interesa. Tada se nužno javlja seksualna ravnodušnost, koja se pretvori u netrpeljivost.

No, ni ljubav bez spolne želje nije osnova za brak, jer je nepotpuna. Odsutnost spolne želje za partnerom onemogućuje seksualno zadovoljenje, a to opet izaziva međusobno udovoljavanje.

F. Brak iz inata

U složenom bračnom pitanju prkos ili inat zna odigrati značajnu ulogu. Tako na primjer autoritativan odgoj u toku čitavog razvojnog perioda koči duševno dozrijevanje mladog čovjeka. To se najčešće ispoljava u tome da on ni onda, kada mlađi čovjek i odraste, ne uviđa kako je sistematski prkos svakom tuđem zahtjevu ili zabrani nerealan, djetinjast i često štetan oblik ponašanja. Ako se u pogledu izbora svog partnera sukobi s ukusom svojih roditelja, mladi čovjek je sklon da i svog partnera upotrijebi kao sredstvo inata. Tada se odnosi prema partneru na određen način, ne zato što ga na to navodi lični osjećajni stav, nego zato što na taj način može roditeljima prkositi. Razumije se da u takvoj psihičkoj situaciji mladi čovjek ostaje nedovoljno kritičan prema partnerovim osobinama i prema vlastitoj vezi. Ta nekritičnost navodi ga na niz nepromišljenih čina i nerealnih odluka zbog kojih se kasnije kaje pitajući se: „Kako sam tako nešto mogao učiniti"?

S tim u vezi Muhammed, a.s. je rekao: „Odgajajte djecu tako, da u njima učvrstite poštovanje i samopoštovanje".

G. Brak iz savjesti

Muhammed, a.s. je rekao: „ Čovjek nije pravi vjernik sve dok ne bude čist i istinit u svojim mislima, riječima i djelima".

Savjest je duševno svojstvo koje očekujemo u ponašanju svake psihički zdrave osobe. To je osjećaj odgovornosti prema sebi i ljudima oko sebe; to je svijest o izvjesnim obavezama prema životu, svojim osobinama, težnjama i sposobnostima, te prema ljudskoj zajednici u kojoj živi čovjek. Baš zbog svoje pozitivnosti, savjest neće nikada čovjeka natjerati da stupi u brak bez dovoljno ljubavi ili uopšte bez nje, iz nekih motiva, koji s brakom nemaju direktne veze. Jer ljudska savjest ispoljava se između ostalog i u tome što čovjek poštuje životne vrijednosti, pokorava se životnim zakonima i nikada neće iznevjeriti zdrave živome potrebe.

No, ima ljudi koji sasvim nerazumno sklapanje braka opravdavaju

zahtjevima svoje savjesti. Tada se rado prikazuju žrtvama svoje savjesti, „herojima" koji se zbog savjesti odriču životne sreće. Takvi ljudi ponekad svjesno ulaze u brak za koji unaprijed znaju da neće biti sretan. Ali nesretan čovjek ne može biti dobar bračni partner, jer nezadovoljstvom ne može usrećiti ni sebe ni drugog. Zato se na vlastitoj žrtvi ne može ni graditi uspješan brak. Iz ovoga postaje jasno da je sklapanje braka na osnovu žrtvovanja ličnih želja i potreba, samo po sebi bolesno, pa i motivacija za takav postupak ne može biti zdrava.

Ponekad se „savjest" odnosi na javno mišljenje. Suviše povodljivi ljudi, nedovoljno samostalne ličnosti, slabo izgrađene ličnosti često smatraju da se moraju pokloniti tuđem mišljenju i predrasudama. Tada žrtvuju svoju ličnu sreću za volju okoline ili nekog, zavaravajući se da će upravo u toj identifikaciji sa svojom sredinom naći zadovoljstvo. Ako se čovjek u nedoumici koga da sluša: svoje prirodne potrebe i osjećaje ili tzv. javno mišljenje, onda se u tome ni časa ne treba kolebati. Samo zadovoljenje svoje zdrave prirode, slušanje prirodnih zakona u sebi, a to je istovjetno islamskim principima koji izviru iz neiscrpnog izvora Kur'ana, mogu čovjeka zaista i usrećiti. Javno mišljenje, odnosno okolina ili radna sredina, tobožnji prijatelji koji se uvijek nađu blizu kad treba nekoga kritikovati i ogovarati, nestati će bez traga kada se čovjek nađe u nevolji. Oni koji se tako rado igraju strogih čuvara tobožnjeg morala, ti nosioci" javnog ili čaršijskog mišljenja" redovito su i obično licemjeri, koji bez imalo grižnje savjesti prepuštaju razočaranog čovjeka samom sebi.

Ne boluju samo žene od neumjesne savjesti kada se odlučuju na udaju. U tom času i muškarci se služe savješću da prikriju stvarne razloge stupanja u brak. Redovno je riječ o srazmjemo slabim ličnostima koje nemaju dovoljno energije da se odupru izvjesnoj životnoj situaciji, što ih na neki način nagoni da se ožene.

Za slabe ličnosti karakteristično je da se kriju iza tuđih autoriteta i tako bježe od odgovornosti pred kojima se ne osjećaju dovoljno sigurni.

Muhammed, a.s. je rekao: „Ko ne prima savjet, neka ne traži pomoć. “

2. Neuspjeh u braku

„Ženu mogu poštovati samo plemeniti, a poniziti samo pokvareni ljudi". (Hadis)

Kada se čovjek nađe u životnoj nevolji, kada fizički ili psihički oboli, obično traži razlog u svojoj trenutnoj životnoj situaciji. No, ona u većini slučajeva daje samo povoda da se životna ravnoteža čovjeka poremeti. Kriza je vrhunac zapleta čitavog niza poremećaja u ljudskom životu.

Ona je kulminacija manje-više dugotrajnog nagovještavanja negativnih faktora, koji su postepeno remetili životnu ravnotežu pojednih ljudi, dok je nisu na kraju sasvim srušili. Zato uzroke poremećaja ne treba tražiti u posljednjem udarcu, koji je dezorganizovao fizičke,

psihičke ili društvene funkcije čovjeka, već u čitavom nizu udaraca, koji su te funkcije postepeno, ali sigurno narušavali.

U Kur'anu stoji: „Znajte da život na ovom svijetu nije ništa drugo do igra i razonoda i uljepšavanje i međusobno hvalisanje i nadmetanje imetcima, brojem djece i dr. (primjer za to je bilje čiji rast poslije kiše oduševljava nevjernike, ono zato buja, ali ga poslije vidiš požutjela, da bi se na kraju skršilo." (Kur'an, 57/20)

To vrijedi i za brak. Ljudi se varaju kada misle da kritičnu situaciju u braku mogu protumačiti činjenicom da su nervozni ili ljubomorni, da pretjerano uživaju alkohol ili da su ekspolozivne, svadljive prirode, da su izgubili interes za bračnog druga ili su mu nevjerni, da tipe od seksualne slabosti ili frigidnosti. Tu se redovno uzrok zamjenjuje posljedicom. Jer, ti tobožnji uzroci bračnog nesklada u stvari su posljedica tog nesklada.

Ima ljudi koji rado traže uzrok svojim bračnim nesuglasicama u raznim objektivnim životnim teškoćama, kao što je slab stan, niska zarada, život u zajednici sa roditeljima, jednog ili drugog bračnog druga, prezaposlenost, neprilike s djecom itd. Sigurno je da takvi i slični problemi mogu produbiti jaz među nesložnim bračnim drugovima.

Takve teškoće mogu pospješiti raspad braka, ali ga ne mogu prouzrokovati. Sretni brak daje ljudima snagu da složno, zajedničkim snagama, energično i uporno savlađuju životne teškoće i podnose razne nedaće. Kada se dvoje iskreno vole, nevolja ih neće razdvojiti, naprotiv, još ih prisnije povezuje. Malo je vjerovatno da se u životu zaista sretnog bračnog para može pojaviti nešto što će izazvati razdor.

Muhammed, a.s. je rekao: „Znanje je prijatelj u samoći, drug u pustinji, vodič u sreći, pomagač u nevolji

Neuspjeh u braku ne može se protumačiti isključivo pogreškama ili krivicom jednog partnera. Brak je odnos dvoje ljudi koji zavisi od akcije i reakcije jednog i drugog bračnog druga. Kada bi samo jedan bračni drug griješio, a drugi bi se vladao na „pravilan" način, onda bi i onaj prvi morao ispraviti svoje ponašanje.

Prirodno je da odvratan postupak jednog bračnog druga izaziva odvratnost drugog, a ova pogoršava negativnu reakciju onog prvog. Tako nastaje vrzino kolo bračnih nesuglasica, koje se iz dana u dan sve više produbljuju. Nemoguće je reći koje zapravo počeo s razdorom. Činjenica daje ovaj ili onaj bračni drug izazvao neku svađu još ne dokazuje da je on i skrivio, mada je on samo prvo otvoreno reagovao na čitav niz izazova od strane onog drugog. A možda je i ovaj počeo izazivati.

Na ovaj način mogli bismo u svakom neskladnom braku u besko načnost tražiti osnovnog „krivca". Iza svakog izazova jednog, našli bismo izazov drugog i nikada ne bismo došli do kraja. To je zato što krivicu za neuspjeh u braku - ako uopšte možemo govoriti o krivici uvijek snose

oba bračna druga. Jedan svakako više, drugi manje, ali uvijek oboje.

Prvi i najvažniji, a možda i jedini razlog da se neki brak ne može održati jeste nedostatak potpunih vjersko-moralnih kvaliteta i potpune i zajedničke ljubavi.

Zaista voljeti možemo samo čovjeka koga dobro poznajemo, koji nam je sličan u pogledu na život, s kojim smo stupili u prisan osjećajni odnos, saživljavajući se sa čitavom njegovom ličnošću, sa svim njenim komponentama. Budući bračni drug mora biti otvorena knjiga svom partneru u braku. Ništa u njegovoj psihi ne smije ostati nepoznato i zagonetno. U brak treba ući sa sigurnošću u ono što od svog partnera možemo očekivati. Ne treba se zavaravati da će se on u braku izmijeniti, a najmanje možemo očekivati da će napustiti svoje pogreške i ispraviti svoje slabosti. Takve iluzije prije stupanja u brak kao i neugodna iznenađenja u braku zbog nedovoljnog poznavanja bračnog druga takođe su, rekli smo, često razlog razočarenja. Kada se u ponašanju bračnog druga pojave osobine koje nismo očekivali, a ne prihvaćamo sa simpatijama ili njegove negativnosti i dalje traju, čak se i pojačavaju, uskoro nestaje ljubavi koja je na početku možda i postojala.

Jedini je izlaz iz mučne situacije, koja nastane među supružnicima zbog neusklađenosti pogleda na život, da se razvedu.

3. Razvod braka

„Nemojte tražiti razvod braka bez opravdanih razloga, jer od svih stvari, koje je Allah dopustio najviše mrzi razvod braka", (hadis)

Iako je islam pravno dozvolio i zaveo princip raziješivosti braka, ipak je pokušao da moralnim autoritetom utiče u tom pogledu, te je razvod braka označio kao Allahu najmrži dozvoljeni posao. Da ne bi dolazilo do razvoda islam preporučuje da se muslimani žene dobro odgojenim, čemu daje poseban značaj. Lijep odgoj djevojke ima prednost nad svim drugim vrlinama. Ženidbu radi bogatstva islam ne preporučuje, jer prema hadisu: „I crna robinja dobro odgojena u islamskom duhu, bolja je od najbogatije djevojke koja nema odgoja". Islamski propisi se ne baziraju na materijalnom stanje djevojke niti na njenom staleškom položaju, kao ni na ljepotu, već se od djevojke prvenstveno zahtijeva da posjeduje lijep porodični odgoj i da je sebe naoružala čvrstim i nepokolebljivim moralnim kvalitetima.

Rastava braka iako mnogo kritikovana i napadana, objektivno sudeći katkada je jedini izlaz iz mučne situacije, koja nastane među supružnicima. Ona je često jedini lijek. U mnogo slučajeva muž i žena se ne podnose, ne slažu se, u stalnoj su svađi, prepiru se, odudaraju svim svojim bićem jedno od drugog. Sve ovo veoma loše utiče na odgoj djece pa i na okolinu. Ima slučajeva da djecu tjera u smrt nesnosan život oca i majke. Što se u takvim slučajevima može drugo uraditi, ako su svi

pokušaji izmirenja uzaludni, osim razvoda?! Iz braka u kom nema sloge i koji često više liče na džehennem nego brak, tu je jedini izlaz razvod braka, a nerazijeŝivost braka gonit će jednog ili oba bračna druga u smrt, što nije rijedak slučaj u zemljama gdje ne postoji razvod braka ili, i ako postoji, vezan je sa veoma dugom procedurom.

Kada bračni život dođe u krizu, islam je davno, a danas i sociolozi predlažu da bračni partneri, prije nego što odluče da se razvedu, pokušaju izvjesno vrijeme živjeti odvojeno („razvod na probu“) i tek tada, sagledavajući svoje probleme „sa udaljenosti", donesu konačnu odluku. O tome u Kur’anu stoji: „One žene za koje se bojite da će biti nepokorne, savjetujte ih i ne dopustite im bračnu milost... “

Ovo svakako nije nešto novo, ali se i danas u nekim slučajevima pokazalo efikasnim-kao još jedna mogućnost da muž i žena ponovo nađu put jedno prema drugom. Često se, naime, događa da bračni drugovi nisu načisto sa kriznom situacijom u kojoj su se našli i sukobljavaju se, jer jednostavno ne shvataju jedno drugo, nemaju „sluha" za potrebe i želje onog drugog.

Eksperti sve brakove uglavnom dijele na tri tipa: na brakove u kojima se supružnici tokom zajedničkog života potpuno srode, zatim one u kojima su konstantno prisutne svađe, nesuglasice i „borba za prevlast" i na kraju, brakove u kojima partneri žive, ne jedno sa drugim, već jedno pored drugog, sa određenim dodirnim tačkama fizičke ili čak duhovne prirode, ili te tačke predstavljaju samo djeca.

Naravno, naročito u brakovima drugog i trećeg tipa dolazi često do naoko bezizlaznih situacija. U takvim slučajevima prostorna razdvojenost mogla bi da bude od koristi. Za to vrijeme bračni drugovi treba što manje da se viđaju, najbolje nikako. U fazi odvojenosti svako će biti prisiljen da razvije vlastite interese. Priznali mi to ili ne, u braku je najopasnije upravo to, što se ni jedan supružnik ne odriče vlastitih interesa u korist drugog. Zato je veoma važno ponovo otkriti svoje želje i potrebe, kao i ukoliko postoji mogućnost, da se u periodu razdvojenosti konsultuje i psiholog.

Situacija i okolnosti, naravno, ima bezbroj. One su od slučaja do slučaja različite.

Mnogi i ne znaju da je i privremeno razdvajanje jedna, iako malo neobična, mogućnost da bračni drugovi uvide svoje greške, shvate potrebe partnera, prihvate njegove interese i tako možda spase brak.

Razvod braka, prema šeria’tskom pravu, je principijelno pravo muža, jer žena je mnogo osjetljivija, temperamentnija, pa bi više puta i za sitnicu zatražila razvod. Muškarac je, međutim, staloženiji, hladnokrvniji, više razmišlja o posljedicama, koje će nastati iz razvoda braka, te mu je radi toga u principu prepušteno pravo na razvod. Vodeći uvijek dovoljno računa o ženi, islam joj je i ovdje pritekao u pomoć i propisao da i žena

može u bračnom ugovoru rezervisati pravo i na razvod braka.

Osim togas, žena može bračnim ugovorom obavezati muža da se ne oženi nekom drugom dok je ona živa, kao što ga može obavezati da se lijepo ponaša, da ne pije, da ne kocka, da time uslovi svoju bračnu vezu i time slično.

Dogodi se na pr., da muž neprestano zlostavlja svoju ženu, ali o razvodu neće ni da čuje. U ovom slučaju, kada je zlostavljana, žena se može nesmetano i bez pristanka muža, prema šeria'tskom pravu, razvesti.

Bez obzira na bračni ugovor, žena po Šeri'atu u izvjesnim slučajevima može da traži razvod braka. Žena može da traži razvod braka u slučaju daje muž spolno nesposoban, impotentan, kada umno oboli ili dobije neku tešku bolest, koja ga onesposobi za vršenje bračne dužnosti, kada muž dobije kakvu zaraznu bolest, od koje bi i žena mogla stradati zbog zajedničkog života s njim. Praksa je dala ženi pravo na razvod braka i onda kada muž nestane, a žena bude bez izdržavanja. To pravo žena stiče poslije četiri godine od dana nestanka muža. Žena može tražiti razvod braka i kada muž ode od kuće i zna gdje se nastanio, ali on za ženu neće ni da čuje, niti hoće da udovolji bračnim dužnostima. Istina, ovo ne poznaje hanefijska pravna škola, po kojoj se pridržavaju jugoslovenski muslimani. Međutim, ovo pravo poznaju druge šeri'atsko-pravne škole i pravnici.

Iz dosadašnjeg se vidi da se sa ovim htjelo izaći u susret ženi dajući joj mogućnost da se zaštiti pri tim vanrednom okolnostima i iznimnim prilikama

Razmatrajući dosad navedeno, proizilazi zaključak da islam smatra razvod braka kao sasvim prirodnu stvar, ako je taj razvod motivisan određenim razlozima. Međutim, rastava koja nastane samo iz toga što to želi samo jedna strana bez nekog posebnog razloga, islam najstrožije osuđuje. Kao i inače, tako i u braku islam preporučuje slogu i uzajamno razumijevanje. Muževe upućuje da sa ženama lijepo postupaju, te da izbjegavaju momente, koji bi mogli dovesti do uzdrmavanja bračnih temelja. Preporučuje se razboritost i uzajamno razumijevanje, dok se brzina i naglost u braku nikako ne tolerišu. Čak i onda kada se mužu nešto ne bude sviđalo kod žene, ne treba na brzinu donositi odluku, već o svemu staloženo i hladnokrvno razmisliti, a to se posebno zahtijeva prilikom donošenja odluke za razvod braka. U Kur'anu stoji: „Može biti da je Allah dao mnogo dobra baš u onom što vam se ne sviđa". (Kur'an 4/8) Međutim,iako je islam pravno dozvolio razvod braka, s vjerske strane ga ne preporučuje. Iz toga slijedi da je sa vjerske tačke gledišta opravdan jedino onaj razvod braka, koji je nastupio kao posljedica opravdanih razloga i koji je jedini izlaz iz situacije u kojoj se neki brak nalazi. Tendencija je da se razvodi brakova svedu na najmanju mjeru.

4. Najčešći uzroci razvoda islamskog braka

Razvod braka je krajnja mjera koja se po islamu može sprovesti među supružnicima i to onda kada zajednički život postane nepodnošljiv i kada je ugrožen normalan život jednog od bračnih drugova.

Najčešći uzroci razvrgnućima bračnih zajednica su: nedovoljno međusobno poznavanje bračnih drugova. Naime, osim tjelesnog izgleda, malo se ili nimalo posvećuje pažnja upoznavanju karakternih osobina kao što su: da li je budući suprug dobar i čestit, moralan, pije li ili kocka, koliko je moralan i privržen islamskom učenju i si. Ono što je najhitnije - duša, to nekako dolazi na posljednjem'mjestu. Potrebno je upoznati nečiju čestitost, poštenje i dobrotu, potrebno je poznavati dušu, a to malo ko radi. Uz to, česti su slučajevi da se mladić i ne oženi onom, s kojom je toliko dugo provodio vrijeme, već uzme baš onu koju je dva-tri puta vidio.

A. Stalni prigovori i kritikovanje bračnog druga

„Zaista ljubomora toliko zasljepljuje da čovjek ne raspoznaje ono što je bolje od onog, što je gore ". (Hadis)

Stalno prigovaranje bračnom drugu može ugasiti i najžešću ljubav, za što postoji i mnogo primjera u istoriji, tj. primjer Napoleona III, Lava Tolstoja i A. Linkolna, a ko zna još koliko ih je bilo takvih i još žešćih i zaguljenijih u svojoj zaslijepljenoj ljubomori. Ljubav je u početku evala, pa se činilo da ništa neće moći pomutiti bračnu sreću zaljubljenih bračnih drugova. Mlada Španjolka je imala sve što žena može poželjeti: ljepotu, ljubav, bogatstvo i slavu. Iako ju je car cijenio kao takvu, ona je ipak patila od pogubne more, bila je neobično ljubomorna. Vječito gaje uhodila, sumnjičila i mučila ljubomorom. Često je upadala u njegov radni kabinet, prekidala važne državne sjednice, sve u želji da ga ponizi i osramoti u očima drugih. Napoleonu na kraju nije preostalo ništa drugo, nego da se noću počne isk- radati iz kuće s nabijenim šeširom duboko na čelu, u pratnji jednog od svojih vjernih pratilaca. Odlazio je da potraži utjehu u naručju kakve ljepotice ili u dokonim šetnjama ulicama uspavanog grada.

Od mnogobrojnih načina za uništenje ljubavi, nepovjerenje i stalna prigovaranja sigurno su najpogubniji. Učinak im je uvijek smrtonosan, jer djeluju kao ugriz kobre.

To je na kraju života shvatila i žena L. Tolstoja. Pred smrt, priznala je svojim kćerkama:, Ja sam jedini krivac za preranu smrt vašeg oca“. Shvatile su da gaje neprestanim prigovaranjem, kritikovanjem i pritužbama otjerala prije vremena u smrt.

U osamdeset i drugoj godini života izmučen ženinim vječitim prigovaranjem, Tolstoj bježi od kuće. Traži spas u snježnoj oktobarskoj noći 1910. godine, ne znajući kuda bi krenuo.

Jedanaest dana kasnije umire od upale pluća na jednoj željezničkoj stanici. Među posljednjim riječima što ih je izgovorio bile su i ove:

„Ne dovodite mi ženu pred oči“.

Bila je to strašna kazna za njeno dugogodišnje prigovaranje, mučenje i histeriju. Istina, možda je bila i ona u pravu, ali šta je postigla s takvim ponašanjem? Je li pomogla svom mužu ili je upropastila brak? sJVisam znala šta radim“, priznala je pred kraj života. Tada je bilo isuviše kasno za sve. Ostaje pouka drugim.

Nesretan bračni život bio je tragedija Linkolnova života. Ne atentat, već nesretan život. Dvadeset godina je strpljivo podnosio muke što mu ih je zajedljivim prigovaranjem zadavala žena. Šta mu sve nije govorila! Vječito ga je optuživala da se drži i hoda pogrbljeno, da nespretno hoda, da previsoko diže stopala, da ima prevelike uši, prevelike ruke i stopala, premalu glavu i nepravilan nos.

On i njegova žena bila su u svemu puka suprostnost: razlikovali su se po odgoju, temperamentu, ukusu i pogledu na život i svijet.

Zato se ni u čemu nisu mogli složiti. Osim toga Linkolnova žena bila je užasno ljubomorna, pa je mužu pred drugim često priređivala nevjerovatne scene. Jedino čime bismo donekle mogli opravdati takvo njeno ponašanje je činjenica da možda nikad nije bila sasvim zdrava, jer je u starosti i polu- dila.

A zar su vječiti prigovori, vika i izljevi gnjeva izmijenili Linkolna? Jesu u toliko što je promijenio mišljenje i osjećaj prema ženi i natjerali ga daje izbjegava

Milije mu je bilo noćivati po bijednim, prljavim prenoćištima nego u vlastitom domu, gdje gaje čekalo ženino prigovaranje i divlji izlivi bijesa.

Pouka. Ako želite sačuvati bračnu sreću, pravilo glasi: nemojte prigovarati.

B. Nije sve ni u ljubavi

„Ženite se ženama koje su rotkinje i koje su pune ljubavi i lijepe naravi". (Hadis)

Engleski državnik Disraeli odlučio je da se neće oženiti iz ljubavi. I stvarno u 35-oj godini života oženio je bogatu udovicu 15 godina stariju od sebe. Udovici je bilo jasno da ju je oženio zbog novca.

Pedesetogodišnja udovica nije bila više ni mlada ni lijepa, a teško bi se moglo reći da se isticala dobrim ukusom i solidnim obrazovanjem. Odijevala se gotovo bizarno, a u društvu je pravila takve greške koje su sagovornike često tjerale na grohotan smijeh. Nikada na primjer nije znala ko je u istoriji bio stariji: Grci ili Rimljani. Pa ipak bila je pravi genije u pitanju braka, znala je kako treba postupati s muškarcima.

Znala je daje njenom mužu nakon napornog dana provedenog na poslu potreban osjećaj toplog i prijatnog doma i nježnog prijateljstva.

Trudila se da mu bude drugaricom, savjetnicom i najbližom kolegicom. Dom što mu gaje stvorila zračio je toplinom i tihim ugodnim kutkom.

Zato su sati provedeni uz ženu za Disraelija bili i najsretniji trenuci u životu.

Ona je opet svih trideset godina živjela samo za Disraelija, te svo svoje bogastvo trošila da mu život učini udobnijim. On ju je za uzvrat volio i cijenio. Nikada joj nije prigovarao za greške i neznanje zašto su se drugi smija
li. Čak je branio kada bi je neko izvrgao ruglu.

„Zahvaljujući njemu, moj se život pretvorio u trajnu sliku nepomućene sreće", govorila je svojim prijateljicama, a Disraeli je jednom izjavio: „Živjeli smo u braku punih trideset godina, a da mi ni jednog trenutka nije bilo dosadno u njenom društvu".

Teško je, gotovo nemoguće, mijenjati odraslog čovjeka. Pokušaji da to učinimo urodit će uvijek i samo prepirkom. Zato je bolje pustiti ga da živi onako kako to njega najviše veseli, ukoliko takvim ponašanjem ne čini zlo okolini.

Prema tome, uspjeh u braku ne zavisi samo od toga da biste našli pravog partnera, već uglavnom od toga da li ste sami pravi partner.

Pouka: Srećni bračni život ne treba tražiti u mijenjanju bračnog druga.

C. Sitnice koje mnogo znače

„Kada muž svojoj ženi donese čašu vode i za to će biti nagrađen“. (Hadis)

Cvijeće je oduvijek bilo simbol ljubavi. Nekoliko struka cvjetova ne košta mnogo, posebno ne u sezoni, a prodavača cvijeća ima na svakom uličnom uglu.

Zašto čekati da žena ode u bolnicu da biste joj odnijeli kiticu cvijeća?

Pažljivi muževi svojim ženama telefoniraju s posla i po nekoliko puta dnevno, ne zbog neke navike ili zahtjeva, već jednostavno zato da im ukažu sitnu, ali potrebu pažnju.

Žene mnogo drže do datuma kao što su: godišnjica braka ili pak rođendan. Bolje vam je da zaboravite važne državne datume, pa i datum svog rođendana, nego se ne sjetiti tih naoko nevažnih dana toliko priraslih ženskom srcu.

Jedan sudija, stručnjak za pitanja rastave braka, tvrdi da su „sitnice najčešće povod mnogim bračnim trzavicama. Mnogi su brakovi mogli ostati sretni", kaže on, „da su žene i muževi htjeli jedni drugima udovoljavati u nevažnim sitnicama od kojih se sastoji život."

Suviše je mnogo muškaraca koji potcjenjuju važnost tih sitnih svakodnevnih pažnji. Suviše je mnogo koji neće shvatiti da se život na kraju krajeva sastoji od sitnica. Živjeti s ljudima bilo bi mnogo ugodnije kada bismo imali na umu da živimo samo jedanput na ovom svijetu i daje zato

mnogo bolje nastojati svaki trenutak učiniti radosnim, umjesto da ga zagorčamo sebi i drugima. Morali bismo biti svjesni da jednom propuštenu priliku nikada više nećemo moći nadoknaditi.

Muškarci često zaboravljaju koliko žene polažu pažnje vlastitoj vanjštini. Muškarac se i ne sjeća što je juče imao na sebi, a žena će na drugima zapaziti i najmanju sitnicu.

Zbog svega, važno je zapamtiti da će svakoj ženi goditi muškarčeva pažnja na odjeću i vanjštinu.

Isto vrijedi i za kuhanje. Nema žene koja će odbaciti pohvalu zbog ukusno pripremljenog jela.

Nekadašnji plemići imali su bolje navike od mnogih savremenih muževa Nakon ukusnog obroka običavali su pozvati kuhara da mu zahvale na trudu i čestitaju na uspjehu.

Pouka: Ne štedite hvale za naoko nevažne sitnice, jer one čine brak sretnijim.

D. Odsutnost ljubaznosti u braku

„Postupajte sa ženama ljubazno i sa mnogo dobrote! Izbjegavajte ogovaranje". (Hadis)

Drugo po redu važnosti, nakon pravilnog izbora bračnog druga, po mišljenju mnogih je značenje što ga pridajemo ljubaznim odnosima među supružnicima. Žene bi prema muževima trebale pokazati isto toliko ljubaznosti i poštovanja koliko i prema gostima. Nema muškaraca koji će dugo podnositi ženu jezikaru.

Grubost i bezobzirnost pravi su otrov za brak.

Nikada nam ne pada na pamet da prekinemo gosta i kažemo mu:

„Nećemo valjda opet slušati tu prastaru priču"! I ne pomišljamo na to da otvaramo pisma namijenjena poznanicima i prijateljima ili da zabadamo nos u njihove male tajne. Usuđujemo se vrijeđati jedino svoje, tj. baš one koji su nam najbliži i najmiliji. Prostačke pogrde i uvijedljive riječi izgovaramo uglavnom i jedino pred ukućanima.

Ljubaznost je za brak isto što i ulje za motor.

Ljubazan muškarac je toliko obazriv prema ukućanima da skriva od njih svoja najsitnija neraspoloženja. Kada je potišten povlači se u svoju sobu, jer smatra da ako već sam trpi ne mora svojim brigama opterećivati druge. Na drugoj strani obični smrtnik za svaki neuspjeh izvan kuće jedva čeka da dođe kući, da sav svoj bijes iskali na ukućanima.

Gotovo da nema čovjeka koji ne bi bio ljubazan prema drugovima na poslu, a koji se nimalo ne ustručava iskaljivati svoj bijes na vlastitoj ženi. Ako ga pak upitate, priznat će da mnogo više voli sreću u braku, nego zadovoljstvo na poslu!

Sretno oženjen čovjek, sretniji je od bilo kakvog genija čiji život

protiče u samoći.

Po mišljenju Dorosy D., više od polovine sklopljenih brakova završava neuspjehom. Zatim kaže: „Nijedna žena ne može shvatiti zašto muškarac ne ulaže isto onoliko žara u izgrađivanju vlastitog doma koliko ulaže na izgrađivanju svog poziva i uspjeha na poslu. Iako će svaki muž reći da mu je važnije imati zadovoljnu ženu i sretan dom nego zaraditi par miliona mjesečno, malo će se koji potruditi da ispuni uslove za sretan porodičan život. Brak, tj. najvažniju stvar svog života - prepustit će slučaju, te izići iz njega poraženim ili pobjednikom, već prema tome kako mu je sudbina dos- udila.Žene nikada neće shvatiti zašto se muževi ne odnose prema njima barem malo taktičnije, kada znaju da bi im nježna ruka mogla pružiti neupore- divo više sreće nego čvrsta ruka.

Svaki muškarac zna da će bez mnogo posebnog truda dobiti od svoje žene sve što mu se prohtije. Zna da će je moći udobrovoljiti i obradovati s nekoliko lijepih riječi za koje nije potrebno mnogo - osim da ih se sjeti reći. Svaki muškarac zna da je dovoljno reći joj kako je zgodna u prošlogodišnjoj haljini, pa će i najnoviji modni krikovi izgubiti u njenim očima svako značenje. I na kraju, svaki muškarac zna da će jednim poljupcem u pravo vrijeme probuditi u njoj plimu ljubavi i nježnosti.

A svaka žena zna da je to sasvim jasno njenom mužu, jer mu je već hiljadu puta u životu rekla kako je može učiniti sretnom. Upravo zbog toga, ona nikada ne zna da li da ga mrzi ili prezire zbog upornog nepoštivanja onog što nju veseli, zbog skupih darova kojima se ponekad pokušava iskupiti, umjesto da se potrudi da lijepom riječi i nježnošću dobije od nje ono što mu ona nudi.“

Pouka: Budite ljubazni prema bračnom drugu.

E. Osim navedenog potrebno je još znati

Po islamu razvod braka može nekada nastupiti u afektu i nesvjesno, što po šeria’tskim propisima dalji zajednički život čini vanbračnim. To se obično dešava u momentu ljutnje, a zbog nepoznavanja šeria'tskih propisa.

Brak po šeria'tskim propisima može prestati da kao takav važi u sli- jedećim slučajevima:

- zbog stvaranja srodstva;
- zbog rodoskrvljenja jednog od bračnih drugova;
- zbog psovanja, negiranja postojanosti Boga, dž.š. ili ismijavanja nekog od glavnih islamskih principa;
- zbog promjene vjere jednog od bračnih drugova;
- zbog ženinog nevjerstva.

Osim navedenih slučajeva, brak će izgubiti važnost i u slučajevima:

- kada muž u srdžbi uslovi svojoj ženi odlazak nekoj osobi ili da uradi neki posao i tome slično, pa žena postupi suprotno muževoj želji. U

praksi to bi bilo, kada muž kaže ženi da ne smije ići kuda je naumila po cijenu razvoda braka, a žena i pored zabrane ode, njihov brak je po šeria'tskim propisima prestao važiti. Dalji život u dvoje po islamu je vanbračan.

Šeria'tski sud obično rješava sporove među supružnicima na zahtjev žene, dok je muž, u osnovi nosilac prava na razvod braka, pa ga može razvrgnuti kada želi.

Na zahtjev žene šeria'tski sud će razmotriti i proglasiti brak razvedenim u slijedećim slučajevima:

- zbog nesnošljivog života;
- zbog impotentnosti muža;
- zbog duže odsutnosti muža;
- zbog duševne bolesti muža;
- zbog kožnih i spolnih bolesti;
- zbog siromaštva muža i
- zbog povrede bračne vjernosti.

Rezimirajući prednje mogli bismo zaključiti: kada bi se muslimani upravljali i striktno pridržavali propisa svoje uzvišene vjere, povoda za razvod braka ne bi ni bilo. Zato, ako je moguće, treba nastojati prvenstveno biti dobar musliman i pridržavati se kur'anskih uputa.Musliman prožet islamskom etikom ne može ni pomisliti na razvod braka, a kamoli to učiniti, osim ako za to ima opravdan razlog.

Jedino je sigurno, da se čvrstinom braka mjeri čvrstina i snaga islamske zajednice. Ukoliko je među muslimanima manje razvoda, sigurno je da jeke, pa se time obavezuju da vrše i izvjesne društvene funkcije.

Iz tih razloga, može se reći, razvod u svojoj suštini predstavlja jedan način i mogućnost izbjegavanja ovih obaveza i njihovo prebacivanje na druge, ili na samo društvo.

Kad to imamo pred očima, bit će nam jasno što se na razvod gleda kao na pojavu koja više ne predstavlja društvenu potrebu, ne bar kao nekada, već kao na pitanje koje je skopčano s nizom posljedica negativnog karaktera. Istina, to samo ako se radi o razvodu koji nema svog opravdanja.

Uska povezanost savremenog braka i porodice s društvom dovela je do toga da se i samo pitanje razvoda svestranije razmatra i proučava. Zato nije ni čudo što ovo pitanje sve više u savremenom društvu postaje predmet mnogobrojnih disciplina, kao što je filozofija, etika, sociologija, psihologija, medicina uopšte, pravo, istorija i druge.

Nastojanje da se u vezi s razvodom braka pronađu i utvrde zakonitosti ove pojave, u cijelom svijetu ima svoje opravdanje i svoj duboki smisao. Ali se ne smije gubiti iz vida da velika i široka uopštavanja mogu da budu i štetna. To zato što ova društvena pojava,

kao i svaka druga, u svoj svojoj složenosti predstavlja rezultat i posljedicu djelovanja i onog specifičnog, vezanog za posebne uslove pojedinih zemalja i naroda.

Uključujući se sve više u zemlje u kojima se velikom brzinom vrše preobražaji na svim područjima društvenog života, a pod uticajem društvenog i ekonomskog razvitka uopšte, kao i pod uticajem industrijalizacije i urbanizacije, jasno se manifestuju krupne promjene i u našoj porodici, sa svim pozitivnim i negativnim posljedicama. Ove nagle i krupne promjene nameću prijeku potrebu njihovog praćenja i proučavanja. To i radi toga da bi se, sjedne strane, ovaj razvitak pospješio, kad se radi o pozitivnim kvalitetima, a s druge, da bi se ovaj proces odvijao sa što manje potresa i negativnih posljedica.

X. ŽENE I BRAKOVI MUHAMMEDA, A.S.

1. Motivi Muhammeda, a.s. za sklapanje više brakova

Posljednji Božiji poslanik Muhammed, a.s. rođen je u Mekki u ponedeljak 12. rebiu-l-evvela (20. aprila) 571.godine po Isau, a.s. Ocu mu je bilo ime Abdullah, a majci Amina. Otac mu je umro dva mjeseca prije njegova rođenja.

U 25. toj godini života Muhammed, a.s. oženio se Hatidžom, koja mu je rodila dva sina i četiri kćerke. Poslije Muhammeda, a.s. prva je primila islam.

Muhammed, a.s. postao je Božji poslanik u 40-oj godini života, a umro je nakon kratke bolesti u 63-oj godini života, tj. 11-te godine po hidžri, odnosno 8. juna 632. godine po Isau, a.s.

Muhammed, a.s. nije bio mnogoženac kako ga Morus i ostali zapadnonjemački pisci prikazuju, tim prije što se on ženio ženama uglednih velikana i ratnika, čije su žene ostale udovice, pa ih je uzimao sebi više radi zaštite i da im sačuva ugled, nego radi bračnih požuda.

Muhammed, a.s. je do svoje 25-te godine života bio momak i živio sasvim moralnim životom. Od 25-te do svoje 54-te godine imao je samo jednu ženu Hatidžu, a od 54-te do 60-te godine Muhammed, a.s. je vjenčao sebi: Sevdu i Aišu, a u Medini: Hafzu, Zejnebu, Ummi Selemu, Zejnebu kćerku Umejme i Ummi Habibu.

U 6-oj i 7-oj godini poslije hidžre, Muhammed, a.s. oženio se u Medini sa još tri žene koje su ostale same poslije pogibije njihovih muževa u borbama, a koji su bili neprijatelji islama. To su: Džuvejrija, Memnuna i Safija.

U vezi sa Muhammedovim ženidbama, poznati engleski orijentalista nemusliman, Boswort Smit kaže: „Neka se napomene da je mnoge svoje ženidbe Muhammed, poduzimao iz samilosti prema mučnoj situaciji određenih osoba, a ne iz nekih drugih motiva. Sve su skoro bile udovice i nisu bile' naročito lijepe ili bogate, već sasvim obratno".

2. Ko su bile supruge Muhammeda, a.s.

A. Supruge vjenčane prije hidžre

Prije hidžre Muhammed, a.s. je od 595-te godine po Isa a.s., pa do 619. godine živio samo sa Hatidžom.

a. Hatidža, kćerka Huvejlidova potiče iz plemena Esad, zvali su je Velika Hatidža, bila je dvostruka udovica, kada je u 40-oj godini došla Muhammedu, a.s. njemu je tada bilo 25 godina. I od prvog i od drugog muža imala je po jedno dijete. Hatidža se bavila trgovinom. S mladim Muhammedom.a.s. imala je poslovne kontakte, kroz koje se uvjerila u njegovu čestitost i poštenje. Preko prijateljice Nufeise godine 595. po Isa, a.s. Hatidža mu ponudi brak, što je Muhammed a.s. i pored velike razlike u godinama prihvatio. Svadba je održana u domu Ebu Taliba.

Na svadbi je bilo 200 zvanica. Za tu svečanost zaklane su i dvije deve. Nakon nekoliko vremena Muhammed, a.s. sa Hatidžom uselio je u njenu kuću na sprat. Brak je bio sretan.

Kad je Muhammed, a.s. primio prvu Božju objavu 610.tc godine, povjerio je to svojoj supruzi Hatidži, koja mu je pružila bezrezervnu podršku i bila prva žena koja je prihvatila islam. Od tada pa do kraja svog života mnogo je učinila za islam. Prva Muhammedova supruga Hatidža umrla je u 65-oj godini života, tri godine prije hidžre (619. god. po Isa a.s.).

U braku sa Muhammedom rodila je dva sina i četiri kćerke.

b. Sevda: Ni druga Muhammedova, a.s. supruga nije bila djevojka, niti je bila mlada, već starija udovica po imenu Sevda. Rodom je iz Mckkc iz plemena Amir bin Luej. Prvi joj je muž bio Es-Sukran ibni Amr. Ona je prije njega primila islam. Oboje su selili u Abesiniju (današnja Etiopija), gdje je Sukran prešao na kršćanstvo i nakon toga ubrzo umro. Sevda nije slijedila primjer svoga muža, već je ostala ustrajna muslimanka i kao takva vratila se u Mekku. Nakon što je Hatidža umrla, Muhammed, a.s. ponudio brak udovici Sevdi, što ona sa zadovoljstvom prihvati. Tada je imala 50 godina. Hatidžinu i Muhammedovu djecu prihvatila je kao vlastitu, odgajala i podizala Ummi Kulsum i Fatimu kao da im je bila rođena majka, a ne maćeha.

Sevda je sa Muhammedom, a.s. provela 12. godina. Umrla je u 75-roj godini života, tj. 23 godine poslije hidžre (644. god. po Isa, a.s.)

B. Supruge vjenčane poslije hidžre

a. Aiša kćerka Ebu Bekra es-Siddika

Muhammed, a.s. isprosio je Aišu od njenog oca, a od svog velikog prijatelja Ebu Bekra es-Siddika kada joj je bilo sedam godina. Dok nije odrasla za udaju ostala je kod svog oca. Vjenčanje je obavljeno u Medini druge godine po hidžri i tek tada Aiša prelazi iz očevog u Muhammedov dom.

Vatrena Aiša kao buduća vjerovjesnikova supruga postala je od ranije

vatrena muslimanka. Nakon prosidbe ona se još više počela interesovati za islam. Njen otac, jedan od prvih muslimana i stalno u društvu sa Muhammedom, a.s. bio je u stanju da joj pruži mnogo znanja o islamu.

To mu je bilo time lakše, jer je Aiša bila veoma inteligentna.

Kako za vrijeme Muhammeda, a.s. tako i poslije njegove smrti, Aiša je igrala važnu ulogu u islamskom društvu.

S obzirom daje Aiša s Muhammedom, a.s. provela devet godina, a bila je inteligentna, upamtila je veliki broj hadisa (oko 2.210).

Aiša s Muhammedom, a.s. nije imala djece. Umrla je u 70-oj god. života ili 57 godina poslije hidžre (677 godine poslije Isaa, a.s.).

b. Hafsa, kćerka Omera el-Faruka

Uz Aišu, kćerku prvog halife, za Muhammedom, a.s. bila je još jedna kćerka budućeg halife. To je Hafsa kćerka drugog halife h. Omera el-Faruka. I ona je došla za Muhammeda, a.s. kao udovica. Prvi joj je muž bio Hunejn ibni Huzafe. Poginuo je u bici na Uhudu 625. godine. Hafsa je ostala udovica u 22-oj godini života. Muhammed, a.s. je zaprosio od njenog oca, koji je to sa zadovoljstvom prihvatio.

Hafsa je znala čitati i pisati, što je u to vrijeme bila rijetkost.

Nakon smrti h. Ebu Bekra prvi primjerak pisanog Kur'ana čuvala je Hafsa.

Hafsa je prenijela oko 60 hadisa.

Hafsa je umrla u 63-oj godini života, tj. 45 godina poslije hidžre (655-tc godine po Isa a.s.). Rođena je 18 god. prije hidžre (655-te godine po Isa, a.s.).

c. Zejneba, kćerka Huzejme

Zejneba je rodom iz plemena Amir ibn Sa'sa. U Mekku je doselila iz Nedžda. Dva puta je bila u braku prije udaje za Muhammeda, a.s. Drugi joj je muž bio Ubejd ibnu-l-Haris ibnu-l-Muttalib. Kao muslimanski borac poginuo je na Bedru god. 624. Zejnebi je tada bilo 30 godina.

Još prije islama bila je poznata kao sirotinjska majka.

Udala se za Muhammeda a.s., treće godine poslije hidžre. Ženidbom sa Zejnebom Muhammed, a.s. je želio sprijateljiti muslimane sa plemenom Amir ibnu Sa’sa’a, koje je neprijateljski bilo raspoloženo prema muslimanima, odnosno islamu i skloniti jednu udovicu i zaštititi je.

U braku sa Muhammedom, a.s. živjela je tri mjeseca, tj. umrla je treće godine poslije hidžre (625-te godine po Isau, a.s.)

d. Hinda ummu-Seleme

Hinda je kćerka Ebu Ummejjeta ibni el-Mugire iz Mekkc, iz plemena Mahzum. Bliska je rodica slavnog vojskovođe Halida ibni Velida. Prvi joj je muž bio Ebu Seleme, spada među prve muslimane. Hinda jc sa

čovjekom selila u Abesiniju (današnja Etiopija), odakle su se vratili i nastanili se u Medinu, slijedeći druge muslimane iz Mekke.

Poslije pogibije Ebu Seleme u borbi na Uhudu 625. godine, Hinda je ostala udovica sa mnogo djece. Da bi joj pomogli mnogi joj ponudišc brak, između ostalih h. Ebu Bekr, pa h. Omer, ali ih je odbila. Kada je zaprosio Muhammed, as. ponudu je prihvatila.

I Hinda je bila pismena, čak se bavila i poezijom. Njena kćerka iz prvog braka po imenu Zejneb, rođena u Abesiniji, postala je poznata pravnica.

Od Ummu Seleme je sačuvano preko 370 hadisa, čiji je ona prenosilac.

Hinda je udovica koja je poslije Muhammeda najduže živjela. Umrla je 61. godine po hidžri.

e. Zejneb, kćerka Džahšova

Zejneba je ćerka Abdu-l-Mutallibove ćerke Umejje, tj. Muhammedova, as. tetična. Spada među prve osobe koje su primile islam.

Zejneba je završila zanat i bavila se štavljenjem kože i izradom prerađevina od kože. Gotovo svu zaradu stečenu na taj način trošila jc na milosrdna djela.

Zejneba je prenijela 11 hadisa.

Umrla je u 53-oj godini života, tj. 20-te godine po hidžri (641. godine po Isau, a.s.), a za Muhammeda, a.s. se udala, treće godine po hidžri kada joj je bilo 36 godina.

f. Rejhana, kćerka Sem'unova

Rejhana je porijeklom Jevrejka iz plemena Kurejza. Pripala je Muham- medu, as. nakon rata sa tim plemenom 625-te godine po Isau. Ranije se dva puta udavala. Primila je islam 6-te godine po hidžri.

Rejhana je umrla u Medini poslije Hadžadžetu-l-vedaa, 10-te godine po hidžri (623. god. po Isau,) i ukopana u Bekiji.

g. Džuvejrija, kćerka Harisova

Otac Džuvejrije bio je poglavica plemena Benu Mustalik. U ratu s tim plemenom 628. godine po Isau, a.s. kćerka poglavice kojoj je bilo ime „Berra“ bila je zarobljena. Pripala jc dvojici muslimana, koji su je odlučili osloboditi uz otkup. Našavši se u nevolji obratila se Muhammedu, a.s. za materijalnu pomoć, kako bi se mogla otkupiti. Muhammed, a.s. joj je tada rekao: „Hoc'eš li nešto vijednije od te pomoći"? A šta je to? upitala je - da dam ugovoreni iznos za tvoje oslobođenje i vjenčam te za sebe". .Pristajem", odgovorila je Džuvejrija.

Sa Džuvejrijinom udajom za Muhammeda, a.s. pleme Benu Mustalik postaje prijateljski raspoloženo prema muslimanima, s obzirom na

tazbinske veze s Vjerovjesnikom, svi su muslimani oslobodili svoje zarobljenike (100 zarobljenika), što je ostavilo dojam na dojučerašnjeg neprijatelja, koji to više nije bio. Muhammed, a.s. je uvijek nastupao mudro i lijepim savjetom, pa je to dorpinosilo da se islam tako naglo širio. I njegove su ženidbe tome doprinosile.

Džuvejrija je prenijela 7 hadisa. Bila je poznata po milosrđu, urednom obavljanju namaza i post mjeseca ramazana.

Umrla je 56. godine po hidžri (676. godine po Isau, a.s.)

h. Ummi Habiba, kćerka Ebu Sufjanova

Pravo joj je ime bilo Remha. Rođena je 25-te godine prije hidžre. Rano je primila islam. S mužem Abdullahom ibni Džahšom odselila je u Abesiniju, gdje joj je muž napustio islam i postao kršćanin. Vršio je pritisak i na Remhu da i ona primi kršćanstvo, ali je ona ostala nepokolebljiva i čvrsto privržena islamu. Saznavši za takav njen stav Muhammed, a.s. jc za sebe vjenčao u njenoj odsutnosti preko punomoćnika. To joj je bila nagrada za njeno dostojanstveno držanje i nepokolebljivu vjernost islamu.

Ummi Habiba je prenijela 65 hadisa.

Umrla je u Medini u 69-oj godini života, 44. godine po hidžri (664. godine po Isau, a.s.)

i. Safija, kćerka Hujeija

Safija je druga Jevrejka koja se udala za Muhammeda, a.s. kćerka je poglavice plemena Nudajr. Muhammed, a.s. ju je vjenčao nakon zauzimanja Hajbera 629. god. po Isau a.s. Prvi joj je muž bio Kinane ibn Hukajk, koji je poginuo braneći Hajbcr od muslimanske opsade.

Cilj prve ženidbe bio je izmirenje s bivšim neprijateljima.

Umrla je u 52-oj godini po hidžri (672. god. po Isau, a.s.), a za vrijeme vladavine Muavije. Pokopana je u Bekiji. Bila je pravi majstor u pripremanju jela.

j. Memnuna, kćerka Harisova

Memnuna potiče iz plemena Amir ibn Sa'sa'a, kao i sestra joj po majci Zejneba, kćerka Huzejmetova koju jc Muhammed, a.s. vjenčao, ali poslije tri mjeseca je umrla. I Memnuna je bila udovica. Kada je zaprosio Muhammed, a.s. bilo joj je 36 godina. Vjenčanje je obavljeno u Mekki 629-te godine po Isau, a.s., gdje je Muhammed, a.s. boravio radi obavljanja umre. Memnuna je imala još osam sestara i sve su se udale za istaknute ličnosti iz raznih plemena. Jedan od motiva za sklapanje ovog braka bio je zbližavanje sa ovim ličnostima, a drugi poboljšanje odnosa među muslimanima i stanovnicima Mekke.

I Memnuna je prenijela brojne hadise.

Umrla je u 80-oj godini života, 51-oj godini po hidžri (671. god. po Isau, a.s.)

k. Marijeh, kćerka Šem'unova

Marijeh je porijeklom kršćanka iz Egipta. Majka joj je bila Grkinja, a otac Perzijanac. Uz Muhammeda, a.s. Marijeh je postala muslimanka.

Kopski vladar Mukavkis poklonio je Muhammedu, a.s. sedme godine po hidžri, dvije sestre: Marijeh i Širinu, kćerke Šem'unove, amidžića im Mebrura i jednu mazgu na kojoj je Muhammed, a.s. lično jahao.

Širinu je Muhammed, a.s. poklonio pjesniku Hasanu ibni Sabitu, dok je Marijahu zadržao za sebe.

Marijeh je umrla 16-te godine po hidžri (637. godine po Isau, a.s.) Dženazu joj je klanjao halifa h. Omer za čije je vladavine i umrla.

XI. KUR'AN O ŽENI BRAKU I PORODICI

Kur'an je zbirka propisa, koji obuhvata u cjelini život čovjeka, određuje mu tako precizan put i pravac.

Kur'an mudri bio je i ostao poruka i uputa koju je Allah, dž.š. namijenio ljudima da njime prožimaju svoj ovozemaljski život, svoju svakidašnjicu. I s obzirom daje ta uputa Božanskog porijekla, onda je ona čvrst i siguran vodič do ljudskog cilja. Zato ćemo svakodnevno i kadgod nam se ukaže prilika, istraživati detalje te upute, njene nijanse i pretakati ih u naš život.

Kur'an želi da izgradi od čovjeka visoko-moralnu ličnost i da je, punu pozitivnih ljudskih svojstava, učini korisnim i kreativnim činiocem u međuljudskim odnosima. Upravo i tu leži važnost Kur'ana u okviru porodičnih pitanja. Kur'an čovjeku daje dovoljno slobode, ali mu odmah i to vrlo strogo, ukazuje na posljedice ako on, u svojim djelovanjima, zadire u područje interesa drugog čovjeka.

Božija briga o čovjeku ne isključuje brigu čovjeka. Vrijednost čovjeka leži u tome, što on nešto hoće i može. Bog stvara mogućnost, a od čovjeka zavisi hoće li te mogućnosti iskoristiti ili neće.

Brak i porodica su osnovni stubovi islamskog života. Allah, dž.š. je, zato, Svojom mudrošću želio da ukaže čovjeku na tu stranu vjemikova, odnosno ljudskog života. Znao je koliko se, u toj sferi ljudskog života, krije opasnih krivina, klizišta i „crnih tačaka“. Želio je da na njih upozori, da ukaže koliko su one opasne.

S druge strane islam nas uči da se oslanjamo na upute svoga Stvoritelja- Allaha i da se samo Njemu pokoravamo. Njemu se obraćamo i od Njega samo oprosta tražimo. Kur'an je u nizu ajeta posvetio dosta pažnje međuljudskim odnosima iz područja braka i porodice.

Prema Kur'anu, ljudi su dužni vodili brigu o svojim neoženjenim i neudatim i štititi njihovu čednost i nevinost. Oni trebaju udavati neudate i

ženiti neoženjene, a ako budu siromašni neka se pouzdaju u Allaha. On će ih odakle se i ne nadaju opskrbiti. Mladići i djevojke koji ne posjeduju imetak i nemaju mogućnosti da se žene ili udaju treba da se suzdržavaju od razvra- ta i bluda. Svaku predbračnu seksualnu vezu između mladenaca Kur'an zabranjuje kao i približavanje bludu. (El-Isra, 32). Pod bludom se podrazumijeva i predigra (milovanje, poljupci i sl.). I jedni i drugi dužni su čuvati svoje spolne ogane (El-Mu'minun, 5.) Ovaj zahtjev Kur'ana je uvijek bio močan, a sad u vremenu side se potvrđuje njegova moć.

Prema Kur'anu, nevaljale žene pripadaju nevaljalim muškarcima, a nevaljali muškarci nevaljalim ženama. Čestite žene pripadaju čestitim muškarcima, a čestiti muškarci čestitim ženama. (En-Nur, 26).

Bilo bi nepravedno daje drugačije.

Brak je, po Kur’anu, nužan da bi se ljudi u njemu smirili. Muž je ženi „odjeća", a žena je mužu „odjeća" (El Bekare, 87), tj. kao što nas odjeća štiti i ne hodamo po zemlji kao životinje, tako i suprug štiti i donosi spokoj supruzi i obratno. Između supružnika treba da vlada ljubav, samilost, praštanje i povjerenje. Žene kao i muškarci, moraju „brinuti" o stidnim mjestima svojim, (En-Nur, 30), obarati poglede svoje i od ukrasa svojih pokazivati samo ono što je i onako otkriveno (lice, ruke, stopala).

Vela svoja spustit će preko grudi svojih da ne skreću na sebe pažnju muškaraca. Nije grijeh ženi da ljepote svog tijela pokaže svom suprugu (En-Nur, 31) i da mu ih podari, muž je u Kur'anu upoređen s ratarom, a žena s njivom (ElBekare, 233) i muževi njivama svojim neka prilaze kad hoće na dozvoljen način. Zabranjuje se svaki protuprirodan snošaj.

Nije dozvoljeno obavljati snošaj kada supruga ima mjesečno pranje (menstruaciju). Kur'an kaže: „Sve dok se žene ne okupaju ne prilazite im'' (El-Bekare, 222). Nakon bračne noći (poslije spolnog snošaja) supružnici su dužni da se okupaju (EL-Maide,6), uz sapiranje čitavog tijela uključujući i kosu, treba isprati i svoje grlo (gargarom) i usta, isprati i svoj nos i paziti na čistoću svih dijelova tijela.

Prema Kur'anu, na brak se niko ne smije prisiljavati i muškarac i žena u brak trebaju slobodno stupati. Čak se ni robinje, kaže Kur’an, ne smiju nagoniti na brak. (En-Nur, 33).

Zabranjeno je, prema Kur'anu, ženiti se majkama, kćerkama, sestrama, očevim sestrama, majčinim sestrama, bratičnama, sestričnama, pomajkama koje su to po mlijeku, sestrama po mlijeku, punicama (taštama), pastorkama, snahama sinova... (En-Nisa, 23). Takođe Kur'an zabranjuje ženidbu s dvjema sestrama. (En-Nisa,23).

Ukoliko bi se pitalo zašto je Kur'an na mnogim mjestima spomenuo brak, porodicu i sve što uz to ide (pa i rastavu braka) odgovor je nesumnjivo u tome što čovjek u braku sudjeluje u najprisnijem odnosu sa suprugom, miješajući i imetak i tijelo i duh i učestvujući u Božijem

stvaranju novih naraštaja. Životinja ne učestvuje u braku već isključivo u parenju ili u nekim drugim formama reprodukcije svoje vrste. Dok čovjek u brak može unositi dosta svoga vlastitog, može se, na pr. ustezati ili ne ustezati od djece, prekidati trudnoću itd., životinja to nije u stanju jer je podređena svom prirodnom instinktu. Životinje ne posjeduju razum niti životne upute i Božanstvene propise, osim propisa kroz instinkt, ne može ni biti griješna.

Roditelji su, prema Kur'anu, odgovorni za život, odgoj, vjeru, obrazovanje, te duhovnu i materijalnu podlogu svog potomstva.

Kur'an zahtijeva da se između roditelja i djece uspostavi prisan i na poštovanju utemeljen odnos. Majka čovjeka, kaže se u Kur'anu, s mukom nosi i u mukama ga rađa, nosi ga i doji trideset mjeseci, a kad dospije u muževno doba i kad dostigne četrdeset godina, on kaže: „Gospodaru moj, dozvoli mi da Ti budem zahvalan na blagodati koju si darovao meni i roditeljima mojim i pomozi mi da činim dobra djela kojima ćeš zadovoljan biti i učini dobrim potomke moje... "(El-Ahkaf, 15). Ovim se nesumnjivo, potvrđuje da s poštovanjem Allaha dolazi i poštovanje roditelja i briga da potomstvo živi u zavjetu s Allahom. Karakteristično je da Kur'an daje sliku pubertetske pobune protiv roditelja i pobožne tradicije jedne porodice. ,,A onaj koji roditeljima svojim kaže, ističe se u Kur'anu, - Ih šta mi prijetite da ću biti oživljen, kada su prije mene toliki narodi bili i nestali. “ (El-Ahkaf, 17). Tako pobunjeni sin ili kćerka, na blagoslove i savjete roditelja, odvraća daje vjera u Allaha „izmišljotina naroda drevnih". (El-Ahkaf, 17).

Primjer kako trudna žena treba imati pouzdanje u Allaha i plod koji nosi zavjetovati samo na službu Allahu, nalazimo u riječima Imranove žene, koja je, kad je bila u drugom stanju s Merjemom rekla: „Gospodaru moj, ovo što je u mojoj utrobi zavjetujem samo Tebi pa primi od mene, jer Ti zaista sve čuješ i znaš!" (Ali-Imran, 35). Merjemina majka, obraća se Allahu govoreći: Nadjela sam joj ime Merjema i ja nju i porod njen stavljam pod okriljem Tvojim od prokletog šejtana. “ (Ali-Imran, 36).

U ovim riječima nalazimo najljepši primjer pažnje jedne majke prema emanetu vjere. Allah uvijek podaruje roditeljima poslušnu djecu ako roditelji od njih traže da budu poslušna Allahu.

Meijema kao djevojka i majka i Merjema kao majka u Kur'anu je spomenuta kao uzor u koga se žene trebaju ugledati. To je jedina žena koja je imenom spomenuta u Kur'anu i nesumnjivo je najznačajnija ličnost među ženama uopšte.

Djeca se moraju sjećati roditeljskih muka i vremena kada se živjelo u djetinjstvu, u okrilju roditeljske njege (El-Isra, 24). Roditeljima se, kaže Kur'an, samo dobročinstvom može obraćati (El-Isra, 23). Ne treba im reći ni ,,uh“ (El-Isra, 23), a kamo li ih grdili, psovali ili prepustiti nebrizi. „Kad jedno od njih dvoje ili oboje, kod tebe dožive starost, ne reci im ni

„UH!"
- i ne diži glas na njih (El-Isra, 23).

Kur'an dalje kaže: „Ako su vam očevi vaši i sinovi vaši i braća vaša i žene vaše i rod vaš i imanja vaša, koja ste stekli i trgovačka roba za koju strahujete da neće prođe imati i kuće vaše u kojima se prijatno osjećate - milije od Allaha i Njegova Poslanika i od truda na Njegovom putu, onda pričekajte dok Allah, dž.š.Svoju odluku ne donese." (Et-Tcvbe, 24).Naglašava se, takođe, da su neka djeca i neke žene čovjekovi neprijatelji ukoliko ga odvode od Allaha, dž.š. (Et-Tcgabun,14).

Kada u porodičnu kuću ili u stan koji nije vaš ulazite samo uz prethodnu najavu, tako i djeci nije dopušteno kada odrastu, u svako vrijeme ulazili kod roditelja i remetiti njihov mir. A kada djeca vaša dostignu spolnu zrelost, neka onda uvijek traže dopuštanje za ulazak, kao što su tražili dopuštenje onih starijih od njih; tako vam Allah objašnjava propise Svoje (En-Nur, 27 i 59).

Evo kur’anskih uputa i za one koji žele ući kod nekog bračnog para: „Neka od vas u tri slučaja zatraže dopuštanje da vam uđu oni koji su u posjedu vašem i oni koji još nisu spolno zreli: prije jutarnjeg namaza (sabaha) i kada u podne odložite odjeću svoju i poslije noćnog obavljenog namaza (jacije). To su tri doba kada niste obučene, a u drugo doba nije ni vajna ni njima grijeh, jer vi jedni druge morate posjećivati. "(En-Nur, 58).

Na malo mjesta u Kur'anu spomenuta je nužnost postojanja porodice. U Kur'anu se više govori o funkciji porodice (o smiraju ljudi, o odgoju potomstva, o moralnom životu, o očuvanju tradicije i si.) i iz njegovih ajeta razumije se daje porodica uslov bez koga čovjek ne može valjano živjeti, niti valjano očuvati svoju tradiciju. To se, nesumnjivo, mora imati u vidu kada se želi u cjelosti sagledati islamska porodica ili porodica po Kur'anu. U Kur'anu stoji da „nije grijeh slijepcu, niti je grijeh hromu, niti je grijeh bolesnom, a ni vama samcima, da jedete u kućama vaših ili u kućama braće vaše ili u kućama sestara vaših, ili u kućama amidža vaših ili u kućama tetaka vaših po ocu, ili u kućama dajidža vaših, ili u kućama tetaka vaših po majci..." (En-Nur,61). To znači da svi navedeni slučajevi, po Kur'anu, imaju pravo osnovati porodicu i obavezu čuvanja porodičnih i rodbinskih veza i sl.

Iz do sada navedenih ajeta zapaža se da postoji čitav niz odnosa unutar islamskih porodica.

Odnos muža i žene kao i roditelja i djece obuhvaćen je ajetima koji obrađuju norme ponašanja, međusobnog poštivanja, pažnje i brige. Gledano u cjelini, više je ajeta koji bodre porodicu da ostane u svojoj kompaktnosti, harmoniji i miru. Međutim, kako je čovječjem neprijatelju (šejtanu) najdraže mjesto u porodici, Kur'an govori o cijepanju porodice, bilo teoretski, moralno ili pak bračno razilaženje njenih članova.

Primjer rascjepljenja jedne porodice u Kur'anu je izložen u sukobu poslanika Nuha, a.s. i njegovog sina. Allah mu je u tome pomogao rekavši: „Tvoj sin nije tvoj član, jer radi ono što ne valja." (Hud, 46). I rečeno mu je da ga ne moli, jer mu sin ne prihvata ruku spasa (Ez-Zuhruf,26).

Kada je, pak riječ o razvodu braka kao „najmrže Allahu dozvoljeno djelo" (hadis) u Kur'anu je navedeno veliki broj ajeta. Žene su ličnosti, a ne stvari (En-Nisa, 19). To što se Kur'an u ovim ajetima češće obraća muškarcima razlog je u patrijarhalnoj prirodi arapskog i drugih drevnih društava. „Ako želite da jednu ženu pustite", a drugom se oženite i jednoj od njih ste dali mnogo blaga, ne oduzimajte ništa od toga. Zar da joj to nasilno oduzmete, čineći očigledan grijeh". (En-Nisa, 19). Dalje se kaže: „Kako biste mogli i oduzeti to kada ste jedno s drugim živjeli..." (En- Nisa,21).

Prije nego li dođe do razvoda Kur'an upućuje da se još jednom pokuša s nagodbom bračnih drugova. ,,A ako se bojite razdora između njih dvoje, onda pošaljite jednog miritelja iz njegove, a jednog miritelja iz njene porodice. Ukoliko oni žele izmirenje, Allah će ih izmiriti, jer je Allah svemoćan i o svemu obaviješten!" (En-Nisa,35).

U svakoj prilici, pa i u razvodu braka, Kur'an traži lijep postupak.

„Ako se neka žena plaši da će joj se muž iskvariti ili da će je zanemariti, onda se oni neće ogriješiti ako se nagode, a nagodba je najbolji način, ta ljudi su stvoreni lakomni!" (En-Nisa, 128).

Žene se trebaju puštati kada su čiste, ne smiju se istjerivati iz stanova njihovih, izuzev ako učine sramno djelo. Razvod braka se mora obaviti uz svjedočenje dvojice pravednih ljudi koji će svjedočiti Allaha radi. (Et-Talak, 1,2) Trudne žene se razvode tek kada rode. (Et-Talak,6). Kur'anska ljubav i lijep postupak u svemu vidi se i iz slijedećeg ajeta: ,Njih (žene) ostavite da stanuju tamo gdje i vi stanujete, prema svojim mogućnostima i ne činite im teškoće zato da biste ih stijesnili. Ako su trudne, dajte im izdržavanje sve dok se ne porode; a ako vam doje djecu, onda im dajte zasluženu nagradu sporazumijevši se međusobno na lijep način." (Et- Talak, 6)

Na kraju ovih napomena treba reći daje porodica, prema Kur'anu, jedna od temeljnih i nezaobilaznih formi ljudskog življenja, koja osigurava smiraj ljudi, normalnu reprodukciju ljudske vrste, očuvanje tradicije i vjere, moralan život i krijeposno ponašanje.

U osnovi ovih ajeta koji su citirani stoji nesumnjivo prvi ajet sure En-Nisa: „O ljudi bojte se Gospodara svog, koji vas od jednog čovjeka stva-ra, a od njega je i drugu njegovu stvorio i od njih dvoje mnoge muškarce i žene stvorio. I Allaha se bojte, s imenom čijim jedni druge molite, i rod-binske veze ne kidajte, jer Allah, zaista stalno nad vama bdi."

I na kraju smatrali smo za potrebu da sačinimo i jedan izbor

kur'anskih ajeta, koji se odnose na ženu, brak i porodicu. Pri ovom izboru služili smo se uglavnom prevodom Kur'ana rahmetli Besima Korkuta. Nakon svakog ajeta označili smo odakle smo uzeli ajet.

Sa prvom arapskom brojkom označili smo stranicu Besimovog prevoda sa koje je stranice uzet citirani ajet, rimskom brojkom označili smo broj sure kojoj pripada citirani ajet, a posljednjom cifrom označili smo u kom se redu nalazi citirani ajet.

„O ljudi, bojte se Gospodara svoga, koji vas od jednog čovjeka stvara, a od njega je i drugu njegovu stvorio i od njih dvoje mnoge muškarce i žene stvorio. Allaha se bojte, s imenom čijim jedni druge volite, i rodbinske veze ne kidajte, jer Allah, zaista, stalno nad vama bdi." (75-1 V/l) "I siročadi imanja njihova uručite, rđavo za dobro ne podmečite i imetke njihove s imecima vašim ne trošite- to bi, zaista, bio veoma veliki grijeh. " (75-IV/2)

„Ako se bojite da prema ženama sirotama nećete biti pravedni, onda se ženite sa onim ženama koje su vam dopuštene, sa po dvije, sa po tri i sa po četiri. A ako strahujete da nećete pravedni biti, onda samo sa jednom; ili- eto vam onih koje posjedujete. Tako ćete se najlakše nepravde sačuvati". (75-IV/3)

„I draga srca ženama vjenčane darove njihove podajte; a ako vam one od svoje volje, od toga što poklone, to s prijatnošću i ugodnošću uživajte. “ (75-IV/4)

„I provjeravajte siročad dok ne stasaju za brak; pa ako ocijenite da su zreli, uručite im imanja njihova. I ne žurite da ih rasipnički potrošite dok oni ne odrastu. Ko je imućan- neka se uzdrži, a ako je siromašan - neka onoliko koliko mu je, prema običaju, neophodno troši. A imetke im uručite u prisustvu svjedoka. A dosta je što će se pred Allahom račun polagati. “ (76-IV/6)

„Muškarcima pripada dio onoga, što ostave rbditelji i rođaci, i ženama pripada dio onoga što ostave roditelji ili rođaci, bilo toga malo ili mnogo, određeni dio. “ (76-IV/7)

„Kada se dioba vrši u prisustvu rođaka, siročadi i siromaha i njima nešto darujte i koju lijepu riječ im recite. “ (76-IV/8)

„I neka se pribojavaju, kao kad bi sami iza sebe ostavili nejaku djecu za koju strahuju i neka se boje Allaha i neka govore istinu." (76-IV/9)

„ Oni koji bez ikakva prava jedu imetak siročadi - zaista jedu ono što će ih u vatru dovesti i oni će u ognju gorjeti. “ (76-1V/10)

„Allah vam naređuje da od djece vaše - muškom pripadne toliko koliko dvjema ženskima. A ako bude više od dvije ženskih, njima - dvije trećine onoga što je ostavio, a ako je samo jedna, njoj polovina.

A roditeljima, svakom posebno - šestina od onoga što je ostavio, ako bude imao dijete; a ako ne bude imao dijete, a nasljeđuju ga samo roditelji, onda njegovoj majci - trećina. A ako bude imao braće, onda

njegovoj majci-šestina, pošto se izvrši oporuka koju je ostavio, ili izmiri dug. Vi ne znate ko vam je bliži, roditelji vaši ili vaši sinovi. To je Allahova zapovijed! Allah zaista, sve zna i mudar je. “ (76-IV/l 1)

,,A vama pripada-polovina onoga što ostave vaše žene, ako ne budu imale djeteta, a ako budu imale dijete, onda-četvrtina onoga što su ostavile, pošto se izvrši oporuka koju su ostavile, ili izmiri dug. A njima četvrtina onoga što vi ostavite ako ne budete imali djeteta; a ako budete imali dijete, njima-osmina onoga što ste stavili, pošto se izvrši oporuka koju ste ostavili ili izmirili dug. A ako muškarac ili žena ne budu imali ni roditelja ni djece, a budu imali brata ili sestru, onda će svako od njih dvoje dobiti-šestinu; a ako ih bude više, onda zajednički učestvuju u trećini, pošto se izvrši, ne oštećujući nikoga, oporuka koja je ostavljena ili izmiri dug; to je Allahova zapovijed! - A Allah sve zna i blag je." (77-IV/l 2) „Kad neka od žena vaših blud počini, zatražite da to protiv njih četvorica od vas posvjedoče, pa ako posvjedoče, držite ih u kućama sve dok ih smrt ne umori, ili dok im Allah ne nađe neki izlaz". (78-IV/15)

,,A ako dvoje to učine, izgrdite ih; pa ako se pokaju i poprave, onda ih na miru ostavite, jer Allah prima pokajanje i samilostan je." (78-IV/l 6)

„Allah prima pokajanje samo od onih koji učine rđavo djelo iz lakomislenosti i koji se ubrzo pokaju; njima će Allah oprostiti. A Allah sve zna i mudar je. “ (78-IV/17)

„O vjernici, zabranjuje vam se da žene kao stvari nasljeđujete, preko volje njihove i da im teškoće pričinjavate, s namjerom da nešto od onoga što ste im darovali prisvojite, osim ako budu očito zgriješile. S njima lijepo živite! A ako prema njima odvratnost osjetite, moguće je da je baš u onome prema čemu odvratnost osjećate Allah veliko dobro dao." (78-IV/19)

„ Ako hoćete da jednu ženu pustite, a drugom se oženite i jednoj od njih ste dali mnogo blaga, ne oduzimajte ništa od toga. Zar da joj to nasilno oduzmete, čineći očigledan grijeh." (78-IV/20)

„Kako biste mogli i oduzeti to kada ste jedno s drugim živjeli i kada su one od vas čvrstu obavezu uzele. “ (78-IV/21)

„I ne ženite se ženama kojima su se ženili očevi vaši, - a što je bilo bit će oprošteno; to bi, uistinu, bio razvrat, gnusoba i ružan put." (79-IV/22)

„Zabranjuju vam se: majke vaše i kćeri vaše, sestre vaše i sestre očeva vaših, sestre majki vaših i bratične vaše, sestrične vaše i pomajke vaše, koje su vas dojile i sestre vaše po mlijeku i majke žena vaših i pastorke vaše koje se nalaze pod vašim okriljem od žena vaših s kojima ste imali bračne odnose, - ali ako vi s njima niste imali bračne odnose onda vam nije grijeh, i žene vaših rođenih sinova i da sastavite dvije sestre, - a što je bilo bit će oprošteno, jer Allah prašta i samilostan je, - i udate žene, osim onih koje zarobite; to su vam Allahovi propisi, - a ostale su vam dozvoljene, ako želite da im vjenčane darove date i da se

njima oženite, a ne blud da činite. A ženama vašim s kojima ste imali bračne odnose podajte vjenčane darove njihove kao što je propisano. I nije vam grehota ako se poslije određenog vjenčanog dara, s njima nagodite. Allah zaista sve zna i mudar je. “ (79-IV/23 i 24),Mi smo odredili nasljednike svemu onome što ostave roditelji i rođaci. A onima s kojima ste sklopili ugovore-prodajte njihov dio. Allah je, zaista, svemu svjedok. “ (80-IV/33)

„Muškarci vode brigu o ženama zato što je Allah dao prednost jednima nad drugima i zato što oni troše imetke svoje. Zbog toga su čestite žene poslušne i za vrijeme muževljeva odsustva vode brigu o onome o čemu treba da brigu vode, jer i Allah njih štiti. A one čije se neposlušnosti pribojavate, vi se posavjetujte, a onda se od njih u postelji rastavite, pa ih i udarite; kada vam postanu poslušne, onda im zulum ne činite! - Allah je, zaista, uzvišen i veliki! “ (81-IV/34)

,,A ako se bojite razdora između njih dvoje onda pošaljite jednog miritelja iz njegove, a jednog miritelja iz njene porodice. Ako oni žele izmirenje, Allah će ih izmiriti, jer allah sve zna i o svemu je obavješten!" (81-IV/35)

„Allahu se klanjajte i nikoga Njemu ravnim ne smatrajte! A roditeljima dobročinstvo činite i rođacima i siročadima i siromasima i komšijama bliž im i komšijama daljim i drugima i putnicima-namjernicima i onima koji su u vašem posjedu. Allah, zaista, ne voli one koji se ohole i hvališu." (81-IV/36)

„Samo nemoćnim muškarcima, ženama i djeci, koji nisu bili dovoljno snalažljivi i nisu znali puta, Allah će, ima nade, oprostiti, jer Allah briše grijehe i prašta. “ (90 i 91-IV/98 i 99)

„Oni traže od tebe propise o ženama. Reci: „Allah će vam objasniti propise o njima - nešto vam je već kazao u Kur'anu o ženama sirotama, kojima uskraćujete ono što im je propisano, a ne želite da se njima oženite i o nejakoj djeci i o tome da sa siročadi treba da pravedno postupite. A Allah sigurno zna za dobro koje učinite. “ (94-IV/27)

„ Ako se neka žena plaši da će joj se muž početi kvariti ili da će je zanemariti, onda se oni neće ogriješiti ako se nagode, - a nagodba je najbolji način- ta ljudi su stvoreni lakomi! A ako vi budete lijepo postupali i Allaha se bojali- pa, Allah dobro zna ono što radite. “ (94-1 V/l 28)

„ Vi ne možete potpuno jednako postupati prema ženama svojim ma koliko to željeli, ali ne dopustite sebi takvu naklonost, pa da jednu ostavite u neizvjesnosti. I ako vi budete odnose popravili i nasilja se klonili, - pa, Allah će zaista oprostiti i samilostan biti." (95-IV/129)

,,A ako se njih dvoje ipak rastave, Allah će ih, iz obilja svoga, neovisnim učiniti; - Allah je neizmjerno dobar i mudar." (95-IV/130)

„Oni traže od tebe rješenje. Reci: Allah će vam kazati propise o „kelali": ako neko umre i ne bude imao dijete, a ima sestru, njoj pripada

polovina njegove ostavštine, a i on će naslijediti nju ako ona ne bude imala dijete; a ako su dvije, njima pripadaju dvije trećine njegove ostavštine. A ako su oni braća i sestre, onda će muškarcu pripasti jedan dio, koliko dvjema ženama. To vam Allah objašnjava, da ne zalutate.
A Allah sve zna.“ (101-IV/176)

„ Od sada vam se dozvoljavaju sva lijepa jela; i dozvoljavaju vam se jela onih kojima je data knjiga i vaša jela su njima dozvoljena; i čestite vjernice su vam dozvoljene i čestite kćeri onih kojima je data Knjiga prije vas, kada im vjenčane darove njihove dadnete s namjerom da se njima oženite, a ne da s njima blud činite i da ih za priliježnice uzimate. A onaj ko otpadne od prave vjere - uzalud će mu biti djela njegova i on će, na ovom svijetu, nastradati." (103-V/5)

„Oni koji iz lakomislenosti i ne znajući šta rade, djecu svoju ubijaju i koji ono čime ih je Allah podario zabranjenim smatraju, govoreći neistine o Allahu, sigurno će nastradati. Oni su zalutali i oni ne znaju šta rade." (140-VI/140)

„Reci: „Dođite da vam kažem ono što vam Gospodar vaš zabranjuje: da Njemu nekog ravnim smatrate, da roditeljima nekakvo zlo činite, da djecu svoju zbog nemaštine ubijate, - Mi i vas i njih hranimo, - da se bludu približavate, ni javnom ni prikrivenom i da onoga koga je Allah zabranio ubiti ubijete, osim kad pravda zahtijeva, - eto, to vam On naređuje da biste razmislili, - i da se imetku siročeta približavate, osim na najljepši način,sve dok punoljetno ne postane." (142-VI/151 i 152)

,,I mi smo njega i porodicu njegovu spasili, osim žene njegove; ona je ostala sa onima koji su kaznu iskusili. “ (155-VII/83)

„On je taj koji vas od jednog čovjeka stvara, - a od njega je drugu njegovu stvorio da se uz nju smiri. I kada je on nju obljubio, ona je zanijela lako breme i nosila ga; a kada joj je ono otežalo, njih dvoje su zamolili Allaha, Gospodara svoga: „Ako nam daruješ zdrava potomka, bit ćemo zaista zahvalni!" (169-VII/l89)

„Reci: „Ako su vam očevi vaši i sinovi vaši i braća vaša i žene vaše i rod vaš i imanja vaša koja ste stekli i trgovačka roba za koju strahujete da neće prođe imati i kuće vaše u kojima se prijatno osjećate - milije Od Allaha i Njegova Poslanika i od borbe na Njegovom putu, onda pričekajte dok Allah Svoju odluku ne donese." (184-IX/24)

„Allah zna šta svaka žena nosi i koliko se materice stežu, a koliko šire; u Njega sve ima mjeru. “ (243-XIII/8)

„Edenski vrtovi u koje će ući oni i roditelji njihovi i žene njihove i porod njihov - oni koji su bili čestiti - i meleci će im ulaziti na vrata svaka. “ (245- XIII/23)

„Allah za vas stvara žene od vaše vrste,a od žena vaših daje vam sinove i unuke.." (269-XVI/72)

„Allah vas iz trbuha vaših majki izvodi, vi ništa ne znate i daje vam

sluh i vid i razum da biste bili zahvalni." (270-XVI/78)

„ Onome ko živi dobro, bio muškarac ili žena, a vjernik je, Mi ćemo dati da proživi lijep život i doista ćemo ih nagraditi boljom nagradom nego što su zaslužili. “ (272-XVI/97)

„Ne ubijajte djecu svoju iz straha i nemaštine i njih i vas Mi hranimo, jer je ubijati njih zaista veliki grijeh. “ (280-XVI/31)

„I dalje od bluda, jer to je razvrat, kako je to ružan put!" (280- XVII/31)

„Bogatstvo i sinovi su ukras u životu na ovom svijetu, a dobra djela, koja vječno ostaju bit će od Gospodara tvoga bolje nagrađena i ono u što se čovjek može pouzdati." (294-XVIII/46)

„Bojim se rođaka svojih po krvi poslije mene, a žena mi je nerotkinja, zato mi pokloni od sebe sina, da naslijedi mene i porodicu Jakubovu i učini, Gospodaru moj, da budeš njime zadovoljan."

„0 Zekerija, javljam ti radosnu vijest da će ti se roditi dječak, ime će mu Jahja biti, nikom prije njega to ime nismo htjeli dati. “

„Gospodaru moj“ - reče on - „kako ću imati sina kada mi je žena nerotkinja, a već sam duboku starost doživio? “

„Eto tako!“ - reć - Gospodar tvoj je rekao: „To je meni lako, i tebe sam ranije stvorio, a nisi ništa bio. “ (302-303-XIX/5,6,7,8 i 9).

„A i onu koja je sačuvala djevičanstvo svoje, i njoj život udahnusmo i nju i sina njezina znamenjem svjetovima učinismo." (331-XXI/91)

„Na dan kad ga doživite svaka dojilja će ono što doji zaboraviti, a svaka trudnica će svoj plod pobaciti i ti ćeš vidjeti ljude pijane, a oni neće pijani biti, već će tako izgledati zato što će Allahova kazna strašna biti." (334- XXII/2)

"O ljudi, kako možete sumnjati u oživljenje, - pa Mi vas stvaramo od zemlje, zatim od kapi sjemena, potom od ugruška, zatim od grude mesa vidljivih i nevidljivih udova da vam pokažemo moć Našu! A u materice smještamo šta hoćemo, do određenog roka, zatim činimo da se kao dojenčad rađate i da poslije do muževnog doba uzrastete; jedni od vas umiru, a drugi duboku starost doživljavaju, pa za čas zaboravljaju ono što znaju. I ti vidiš zemlju kako je zamrla, ali kada na nju kišu spustimo ona ustrepće i uzbuja i iz nje iznikne svakovrsno bilje prekrasno, zato što Allah postoji i što je On kadar da mrtve oživi i što On sve može. “ (334-XXII/5)

„Nevaljale žene su za nevaljale muškarce, a nevaljali muškarci za nevaljale žene; čestite žene su za čestite muškarce, a čestiti muškarci za čestite žene. Oni nisu krivi za ono što o njima govore; njih čeka oprost i veliko obilje." (357-XXIV/26)

"Udajte neudate i ženite neoženjene i čestite robove i robinje svoje; ako su siromašni Allah će im iz obilja Svog dati. Allah je neizmjerno dobar i sve zna. “ (358-XXIV/32)

„I neka se suzdrže oni koji nemaju mogućnosti da se ožene, dok im

Allah iz obilja Svoga ne pomogne! A s onima u posjedu vašem koji žele da se otkupe, ako su u stanju da to učine, o otkupu se dogovorite. I dajte im nešto od imetka koji je Allah vama dao. I ne nagonite robinje svoje da se bludom bave, - a one žele da budu čestite - da biste stekli prolazna dobra ovog svijeta; a ako ih neko na to prisili, Allah će im, zato što su bile primorane, oprostiti i prema njima milostiv biti. “ (358-XXIV/33)

"O vjernici,, neka od vas u tri slučaja zatraže dopuštanje da vam uđu oni koji su u posjedu vašem i oni koji još nisu polno zreli; prije jutarnje molitve i kada u podne odložite odjeću svoju i poslije obavljanja noćne molitve. To su tri doba kada niste obučeni, a u drugo doba nije ni vama ni njima grijeh, ta vi jedni drugima morate ulaziti. Tako vam Allah objašnjava propise! A Allah sve zna i mudar je. " (361-XXIV/58)

,,A kada djeca vaša dostignu polnu zrelost, neka onda traže dozvolu za ulazak, kao što su tražili dozvolu oni stariji od njih; tako vam Allah objašnjava propise Svoje! A Allah sve zna i mudar je. “ (361 -XXIV/59)

,,A starim ženama koje ne žele da se udaju nije grijeh da odlože ogrtače svoje, ali ne pokazujući ona mjesta na kojima se ukrasi nose; a bolje im je da budu kreposne. Allah sve čuje i zna. “ (362-XXIV/60)

„... i oni koji govore: „Gospodaru naš, podari nam u ženama našim i djeci našoj radost i učini da se čestiti na nas ugledaju!,, (370-XXV/74)

.. i jedan od dokaza Njegovih je taj što za vas, od vrste vaše, stvara žene da se uz njih smirite i što između vas uspostavlja ljubav i samilost; to su zaista, pouke za ljude koji razmišljaju. “(415-XXX/21)

„Zovite ih po očevima njihovim, to je kod Allaha ispravnije. A ako ne znate imena očeva njihovih, pa braća su vaša po vjeri i štićenici su vaši. Nije grijeh ako u tome pogriješite, grijeh je ako to namjerno činite; a Allah prašta i samilostan je." (429-XXXIII/5)

„O Vjerovjesniče, reci ženama svojim: ako želite život na ovom svijetu i njegov sjaj, onda se odlučite, dat ću vam pristojnu otpremninu i lijepo ću vas otpustiti. “ (432-XXXIII/28)

„O žene Vjerovjesnikove, ako bi koja od vas očit grijeh učinila, kazna bi joj bila udvostručena, a to je Allahu lako. “ (432-XXXIII/30)

„O žene Vjerovjesnikove, vi niste kao druge žene! Ako se Allaha bojite, na sebe pažnju govorom ne skrećite, pa da u napast dođe onaj čije je srce bolesno i neusiljeno govorite!" (432-XXXIII/32)

,,U kućama svojim boravite i ljepotu svoju, kao u davno pagansko doba, ne pokazujte i molitvu obavljajte i zekat dijelite i Allaha i Poslanika Njegova slušajte! Allah želi da od vas, o porodico Poslanikova, grijehe ostrani i da vas potpuno očisti. “ (432-XXXIII/33)

„I pamtite Allahove ajete i mudrost, koja se kazuje u domovima vašim; Allah je uistinu dobar i sve zna. “ (432-XXXIII/34)

„Muslimanima i muslimankama, vjernicima i vjernicama, poslušnim muškarcima i poslušnim ženama, iskrenim muškarcima i iskrenim

ženama, strpljivim muškarcima i strpljivim ženama, poniznim muškarcima i poniznim ženama, muškarcima koji udjeljuju milostinju i ženama koje udjeljuju milostinju, muškarcima koji poste i ženama koje poste, muškarcima koji o svojim stidnim mjestima vode brigu i ženama koje o svojim stidnim mjestima vode brigu, muškarcima koji često spominju Allaha i ženama koje često spominju Allaha, - Allah je zaista, za sve njih oprost i veliku nagradu pripremio. “ (432-XXXIII/35)

"O vjernici, kada se vjernicama oženite, a onda ih prije stupanja u bračni odnos pustite, one nisu dužne da čekaju određeno vrijeme koje ćete vi brojati, već ih darujte i lijepo ih otpremite. “ (434-XXXIII/49)

„O Vjerovjesniče, Mi smo ti dozvolili da tvoje žene budu one kojima si dozvolio da budu tvoje žene, one kojima si dao vjenčane darove njihove i one u vlasti tvojoj koje ti je Allah dao iz plijena i kćeri amidža tvojih i kćeri tetaka tvojih po ocu i kćeri dajidža tvojih po majci, koje su se s tobom iselile i samo tebi, a ne ostalim vjernicima-ženu-vjernicu koja sebe pokloni Vjerovjesniku ako Vjerovjesnik hoće da se s njom oženi - da ti ne bi bilo teško. Mi znamo šta smo propisali vjernicima kada je riječ o ženama njihovim i o onima koje su u vlasništvu njihovom. A Allah prašta i samilostan je. “ (435-XXXIII/50)

„Možeš zanemariti one među njima koje hoćeš i možeš pozvati sebi onu koju hoćeš, a možeš zatražiti onu koju si udaljio, ni jedno od toga nije tvoj grijeh. Najlakše će tako one radosne biti i neće se žalostiti i tako će sa onim što im ti daješ zadovoljne biti, a Allah zna šta je u srcima vašim; Allah zna sve i blag je. “ (435-XXXIII/51)

„Od sada ti nisu dopuštene druge žene, ni da umjesto njih neku drugu uzmeš, makar je i zadivila ljepota njihova, osim onih koje postanu robinje tvoje.- A Allah na sve motri. “ (435-XXXIII/52)

„O vjernici, ne ulazite u sobe Vjerovjesnikove, osim ako vam se dopusti radi jela, ali ne da čekate dok se ono zgotovi; tek kad budete pozvani, onda uđite i pošto jedete, raziđite se ne upuštajući se jedni s drugima u razgovor. To smeta Vjerovjesniku, a on se stidi da vam to rekne, a Allah se ne stidi istine. A ako od njih nešto tražite, tražite to od njih iza zastora. To je čistije i za vaša i za njihova srca. Vama nije dopušteno da Allahova Poslanika uznemirujete niti da se ženama njegovim poslije njegove smrti ikada oženite. To bi uistinu, kod Allaha, bio veliki grijeh! “ (435-XXXIII/53)

„Njima nije grijeh da budu otkrivene pred očevima svojim i sinovima svojim i braćom svojom i sinovima braće svoje i sinovima sestara svojih i ženama-vjernicama i pred onima koje su u vlasništvu njihovom. I Allaha se bojte, jer Allahu doista nije skriveno ništa." (436-XXXIII/55)

"O Vjerovjesniče, reci ženama svojim i kćerima svojim i ženama vjernika neka spuste haljine svoje niza se. Tako će se najlakše prepoznati pa neće biti napastovene. A Allah prašta i samilostan je. “ (436-

XXXIII/59)

„Allah vas stvara od zemlje, zatim od kapi sjemena i najzad vas čini muškarcima i ženama. I ni jedna žena ne zanese niti rodi, a da On to ne zna. I ničiji život se ne produži niti skrati, a da to nije zabilježeno u Knjizi, to je Allahu uistinu lako! “ (446-XXXV/l 1)

„...oni i žene njihove bit će u hladovini na ukrašenim divanima naslonjeni."(445-XXXVI/56)

„Allahova je vlast na nebesima i na zemlji. On stvara što hoće On poklanja žensku djecu kome hoće, a kome hoće mušku." (507-XLII/49)

„...ili im daje i mušku i žensku, a koga hoće, učini bez poroda; On uistinu, sve zna i sve može. “ (507-XLII/50)

„Čovjeka smo zadužili da roditeljima svojim čini dobro; majka njegova s mukom ga nosi i u mukama ga rađa, nosi ga i doji trideset mjeseci. A kad dospije u muševno doba i kad dostigne četrdeset godina on kaže: „Gospodaru moj, dozvoli mi da ti budem zahvalan na blagodatima kojim si darovao mene i roditelje moje i pomozi mi da činim dobra djela kojima ćeš zadovoljan biti i učiniti dobrim potomke moje; pa se zaista kajem i odan sam Tebi.“ (526-XLVI/15)

„O vjernici, neka se muškarci jedni drugima ne rugaju, možda su oni bolji od njih, a ni žene drugim ženama, možda su one bolje od njih. I ne kudite jedni druge i ne zovite jedni druge ružnim nadimcima! O kako je ružno da se vjernici spominju podrugljivim nadimcima! A oni koji se ne pokaju- sami sebi čine nepravdu. “ (539-XLIX/l 1)

„O ljudi, Mi vas od jednog čovjeka i jedne žene stvaramo i na narode i plemena vas dijelimo da biste se upoznali. “ (540-XLIX/l 3)

.. i da su smrt i život Njegovo djelo i da On par, muško i žensko stvara od kapi sjemena kad se izbaci; i da će ih On ponovo oživjeti." (555-LIII/47)

„ Oni od vas koji ženama svojim kažu da im nisu više dopuštene, kao što im nisu dopuštene majke njihove, - a one nisu majke njihove, majke njihove su samo one koje su ih rodile, oni zaista govore ružne riječi i neistinu, - a Allah sigurno briše grijehe i oprašta. “ (574-LVIII/2)

„Oni koji ženama svojim kažu da im nisu dopuštene, kao što im nisu dopuštene majke njihove, a onda odluče da s njima nastave da žive, dužni su, prije nego jedno drugo dodirnu da jednog roba ropstva oslobode. To vam se naređuje, - a Allah dobro zna ono što vi radite. “ (575-LVIII/3)

„Onaj koji ne nađe, dužan je da dva mjeseca posti uzastopce prije nego jedno drugo dodirne. A onaj ko ne može, dužan je da šezdeset siromaha nahrani, zato da biste potvrdili da u Allaha i Poslanika Njegova vjerujete- to su Allahovi propisi. “ (575-LVIII/4)

„Ni rodbina vaša ni djeca vaša neće vam biti od koristi, na Sudnjem danu On će vas razdvojiti; - a Allah dobro vidi što radite. “ (582-LX/3)

„O vjernici, kada vam vjernice kao muhadžirke dođu, ispitajte ih, - a Allah dobro zna kakvo je vjerovanje njihovo, - pa ako se uvjerite da su vjernice, onda ih ne vraćajte nevjernicima: one njima nisu dopuštene, niti su oni njima dopušteni; a njima podajte ono što su potrošili. Nije vam grijeh da se njima ženite kad im vjenčane darove njihove date. U braku mno- goboške ne zadržavajte! Tražite ono što ste potrošili, a neka i oni traže ono što su potrošili! To je Allahov sud, On sudi među vama, - a Allah sve zna i mudar je. “ (583-LX/10)

,,A ako neka od žena vaših nevjernicima umakne i ako vi poslije u borbu s njima stupite, onda onima ćije su žene umakle-vjenćane darove koje su im dali namirite. I bojte se Allaha, u koga vjerujete (584-LX/l 1)

„O vjernici i među ženama vašim i djecom vašom zaista imate neprijatelja, pa ih se pričuvajte! A ako preko toga pređete i opravdanje prihvatite i oprostite, pa- i Allah prašta i milostiv je. “ (591 -LXI V/l 4)

„Imanja vaša i djeca vaša su samo iskušenja, a u Allaha je nagrada velika. “ (591-LXIV/15)

„O Vjerovjesniče, kada htjednete žene da pustite, vi ih u vrijeme kada su čiste pustite, a onda vrijeme koje treba da prođe brojte i Allaha, Gospodara svoga, bojte se. Ne tjerajte ih iz stanova njihovih, - a ni one neka ne izlaze - osim ako očito sramno djelo učine. To su Allahovi propisi. Onaj koji Allahove propise krši - sam sebi nepravdu čini. Ti ne znaš, Allah može poslije toga i kakvu priliku za pomirenje pružiti. “ (592-LXV/l)

„I dok traje vrijeme određeno za čekanje, vi ih ili na lijep način zadržite ili se velikodušno od njih konačno rastavite i kao svjedoke dvojicu vaših pravednih ljudi uzmete i svjedočenje Allaha radi obavite! To je savjet za onoga koji u Allaha i u onaj svijet vjeruje, - a onome koji se Allaha boji, On će mu izlaz naći. “ (592-LXV/2)

,,A one žene vaše koje su nadu u mjesečno pranje izgubile i one koje ga nisu ni dobile,one treba da čekaju tri mjeseca, ako niste znali. Trudne žene čekaju sve dok ne rode. - A onome ko se Allaha boji, On će sve što mu treba učiniti dostupnim. "(593-LXV/4)

„Njih ostavite da stanuju tamo gdje i vi stanujete, prema svojim mogućnostima i ne činite im teškoće zato da biste ih stijesnili. Ako su trudne, dajte im izdržavanje sve dok se ne porode; a ako vam djecu doje, onda im dajte zasluženu nagradu sporazumijevši se međusobno na lijep način. A ako nastanu trzavice, neka mu onda druga doji dijete. “ (593-LXV/6)

„O Vjerovjesniče, zašto sebi uskraćuješ ono što ti je Allah dozvolio - u nastojanju da žene svoje zadovoljiš? A Allah prašta i milostiv je." (594-LXVI/1)

„Ako vas on pusti, Gospodar njegov će mu dati umjesto vas boljih žena od vas: odanih Allahu, vjernica, poslušnih Allahu, pokajnica, koje

se Allaha boje,koje poste, udovica i djevojaka. “ (595-LXVI/

„Gospodaru moj, oprosti meni i roditeljima mojim i onome koji kao vjernik u dom moj uđe i vjernicima i vjernicama, a nevjernicama samo propast povećaj! “

„Zar nije bio kap sjemena koje se ubaci, zatim ugrušak kome On onda razmjer odredi i skladnim mu lik učini i od njega onda dvije vrste, muškarca i ženu stvori i zar taj nije kadar da mrtve oživi?" (621-622-LXXV/37,38,39,40)

„Mi čovjeka od smjese sjemena stvaramo da bismo ga na kušnju stavili i činimo da on čuje i vidi. “ (622-LXXVI/2)

Ovo je samo dio citata iz Kur’ana iz kojih je vidljivo daje žena jednako tretirana u islamu kao i muškarac sa svim pravima i dužnostima, koji proističu iz njihovog međusobnog odnosa.

XII. MUHAMMED, a.s. O ŽENI BRAKU I PORODICI

Posljednji Božji poslanik Muhammcd, a.s. rođenje u Mekki, u ponedeljak 12. rebiu-l-evvela (20. aprila) 571. godine po Isau, a.s. Ocu mu je bilo ime Abdullah, a majci Amina.

Otac mu je umro dva mjeseca prije njegovog rođenja. U 25-oj godini Muhammed, a.s. oženio je h. Halidžu, koja mu je rodila dva sina i četiri kćerke. Poslije Muhammeda, a.s. prva je primila islam.

Muhammed, a.s. postao je Božji poslanik u 40-toj godini, a umro je nakon kratke bolesti u 63-oj godini života, tj. 11-te godine po hidžri, odnosno 8 juna 632. godine po Isau, a.s.

Muhammed, a.s. bio je čovjek srednjeg rasta, cmomanjasta lica, krupnih crnih očiju, dugih tankih obrva, umjereno velikih usta iz kojih bi često zablistali kao biser bijeli, malo razrijeđeni zubi, pravilna, malo na sredini uzdignutog nosa, visoka čela, malo kovrdžaste i podugačke kose, guste crne brade, dugog bijelog vrata, širokih prsa, veoma jakih mišića, prilično dugačkih ruku, širokih dlanova, jakih stopala, veoma glatke i nježne kože. Sva tjelesna osjetila bijahu mu veoma razvijena, a čulo sluha i vida veoma izoštreno. Glas mu bijaše jak i ugodan. Izgled lica bijaše mu veseo. Svakoga bi do kraja saslušao, prema svojim mogućnostima svakom bi udovoljio. Sa nemoćnim i sa siromasima lijepo je postupao, štitio ih i pomagao. Njegovoj darežljivosti i plemenitosti ne bijaše primjera.Sirotinji je posebno uz ramazan mnogo dijelio. Koga god bi susreo, prvi bi mu nazvao selam, pa čak i maloj djeci. Prema svakom bi pokazao veselo i nasmiješeno lice i svakom se lijepo javljao. Kada bi se s kim sastao obično se rukovao. Čistoću je volio i parfeme koristio. Nije tražio niti je dozvoljavao da mu se kakva počast odaje. Nije dao ni da mu se na noge ustaje kada bi gdje došao. U društvu bijaše veseo i raspoložen. Govorio bi lagano i razumljivo. Nikada nije suvišno i nepotrebno govorio. Govorio je samo ono, .što je od koristi prisutnim,

bilo za ovaj ili za budući vječni svijet. Svojim i najljućim neprijateljima praštao je. U njegovim rijetkim šalama nije bilo grijeha niti vrijeđanja.

U običnom životu bio je ozbiljan i zamišljen.

U Kur'anu je rečeno: „Bez sumnje vi u Božjem Poslaniku imate najljepši uzor". Zato se ugledajmo i oponašajmo njega i držimo se njegovih uputa i savjeta u svemu, a u vezi ove teme preporučio nam je između ostalog i slijedeće:

„Ženite se, množite se, jer ću se ja s vama (tj. s vašom mnogobrojnošću) ponositi pred drugim narodima na Sudnjem danu".

,,Ko je u mogućnosti da se oženi, sačuvao je dvije trećine svoje vjere".

„Mladići! Ko od vas ima uslove da udovolji bračnim obavezama neka se oženi, jer je brak najbolje sredstvo da čovjek sačuva svoj pogled (dane gleda druge žene) i to je najsigurniji put za očuvanje od bluda. Ko nema uslove za ženidbu neka posti, jer će na taj način najbolje ukrotiti svoje strasti".

„Četiri su stvari koje su nam ostale od ranijih Božjih poslanika:

- obrezivanje (sunnećenje) muške djece;
- upotreba kozmetike i kozmetičkih sredstava;
- čišćenje zuba četkicom (misvakom) i
- ženidba".

„Ko želi (da na Sudnjem danu) stupi pred Allaha čist (od grijeha seksualnog nemorala) neka se oženi ženom koja je čestita, uljudna i lijepo odgojena".

„Tri čovjeka zaslužuju da im Allah bude (na oba svijeta) u pomoći: - onaj koji se (svim raspoloživim sredstvima) bori na Božjem putu; - čovjek koji vjeruje i pošteno služi svog gospodara, želeći da valjano i pošteno obavi povjereni mu posao;

- i onaj koji se oženi u namjeri da se očuva od bluda “.

„Ko voli mene i moj način života - moj šeri'at - taj neka slijedi moj put, a i ženidba je moj životni put".

„Ženidba je moj put, pa ko skrene i odustane od mog puta, taj ne pripada meni".

„Ko se ne oženi bojeći se siromaštva, taj ne spada u red mojih (pravih) sljedbenika".

„Ko bude imao uslove za ženidbu, pa se i pored toga ne oženi, taj nije moj (pravi) sljedbenik".

„Ženu udaju četiri stvari: njeno bogatstvo, njeno plemstvo, njena ljepota i njen vjerski odgoj. Gledaj pa uzmi onu, koja je vjerski lijepo odgojena

- Bog ti dobro dao".

„Ne uzimajte ženu radi ljepote, jer ih ljepota može upropastiti; Ne uzimajte ih radi imetka, jer ih imetak može učiniti obijesnim; Uzimajte ih radi

njihove pobožnosti, jer ćete u tom slučaju imati dobro odgojene i vrijedne supruge".

„Ko se oženi ženom isključivo radi njenog ugleda, Allah mu neće povećati ništa osim poniženja".

„Ko se oženi isključivo radi njenog bogatstva, Allah mu neće povećati ništa osim siromaštva “.

„Ko se oženi s namjerom da zakloni svoj pogled i sačuva svoje spolne
nagone od bluda i da razvije porod, Allah će takav brak učiniti sretnim Blago njima u takvom braku."

„Ko se oženi ženom: - radi njenog bogatstva i ljepote, bit će uskraćen od njena bogatstva i njene ljepote, a ko se oženi ženom - radi njene pobožnosti i lijepa odgoja, Allah će mu povećati i bogatstvo i ljepotu “.

„Dovoljno je svakom od vas, za vašu bračnu sreću, ako ima dobru i čestitu bračnu drugaricu, koja će mu pomagati u svim poslovima, bili ti poslovi ovog ili onog svijeta “.

„Ženite se ženama koje rađaju i koje vole, jer ću se ja s vama ponositi pred drugim narodima na Sudnjem danu“.

„Ženite se onim ženama koje su rotkinje i koje su pune ljubavi i lijepe naravi'[1].

„Ne ženite se sa starijim ženama i nerotkinjama..."

„Žena će kod udaje gledati da se uda za: pobožnog, moralnog, ljubaznog i darežljivog muškarca, a pazit će da se ne uda za: nemoralnog čovjeka. Mlade djevojke ne trebaju se udavati za nemoralne muškarce, već za svoju priliku “.

„Kada neko od vas odluči da zaprosi djevojku, ako je moguće treba joj vidjeti lice i stas, jer to privlači čovjeka u brak".

„ Objavite ženidbu i sklapajte brak u džamijama, upotrijebite i muziku".

„Žena se ne može odužiti Allahu, dok u cjelosti ne ispuni i svoje obaveze prema mužu..."

„Na hazreti Aišino pitanje; „Ko ima najveće pravo da nešto naredi i zahtijeva od žene?" Muhammed, a.s. joj odgovori: „Njen muž", a na pitanje: „Ko ima pravo da nešto naredi čovjeku? " Muhammed, a.s. joj odgovori: „Njegova majka".

„Nema poslušnosti nikome, ako ćemo se s tim ogriješiti prema Stvoritelju-Allahu".

„Žena je dužna na poziv muža stupiti u intimni odnos, kad god on to bude zahtijevao (izuzev, ako za to ima opravdani razlog)".

„Žena ne smije postiti dobrovoljni post (nafllu) bez muževog odobrenja, ako to uradi Allah joj takav post neće primiti".

„Žena ne smije izaći iz kuće (u posjete ili na neka druga mjesta) bez muževa znanja i dozvole, u protivnom, bit će prokleta od strane meleka".

„Žene su ukrasi svojih muževa ".

„Bojte se Allaha u pogledu svojih žena, jer bez sumnje vi ste prema njima obavezni, a i one su prema vama u obavezi (u pogledu bračnih dužnosti)".

„Ko vjeruje u Allaha, Sudnji dan neka ne uznemirava svoga susjeda. Ja vam ujedno preporučujem da lijepo postupate prema svojim ženama, pa primite moj savjet u pogledu njih

„O smrtnici! Bojte se Allaha, koji vas je stvorio po istom principu: čovjeka i ženu od kojih se umnožilo čovječanstvo".

„Bojte se Allaha od kojeg svi pomoč tražite i poštujte krvnu vezu (srodstvo)

„ Vjerno ispunjavajte uzajamne dužnosti u braku ".

„Čuvajte se preljuba i ljubomore. Prvo je težak grijeh, a drugo dovodi do nesreće i nesuglasica u braku".

„Ženite se s onima koje volite, a kad vas je jednom Allahova volja sjedinila, onda živite u ljubavi i skladu “.

„Postupajte sa ženama ljubazno i sa mnogo dobrote! Izbjegavajte ogovaranje".

„Oni koji kleveću poštene žene, neka su prokleti na oba svijeta, a one koji javno optuže poštenu ženu, a ne mogu za to izvesti četiri pouzdana svjedoka, kaznite sa osamdeset udaraca štapom, jer su to zlikovci i nevaljala".

„Ako prema vašim ženama osjetite malu odvratnost nemojte prenagliti. Promislite. Možda vam je Allah baš u tome ukazao vašu sreću".

„Nemojte tražiti razvod braka bez opravdanih razloga, jer od svih stvari, koje je Allah dopustio najviše mrzi razvod braka".

„Žene su vam se predale na vjeru Allaha, pa prema tome poštujte Allahov amanet".

„Slava uzvišenom Allahu! Zaista ljubomora toliko zasljepljuje da čovjek jne raspoznaje ono što je bolje od onog što je gore ".

„ U pogledu vjere, najsavršeniji su oni muslimani, koji su najsavršenije ćudi i vladanja, dok su među vama najbolji oni, koji se najbolje odnose prema svojim suprugama".

„Vaše su žene vaši amaneti (tj. povjerene vam osobe), pa ih za to čuvajte i cijenite".

„Najbolji su među vama oni, koji se najbolje odnose prema svojim suprugama".

„Musliman će biti najobilnije nagrađen za ono što potroši:

-na Božjem putu;

-za oslobađanje roba;

-za pomoć siromahu i

-za dinar koji potroši za potrebe svoje porodice, a najveća je nagrada

za utrošeni dinar za potrebe porodice ".

„Za sve ono što potrošiš u namjeri da postigneš Božje zadovoljstvo bit ćeš nagrađen, pa čak i za ono, što staviš u usta svojoj ženi".

„Kada muž svojoj ženi donese čašu vode i za to će biti nagrađen".

„Dosta je čovjeku grijeha ako se ne bude dovoljno brinuo za onog koga je dužan izdržavati i o njegovim potrebama brinuti".

„Ne činite bezvjerstva, makar te ubili ili spalili".

„Ne otkazuj poslušnost svojim roditeljima, pa makar oni od tebe zahtijevali da se odrekneš i svog imetka

„Nemoj svjesno i namjerno izostavljati farz-namaz, jer izostaviti propisani namaz, Božja se zaštita s takvog diže".

„Ne pij opojna pića, jer su izvor svakog zla

„Kada ljude zadesi smrt (tj. velika nevolja, nesreća, žalost i si.) ostani staložen i miran ".

„Troši na svoju porodicu iz svoje zarade ".

„Kada tvoja djeca zgriješe, nemoj ih ostaviti nekažnjene.

Prestraši ih u pogledu Božjih naredbi".

„Sretan je ko ima ženu plemenite duše".

„Četiri stvari pružaju čovjeku sreću i zadovoljstvo:

- poštena i čestita žena,
- komforan stan,
- dobar komšija i
- pokorna jahaća životinja. “

„Četiri stvari čovjeku zadaju brige i nevolje:

- zao komšija,
- zla i nepokorna žena,
- nepokorna jahaća životinja i
- tijesan stan".

„Najbolja je ona žena koja:

- kada je muž pogleda razveseli ga;
- kada joj nešto naredi ona to bez prigovora izvrši;
- koja mu ne uskraćuje bračno uživanje, osim kada za to postoje opravdani razlozi i
- koja mu čuva i racionalno troši njegov imetak".

„Nesretan je onaj muž, koji ima ženu koja kada je pogleda, napadne ga i uznemiri ga, pružajući mu svoj jezik i vrijeđajući ga, a kada on ode od kuće nije siguran u njen moral, niti u svoj imetak".

„Dobre žene su pokorne svojim muževima. Kada su odsutni muževi, one čuvaju ono što moraju čuvati (poštenje, čast, imetak i red u kući), jer i njih u tom slučaju čuva Allah... “

„Kome su date četiri stvari, dato mu je veliko dobro na obadva svijeta, a to su:

- srce koje je zahvalno;

- jezik, koji slavi i zikr čini;
- tijelo, koje je spremno da podnese sve tegobe i
- ženu, koja čuva svoju čast i dostojanstvo, koja ujedno pazi i čuva čast, dostojanstvo i imetak svog muža

„ Ovaj svijet je pun raznovrsnih stvari, ali od svih najdragocjenija je dobra i čestita žena

„Kome je Allah dao dobru i valjanu ženu, pružio mu je pola vjere, pa neka se pribojava Allaha i brine za drugu polovinu vjere".

„Ženina poslušnost mužu, ravna je džihadu ".

„Koju god od žena sretneš reci joj da je poslušnost mužu ravna borbi na Božjem putu, ali vas je malo koje se pokoravate svojim muževima".

„Koja žena umre, ući će u džennet, ukoliko je njen muž bio s njom zadovoljan. “

„Žena koja valjano i uredno klanja pet dnevnih namaza, koja čuva svoju čast i poštenje, koja je poštena svom mužu, ima pravo da se nada da će biti stanovnik dženneta “.

„Hoćete li da vam kažem koji će muškarac i koja žena ući u džennet?

- Božji poslanik,
- čovjek, koji je iskreno vjerovao i
- čovjek, koji je posjećivao svog prijatelja, pa makar on bio i na kraj grada, ali samo iz ljubavi prema Allahu.
- žena, koja je puna ljubavi i samilosti, te koja rađa djecu, ali da je spremna na izmirenje s mužem kada se ražljuti, usljed toga

što je prema njoj učinjena neka nepažnja, ili se njen muž na nju naljutio."

„Tri su osobe veliko zlo:

- pretpostavljeni rukovodilac, koji ti ne priznaje učinjeno dobro, a ako što pogriješiš, neće da ti oprosti;
- komšija, koji ako vidi neko tvoje dobro, pravi se da ga ne vidi, a ako vidi kakvo zlo ili nesreću svakome o tome govori;
- žena (supruga), koja te uznemiruje kada si prisutan, te čini nevjeru kada si odsutan ",

„Uzvišeni Allah neće ni pogledati na ženu koja je bila nezahvalna svom mužu, a prije svega na onu, koja je još bila potrebna njegovoj pažnji".

„Tri su osobe čiji se namaz neće uzdignuti iznad njihovih glava ni za jedan pedalj (tj. neće biti kod Boga primljeni):

- od čovjeka, koji predvodi jedan narod, zajednicu, džema'at, ali koji njegovim radom nije zadovoljan;
- od žene na koju je njen muž bio preko cijele noći ljut i
- od dvojice muslimana, koji su međusobno zavađeni".

„Prilikom mi'radža nadkučio sam se iznad džehennema, kad u njemu najviše žena (i to baš onih) koje nisu priznavale dobro svojim muževima.

To su takve žene kojima se jednom ne učini po volji spremne su odmah reći: Nisam nikada ni vidjela od tebe kakvo dobro

„Ženi nije dozvoljeno da dijeli poklone bez muževog znanja i odobrenja"."

„Ženi nije dozvoljeno da bilo što daje iz kuće bez znanja muža i njegove dozvole i odobrenja “.

„Uzmi koliko je dovoljno tebi i tvojoj djeci i bez znanja tvoga muža".

„Ko nagovori ženu protiv njenog muža (da mu otkaže poslušnost)ili slugu protiv pretpostavljenog, taj ne spada u moje redove “.

„Ženite se, ali ne raskidajte bračne zajednice, jer se zbog razvrgnuća braka potrese Arš“.

„Koja god supruga bude zahtijevala od muža razvod braka, neće osjetiti ni džennetskog mirisa “.

„Ne spada u naše redove onaj, koji ubaci smutnju između muža i žene (pa zbog toga ponekad dođe i do razvoda braka)".

„Tri su izjave, gdje je svejedno da li se čine ozbiljno ili u šali, a to su: brak, puštanje žene i zakletva (jemin)".

XIII NEKOLIKO RODITELJSKIH SAVJETA

„Bogatstvo i djeca su ukras u životu na ovom svijetu, a dobra djela, koja vječno ostaju bit će od Gospodara tvog bolje nagrađena i ono u što se čovjek može pouzdati. " (Kur’an - 294-XVIII/46)

Za roditelje su životna sreća-plod zajedničkog života-djeca. Zato svaki savjestan roditelj, prije svega majka, nastoji da svojoj djeci da lijep odgoj, a posebno kćerki, jer ona preuzima ulogu buduće majke, a najdublja bit žene je majčinstvo. Šta međutim, znači riječ ,,majka“? Dat će odgovor slijedeći kur'anski ajet:

‚Mi smo preporučili, a ujedno i naredili čovjeku da poštuje svoje roditelje i dobro im čini. Majka je nosila (čovjeka) u svojoj utrobi trpeći muke, neugodnosti zbog čega je i tjelesno oslabila, a poslije poroda dojila ga je dvije godine. (Naredili smo čovjeku) budi zahvalan Meni i svojim roditeljima. Meni će se sve povratiti. “

Iz navedenog se vidi daje i Allah, dž.š. u ženi istakao njenu majčinsku ulogu, koja je povezana s izvjesnim poteškoćama, koje majka za ljubav svog djeteta rado podnosi, a što niko drugi ne bi tako rado podnosio.

Poznajući ulogu majke i njen trud, koji ona ulaže oko odgoja djetata, Muhammed, a.s. je više puta isticao da se majci treba pokloniti posebna pažnja. Na pitanje ko je od ljudi najzaslužniji da mu poklonimo svoju pažnju i svoje drugarstvo, odgovorio je: „Majka", a ko onda? „Majka",

a ko onda? „Majka", pa otac, odgovorio je Božji Poslanik.

U tihom predjelu ispod svoga srca majka nosi svoje dijete devet mjeseci. Uvijek misli na dijete i moli Svevišnjeg Allaha za njegovo zdravlje i budućnost. Toliko je vremena iščekivala i neopisivo čeznula za

djetetom. Koliko je tek bila zabrinuta, kako će izgledati. Posebno je u posljednjim mjesecima morala imati obzira prema djetetu, da mu ne bi što naškodilo. Nije mogla izlaziti kako i kada je htjela.

Za to vrijeme podnijela je mnoge tegobe. I kada gaje rađala s velikim bolovima se rađalo. Svaka majka kod poroda mora mnogo izdržati, pri čemu neka i podlegne. A kako se onda radovala, ako je ostala u životu, kada ga je prvi put uzela u naručje i zagledala mu se u oči? I onda ga u prvim mjesecima, hrani mlijekom svojih grudi. Drugu hranu ono ne može podnijeti. Liječnici kažu daje čudnovato kako je majčino mlijeko tako sastavljeno: u prvim danima drugačije, nego kasnije, a uvijek tako kako je djetetu u datom periodu potrebno za razvoj. I sada ako se zamislimo s kolikom milinom nas je posmatrala majka, kada nas je prvi put uzela i prigrlila uz prsa i gledala kako sišemo.

Pomislite samo, šta sve mora učiniti majka za svoje dijete u prvim mjesecima i godinama njegovog života! Uvijek mora imati obzira za svoje dijete, kod njega ostati, na njega paziti, te mu iz dana u dan iskazivati bezbrojne usluge, kojih drugima ne bi htjela ili ne bi mogla povjeriti. Ona kao da se i ne brine za sebe, već samo za dijete. Može se reći daje služavka svom djetetu, koliko ljubavi, strpljivosti, pažnje i prijekomosti iskazuje njemu! Ona mu žrtvuje svoje vrijeme, svoju snagu, svoje želje, svoju udobnost, često i svoj noćni mir, a dosta puta i svoje zdravlje. Ali sve to ona čini veoma rado i bez muke.

Dostojanstvo majčino nije samo čudnovato nježno i svesrdno; ono je i neopisivo veliko i sveto. Ono dopušta ocu i majci da na izvjestan način sudjeluje u stvaralačkoj Allahovoj moći. To u stvari može samo Allah stvoriti tj. iz ništa stvoriti nekoga. To je radost i čast da Allahovom voljom majka rađa i Allahovom velikom milošću daje život djeci koje inače ne bi bilo nikada. Ovu sreću, ovu blaženost ne može ni jedna majka sasvim da shvati i iskusi. Pomislite samo, koliku ugodnost osjeća majka kada u naručju drži djetešce, koje je gledala svojim velikim, dubokim očima iz kojih se održava neumrla duša. Ona mu je dala život, inače ga ne bi bilo tu sada i uopšte nikada! Ona ga može puna sreće na svoje grudi priviti, pritisnuti svoj majčinski poljubac na njegove male obraščiće, ali ovo dostojanstvo ne može nikada sasvim pojmiti. Koliko čudo, veličina, uzvišenost, ali i nježnost i svesrdnost hrani majčino dostojanstvo!

Uz takvo majčino dostojanstvo, ona podiže i odgaja svoje dijete i najsretnijom se osjeća kada uspije da ga lijepo odgoji i pripremi za samostalan život.

Najsretnija je kada njeno dijete sebi za život odabere čestitog bračnog druga, koji će koristiti zajednici, odnosno čovječanstvu, znati za Allaha i za vjeru, koji će znati voljeti i poštovati bračnog druga i brinuli se za svoju porodicu, užu i širu zajednicu. I tada plemenita majka želi svom djetetu uputiti kao i uvijek, tako i sada pred ulazak u novi život nekoliko

iskrenih i za bračni život, korisnih savjeta:

Draga moja kćeri:

Savijajući gnijezdo u drugoj kući, naići ćeš na osobe nepoznatih ćudi i misli. Gledaj da što prije sve upoznaš i da za svakog od njih nađeš lijepu riječ i ugodiš raznim naravima.

Svekra i svekrvu poštuj kao svoje roditelje, djeverove kao svoju braću,
a zaove kao svoje sestre. Za svakog pripremi blag osmijeh i lijepu riječ. Ne zaboravi, draga kćerko, da ništa na ovom svijetu nije jeftinije, ali i dragocjenije od lijepe i blage riječi. „Lijepa riječ i gvozdena vrata otvara/[1]

Budi vjerna i odana svom mužu, jer to je dostojanstvo svake žene. Sve što trebaš za njega uraditi, smatraj to svetom dužnošću i na vrijeme izvrši. Što on mrzi i prezire, nemoj ni ti to voljeti. Ne otkrivaj tajnu svoga muža, jer to je nisko i velika sramota, a mogla bi biti uzrokom da te muž zamrzi i razlog da te napusti. Prava žena govori ustima svoga muža.

Ne hodaj nečista (džunub). Poslije svakog intimnog sastanka s mužem okupaj se i muža savjetuj da to uradi, da nečist ne izlazi iz kuće. To ti je stroga vjerska dužnost.

Namazom se iskazuje odanost i ljubav Svevišnjem Allahu i svojoj uzvišenoj vjeri islamu. Nastoj da i muža navikneš na namaz, nadaj se tada svakoj sreći i Božijem blagoslovu. Bez namaza nema iskrene vjere u jedinog Allaha dž.š.

Tvoja je obaveza da izjutra ustaješ prije muža, da skuhaš kafu i dr. na što je navikao izjutra. Vodi računa da mu vcš, košulja i odijelo bude spremno i ispeglano. Ako ne budeš u radnom odnosu, a iako si nastoj da ga ispratiš kada pođe na posao sa riječima Allahuemanct, a kada dolazi dočekaj ga na kućnim vratima veselo s osmijehom na licu, lijepo obučena, pa ćeš na taj način privući na sebe njegovu pažnju i naklonost.

Poradi i pospremi kuću prije nego li se muž vrati s posla, jer ako to radiš u njegovoj prisutnosti, daješ mu povoda da se nervira. Pazi na svoju čistoću, na čistoću stana i dvorišta, jer opšta čistoća karakteriše čistoću ljudske savjesti i smisla za urednim životom.

Nastoj da ručak i večera budu na vrijeme pripremljeni, jer glad izaziva srdžbu i nervozu. Vodi računa da ti jelo bude ukusno, da ti muž ne prigovara.

Radost i veselje dijeli s mužem. Kada primijetiš da ti je muž neraspo-ložen, pokušaj ga razveseliti i tugu mu razbiti.

Prema mužu budi blaga, vesela i milostiva. Budi mu kao čisto planinsko vrelo, koje umornog putnika privlači. Ne zaboravi da huja i arsuzluk ne rađaju plemenitim plodovima.

Sve što ti muž nabavi-bilo od jela, odjeće, obuće ili kućnog namještaja- budi ako ništa, a ono bar prividno zadovoljna, pa makar ti se to i ne sviđalo, jer ćeš ga na taj način „zadužiti" da ti nabavi i ono što

sama želiš. Ne budi velikih prohtjeva. Vodi računa o kućnom budžetu. Ne dozvoli da se zbog tvog prohtjeva mora zadužiti ili da posegne za nedozvoljenom imovinom.

Ne budi skitnica. Ne idi u društvo koje ti ne dolikuje. Ne idi nikud bez muževog znanja i dozvole. Koga on ne voli- ne primaj ga u kuću, a prije svega ne primaj nepoznate muškarce, kada ti muž nije kod kuće. Izbjegavaj razgovor sa nepoznatim muškarcem, makar to bili i muževi prijatelji, jer bi kod muža mogla izazvati ljubomoru ili sumnju, a te se „bolesti" veoma teško liječe.

Kada ti muževa rodbina dođe u kućnu posjetu, primi je sa osmijehom na licu, sa radošću, a i ti njima uzvrati posjetu. Time ćeš zadužiti muža da i on rado prima i posjećuje tvoju rodbinu.

Ako ti Uzvišeni Allah dadne, pa imadeš djece - odmah, čim se rodi - daj im lijepa muslimanska imena uz izvršenje ,,akike“. Pozovi imama neka ti o svemu tome da potrebna uputstva. Bilo bi najbolje da mušku djecu osunnetiš dok su još mala. Vodi računa da im na vrijeme daš dobar vjerski odgoj. Ne zaboravi, kćerkice draga, da nema većeg blaga niti duševnog zadovoljstva od lijepo odgojene djece, koja znaju za Allaha, dž.š. za svoje roditelje, za starije, za red i poštenje.

U društvu se pristojno ponašaj. Pred starijim manje govori, a i ono što kažeš neka bude pametno i smišljeno. Nemoj koga ogovarati niti ružnim spominjali, jer ružne riječi šire smrad gori od smrdljive lešine. O kome ne znaš lijepo reći, nemoj ga ni ružnim spominjati. Bježi iz društva gdje drugog ogovaraju i ružne riječi govore, jer je to težak grijeh i nepristojno.

Lijepa riječ je kao lijepa voćka čiji je korijen čvrsto usađen u zemlju, a grane mu se dižu u visine, a plodove daje bujne, sočne i u svako doba. A ružna riječ je kao ružno stablo iščupanog korijena i kratkog je vijeka.

Nije lijepo zijevati u društvu ili nekom u lice kihati, kašljati. Kada kašlješ ili kišeš metni ruku na usta. Velika je sramota puno se zaklinjati, na sav glas se nekontrolisano smijali, govorili nepotrebno povišenim tonom i sl.

Slobodno vrijeme ispuni čitanjem dobrih i poučnih knjiga - prije svega knjige i članke iz područja islamske nauke, jer je to najbolje sredstvo da što bolje upoznaš svoju uzvišenu vjeru islam i da oplemeniš svoju dušu.

I na kraju, neka ti novi život bude sa srećom i Božijim blagoslovom. Amin!

Umjesto svadbenog dara poklanjam ti knjigu pouke o bračnom i porodičnom životu sa receptom za sretan brak:

- uzmi 100 dkg. samosavlađivanja;
- i tomu dodaj 80 dkg. pravednosti;
- 50 dkg. promišljenosti;
- 50 dkg. blagosti.

Sve to dobro izmiješaj sa određenom količinom vještine i to

svakodnevno pripremaj i koristi. Ako bude potrebno i svakog sata, ali uvijek trijezno. Ovaj recept preporuči i svojoj dobroj prijateljici.

A sinu je pred ženidbu rekla:

Dragi sine!

Dozvoli mi da ti uputim nekoliko savjeta, jer sam te rodila i na to imam pravo i osjećam to za svoju dužnost. Evo postao si, hvala dragom Allahu, samostalan čovjek. Došao si do svoje kore hljeba. Ne zavisiš više od nas, roditelja. Istina, bilo bi nam žao da nas odmah napustiš, jer bez tebe bismo osjetili veliku prazninu, ali kad tako mora biti nekako mi je lakše. Ti si nam unosio radost i veselje u kući, ali sam uvjerena da nećeš zaboraviti svoje roditelje.

Nalaziš se pred jednim novim veoma teškim, ali časnim životnim zadatkom - pred.ženidbom. Još si mlad i u bračnom životu sasvim neiskusan, pa mi dozvoli da ti kao majka ukažem na ono što će ti koristiti u bračnom životu.

Kao prvo, nemoj se žalostiti i na brzinu se oženiti. Trebaš naći djevojku koja zna da cijeni muža i zajednički dom. Nemoj da te zavara ni ljepota, ni bogatstvo, niti njeno zvanje. Traži djevojku lijepo odgojenu i u duhu islama vaspitanu, jer ona koja zna za Boga, znat će i za muža i za kuću. Ne uzimaj skitnicu, niti onu koja misli samo na dotjerivanje, luksuz i šetnju.

Prije nego obećaš djevojci brak, raspitaj se o njenim roditeljima: da li su plemeniti, pobožni i uljudni. Od zlih i naopakih i neodgojenih roditelja ne uzimaj djevojku, jer sigurno je da s takvom nećeš biti sretan u braku.

Ja te kao tvoja majka muslimanka savjetujem, da i u novom životu, kao muž ostaneš vjeran islamu i islamskim principima - valjano vršeći islamske dužnosti. Nastoj da i svoju djecu, ako ti ih Uzvišeni Allah da, odgojiš u islamu. Ne zaboravi da te i uzvišeni Allah, dž.š. s tim zadužuje.

Kad se oženiš, vjenčaj se i po šeria'tskim propisima, a zatim provedi svadbu, ali sve u duhu islamskih propisa i običaja, bez alkoholnih pića, jer je to neislamski običaj, pa je kao takav nama muslimanima zabranjen. Nemoj da za ljubav svojih drugova padneš u nemilost Uzvišenog Allaha.

Dovodiš stranu osobu, koja za tvoju ljubav ostavlja svoje roditelje. Budi joj dobar, blag i plemenit, da bi i ona tebe od srca zavoljela. Nije dovoljno daje samo voliš, već je potrebno u to je i uvjeriti. Upamti daje žena u ljubavi na sve spremna, a u mržnji je za sve sposobna.

Kad dolaziš kući, budi vesela lica. Poslije nazvanog selama ne zaboravi je upitati, da li se danas umorila i da li je bilo kakvih problema? Ništa te ne
košta da je i pohvališ za ono što je uradila, jer se s tim mnogo dobija. Jedna perzijska poslovica kaže:
„Laskave su riječi bile do vijeka, za lov ljudskih srca ponajbolja meka“.

Nastoj da ponekad doneseš ženi neki poklon, pa makar bio i male vrijednosti, jer se takva pažnja dobro vraća, a nepažnja grdno sveti. Dar koji unosi radost i veselje u kuću nikada nije skup. Iako će se žena i sama pobrinuti za svoju kozmetiku, potrebno je ponekad i prijatno iznenaditi, jer narodni pjesnik kaže:
„Jadni ljudi, čudne li su ćudi, od mirisa zaboli ih glava, a ženu će onda zaboljeti, kad se nema čime namirisati“.

Ako slučajno ručak ili večera ne budu na vrijeme pripremljeni nemoj odmah prigovarati, jer je možda bio neki opravdani razlog daje priprema ručka ili večere morala da zakasni. Prava žena neće namjerno niti iz nehata dozvoliti da joj se to dogodi.

Kao najodgovorniji u porodici, izbjegavaj ono što bi moglo izazvati svađu. Pravi muž nikada sebi neće dozvoliti da podigne ruku na pravu, dobro odgojenu ženu. Na koga ne djeluju riječi, ni štapa se ne boji.

Budi vjeran svojoj ženi, jer u protivnom nećeš biti miran u braku. Izbjegavaj žensko društvo, jer ćeš inače izgubiti povjerenje svoje žene, koje se ne vraća lako. Stari su rekli:
,,Ko se prejede, brzo oboli; ko mačem sječe, od mača i gine; ko mlađemu svašta vjeruje, često se kaje; ko se ženama mnogo druži, loše prolazi".
Neki učenjak savjetujući svog sina rekao je:
„Nemoj nikada ono zaboraviti,zbog čega se možeš kasnije kajati.
Ako te prijatelj zaboravi, nemoj ti njega zaboraviti.
Sa ženama i sa velikim ljudima nikada nemoj imati velikog razgovora".
U tom smislu evo i jedne narodne:
„Vragoljasto žensko oko, kome tajnu šapće Pravog svjetla taj ne gleda, već po mraku tapće".

Postaneš li nevjeran svojoj ženi ili se makar i bezazleno, a bez stvarne potrebe budeš često navraćao u društvo žena, nestat će ljubavnog carstva u tvom braku. Ljubav ne može biti snažna, ako nije čista. Upamti i to, da prave i trajne ljubavi u braku ne može biti bez obostranog poštovanja, osjećaja bračnih drugova.

Lav Tolstoj u vezi s tim kaže: „Bračni život je lađa, koja nosi dvije osobe po olujnom moru. Ako samo jedna od njih napravi kakav nagli pokret, lađa se potopi."

Ako ti žena bude poslušna, čestita, dobra majka i valjana domaćica, što ti više treba žensko društvo, koje će te kompromitovati i uništiti životnu sreću. To samo može luđak učiniti, kao što kaže veliki turski pjesnik Abdulhak Hamid:
„Ko prkosi svojoj sreći, sličan je luđaku, koj' na svoju sjenu tegli oružje u mraku".

Upamti da mužu od dobre žene, a ženi od dobrog muža nema niko preči. Zašto bi čovjek poklanjao ljubav i pažnju nekom od koga nema ni

moralne ni materijalne koristi, a prije svega onome, ko može biti uzrok životnoj nesreći. Evo šta kaže jedan perzijski mudrac:

„Od pet stvari nikakva se korist ne zameće:

- govoriti, a ne raditi;
- steći, a u nikakvu svrhu i dobru ga ne trošiti;
- Bogu se moliti, a Boga se ne bojati;
- zadužbine graditi, a od svijeta otimati;
- sa ženama razgovarati, a sa ljudima se svađati".

Nemoj nikada pred ženom hvaliti druge žene, pa makar to bilo i u šali, odnosno i u dobroj namjeri, jer ćeš izazvali njenu ljubomoru, a ženu ništa više ne može smoriti kao ljubomora.

Arapi kažu: „Ako se želiš ženi osvetiti, hvali pred njom drugu."

Ne čini ništa što bi u braku moglo izazvati neslogu, jer je plod nesloge gorak.

Ne zaboravi da žensko oko i u mraku vidi, a posebno kada je u pitanju muž.

Ne budi ljubomoran i ne sumnjaj u poštenje svoje žene, jer ko sumnja u iskrenu i poštenu ženu - sam je pravi neiskrenom.

Upamti još i slijedećih deset savjeta, koje je uputila Ruth Sweilles preko lista „Dejli Herald" oženjenim ljudima:

1. „Uvijek treba da ti je na umu odgovornost, koju si preuzeo prema svojoj porodici koju si osnovao i pazi da ih nikada ne razočaraš u obećanjima koja si im dao i koja od tebe očekuju;
2. Upoznaj svoju ženu sa cjelokupnim stanjem svoje imovine i svojim prihodima, kako bi mogla s tobom sarađivati na povećanju gospodarskog blagostanja;
3. Pazi da imaš uređena finansijska i pravna pitanja u svojoj kući. Ne odgađaj, već na vrijeme napiši oporuku. Mnogo je nesreća prouzrokovano time, što su mnogi iznenada umrli, a da nisu ostavili oporuku i svoje finan- sije nisu uredili.
4. Pred svojom djecom podigni autoritet njihove majke i ako ne bi u pojedinim pitanjima imao isto mišljenje kao i ona. Između sebe možete razjasniti suprotna gledišta;
5. Povjeri se svojoj ženi o svim svojim problemima, jer time jača zajednička svijest, zajednička pripadnost i uzajamna odgovornost
6. Budi uvijek spreman popuštanju i kompromisu koje vrijedi za oba bračna druga. Iz nepopustljivosti proističu razni nesporazumi;
7. Prema svojoj djeci budi strog, ali pravedan;
8. Radi marljivo i savjesno, ali ne precjenjuj svoje sposobnosti. Od svoje duševne energije izdvajaj samo zaradu, a nikada kapital. Poslije rada traži razonodu;
9. Sačuvaj i pored svih briga dnevnog života, dobro raspoloženje.

Mnoge poteškoće mogu se lako savladati, ako smo puni veselog raspoloženja i humora;

10. Voli prirodu, koja će iz zahvalnosti zbog tvoje ljubavi pojačati tvoje živce, očeličiti tvoje tijelo i očuvati tvoje zdravlje."

I na kraju, draga moja djeco, voli vas i moli vaša majka, da ulazeći u novi i samostalan život, razmišljate o svakom koraku, o svakom postupku. To je jedini način da sačuvate ono što u vama vrijedi, da razvijete sposobnosti za korekciju, da se možete ispraviti prije nego što pogriješite.

XIV. DODATAK

1. KONTROLA RAĐANJA

Kontrola rađanja i planiranje porodice pripadaju temama o kojima se mnogo raspravljalo i još uvijek raspravlja. Potrebno je zato ovo pitanje razmotriti i sa islamskog stanovišta.

Prije svega pitanje je: da li je kontrola rađanja dozvoljena (iz bilo kog razloga) ili nije? Kontrola rađanja se provodi najčešće na dva načina: sprečavanjem začeća ili prekidanjem trudnoće.

A. Sprečavanje začeća

Sprečavanje začeća je mnogo manje problematično. To je više stvar slobodnog izbora. Ipak se treba podsjetiti daje Poslanik Ummetu (svim muslimanima zajedno) dao u zadatak svakom svom članu da povećava broj muslimana, koliko god je to moguće i koliko je to u njegovoj moći. Tako i Muhammed, a.s. kaže: „Ženite se i množite, da se na Sudnjem danu mogu s vama ponositi. “ Ipak sa druge strane, mnogi prijatelji Božjeg Poslanika upotrebljavali su kao sredstvo sprečavanja začeća ,,coytus interruptus“, a da ih on nije od toga odvraćao. Imami Gazali (1058-1112) došao je, nakon proučavanja spisa četvorice osnivača mesheba, do zaključka daje ta praksa šeri'atski dopuštena. Ulema, kao skup, kompetetnija je od Gazalije, u ovom pogledu, ne ide daleko da bi sprečavanje začeće ocijenila kao haram, već samo kao mekruh.

Ovo mišljenje jedan muslimanski bračni par ne mora sasvim usvojiti, jer će se i onako odreći potomstva samo kada postoji za to valjan razlog, a pored toga osim ,,coytus intcrruplus“ (prekinuti snošaj) postoje i druga sredstva za sprečavanje začeća, uz pomoć kojih i žena može doživjeti puno zadovoljstvo.

Gazalijevo shvatanje, koje dopušta ,,coytus interruptus“ (a analogno i ostala sredstva za sprečavanje začeća) treba da bude samo putokaz koji će pomoći ljudima pri donošenju odluke o planiranju porodice.

Prema tome, upotreba, kontraceptivnih sredstava, većina islamskih učenjaka smatra da se to može tolerisati, ako bračni drugovi misle da im je bolje odgoditi rađanje djece iz opravdanih razloga. Potpuno ustezanje

od rađanja djece putem kontraceptivnih sredstava ili sterilizacije islam ne dozvoljava.

U ovom smislu je i objavljena fetva Savjeta islamskih učenjaka pri generalnoj islamskoj ligi sa sjedištem u Mekki, u nedeljnom listu „Ahbarul- alemi-l-islam“ broj 474 od 19-og aprila 1976. godine.

B. Islamsko-šeria'tski stavovi u vezi abortusa i kontraceptivnih sredstava

„Žena koja pomogne porodilji da svoje dijete umori, obje će u džehennem (hadis)

Prekidanje trudnoće islam je zabranio, jer se oživjelo dijete u majčinoj utrobi smatra bićem, koje ima pravo na život, posjedovanje imovine putem nasljedstva, testamenta itd, što je u neizbježnoj suprotnosti sa kur'anskom odredbom: „Ne smijete uništiti život, jer ga je Allah, dž.š. učinio neprikosnovenim".(17/35).

Izvršiti abortus znači ubiti to biće, budućeg člana ljudske zajednice, pa se to ne slaže sa islamskim učenjem o milosrđu, pravednosti i odgovornosti pred Bogom za svoje postupke.

- U vezi začeća, većina islamskih učenjaka slažu se sa činjenicom, da čim dođe do spajanja jajašca i spermatozoida već je nastala mogućnost da nesmetano dođe duša koja prati čovjeka do kraja života, a to se događa istog momenta kada se izvrši oplodnja.

Implicitni dokaz da je život počeo oplodnjom su iddet (obavezno čekanje razvedene žene tri mjeseca prije ponovne udaje) i testament.

Prema tome, kada dođe do začeća došlo je i do života. Ovo stanovište zastupaju kako većina klasičnih pravnih škola, tako i priznati islamski autoriteti.

- U vezi abortusa, šeri'atski pravnici su kategorični: namjerni pobačaj je strogo zabranjen, pa i ako je greškom izveden, kažnjivo je djelo.

Prema Šeri'atu, čovjek drugom čovjeku ne smije oduzeti život! Jednostavno zato što svako ljudsko biće i svako živo biće ima svoj vijek življenja, koje Allah, dž.š. određuje.

Šeri'atskim pravom se predviđa sankcija i za ona lica koja uskrate hranu ženi koju ona u trudnoći zaželi, pa usljed toga dođe do spontanog pobačaja, kao i za one koji je fizički maltretiraju ili na njenom plodu (djetetu) vrše određene eksperimente.

Od rečenog, islam jedino pravi iznimku samo u slučaju ako je doveden u opasnost život žene-majke u periodu do 120 dana trudnoće. U drugim slučajevima namjerni pobačaj, ni prije ni poslije toga nije dozvoljen, već je po šeri'atsko-islamskom učenju strogo zabranjen.

- U vezi oplodnje ,,invitro“, homologno (prenošenje sjemena muškarca u uterus žene), svi islamski učenjaci se slažu da, ako su

pouzdani svi uvjeti oko sigurnog prenošenja muževljevog sjemena i ako je isključena svaka mogućnost manipulacije, te ako je to jedino mogući način začeća, to je šeria'tski dozvoljen način začinjanja trudnoće.

Heterologna pak oplodnja je, prema svim islamskim učenjacima, najstiožije zabranjena.

- U vezi „privremenog materinstva" (jedna žena se heterogeno oplodi, rodi dijete i preda ga supružnicima od žene od koje je jajašce uzeto, da ga adaptiraju), stav je jasan, svi islamski učenjaci strogo osuđuju. O tzv. ,,surogat-majci“ islamska ulema ne želi ni da diskutuje.
- U vezi kontraceptivnih sredstava, islamski učenjaci prave razliku između kontraceptivnih i abortivnih sredstava. Pod kontraceptivnim sredstvima se podrazumijevaju samo ona sredstva koja sprečavaju spajanje jajašca i spermija.

Što se tiče spirale, anti-bebi pilule i si. to prije svega treba medicina da objasni, jer kako tvrde savremena otkrića ova sredstva samo ometaju razvoj zigote i postepeno uništavaju oplođeni život. Po tome to su abortivna sredstva.

- U vezi eksperimentisanja sa embrijima, te prodaje embrija po islamskom stavu je nemoralno djelo. A nemoral je sankcionisan sa raznim odredbama i to je u domenu diskrecionog prava sudija, a sankcije mogu biti veoma stroge.
- U vezi prirodnog planiranja porodice kod kojeg ne dolazi do začeća islam odobrava, jer taj vid planiranja porodice bio je poznat i u periodu Muhammeda, a.s.
- U vezi opake bolesti side, islamska ulema se slaže da žena koja je oboljela od side može izvršiti abortus. A što se tiče stupanja u brak oboljelih od side, islamska ulema stoji na stanovištu, da takav brak ne treba dozvoliti,što znači spriječite nevolju u samom začetku ili konkretnije u principu dozvoljenu stvar radi opšteg dobra, treba zabraniti.'

Jedan od naših poznatih šeri'atskih pravnika Sejfullah Proho, r.a. u svom udžbeniku iz porodičnog prava kaže: „Muž može s privolom žene prilikom spolnog snošaja, a u svrhu sprečavanja začeća, polucirati van spolnog organa žene. Žena isto tako može uz privolu muža zatvoriti radnicu, da bi spriječila trudnoću."

Na međunarodnom kongresu akušera, ginekologa održanog u Moskvi 1974. godine, naučnici su podnijeli referate o primjeni kontraceptivnih sredstava, o abortusima, trudnoći i porođajima djevojaka od 12-18 godina života. Dokazali su da je rani seksualni život poguban za ženski organizam. Dovodi do upala, endokrinih poremećaja i veoma često do trajne neplodnosti koja kasnije postaje porodična nesreća. Dokazuju da u nekim slučajevima trudnoća može nastupiti i bez oštećenja himena, a da se i ne govori o širenju veneričnih bolesti. Rani i uz to nesređeni spolni život iscrpljuje organizam i dovodi do njegovog starenja.

Po njima, on razara psihu, donosi duševnu prazninu i fizički umor. Dolazi do opuštanja emocija i osiromašenja ličnosti, gubi se sposobnost da se voli.

Ako se i izbjegnu teške povrede genitalnih organa, koje mogu biti nekada i kobne, infekcija je veoma česta posljedica, pa čak i kada je prekid obavio stručnjak pod najboljim uslovima. Posljedica infekcije je najčešće oštećenje prolaznosti jajovoda i kasnije sterilnost žene.

I pored tih saznanja, na Zapadu je u velikoj modi teorija o „slobodnoj ljubavi". Time se želi uništiti djevojačka čednost koja je neraskidivo povezana sa osjećanjem samopoštovanja i sopstvenog dostojanstva. Djevojka tim mnogo gubi i postaje manje interesantna. Čehov kaže: Poštenje se ne može uzeti, ono se može izgubiti**. Do velikih tragedija dolazi i danas u mladim porodicama zbog toga što muž sumnja u nevinost svoje mlade žene.

Da ne bi dolazilo do takvih tragedija potrebno je djevojke i mlade žene na vrijeme i što više informisati o opasnostima koje ih vrebaju na svakom koraku životne nepažnje, upoznati ih sa opasnostima od abortusa i kontraceptivnih sredstava, te prednostima prirodnog planiranja i čuvanja jedno drugog, jer svako novorođeno dijete treba biti željeno.

Najbolje i najpouzdanije kontraccptivno sredstvo je riječ: NE I NEDAM.

I na kraju jedno žalosno saznanje i istovremeno upozorenje i roditeljima, a Boga mi i mladima i posebno djevojkama na znanje i pouk, da se na jednoj sarajevskoj ginekološkoj klinici dnevno obavi između dvadeset i trideset abortusa. Najveći broj otpada na maloljetne djevojke iz muslimanskih porodica. 62% svih ovdašnjih trudnoća završi abortusom. Navedeni podaci mnogo govore i upozoravaju, kako roditelje da nešto poduzmu u tom pravcu, tako i mlade djevojke u interesu njihovog zdravlja i mogućnosti da ostanu trajno sterilne.

C. Abortus, kontraceptivna sredstva i njihove posljedice

Prije odluke na abortus potrebno se upoznati i s drugom stranom svega toga, o čemu je govorio prof. dr. A Liseca studentima I.T.F. u Sarajevu 15.12.1989. god. Ovdje donosimo skraćeni izvod iz tog predavanja.

a. Razvoj embrija

Nekada je dijete bilo skriveno od pogleda drugih majčinim tijelom i o njemu se malo znalo.Međutim, pronalaskom fetoskopa, ultrazvuka i drugih tehničkih pomagala, te razvojem embriologije i drugih medicinskih disciplina, ovaj zastor je uklonjen i omogućeno je posmatranje djeteta uživo i divljenje njegovom razvoju u majčinom tijelu.

Nauka je postavila teoriju, a razvojem tehničkih pomagala utvrđeno je

da do začeća djeteta dolazi oko 2 (dvije) sedmice poslije prestanka menstruacije, spajanjem spermatozoida i jajašca, a do toga najčešće dolazi u vanjskom dijelu jajovoda. Ova prva ćelija koja čini tijelo zove se zigota. Već je u njoj određeno da li se radi o djevojčici ili dječaku, kakva će biti boja očiju i kose i druge karakteristike te osobe.

Sedmi dan nakon začeća dijete „doputuje[11], ako je sve u redu, u matericu i usadi se u njenu sluznicu. Između 18 i 21 dan nakon začeća, počinje kucati srce djeteta i tjerati vlastitu krv kroz vene. Sa tri sedmice u mozgu djeteta se uočava pojava moždane kore. Prvi pokreti djeteta prisutni su u prvoj sedmici, jer se i u njoj uočavaju gibanja. Sa pet i po sedmica ono miče glavicom, a sa šest sedmica i čitavim tijelom, poput već rođene bebe. Žena međutim ove pokrete osjeti tek kasnije, sa 16 do 21 sedmica starosti.

Dijete staro šest sedmica postaje osjetljivo na dodir, ako mu se dodirne nosić ili usta ono izmiče glavu. Četrdeset petog dana se snimio EKG dječjeg srca iako ono kuca već mnogo ranije. Sa šest sedmica se snimila i električna aktivnost mozga elektroencefalografom (EEG) iako električna aktivnost postoji već u prvoj ćeliji. Sa osam sedmica dijete stišće šaku i palac, štuca, budi se i spava. Ukoliko se dijete od devet sedmica dodirne po dlanu prsti mu se skupljaju u šaku.

U desetoj sedmici formirani su već i otisci prstiju djeteta, kao što ih imaju i odrasli i koriste u sudske svrhe. Tada je dijete veliko svega 7,5 cm. U jedanaestoj sedmici dijete već siše palac.

Oči djeteta zatvorene su do sedmog mjeseca, a čulo sluha je razvijeno i čuje i prije. Tada na vanjski zvuk dijete se budi. Prema tome, okolina majke ima uticaj na dijete prije rođenja. To je veoma važno za bebu u majčinom tijelu i mogućnost odmora i spavanja. Ako majka radi negdje gdje je velika buka, tada ni dijete nema mira i ne može spavati i napredovati.

Navedene podatke treba da zna svaka žena i muškarac i posebno žene koje se žele riješiti trudnoće, abortusom. Uz to trebaju znati da tim aktom čine čedomorstvo,koje se posebno odražava na majku djeteta.

b. Abortus i njegove posljedice na očišćenu majku

Pobačaj ili abortus ne samo da ranjava, već ubija ono najljepše što ženu krasi. Ona se u abortusu ne odriče samo svog djeteta, već i svog osmijeha u životu, odriče se bistrine svog pogleda, odriče se svoje radosti. Majka, otac djeteta, a i svi sudionici u njegovom izvođenju, doživljavaju psihičke krize od emotivnih hladnoća, pada koncentracije i memorije, pa do motivacije, depresije i problema sa spavanjem. Javljaju se razne neuroze, nekada čak i psihotična ponašanja, dramatične promjene osobe itd. Tu su i fizičke posljedice: ozljede grlića materice; probijanja materice; krvarenje; ostaci posteljice; ozljede crijeva i drugih

trbušnih organa; upale materice, jajovoda, male zdjelice i trbušne šupljine; sepsa (trovanje krvi): tromo-embolije; često sterilnost, povećava se kasnije učestalost vanmateričnih trudnoća: se poremećaji u menstruacijskom ciklusu (menoragije, metroragije); često doživljavanje spontanih pobačaje itd. Od pobačaja žena i danas može umrijeti.

Žene su zbog neinformisanosti o posljedicama abortusa prevarene jer ne znaju što ih čeka poslije abortusa. Čak ni radnici u zdravstvu ne pokazuju volju i trud da ih prije pobačaja upoznaju sa štetnim posljedicama abortusa, niti pak da s njima razgovaraju u smislu iznalaženja drugih mogućnosti za iješavanje njihovih problema zbog čega su se odlučile na pobačaj.

Bračni parovi, porodice, a i cijela zajednica, bili bi mnogo sretniji, svijet bi bio mnogo ljepši da ljudi nisu ranjeni pobačajima.

Od medicine se ne može očekivati da pruži izlječenje svih posljedica pobačaja; čovjek u tom smislu mora, uz sve druge terapije zatražiti nakon pokajanja oprost od Boga da bi se izliječio.

c.Kontraceptivna sredstva i njihove posljedice

Brojna su sredstva koja je farmaceutska industrija proizvela u cilju sprečavanja začeća. Međutim, ta sredstva koja se upotrebljavaju više služe za umorstvo djece u prvim danima, nego kao sredstva protiv začeća, a između ostalog evo kako:

Sredstva koja se u tu svrhu koriste brojna su i imaju za cilj da sprečavaju usađivanje već oplođenog jajašccta u matericu.

Na prvom mjestu pominje se spirala. Spirala je strano tijelo koje žena neko vrijeme nosi u materici, a da i ne zna kakvo zlo čini svom zdravlju i svom mužu. Ova spirala kao i sve druge anti-bebi pilule uništavaju i oštećuju ove prve stanove u kojima borave djeca.

Oko svake vrste spirale razvija se jedna vrsta upale i pojavljuju se neprirodni uslovi života u materici. Dijete se začne uz spiralu, kao daje majka uopšte nema, ali zbog štetnog djelovanja spirale i zbog oštećenja materice ne uspije se oplođeno jajašce usaditi u njenu sluznicu i jednostavno ugine. Uz sve vrste anti-bebi pilula žene ipak znaju zatrudniti. Funkcija tih pilula je u tome što oštećuju sluznicu materice i onemmogućavaju pokretljivost jajovoda, pa kada oplođeno jajašce stigne u matericu ne može se učvrstiti u materici i tako ugiba, a evo zašto: sluznica materice, zbog upotrebe pilula, istanjena je i u njoj nema dovoljno žlijezda niti hrane za dijete (glikogena) pa to oplođeno jajašce jednostavno ugine.

Osim navedenog za spiralu treba još reći da ozbiljno oštećuje i ženino fizičko zdravlje. Javljaju se razne upale koje se znaju proširiti često iz materice i u jajovode, pa i na sve unutrašnje organe žene, takve žene jače krvare i postaju anemične, često ostaju i neplodne, češće im se

javljaju vanmaterične trudnoće, nekada im se zna i probiti materica, a postoje i pretpostavke da zbog opirale žena može oboljeti i od raka. Od posljedica spirale se i umire.

I anti-bebi pilule uzrokuju brojna oštećenja zdravlja žene, na pr. zloćudne tumore materice, dojke i dr. Žena koja svakodnevno guta te pilule može svaki trenutak pasti mrtva, zbog češćeg javljanja moždanih udara i tromboembolija (krvni ugrušci najčešće začepe krvne puteve na pr. u plućima ili mozgu). Često dolazi i do upala vena, smanjuje se otpornost organizma na razne infekcije, jer su hormoni pilula slični kontrikosteroidima, gubi se vid, jer se oštećuje vidni živac i javljaju se tromboze retine, oštećuje se jetra, dolazi do steriliteta, debljanja i si. Zapravo, žene koje gutaju pilule stare prijevremena. To se vidi na njihovim licima i pored kozmetičkih sredstava i kozmetičara.

Jednom riječju i sve vrste pilula i injekcija uništavaju već oplođeno jajašce ili pak već začeto dijete, a niti jedno od dosadašnjih sredstava koja nazivamo kontraceptivna nisu kontraceptivna (sredstva koja sprečavaju začeće), već smrtonosna za već začeta jajašca, odnosno začetu djecu.

Prema tome, dr. A. Lisec zaključuje: „Postoji pravi rat protiv nerođene djece, koji bjesni takvom žestinom, kao ni u jednom dosadašnjem ratu. Bojno polje ovog rata je najčešće tijelo majke, a događa se i u epruvetama, prije nego se usade u matericu. Zaraćene strane su roditelji i zdravstveni radnici protiv nevine djece, koja se ne mogu sama ni braniti niti zvati u pomoć. A arsenal različitog oružja je veliki. Uz sve to svaki umjetni način sprečavanja začeća poremećuje bračnu ljubav i svaljuju teret planiranja porodice na jednu osobu, uz oštećenje zdravlja, a često i na račun oduzimanja života začetom djetetu, a ponekad i život takve majke.“

2. PRIRODNI METODI PLANIRANJA PORODICE

Pored navedenih metoda (kontraceptivna sredstva i abortusi) postoje i prirodni metodi planiranja porodice, koji su i pouzdaniji od svih vještačkih, a i jednostavniji i ne oštećuju zdravlje uz malo veću brigu i vođenje računa jedno o drugome. To su Belingsova i simptotermička metoda.

Poznato je daje žena u većini dana neplodna, a da bi mogla začeti, potreban joj je čitav niz prethodnih zbivanja u njenom organizmu.

Postoje određeni zakoni koje žena primjećuje na sebi kada nastupaju plodni dani i pravila pomoću kojih zna kada prestaju njeni plodni dani. Znakovi su cervikalna sluz (kod Bilingsove metode), a sluz i temperatura kod simpto-termičke metode. Uz to treba znati i neka pravila.

O tome drugi put.

* * *

I na kraju, s obzirom daje život Božiji dar, potrebno je poštovati i život i zdravlje! Iskoristimo svoje pozicije i svoje mogućnosti u borbi da zaustavimo rat protiv nerođene djece. Posebno su pozvani oni koji su pred odlukom da izvrše abortus, ali i svi oni koji učestuju u proizvodnji, distribuciji, naručivanju, izdavanju i primjeni smrtonosnih sredstava.

U ime humanosti, poštenja, sadašnjosti i budućnosti, tražimo od njih da s tim odmah prestanu!

Pozivamo u borbu i protiv pornografije koja i te kako razara bračne vrijednosti, koja ponižava čovjeka i podstiče na mržnju prema nerođenima, na neodgovornost prema braku, prema čovjeku. Držimo do moralne čistoće prije braka i u braku.

Uz ostale koristi na taj se način štitimo i od opake SIDE koja se prenosi čak i preko poljupca i hara danas kao kuga.

3. PRIGOVORI ISLAMU

Ništa gore nema nego davati sud o vrijednosti jedne ideje na osnovu rekla-kazala, članaka od raznih člankopisaca ili po njenim nosiocima, sljedbenicima. I najuzvišenije moralno-etičko i socijalno, kao i svako drugo učenje mogu ljudi svojim životnim djelima (po svojoj želji) izvrnuti, izvitoperiti. Epikur se odricao svojih pristaša, Tolstoj tolstojevaca, kao i mnogi velikani svojih sljedbenika, jer su svakidašnjim životom poricali učenje svojih učitelja.

Teška sadašnjica, upravo, čemerna kulturna, socijalna, ekonomska i politička stvarnost u islamskom svijetu, prava je ironija visokih vjersko-moralnih i slobodarskih socijalnih načela Kur'ana. Isto tako i kulturno-socijalna zaostalost žene muslimanke, kao i opšta muslimanska učmalost, opsjednutost borbom za vlast u cijelom islamskom svijetu, čini se kao da više ništa nemaju zajedničkog sa kur'anskim načelima.

Kada se na Zapadu pisalo o islamu, o njegovim pogledima na život i društvene probleme, u većini slučajeva stvarali su se zaključci na osnovu socijalnog i kulturnog života muslimana. Otuda ona neosnovana tvrđenja, lišena svake naučne i istorijske podloge o nazadnosti islamskih ustanova, a naročito o zapostavljanju žene u šeri'atskom pravu. Međutim, koje bilo koliko upoznat sa islamskim izvorima jasno mu je da je šeri'atsko pravo još prije 1.500 godina tačno i precizno odredilo prava i dužnosti žene koja odgovaraju njenim fizičkim, umnim i duševnim sposobnostima i regulisalo njen položaj u društvu kako se nikad ne bi udaljila od onog uzvišenog poziva, što joj ga je Svemogući odredio. Kada bi muslimanka koristila prava i ispunjavala dužnosti koje joj je islam odredio, ona bi uvijek bila na visini ljudskog dostojanstva i igrala značajnu ulogu dobre majke i odgojiteljice i uopšte korisnog člana u socijalnom životu muslimana.

Za ovakvo stanje muslimana u svijetu i posebno muslimanke, ne

smijemo tražiti uzroke u islamskoj doktmi, nego baš naprotiv u samim muslimanima. Zato je preporod muslimana direktno vezan za unutrašnji preobražaj svakog pojedinca. Treba poći od ličnosti, jer samo preko moralno- etičkih produbljenih ličnosti moguć je preporod cijele zajednice.

E baš tu je žena najpozvanija da odgoji čovjeka izgrađenog na vrednotama svečovječanskog morala. Ali zato muslimanka bi morala biti odgojena, obrazovana, kulturna i dr. Ona trebalo bi da je svjesna svojih prava i dužnosti, da bude upoznata sa svim zadacima majke odgojiteljice i člana uže i šire zajednice.

Najčešći prigoviri nekih zapadnih kritičara na položaj žene u islamu svode se na:

- neravnopravnost muškarca i žene u nasljeđivanju;
- neravnopravnost muškarca i žene u svjedočenju;
- jednostrani karakter brakorazvoda;
- višeženstvo;
- pokrivanje žene;
- tjelesne kazne predviđene u slučaju preljube, kako za muškarca, tako i za ženu.

A. Nasljeđivanje

Tvrdnja da u islamu postoji neravnopravnost između muškarca i žene u nasljeđivanju, prolivrječna je osnovnom načelu jednakosti, koja je Kur'anom predviđena: „One imaju isto toliko prava koliko i muškarci, a muškarci imaju određenu prednost nad ženama". Taj stepen prednosti kur'anski je jasno i nedvosmisleno određen: da muškarac, zbog fizičkih i psihičkih osobina, podnese teret i odgovornost i vodi glavnu riječ u porodici. Žena je, u ovom slučaju, oslobođena te obaveze i predstavlja krajnju pravednost među spolovima. To je objašnjenje za navedeni kur’anski ajet.

Što se tiče prigovora da muškarac i žena nisu izjednačeni u pravima, jer je u Kur'anu rečeno:,Muškarcu pripada koliko dvjema ženama". Ovdje se ovaj stav ne primjenjuje u svim slučajevima, već samo u nekim, kako bi se pravedno postupilo između muškarca i žene. Naime, Kur'an, u ovom slučaju, daje ovaj korektiv:

-da majka i otac, u slučaju muškog poroda od sina, jednako nasljeđuju;

-da ravnomjerno nasljeđuju brat i sestra po majci, ako njihov brat nema muškog vertikalnog nasljednika, a niti horizontalnog.

Iz ova dva citata možemo vidjeti da je uspostavljena ravnopravnost između muškarca i žene u nasljeđivanju.

U nekim slučajevima se odstupa od ovog stava i to u onim situacijama koje je Kur’an izričito naveo:

a) u slučaju kada umrli ostavi iza sebe djecu. Tada se primjenjuje

princip dvostrukog dijela muškarca, kao i u drugim sličnim slučajevima;

b) u slučaju nasljeđa bračnih drugova: muž nasljeđuje dvostruki dio od dijela koliko bi ona naslijedila da je umrla.

Motiv, koji je odredio „nejednakost" u slučaju navedenom pod a) i sličnim situacijama, leži u tome, što odgovornost za izdržavanje članova porodice, koji su ostali poslije umrlog ostaje na teret muških članova.

Na ovoj osnovi pravednosti i jednakosti uspostavjeno je pravilo nasljeđa bračnih drugova, kada muž nasljeđuje od svoje supruge dvostruko više. To je zato što je suprug odgovoran za dalje izdržavanje djece u slučaju smrti supruge, dok nije isto u slučaju smrti supruga. Naprotiv, u slučaju potrebe ona će biti izdržavana od strane njene muške djece koja su oca naslijedila.

Iz ovoga proizilazi da nema mjesta prigovoru daje žena u islamu neravnopravna muškarcu u pogledu nasljeđa. Ako se, u izvjesnim situacijama, odustalo od prividne jednakosti, to je zato što se radi o načelu pravednosti kada je odgovornost za podnošenje tereta izdržavanja namijenjena isključivo muškarcima. Tu je došla do izražaja ravnoteža u ekonomskom pogledu: „Udio je ravan izdatku, a izdatak udjelu," tj. muškarcu se daje shodno njegovoj odgovornosti, odnosno njegova je odgovornost recipročna njegovom dijelu.

B. Svjedočenje

Prigovor na kur'anski ajet: „Dokazivanje izvršite dvojicom svjedoka, a ako nema muškaraca, onda jednim muškarcem i dvjema ženama, koje prihvatate kao svjedoke; ako jedna zaboravi, neka je druga podsjeti. “

Da ne postoji ravnopravnost žene i muškarca u dokaznom postupku, očito je da se ovdje ne radi o ljudskim pravima, već o obavezama, koje je čovjek dužan da izvršava, kako je to i rečeno u Kur’anu: „Ne uskraćujte svjedočenje, jer ko ga uskraćuje bit će griješan. “

Kur'anski propis predviđa da se svjedoci dokaznog postupka, ako se radi o ženama, podvostruče. Ovo zbog toga, što su oba pola izložena zaboravu i nepreciznom zapažanju, a žena posebno. To je ono na što Kur'an u- pozorava. U tomu nema ništa što bi ženu ponizilo, tim prije što su šeri'atski propisi prihvatili svjedočenje jedne žene u onim slučajevima u kojima je oportunije da se svjedočenje povjeri isključivo ženama.

Iz prednjeg rečenog nema mjesta prigovoru o neravnopravnosti muškaraca i žene u svjedočenju. Šeria'tsko pravo u cilju iznalaženja materijalne istine željelo je da pojača svjedočenje jednog muškarca iskazima i drugoga. Ono ne smatra da je to atak na ljudsko dostojanstvo, več da je utvrđeno svjedočanstvo garancija obezbjeđenja ljudskih prava.

C. Razvod braka

Onima koji prigovaraju da u islamu samo muškarac može dati razvod

braka, potrebno je skrenuti pažnju da je islamski brak, sa ugovornog aspekta, "javni, svojevoljni ugovor, koji počiva na uzajamnom darivanju supružnika, da svako u okviru šeri'atskih propisa uživa u ličnosti drugoga. To bi uživanje bilo haram da ne postoji ugovorni odnos.

Supruga uključujući se u bračnu vezu, ima prednost nad muškarcem: ima pravo na vjenčani poklon (mehr), dok suprug, nema takav status. Zato raskid bračnog ugovora iniciran od strane supruge predstavlja veću štetu muškarcu.

D. Višeženstvo

Nije islam bio prvi koji je višeženstvu otvorio vrata, već su ta vrata bezuvjetno bila otvorena još od pojave židovstva i začetka kršćanstva. Poznato je da su ove dvije svjetske vjere tolerisale poligamiju. Ili, bolje rečeno ona neregularno postoji upravo kod onih koji ga zabranjuju i to na način koji materijalno, moralno i socijalno šteti i mužu i supruzi i djeci.

Islam se odmah od početka borio protiv ovog zla, najprije je zabranio više od četiri žene i tim ograničio broj žena u braku.

Poligamija je mogla biti dozvoljena prvim muslimanima, jer je tada trebalo osigurati uslove za život mnogim udovicama i njihovoj djeci, spriječiti prostituciju za koju islam predviđa i smrtnu kaznu, zaštititi muslimane raznih veneričnih oboljenja i lješavanje mnogih socijalnih problema.

Slijedeći korak u suzbijanju višeženstva bio je zavođenje uslova da „druga žena" u braku, svojom privolom, bude zakonita žena i uživa sva prava supruge, mjesto priležnice i time stiče poštovanje u društvenom životu. Ona se svojim izborom spašava od prostitucije, a supruga od prevare.

Treći korak u pogledu regulisanja bračnog pitanja bio je da žena, prilikom sklapanja braka, uslovi svoje pravo na rastavu u slučaju da dođe do drugog braka bez njene saglasnosti. Prema tome, Šeri'at je uslovio mnogoženstvo. Islam je uvodio ograničenje samo zato da zaštiti interes društva, muža, suprugu i djecu, kako bi svi živjeli u granicama šeri'atskih i bračnih normi i svojih prava, a ne u atmosferi razuzdanosli, seksualnih neograničenosti i gaženja prava i svetosti.

Prema tome, jednoženstvo u islamu je bilo pravilo, a višeženstvo izuzetak.

Razvojem islamskog društva, u ekonomskom i duhovnom smislu kao i u srazmjemo jednakom broju muškaraca i žena u jednoj sredini, dovodi do uvjerenja da mjesta poligamiji u današnjim uslovima ne može bili, jer su nestali uvjeti koji su je opravdavali.

E. Pokrivanje žene

Pokrivanje žene u islamu vezano je više za pitanja:

-zabrane golotinje i golicavosti, kako muškarca, tako i žene;

-obaveznog pristojnog ponašanja, uljudnosti i stida pri izlasku u društvo, za oba spola, kako bi se zaštitio opšti moral.

Ovo su dva principa u kojima se slaže čitavo civilizovano čovječanostvo, tokom svih svojih istorijskih razvojnih etapa. To su upravo one karakteristike po kojima se čovjek svojim životnim manifestacijama i društvenim odnosima razlikuje od životinja.

Otuda i objašnjenje daje prva manifestacija još primitivnog čovjeka pri ulasku u civilizovaniju etapu bila popraćena pokrivanjem stidnih mjesta, kako bi se razlikovao od divljeg životinjskog života.

Polazeći od ovog opšteg principa, zajedničkog u svim fazama ljudske civilizacije, civilizovani čovjek je razvijao svoj ukus u izradi svoje odjeće saglasno svojim potrebama, mogućnostima i atmosferskim prilikama.

U tome je on gledao svoje uljepšavanjc u društvenom životu, a u prvom redu prilagođavanje obavezama etičkih shavatanja. Islam je usvojio ove koncepte civilizacije i u tom smislu Kur’an kaže: „O ljudi, dali smo vam odjeću da po krijete vaša stidna mjesta, kao i nakit, ali je odjeća bogobojaznosti najbolja". To je ono, što je Muhammed.a.s. rezimirao riječima: „Poslat sam da upotpunim i usavršim plemenite ćudi

Islam je u ovom kao i u svim drugim slučajevima, kada naređuje i zabranjuje, postavio donju granicu koja se ne smije preči. Preko te granice ostavio je na volju čovjeku, njegovim okolnostima i mogućnostima. Islam je čak preporučio izvjesnu eleganciju u oblačenju, ne pretjeranu, u okvira pristojnosti.

Odredio je muškarcu donju granicu odjeće prilikom stupanja na namaz i molitvu uopšte i ograničio pokrivanje tijela od pojasa do više koljena. Fakultativno je zatražio lijepo oblačenje usaglašeno shvatanju društva i opšteg morala.

Isto tako, odredio je ženi donju granicu odjeće koja je obavezna za stupanje na namaz i odredio joj pokrivanje čitavog djela osim lica, šaka i stopala, obavezujući je da na javnim mjestima zadrži takvu nošnju. I ovdje je cilj ovakvog odijevanja motivisan prisojnošću i suzdržljivošću.

Iz izloženog jasno proizilazi plemeniti islamski pogled na odijevanje žene u spomenutim granicama, imajući uvijek u vidu daje cilj pristojnost, dostojanstvo i etičko ponašanje...

F. Tjelesne kazne

Što se tiče tjelesnih kazni za krađu i blud, primjenjuju se kako za muškarca tako i za ženu, kako su predviđene po šeri’atskim propisima.

S obzirom na posljedice, koje je predviđena kazna polučila, može se smatrati da je ona više teorijska, nego izvršna. Ove stroge kazne imaju prije svega za cilj psihološko liječenje oboljelih od ove društvene bolesti, nego što se zagovara tjelesno kažnjavanje. Na ovakav način islamsko

pravo iskorjenjuje negativne pojave i čisti ljudsku dušu od svega onoga što inklinira negativnostima u odnosu na sigurnost društva, mira porodice i dostojanstva žene.

Tako je bilo prije 14. vijekova u periodu najvećih ljudskih tmina, islamska poruka stavlja pitanje žene u prvi plan ljudskih problema, koje on odlučno i, s puno vjere, deklarira:

-ženi pripada puna čovječnost, isto tako i muškarcu, a Muhammcd, a.s. kaže: „Žene su sestre muškarcima", u svim po islamu priznatim ljudskim pravima;

-njena je puna pravna sposobnost, u svim pravima i aktivnostima: da posjeduje, prodaje, kupuje, udaje se i sl. bez tutorstva ili ograničenja.

Iz dosadašnjeg izlaganja, jasno je da i pored tako savršenih islamskih propisa, poneki danas prebacuju islamu zbog položaja muslimanke u nekim islamskim zemljama. No, takvi su najčešće u velikoj zabludi zbog nepoznavanja islamskih principa i propisa šeri'atskog prava, koji se odnose na muslimanku. Otvoreno treba reći daje islam dao ženi takav položaj kakav joj niko nije dao. Zbog toga, što muslimanka u braku zauzima podređeni položaj, islam ne snosi ni najmanje odgovornosti. Za ovakvo stanje muslimanke doprinijele su razne okolnosti, vjekovno osjećanje superiornosti muškarca nad ženom, fizička slabost žene, razni običaji i shvatanja bliskoistočnih naroda o ženi, koje svoje porijeklo vuku iz davne prošlosti, te na kraju, neislamske kombinacije i sl.

Jedan pisac sa Zapada kaže: „Ako se duhom prenesemo u zemlju i vrijeme gdje je i kada objavljen islam, onda ja ne znam da li uopšte postoji blagotvornija i smjelija reforma nego što je ona koju je islam izvršio u korist žene." Le Bon kaže: „Islam je prva vjera koja je ženu uzdigla; uvijek više poštovana na Istoku, nego na Zapadu; žena je tamo uopšte odgo- jenija i mnogo sretnijaZatim nastavlja: „Nije kršćanstvo, kako se to uopšte mislilo, nego je islam taj, koji je podigao ženu iz njenog podređenog položajaTalijanka Laura Voća Valeri u svojoj knjizi: „Odbrana islama“, kaže: „No iako je u Evropi sa socijalne taćke gledišta žena postigla dosta visok stepen, njen pravni položaj mnogo je podređeniji od položaja žene u islamskom svijetu. Muslimanka uživa najpotpuniju nezavisnost. “

Ovo nekoliko citata su dokaz da islam nije zapostavio ženu, kako se to inače prigovara islamu. Naprotiv, islam je položaj žene premjestio iz najniže na vrh društvene ljestvice. I ne samo to, već je izvukao iz nepostojanja, iz bespravlja u punoljetnost, iz nevjerice u njeno ljudsko porijeklo, iz krajnjeg poniženja u dostojanstveni položaj, iz bespravnosti u situaciju pune pravne ličnosti. Brisane su razlike između muškarca i žene, pa čak i u smislu starateljskih odnosa, jer Kur'an kaže: „Vjernici i vjernice uzajamno ste odgovorni jedni za druge: naređujte dobro, a sprečavajte zlo," činjenica koja je ignorisana.

Dakle, islam podjednako tretira ženu kao i muškarca i to ne samo muslimanku, nego i nemuslimanku udatu za muslimanom, jer tek zajedno muškarac i žena čine potpunog čovjeka, jedan spol dopunjava drugi. Uistinu može se reći, da ni jedna vjera, nijedan pokret, ni jedno zakonodavstvo nije ženi posvetilo toliko pažnje koliko islam.

Poslanik je ženi kao majci, u pitanjima dostojanstva i dobročinstva dao prednost nad muškarcem. To je rekao kada gaje neko upitao: koje preči da bude predmet njegove pažnje, Poslanik je odgovorio: „Tvoja majka". Na takva tri pitanja, bio je isti odgovor, a tek na četvrto pitanje, Muhammed a.s. je rekao: „Tvoj otac. “ U jednom drugom hadisu Muhammed, a.s. kaže: „Allah, dž.š. vam preporučuje da budete dobri prema svojim majkama, a onda prema svojim bljižnjim, stepenovano po rodbinstvu “. Zatim je rekao: „Džennet je pod majčinim nogama. “

xv. Izvod iz porodičnog zakona

Prije stupanja u bračnu zajednicu, bilo bi poželjno da se budući bračni drugovi upoznaju sa svojim pravima i dužnostima iz Porodičnog zakona kako bi im prije stupanja u bračnu zajednicu bile poznate neke stvari iz bračnog života. Zato pod ovim naslovom dajemo samo kraci izvod iz Porodičnog zakona koji je na snazi.

2. Postupak za zaključenje braka

Član 19.

Lica koja namjeravaju da stupe u brak podnose prijavu matičaru u opštini u kojoj žele da zaključe brak. Uz prijavu se prilažu izvodi iz matične knjige rođenih, a kada je to potrebno i druge isprave.

Član 20.

1. Matičar će na osnovu izjava lica koja žele da stupe u brak, a po potrebi i na drugi način, provjerili postoji li koja od bračnih smetnji (član 32 do 39) ili zabrana za zaključenje braka (člank 40-41).
2. Ako utvrdi da postoji koja od bračnih smetnji ili zabrana, matičar će usmeno saopštiti podnosiocima prijave da ne mogu zaključiti brak i o tome sačiniti službenu zabilješku.

Član 22.

Dan za zaključenje braka određuje matičar u sporazumu s licima koja žele da stupe u brak.

Član 23.

Matičar će preporučiti licima koja žele da stupe u brak da se, do dana zaključenja braka uzajamno obavijeste o stanju zdravlja, da posjete porodično savjetovalište i upoznaju sc sa stručnim mišljenjem o uslovim za razvoj skladnih bračnih odnosa, kao i organizaciju udruženog rada u oblasti zdravstva radi upoznavanja s mogućnostima i prednostima planiranja porodice.

Član 24.

Zaključivanje braka vrši se na svečan način u naročito određenoj prostoriji, a može sc obaviti i na nekom drugom mjestu, ako to budući bračni drugovi traže i za to navedu opravdane razloge.
Član 25.
Zaključenju braka prisustvuju oba buduća bračna druga, delegat skupštine opštine koga ona odredi, dva svjedoka i matičar.
Član 27.
Svjedok pri zaključivanju braka može biti svako punoljetno lice koje ima poslovnu sposobnost.
Član 28.
Zaključenje braka počinje izvještajem matičara da su zaključenju braka pristupili podnosioci prijave i da je na osnovu isprava, izjava budućih bračnih drugova i svjedoka utvrđeno da ne postoje bračne smetnje (iz člana 32 do 39) niti zabrane za zaključenje braka (iz člana 40 i 41).
Član 29.
Nakon što delegat skupštine opštine utvrdi da na izvještaj matičara nema prigovora, upoznat će buduće bračne drugove s odredbama ovog zakona o njihovim pravima i dužnostima, tako što će im pročitati odredbe člana 42 do 46 i člana 263 do 266 ovog zakona. Poslije toga će upitati pojedinačno svakog od budućih bračnih drugova da li pristaju da međusobno zaključe brak.
Član 30.
Izjave budućih bračnih drugova da pristaju da zaključe brak, matičar će upisati u matičnu knjigu vjenčanih, u kojoj će se, nakon toga, potpisati bračni drugovi, delegat skupštine opštine, svjedoci i matičar. Nakon toga delegat skupštine opštine obavit će daje brak zaključen.
Član 31.
Odmah po zaključenju braka, bračnim drugovima će se izdati izvod iz matične knjige vjenčanih.
3. Smetnje za zaključenje braka
Član 32.
Brak nije valjan ako nije zaključen u cilju zajednice života bračnih drugova.
Član 33.
1. Brak nije valjan ako je na njegovo zaključenje bračni drug pristao u svrhu izazvanom ozbiljnom prijetnjom.
2. Brak nije valjan ako je na njegovo zaključenje bračni drug pristao u zabludi drugog bračnog druga ili o njegovoj bitnoj osobini.
3. Zabluda o ličnosti bračnog druga postoji kad je bračni drug mislio da stupa u brak s jednim licem, a stupio je u brak s drugim.
4. Zabluda o bitnoj osobini bračnog druga postoji kad se radi
o osobini, odnosno o okolnosti koja bi drugog bračnog druga odvratila

od zaključenja braka daje za nju znao, a naročito u slučaju krajnje opasne
ili teške bolesti, protivprirodne navike, polne nemoći, trudnoće žene s drugim muškarcem, nečasnog zanimanja i ranije osude zbog krivičnog djela učinjenog iz nečasnih pobuda.

Član 34.

Brak se ne može zaključiti dok raniji brak ne preslane.

Član 35.

Brak ne može zaključiti lice koje zbog duševne bolesti, duševne nerazvijenosti ili iz drugih razloga nije sposobno za rasuđivanje.

Član 36.

1. Brak ne mogu zaključili među sobom krvni srodnici u pravoj liniji, brat i sestra, brat i sestra po ocu ili majci, stric i sinovica, ujak i sestrična, tetka i bratić, tetka i sestrić i djeca braće i sestara, kao ni djeca braće i sestara po ocu ili majci.
2. Odredba iz prethodnog stava primjenjuje se i na odnos potpunog usvajanja.

Član 37.

U pogledu uslova za valjanost zaključenja braka, vanbračno srodstvo je izjednačeno s bračnim srodstvom.

Član 38.

1. Brak ne mogu zaključiti među sobom svekar i snaha, zet i punica (tašta), očuh i pastorka, maćeha i pastorak, bez obzira da li je brak usljed čijeg su zaključenja došli u ovo srodstvo, prestao.
2. Iz opravdanih razloga opštinski sud može u vanpamičnom postupku dozvoliti da brak zaključe srodnici po tazbini iz prethodnog stava.
3. Prije donošenja odluke, sud će pribaviti mišljenje organa staratcljstva.

Član 39.

1. Brak ne može zaključili lice koje nije navršilo 18 godina života.
2. Iz opravdanih razloga opštinski sud može u vanpamičnom postupku dozvoliti zaključenje braka maloljetniku starijem od 16 godina ako utvrdi da je to lice tjelesno i duševno sposobno za vršenje prava i dužnosti koje proizilazi iz braka. Prijedlog za dozvolu zaključenja braka može podnijeti zainteresovano maloljetno lice.
3. Prije podnošenja odluke, sud će pribaviti mišljenje organa starate-ljstva, saslušati podnosioca prijedloga i njegove roditelje ili staraoce i budućeg bračnog druga, pribaviti mišljenje organizacije udruženog rada u oblasti zdravstva i ispitali druge okolnosti koje su od značaja za donošenje odluke.
4. Sud je dužan da svoju odluku dostavi nadležnom organu starateljstva, koji može u roku od osam dana izjaviti žalbu.

4. Zabrane za zaključenje braka

Član 40.

1. Brak ne mogu zaključili usvojenik i usvojilac za vrijeme trajanja nepotpunog usvojenja.
2. Iz opravdanih razloga sud može u vanpamičnom postupku, licima iz prethodnog stava na njihov zahtjev dozvolili zaključenje braka.
3. Prije donošenja odluke iz prethodnog stava sud će prihvatiti mišljenje organa starateljstva.
4. Brak zaključen protivno odredbi stava 1. ovog člana ne može se poništiti.

Član41.

1. Brak ne mogu zaključiti štićenik i staralac za vrijeme trajanja starateljstva.
2. Iz opravdanih razloga sud može u vanparničnom postupku, licima iz prethodnog stava na njihov zahijev, dozvoliti zaključenje braka.
3. Prije donošenje odluke iz prethodnog slava, sud će prihvatiti mišljenje organa starateljstva.
4. Brak zaključen protivno odredbi stava 1. ovog člana ne može se poništiti.

II. Lična prava i dužnosti bračnih drugova

Član 42.

Bračni drugovi su ravnopravni u braku.

Član 43.

Bračni drugovi dužni su da se uzajamno poštuju i pomažu.

Član 44.

Bračni drugovi sporazumno određuju mjesto stanovanja.

Član 45.

Bračni drugovi sporazumno odlučuju o podizanju zajedničke djece i o tome kako će urediti odnose i obavljati poslove koji se tiču bračne odnosno porodične zajednice.

Član 46.

1. Bračni drugovi mogu se sporazumjeti da im prezime bude prezime jednog od njih, a mogu i zadržati svaki svoje prezime.
2. Svaki bračni drug može svom prezimenu dodati prezime svog bračnog druga.
3. Bračni drugovi su dužni da sc prilikom zaključenja braka izjasne o svom prezimenu.
4. Izjave bračnih drugova o njihovom prezimenu upisat će se u matičnu knjigu vjenčanih.
5. Ako bračni drugovi nemaju isto prezime, sporazumno će odrediti prezime djetata. Ako se o tome ne sporazumiju, o prezimenu djeteta odlučit će organ starateljstva.

III. Prestanak braka

Član 47.

1. Brak prestaje smrću bračnog druga, proglašenjem nestalog bračnog druga umrlim, poništenjem i razvodom braka.
2. Ako je bračni drug proglašen umrlim, brak prestaje danom koji je po prasvosnažnoj odluci suda utvrđen kao dan njegove smrti.
3. Brak prestaje poništenjem i razvodom kad presuda suda o poništenju odnosno razvodu braka postane pravosnažna.

1. Poništenje braka

Član 48.

Brak će se poništiti ako se utvrdi daje prilikom njegovog zaključenja postajala koja od bračnih smetnji navedenih u čl. 32 do 39 ovog zakona.

Član 49.

1. Poništenje braka zaključenog u strahu izazvanom ozbiljnom prijetnjom može tražiti samo bračni drug koji je bio prinuđen. Tužba se može podnijeti u roku od jedne godine od dana kada je opasnost od izvršenja prijetnje prestala, a bračni drugovi su za to vrijeme živjeli zajedno.
2. Poništenje braka zaključenog u zabludi može tražili samo bračni drug koji je u zabludi pristao na brak. Tužba se može podnijeli u roku od jedne godine od dana saznanja za zabludu, a bračni drugovi su za to vrijeme živjeli zajedno.

Član 50.

1. Pravo na tužbu za poništenje braka iz razloga navedenih u čl. 32 i 34 ovog zakona pripada bračnim drugovima, svakom licu koji ima pravni interes da brak bude poništen, organu starateljstva i javnom tužiocu.
2. Neće se poništiti novi brak koji je zaključen za vrijeme trajanja ranijeg braka jednog od bračnih drugova, ako je raniji brak u međuvremenu prestao.

Član 51.

1. Pravo na tužbu za poništenje braka za vrijeme dok traje razlog iz člana 35 ovog zakona pripada bračnim drugovima i organu starateljstva.
2. Nakon prestanka razloga iz prethodnog stava, pravo na tužbu za poništenje braka pripada samo bračnom drugu koji je bio nesposoban za rasuđivanje. Tužba se može podnijeli u roku od jedne godine od prestanka nesposobnosti za rasuđivanje, a ako je bračnom drugu oduzeta ili ograničena poslovna sposobnost, u roku od jedne godine od pravosnažnosti odluke o vraćanju poslovne sposobnosti.

Član 52.

Pravo na tužbu za poništenje braka u slučajevima iz člana 36 ovog zakona pripada bračnim dugovima, organu starateljstva i javnom tužiocu.

Član 53.

1. Pravo na tužbu za poništenje braka u slučajevima iz člana 38 ovog zakona pripada bračnim drugovima.
2. Sud može odbiti zahtjev za poništenje braka koji je zaključen bez dozvole suda između srodnika po tazbini, ako utvrdi da su za vrijeme zaključenja braka postojali ili su naknadno nastali važni razlozi zbog kojih se moglo dozvoliti zaključenje braka među ovim srodnicima.

Član 54.

1. Pravo na tužbu za poništenje braka koga je bez dozvole suda zaključilo lice koje nije navršilo 18 godina života pripada organu starateljstva, a maloljetnom bračnom drugu i njegovim roditeljima samo ako nisu nedopuštenim radnjama omogućili zaključenje toga braka.
2. Sud može odbiti tužbeni zahtjev za poništenje braka ako utvrdi da su u vrijeme zaključenja braka postojali ili su naknadno nastali opravdani razlozi zbog kojih se može dozvolili zaključenje braka prije punoljetnosti bračnog druga.
3. Brak se ne može poništiti nakon što je maloljetni bračni drug navršio 18 godina života, ali bračni drug koji je postao punoljetan može podnijeti tužbu za poništenje braka u roku od jedne godine od punoljetnosti.

2. Razvod braka

Član 55.

Bračni drug može tražiti razvod braka ako su bračni odnosi teško i trajno poremećeni usljed čega je zajednički život postao nepodnošljiv.

Član 56.

Bračni drug može tražiti razvod braka ako je njegov bračni drug nestao i o njemu nema nikakvih vijesti za vrijeme od dvije godine.

1. Bračni drugovi koji imaju zajedničku maloljetnu ili usvojenu djecu ili djecu nad kojom je produženo roditeljsko pravo, mogu podnijeti zajednički prijedlog da se iz razloga navedenih u članu 55 ovog zakona, razvede njihov brak.
2. Ako jedan od bračnih drugova odustane od zajedničkog prijedloga, a drugi ostane pri zahtjevu da se brak razvede, taj prijedlog smatrat će sc tužbom za razvod braka.

Član 58.

1. Sud će razvesti i brak na osnovu sporazuma bračnih drugova ako oni nemaju zajedničku maloljetnu ili usvojenu djecu ili djecu nad kojom je produženo roditeljsko pravo.
2. Ako prije donošenja prvostepene presude o razvodu braka jedan od bračnih drugova odustane od sporazuma o razvodu braka, postupak sc obustavlja.

Član 59.

U slučaju razvoda braka, svaki od bračnih drugova može zadržati prezime koje je imao u vrijeme razvoda braka.

3. Mirenje bračnih drugova

Član 60.

Po prijemu tužbe odnosno zajedničkog prijedloga za razvod braka, ako bračni drugovi imaju zajedničku maloljetnu ili usvojenu djecu, ili djecu nad kojom je produženo roditeljsko pravo, sud će zatražiti od nadležnog organa starateljstva da pokuša mirenje bračnih drugova i dostavit će mu primjerak tužbe.

Član 61.

Za mirenje je mjesno nadležan organ starateljstva na čijem području tuženi ima prebivalište, odnosno boravište, ili organ starateljstva na čijem su području bračni drugovi imali svoje posljednje zajedničko prebivalište.

Član 62.

1. Organ starateljstva zakazat će ročište za pokušaj mirenja na koje ćc pozvati oba bračna druga.

2. Punomoćnici ne mogu na ročištu za pokušaj mirenja zastupati bračne drugove niti mogu prisustvovati ročištu.

Član 63.

1. Na ročištu za pokušaj mirenja organ starateljstva pokušat će da izmiri bračne drugove, a po potrebi preporučit će im da se obrate savjetovalištima ili drugim ustanovama koje im mogu dati potreban savjet.

2. Ako jedan ili oba bračna druga, iako su uredno pozvani, izostanu sa ročišta za pokušaj mirenja, smatrat će se da mirenje nije uspjelo.

3. Ako na ročištu za pokušaj mirenja ne dođe do izmirenja bračnih drugova, a organ starateljstva ocijeni da ima izgleda da bi do izmirenja moglo doći, može odrediti novo ročište.

Član 64.

Ako se u postupku pred organom starateljstva bračni drugovi ne izmire, organ starateljstva nastojat će da sc sporazumiju o zaštiti, vaspitanju i izdržavanju zajedničke maloljetne djece.

Član 65.

1. O ročištu za pokušaj mirenja organ starateljstva sastavit će zapisnik koji će sadržavati izjave bračnih drugova da su se izmirili, odnosno da mirenje nije uspjelo, kao i sporazum iz prethodnog člana, ako je do takvog sporazuma došlo.

2. Zapisnik iz prethodnog stava potpisuju stranke.

3. Organ starateljstva je dužan da u roku od dva mjeseca provede postupak mirenja bračnih drugova i da o rezultatu pokušaja mirenja dostavi zapisnik iz prethodnog stava sudu kojem je podnesena tužba za razvod braka.

Član 66.

Izuzetno, organ starateljstva nije dužan da zakaže ročište za pokušaj

mirenja:

- ako je boravište jednog od bračnih drugova nepoznato najmanje šest mjeseci;
- ako je jedan od bračnih drugova nesposoban za rasuđivanje;
- ako jedan ili oba bračna druga žive u inostranstvu.

Član 67.

Ako se u postupku pred organom starateljstva bračni drugovi izmire, smatrat će se da je tužba povučena.

IMOVINSKI ODNOSI

1. Imovina bračnih drugova

Član 263.

Imovina bračnih drugova može bili posebna i zajednička.

Član 264.

1. Imovina koju bračni drug ima u času zaključenja braka ostaje njegova posebna imovina.
2. Imovina koju su bračni drugovi stekli radom tokom bračne zajednice, kao i prihodi iz te imovine, čine zajedničku imovinu.
3. Pokloni trećih lica učinjeni lokom bračne zajednice (u novcu, stvarima, pružanju pomoći radom i sl.), ulaze u zajedničku bračnu imovinu, bez obzira koji ih je bračni drug primio, ukoliko drukčije ne proizilazi iz namjene poklona, ili se iz okolnosti u momentu davanja poklona može zaključiti da je poklonodavac želio učiniti poklon samo jednom od bračnih drugova.
4. Imovina koju u toku bračne zajednice jedan bračni drug stekne po nekom drugom zakonskom osnovu, njegova je posebna imovina.

Član 265.

1. Zajedničkom imovinom bračni drugovi raspolažu sporazumno.
2. Svojim udjelom u zajedničkoj imovini jedan bračni drug ne može samostalno raspolagati niti ga opteretiti pravnim poslom među živima.

2. Dioba zajedničke imovine bračnih drugova

Član 266.

Bračni drugovi mogu zajedničku imovinu sporazumno podijeliti tako da odrede dijelove u čitavoj imovini ili jednom dijelu imovine ili na pojedinoj stvari, kao i da svakom bračnom drugu pripadnu pojedine stvari ili prava iz te imovine, ili da jedim bračni drug isplati drugom novčanu vrijednost njegovog dijela.

Član 267.

1. Svaki bračni drug može tužbom zahtijevati da sud utvrdi koliki je njegov dio u zajedničkoj imovini ili jednom dijelu te imovine, ili na pojedinoj stvari iz te imovine.
2. U slučajevima iz prethodnog stava sud određuje veličinu udjela bračnog druga prema njegovom doprinosu u slicanju zajedničke

imovine, pri čemu vodi računa ne samo o ličnom dohotku i zaradi svakog bračnog druga, već i o pomoći jednog bračnog druga drugome, o radu u domaćinstvu i porodici, o brizi oko vaspitanja i podizanja djece, kao i o svakom drugom vidu rada i saradnje u upravljanju, održavanju i povećanju zajedničke imovine.

3. Na visinu udjela bračnog druga u imovini koja je pretežnim dijelom stečena u bračnoj zajednici, neće uticali okolnost što je tu imovinu drugi bračni drug uvećao nakon raskida bračne zajednice, ako je svojim ponašanjem spriječio učešće bračnog druga u daljnjem slicanju.

4. Bračni drug koji je svojim radom u toku bračne zajednice doprinio održavanju i povećanju posebne imovine drugog bračnog druga (na pr. unapređivanju poljoprivrednog imanja i sl.), može tužbom zahtijevati da mu drugi bračni drug da odgovarajuću naknadu u novcu.

5. Bračni drug čiji je udio u slicanju zajedničke imovine ili pojedine stvari iz zajedničke imovine znatno niži od udjela drugog bračnog druga ili kada to opravdavaju posebne okolnosti, može tužbom zahtijevati diobu zajedničke imovine i tako da sud obaveže drugog bračnog druga da mu naknadi protuvrijednost njegovog udjela u novcu, sporazumno vrijednosti zajedničke imovine na dan donošenja presude.

Član 268.

Prilikom diobe zajedničke imovine, na zahtjev bračnog druga, u njegov će se dio prvenstveno unijeti oni predmeti iz zajedničke imovine koji služe za obavljanje njegovog zanimanja.

2. Iz zajedničke imovine izdvojit će se i predati bračnom drugu, pored njegovog dijela i one stvari stečene radom u toku bračne zajednice koje služe isključivo njegovoj ličnoj upotrebi.

3. Ako je vrijednost stvari iz stava 1. i 2. ovog člana nesrazmjerno velika u odnosu na vrijednost cjelokupne zajedničke imovine, izvršit će se dioba i tih stvari, osim ako bračni drug koji bi ove stvari trebao da dobije ne naknadi drugom bračnom drugu odgovarajuću vrijednost ili ne ustupi drugom bračnom drugu odgovarajuću vrijednost ili ne ustupi drugom bračnom drugu, po njegovom pristanku, druge stvari.

Član 269.

1. Bračnom drugu kome se povjeravaju zajednička djeca na zahtjev i vaspitanje daju se, pored njegovog dijela i stvari koje služe samo djeci ili su namijenjene samo njihovoj neposrednoj upotrebi.

2. Kod diobe zajedničke imovine bračnom drugu kome su povjerena zajednička djeca na zaštitu i vaspitanje, dodjeljuju se one stvari za koje je očigledno da je u interesu da budu u posjedu i vlasništvu bračnog druga kome su djeca povjerena.

Član 270.

1. Kod diobe zajedniče imovine svakom će se bračnom drugu uračunati u njegov dio srazmjema vrijednost onog što se duguje po

osnovu zajedničkog sricanja u braku.

2. Kao dugovanja u smislu prethodnog stava uračunat će se i potraživanja trećih lica koja su nastala radi povećanja ili održavanja postojeće zajedničke imovine, a ta potraživanja terete samo jednog bračnog druga prema drugom po osnovu člana 267 stav 3 zakona

3. Nenamireni dugovi iz stava 2 ovog člana neće se uzeti u obzir prilikom određivanja udjela u zajedničkoj imovini.

Član 271.

Ako je u izvršnom postupku određena prodaja stvari iz zajedničke imovine radi namirenja udjela jednog bračnog druga, taj bračni drug ima pravo preče kupovine tih stvari.

3. Odgovornost bračnih drugova za dugove prema trećini licima

Član 272.

1. Za obaveze koje je jedan bračni drug imao prije stupanja u brak ne odgovara drugi bračni drug.

2. Za obaveze iz prethodnog stava bračni drug odgovara svojom posebnom imovinom i svojim dijelom u zajedničkoj imovini.

3. Tužbu za utvrđivanje dijela bračnog druga u zajedničkoj imovini može podiči i povjerilac bračnog druga.

Član 273.

Za obaveze koje je jedan bračni drug preuzeo radi podmirenja tekućih potreba bračne, odnosno porodične zajednice, kao i za obaveze za koje po zakonu odgovaraju zajednički oba bračna druga, odgovaraju bračni drugovi solidarno kako zajedničkom, tako i svojom posebnom imovinom.

Član 274.

Ako je radi namirenja zajedničkih obaveza iz dijela jednog od bračnih drugova u zajedničkoj imovini ili iz njegove posebne imovine naplaćeno više nego što iznosi njegov dio duga, taj bračni drug ima prema drugom bračnom drugu pravo na naknadu tog iznosa iz njegovog dijela, odnosno iz njegove posebne imovine.

4. Upravljanje zajedničkom imovinom bračnih drugova

Član 275.

1. Bračni drugovi zajedno posjeduju, upravljaju i koriste zajedničku imovinu.

2. Bračni drugovi se mogu sporazumjeti da se jednom od njih povjeri upravljanje i korištenje ili samo upravljanje zajedničkom imovinom ili njenim dijelom.

3. Svaki bračni drug može odustati od sporazuma o povjeravanju upravljanja i korištenja zajedničkom imovinom.

5. Vraćanje poklona bračnih drugova

Član 276.

1. U slučaju razvoda ili poništenja braka, pokloni koji su bračni drugovi poklonili jedan drugom prije zaključenja braka ili u toku braka ne

vraćaju se.

2. Pokloni iz posebne imovine bračnog druga koji su nesrazmjerno velike vrijednosti u odnosu na vrijednost njegove cjelokupne imovine u vrijeme postavljanja zahtjeva za vraćanje, vraćaju se poklonodavcu u slučaju razvoda ili poništenja braka. Takav poklon nije dužan da vrati bračni drug ako bi to značilo očitu nepravdu za njega ili ako bi ga to dovelo u teške materijalne prilike.

1. Umjesto poklona koji su otuđeni, vraćaju se novčane vrijednosti ili za njih primljene stvari.

2. Vrijednost u novcu utvrđuje se, prema izboru poklonodavca, u visini za koju je otuđena poklonjena stvar ili u vrijednosti koju je imala poklonjena stvar u vrijeme otuđenja.

3. Ako je poklonjena stvar otuđena ili uništena u zloj namjeri, poklonoprimac je dužan da poklonodavcu naknadi vrijednost stvari po tržišnoj vrijednosti u vrijeme kada je stvar trebalo vratiti.

4. Odredbe iz člana 276. ovog zakona, kao i stav 1. do 3 ovog člana, primjenjuju se i u slučaju utvrđenja daje postojao osnov za poništenje odnosno razvod braka. Član 277.

XVI. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

„Neka je hvala Allahu kad god omrknete i kad god os- vanete. Njemu neka je hvala i na nebesima i na zemlji i predveče i u podne! On uz neživog stvara i žive i pretvara u nežive. On oživljava zemlju nakon mrtvila njezina, isto tako ćete i vi hiti oživljeni. “ (Kur’an)

Iz dosadašnjih izlaganja da se zaključiti daje žena kroz istoriju prošla veoma trnovit put dok je postala ono što je danas. Ona je bila majka, ali i najčešće predmet beskrupolozne trgovine, zamjene, nekontrolisanog biološkog instinkta i drugih vidova obezvređivanja ljudskog dostojanstva. Činjenica da se žena nije cijenila i da se mogla prodati, zamijeniti, fizički maltretirati, pa i ubiti bez ikakve moralne i krivične odgovornosti.

Kulminacija takvog varvarskog odnosa prema ženi, predstavljao je zločinački akt zakopavanja žive ženske djece. Povodi i pobude bile su različite prirode. Takav odnos je prije svega proizilazio iz nehumanog karaktera predislamskog čovjeka, koji je u svemu tražio i pronalazio samo lični interes, što gaje i lišavalo svih moralnih i etičkih osjećanja.

On je time pao na veoma kritičan nivo, što je značilo gubljenje smisla i odgovornosti za življenje dostojno čovjeka i njegove humane uloge u krugu prirode i drugih živih bića. Očito je bilo, dakle, daje društveno-istorijski i moralni barometar neminovno ukazivao na nužnu intervenciju Više sile, jer je ljudski faktor bio ili nesposoban ili previše slab da izazove tako nagli i odlučujući zaokret u ljudskoj svijesti. I glas Više sile je progovorio, prije svega, kao reakcija na ljudske slabosti, nedostatke i zablude. Morao je biti energičan i beskompromisan, da bi pogodio u

najintimnije osjećaje, u dušu, izgubljenog pustinjskog beduina, kome je surova priroda nametala i surovi način života.

Kur'an je veoma oštro reagovao na sve što je u neskladu sa višim moralom, što obezvređuje čovjeka, kao najsavršenije Božije biće.

Rukovođen svojim niskim pobudama za materijalnim interesom i „zabrinut" za mogućnost kršenja ustaljenih moralnih normi, predislamski Arap često se odlučivao da uskrati pravo na život svom rođenom ženskom djetetu. Činio je to na krajnje nehuman i bestidan način, zatrpavajući ga živog u zemlju. Kur'an o tome kaže: „Kada se nekom javi vesela vijest da mu se rodilo žensko dijete, postaje namrgođen i tužan. Skrivao se od naroda zbog „ nesreće " koja ga zadesila. Zatim se koleba, da li pustiti da živi u poniženju ili ga živog zakopati u zemlju.

Ne rasuđuju li o tome vrlo loše. " Na ženskom djetetu bila je neka anatema. Ono je samim rođenjem bilo osuđeno ili na preranu smrt ili na doživotnu patnju. Teško je razlikovati koje je gore. Kur'an je to kategorički osudio, tretirajući povode za takva nedjela samo rezultatom pokvarene ljudske psihe, a nikako objektivnih moralnih društvenih prilika.

Kur'an ovaj krajnje žalostan i uvrjcdljiv odnos prema ženi pretvara u najljepši, najhumaniji i najkulturniji moralni čin kada kaže: „One zaslužuju isti tretman dobročinstva i pažnje, kao i svi ljudi. " Kur'anski status žene, je prema tome, stvorio revolucionarnu promjenu u njenom životu, obilježavajući novu epohu ljudskog razvoja, na nivou moralno-etičkim i društvenim normama.

Stav islama o ženi, braku i o porodičnom životu je jasan i u skladu je sa ljudskom prirodom. Uzimajući u obzir fiziološke i psihološke potrebe muža i žene, oboje imaju jednaka prava u međusobnim zahtjevima, a prih- vataju i jednake odgovornosti u upravljanju. Ovo je zahtjev koji je neophodan u svakom zajedničkom životu i koji je u skladu s ljudskom prirodom. U Kur'anu stoji: „/ jedan od dokaza Njegovih je što za vas, od vrste vaše, stvara žene da se uz njih smirite i što između vas uspostavlja ljubav i samilost, to su zaista, pouke za ljude koji razmišljaju. " (Kur'an 30/21)

U vezi s prednjim Muhammed, a.s. je rekao: „Najsavršeniji vjernici su najbolji u vladanju, a najbolji od vas su oni koji su najbolji svojim ženama. "

Po islamu bračna veza je zajedničko udruživanje dva spola, a svrha je bračnoj zajednici produžavanje ljudskog roda u osjećajnoj duhovnoj udobnosti i harmoniji. Ona se zasniva na ljubavi i milosti. Brak je najbogatiji izvor životnog zadovoljstva, ali uz uslov da se u svim svojim komponentama ostvaruje u punoj mjeri. Pravi punovrijedni i sretan brak nije lako izgraditi, jer zahtijeva i veliko zalaganje oba bračna druga. Mnogo od njih traži, ali im i daje. Uspješan je brak poput umjetničkog djela kojem se čovjek sav mora posvetiti.

Za sretan brak potrebno je da su zaručnici istih pogleda na svijet, da su prikladne naravi, spremni za žrtvu i odricanje. Razmaženi će teško podnositi teret bračnog života. Zato tražite trijeznu, pametnu i moralnu ličnost sebi za životnog druga.

Sretan brak se ne postiže priželjkivanjem takvog braka, niti samo sklapanjem braka sa voljenom osobom, već ga treba postići i znati ga održati, jer brak nije neživa stvar, to nije predmet koji niz godina ostaje nepromijenjen. Brak je živ organizam; to je dinamičan proces, odnos dvoje ljudi, koji mogu sutra postati drugačiji, nego što su danas. Ako je životna zajednica
žene i muškarca zaista postala brakom, ne samo po obliku, već i po sadržaju, onda je to znak da su ti ljudi mnogo dali od sebe da bi stvorili takav odnos među sobom. Ali ono što su jednom dali nije dovoljno da bi se na tome brak održao čitav život. U njega treba neprestano ulagati, hraniti ga i njegovati kao živo biće. Inače će umrijeti mnogo prije nego što prestane ž ivot ljudi. Suština pravog, punovrijednog braka čini upravo to neprestano uzajamno predavanje bračnih drugova, to ulaganje u zajednički poduhvat koji su poduzeli. Njihovo obostrano nastojanje da sačuvaju i unaprijede svoj brak jeste ono što toj zajednici daje najveću vrijednost i osigurava joj trajnost.

Brakovi koji se ne njeguju, postepeno gube sadržaj, postaju beskrvni, mlitavi, da bi poslije više godina neprimijetno prestali postojati. Jednog dana bračni se drugovi iznenade kad jedan od njih iznevjeri. Tada smatraju daje preljub razorio njihov brak, a ne vide daje bračna nevjera bila samo posmrtni marš braku koji je mnogo ranije izdahnuo.

U punovrijednom braku nema preljube.

Ako sc čovjek prema bilo čemu osjeća obavezan, onda se mora osjećati takvim i prema svom braku, ako se radi o pravom braku. Sve ostale obaveze treba dovesti u ravnotežu s brakom; one ne smiju preovladati nad njim. Čovjek koji zanemaruje svoj brak zanemaruje i sebe. Dopuštajući da mu odumre brak, koji je imao svoj sadržaj, on siječe granu na kojoj sjedi. Tada će i njegov rad postati manje vrijedan, jer neće više biti plod sretne, uravnotežene ličnosti.

I žene koji put „nemaju vremena" za svog muža. Ako je takva žena u radnom odnosu i ona ponekad podliježe uvjerenju da životu u javnosti treba dati prednost pred intimnim životom. Pri lome gubi iz vida da i na svom radnom mjestu može biti punovrijedna radnica i na planu društvene djelatnosti punovrijedan aktivist samo uz uslov daje i kod kuće u punom smislu riječi žena, pravi bračni drug svom suprugu. Ponekad ni žena, domaćica ne nalazi dovoljno vremena za svog muža. Događa se da ih kućanstvo i djeca toliko zaokupe, da muža potisnu ustranu. Kućni poslovi sigurno oduzimaju mnogo vremena, ali sretni bračni drugovi zajedno obavljaju, pa muž i žena opet imaju prilike da se bave jedno

drugim. Isto vrijedi i sa bavljenjem s djecom. Nema sumnje da djeca zahtijevaju mnogo pažnje i vremena. Za volju djece bračni drugovi ne smiju pretjerivati i zbog njih zaboraviti na sebe. Djeca im ne smiju biti važnija od njih samih. Takav stav nije egoizam, već je izraz prave ljubavi prema djeci. Ona trebaju zdrav psihički razvoj vedar, dakle, smiren roditeljski par, koji živi u skladu i sreći. Uz roditelje koji se ne slažu, djeca su nesretna. Roditelji moraju humanizirati svoj brak ako svojoj djeci žele dobro.

Zato posvećivanjem vremena sami sebi ništa ne oduzimaju svojoj djeci, već im naprotiv, mnogo daju.

Pogreška u braku, koja je uzrok raspadanju, istovremeno je i emocionalno zapuštanje partnera. Mnogi bračni parovi počnu s vremenom napuštati nježnost. Sve češće zaboravljaju jedno drugome reći neku lijepu riječ. Više im ne pada na pamet da izmijene topao pogled, da jedno drugom po ko zna koji put ponovo izjave ljubav.

U sretnom braku nema „privatnog sektora". Sve što zanima bračne drugove, što ih privlači i raduje, odbija, ljuti ili žalosti, treba da doživljavaju zajedno. Ipak se ponekad događa da jedan ili drugi partner izgubi iz vida to pravilo uspješnog braka.

Zvanje ili ,,hobi“ najčešće su takva područja u koja se neki ljudi povlače iz bračne zajednice.

Za održavanje braka važno je da bračni par ima zajedničke prijatelje, koji oboje podjednako zanimaju. Složni panneri uvijek se zajedno pojavljuju u društvu, a druženje s prijateljima nikada ne pretpostavljaju u međusobnom druženju.

Jedan oblik zanemarivanja braka, ujedno je i znak da nije postigao pun sadržaj, jeste odlaženje partnera na „bračni dopust".

Odvojeno korištenje godišnjeg odmora razumljivo je samo kod onih bračnih parova, koji se ne slažu, a iz nekih se objektivnih razloga ne mogu razvesti ili za to još nemaju hrabrosti.

Sretni bračni partneri nastoje da što više budu zajedno.

Oni se najviše raduju godišnjem odmoru upravo zato, što im omogućuje da se čitav dan ne razdvajaju. To produbljuje njihovu ljubav, jer pojačava njihovu osjećajnu povezanost. Zato u sretnom braku niko ne priželjkuje „bračno odsustvo", već bi bio nesretan ako bi morao sam na godišnji odmor.

Kada oba bračna druga zarađuju, ponekad misle da moraju imati svaki svoj novac kojim će raspolagati nezavisno od partnera.

Dvije blagajne u kući znak su nedovoljnog međusobnog povjerenja i udaljava bračne drugove.

Sretni bračni drugovi smatraju sav svoj imetak zajedničkim bez obzira na to što je ko donio u brak i koliko ko zarađuje. Oni zajednički raspolažu zajedničkim dobrima. To je još jedno područje zajedničke djelatnosti, od-

nosno još jedna podrška njihovoj osjećajnoj povezanosti.

Da bi se brak održao, u njemu treba da vlada vedrina i zadovoljstvo. Mrzovolja, potištenost i sivo raspoloženje čine brak neveselim, što motiviše bračne drugove da izvan njega potraže razonodu i društveni odmor. Oba bračna druga, često izvan svoje zajednice doživljavaju mnogo toga zbog čega su nezadovoljni. Ali u sretnom braku oni se povjeravaju, izjadaju se i na taj način oslobađaju psihičke napetosti.

S druge strane, zbog nezadovoljstva u sretnom braku čovjek postaje otporan prema emocionalnim potresima i zvanju kao i na drugim područjima javne djelatnosti. Ako ga nešto i razljuti ili izgubi raspoloženje, u kontaktu s bračnim drugom kojeg voli ubrzo uspostavlja osjećajnu ravnotežu, pa mu se opet vrati vedro raspoloženje.

Krupna je zabluda nekih bračnih drugova kada misle da u braku, pošto su osvojili svog partnera, ne moraju više njegovati svoju spolnu privlačnost. Tada pred bračnim drugom ne paze na svoju vanjštinu, postaju neuredni, zanemaruju svoju ličnu higijenu, iako se i dalje pomno dotjeraju kada nekud izlaze. Takvo ponašanje je znak nedovoljnog poštivanja bračnog druga, a to je isto što i nedovoljna ljubav prema njemu. Neki muževi misle da u braku nije više važno da se redovno briju, da se umivaju, kako se ne bi osjećali na znoj, da se uredno odijevaju i uvijek nose čisti veš. Mnoge pak žene smatraju samo po sebi razumljivim ako su kod kuće da mogu biti nepočešljane, da nose bilo kakve otrcane haljine, umazane dimije sa raznim kuhinjskim „mirisima". One misle da njihovo tijelo Uvijek mora bili privlačno, bez obzira je li čisto ili nije. Zaboravljaju na značajnu ulogu ugodnih mirisa i svježinu čistoće u buđenju muške spolne želje.

Kada bi se bračni drugovi više pozabavili i brinuli o prednjem, kao i kada bi se počeli baviti i više izučavati Kur’an, koji govori o braku i odnosima u braku, sigurno je da bi i brakovi bili stabilniji, a supružnici mirniji, jer on nudi bezbroj isprobanih savjeta za sretan brak. On kaže muževima: „Budite blagi prema vašim ženama i volite ih. "

A ženama: „Slušajte svoje muževe i pokorne im budite. “

Moglo bi se reći daje idealan brak onaj u kome su bračni drugovi vezani ljubavlju i rade sporazumno, u kome se život odvija u međusobnoj zavisnosti i poslušnosti i koji teže zajedničkim idealima.

Brak u svakom slučaju treba da ima pred sobom jedan visoki smisao i baš taj smisao predstavlja najvažniju činjenicu u problemu o kojem raspravljamo. Ima ljudi koji brak smatraju konačnim ciljem, svršetkom, a on je samo sredstvo. Ako brak treba smatrati nečim, što mora donijeti sreću, bračni se drugovi mogu osjećati strašno razočaranim kada im se očekivanja ne ispune. Često se pitamo, zašto su pojmovi braka i sreće usko vezani u našim mislima. Nigdje nije napisano da se sreća postiže brakom, jer bi to tada bila jedna sasvim egoislička, sebična ustanova.

Zato ko sklapa brak da bi postao sretan, bilo bi bolje da ga ne sklapa. Međutim, ako se sklapa brak da bi usrećili druge: suprugu, supruga, buduću djecu, društvo kome pripada, grad u kome živi, ako u sjedinjavanju mladih snaga vidi sredstvo da
druge učini sretnima, da postane korisniji onima koji ga okružuju, tada ima mnogo izgleda da i sam postane sretan.

Brak mora imati uzvišene ciljeve, ciljeve koji u svojoj osnovi imaju nesebičnost. Brak mora pomoći da se bolje i korisnije živi. Čovjek koji sklapa brak preuzima na sebe veću odgovornost, prima još jednu novu vjersku, društvenu i moralnu obavezu. Uči se da voli jednu ženu, jednog čovjeka, zatim svoju ljubav proširuje na djecu, na nauku, na zajednicu, na sve kojima je potrebna njegova pomoć i razumijevanje. Tako društveni ciklus postaje ciklusom ljubavi koja raste i preobražava se iz jednog oblika u drugi.Ljubav je samo jedna, pa ma kakvim se izrazima služili.

Najveći autoriteti tvrde da ljubav dvoje mladih mora imati iste ideale, iste ciljeve, iste poglede na svijet, da bi im bilo omogućeno da sretno idu kroz život, ruku pod ruku poštivajući se međusobno.

Rješenje problema sreće u braku može se obuhvatiti jednom rečenicom: živite jedno za drugo sa sjedinjenim naporima za dobrobit svoju i svojih bližnjih, uz kur'anske i hadiske upute kao savjetodavce i najbolje životne savjetnike za sretan brak i život uopšte.
„Ne uzimajte žene radi ljepote, jer vas ljepota može upropastiti; Ne uzimajte ih ni radi imetka, jer ih imetak može učiniti obijesnim Uzimajte ih radi njihove pobožnosti, jer ćete u tom slučaju imati dobro odgojene i vrijedne supruge. “ (Hadis)

XVII LITERATURA

- Kur'an
- Hadis a.s.
- O braku Brkić Ibro Gajret 1937. br. 5
- O islamskom braku Bušallić Abdullah, Novi Behar 1932-33. god. br. 19-20.
- Kontrola i planiranje rađanja u svijetu islama. Dozo Huscin, Glasnik 1963. god. br. 3-4.
- Položaj muslimanke u braku, Hadžič Kasim, Osvit, 1942.god br. 42-43.
- Žensko pitanje u islamu, Hadžić O. Nuri, Gajret 1925.god. br. 17-18.
- Uloga muža i žene u braku i njihove dužnosti, Handži M. El-Hidaja, 1936-
37 god. br. 9.
- Položaj žene u islamu, Handžić M. El-Hidaja 1937-38 br. 2-3.
- Muslimanka-žena i majka LSB, Takvim 1968.god.
- Brak, Nijazi, Gajret, 1911. g. br. 6.

- Brak, Muhmud Esad, Behar 1907-8 br. 10.
- Brak i vjenčanje, Muhammcd Ali, N. Behar 1934-5.br. 16.
- Kriza braka, Trebinjac I., Glasnik 1938. br. 8.
- Žena i obiteljski život u islamu, Saima b. Mustafa Behar 1907-8. br. 17.
- Sretan brak, Zunič Ismet, Kalendar N.U. 1942.god. br. 17.
- Žena i porodični život, Behar 1905-6 god. br. 17.
- Islamski obiteljski život, El-IIidaja 1942
- Islamski brak i porodica, Takvim 1964.
- Dijalog islamskih i evropskih učenjaka prev. A. Smajlović 1979.
- Porodični život u islamu A. Huršid 1978.
- Klasična kultura islama N. Smailagić
-I storija Arapa Filip Hiti
- Razni časopisi i dnevna štampa

Z A P I S N I K O V J E N Č A N J U

Pred odborom islamske zajednice u ________________________ dana __________ zaključen je po šeri'atskim propisima brak između mladenaca:

1. Ime i prezime mladoženje:______________________________

2. Ime i prezime mlade:__________________________________

i tom prilikom oni su u skladu sa šeri'atskim propisima dali slijedeću izjavu:

1. Ja ______________________________________ vjenčah i vjenčajem ___________________________________ i od ovog trenutka, u smislu šeri'atskih propisa, priznajem je zakonitom ženom.

Ovu svoju izjavu i pristanak izgovaram pri punoj svijesti i pri svojoj slobodnoj volji i slobodnom izboru.

____

Pun potpis mladoženje:

2. Ja ______________________________________ primih i primam ___________________________________ i od ovog trenutka, u smislu šeri'atskih propisa, priznajem ga svojim zakonitim mužem.

Ovu svoju izjavu i pristanak izgovaram pri punoj svijesti i po svojoj slobodnoj volji i slobodnom izboru.

____

Pun potpis mlade:

Niže potpisani svjedoci tvrde da su očevici i svjedoci sklopljenog braka između gore navedenih.

1. Ime i prezime prvog svjedoka ______________________

2. Ime i prezime drugog svjedoka ______________________

ODBOR ISLAMSKE ZAJEDNICE ČESTITA!

Datum vjenčanja: MP. Vjenčanje obavio:

______________ ______________